

TROOST MIJN VOLK

Jesaja's Troostboek

(JESAJA XL TOT LXVI)

in

HONDERD SCHRIFTOVERDENKINGEN

door

J.C. Sikkel

DIENAAR DES WOORDS TE AMSTERDAM

TWEEDE DEEL

www.christelikemedia.org

Inhoud

LI. ABRAHAM, UW VADER [Jes. 51:1-3].	4
LII. MIJN HEIL TREKT UIT [Jes. 51:4-6].	7
LIII. IN WELKS HART MIJN WET IS [Jes. 51:7, 8].	9
LIV. GIJ, ARM DES HEEREN! [Jes. 51:9-11]	11
LV. GIJ ZIJT MIJN VOLK [Jes. 51:12-16].	14
LVI. STA OP, JERUZALEM! [Jes. 51:17-23].	17
LVII. GIJ, HEILIGE STAD! [Jes. 52:1-6]	20
LVIII. JUICHT TE SAMEN! [Jes. 52:7-10]	23
LIX. GAAT UIT VAN DAAR! [Jes. 52:11, 12]	26
LX. MIJN KNECHT [Jes. 52:13-15].	29
LXI. DE ONWAARDIGSTE [Jes. 53:1-3].	32
LXII. OM ONZE ONGERECHTIGHEDEN [Jes. 53:4-7].	35
LXIII. EEN DEEL VAN VELEN [Jes. 53:8-12].	38
LXIV. KINDEREN DER EENZAME [Jes. 54:1-10].	41
LXV. OP SAFFIEREN [Jes. 54:11-17].	44
LXVI. ALLE GIJ DORSTIGEN! [Jes. 55:1-7].	47
LXVII. MIJN GEDACHTEN HOOGER [Jes. 55:8-13].	51
LXVIII. BEWAART HET RECHT! [Jes. 56:1, 2].	54
LXIX. EEN DORRE BOOM [Jes. 56:3-7].	57
LXX. HERDERS, DIE NIET VERSTAAN [Jes. 56:8-12].	61
LXXI. KINDEREN DER GUICHELARES [Jes. 57:1-14].	65
LXXII. VREDE, VREDE [Jes. 57:15-21].	70
LXXIII. HOEWEL ZIJ MIJ DAGELIJKS ZOEKEN [Jes. 58:1-5].	74
LXXIV. DAN ZAL UW LICHT VOORT BREKEN [Jes. 58:6-14].	77
LXXV. UW ONGERECHTIGHEDEN [Jes. 59:1-8].	82
LXXVI. ONZE OVERTREDINGEN [Jes. 59:9-15].	86
LXXVII. GERECHTIGHEID ALS EEN PANTSIER [Jes. 59:15-21].	90
LXXVIII. WORD VERLICHT! [Jes. 60:1, 2]	94
LXXIX. TOT UW LICHT. [Jes. 60:3-9].	97
LXXX. TOT EEN EEUWIGE HEERLIJKHEID. [Jes. 60:10-17]	101
LXXXI. UW ZON ZAL NIET MEER ONDERGAAN [Jes. 60:17-22].	105
LXXXII. SIERAAD VOOR ASCH [Jesaja 61:1-3].	109
LXXXIII. PRIESTERS DES HEEREN [Jes. 61:4-9].	112
LXXXIV. ZEER VROOLIJK IN DEN HEERE [Jes. 61:10, 11].	115
LXXXV. MIJN LUST IS AAN HAAR [Jes. 62:1-5].	118
LXXXVI. WACHTERS OP UW MUREN [Jes. 62:6-12].	122
LXXXVII. DEZE, DIE VAN EDOM KOMT [Jes. 63:1-6].	126
LXXXVIII. ALZOO HEBT GIJ UW VOLK GELEID [Jes. 63:7-14].	130
LXXXIX. GIJ ZIJT TOCH ONZE VADER! [Jes. 63:15-19].	134
XC. OCH, DAT GIJ DE HEMELEN SCHEURDET! [Jes. 64:1-12]	137
XCI. IK BEN GEVONDEN [Jes. 65:1-7].	141
XCII. MOST IN EEN BOS DRUIVEN [Jes. 65:8-16].	145
XCIII. JERUZALEM EEN VERHEUGING [Jes. 65:17-25].	149
XCIV. WAAR ZOU DAT HUIS ZIJN? [Jes. 66:1, 2]	152
XCV. EEN STEM UIT DEN TEMPEL [Jes. 66:3-6].	155
XCVI. EER ZIJ BARENSNOOD HAD [Jes. 66:7-9].	159
XCVII. DE BORSTEN HARER VERTROOSTINGEN [Jes. 66:10-14].	163
XCVIII. ZIJN SCHELDING MET VUURVLAMMEN [Jes. 66:14-18].	167

XCIX. UIT ALLE HEIDENEN [Jes. 66:18-2].....	171
C. VOOR MIJN AANGEZICHT STAAN [Jes. 66:22-24].	175

LI. ABRAHAM, UW VADER [Jes. 51:1-3].

Hoort naar Mij, gij, die de gerechtigheid najaagt, gij, die den Heere zoekt!

Aanschouwt den rotssteen, [waaruit] gij gehouwen zijt, en de holligheid des bornputs, [waaruit] gij gegraven zijt. Aanschouwt Abraham, uw vader, en Sara, [die] u gebaard heeft.

"Want Ik riep hem, toen hij [nog] alleen was, en Ik zegende hem, en Ik vermenigvuldigde hem.

Want de Heere zal Sion troosten; Hij zal troosten al haar woeste plaatsen: en Hij zal haar woestijn maken als Eden, en haar wildernis als de hof des Heeren; vreugde en blijdschap zal daarin gevonden worden, dankzegging en een stem des gezangs.

Jesaja 51:1-3.

De gezalfde Profeet des Heeren, de Christus, sprekend door het Woord, tot de vergaderde Gemeente Gods, wijst haar tot haar vertroosting op het *Verbond* haars Gods.

Gij ongetrooste Gemeente Gods, gij arme, zwakke, gezonken Kerk, vernederd en verminderd door uw overtreding, wegwijnend in uw onvermogen, in donkerheden tastend, gebroken en gescheurd, starend op uw verwoeste erve, stom van stilzwijgen, — zie op Abraham en Sara bij het hooren van het Woord van den God des Verbonds!

Abraham en Sara; — tot hen heeft de Heere gesproken, voordat iets van *u* begon te leven. En Hij sprak tot hen over u, over heel zijn Kerk, die Abrahams zaad is. Hij sprak over zijn Kerk, gelijk Hij zelf den regel stelde voor haar vergadering op aarde. Hij sprak over u; niet afzonderlijk en alleen, maar in verband met Abraham en zijn zaad; in het verband, waarin Hij u in zijn Gemeente vergaderde.

Tot Abraham sprak de Heere,—toen hij nog alleen was. Toen hij nog geen zaad had. Toen hij meer dan honderd jaren oud en zijn lichaam alreede verstorven was. Toen de moeder in Sara verstorven was.

Toen sprak de Heere. Toen jubelde Hij over het geslacht van Abraham, waarvan het schitterend, fonkelend, onomvatbaar firmanent in volle schoonheid van leven het beeld te aanschouwen gaf. Hij jubelde van dat geslacht, dat lichten zou over het mensdome, zegenend alle geslachten, gelijk het starrenheir den donkeren nacht verheerlijkt, de lichtende bloesems der werken Gods in oneindige harmonie dragend naar den drempel van den tempel zijner heerlijkheid.

Zóó zag de Heere zijn Kerk, het geslacht van Abraham. En hij zegende Abraham en zijn zaad.

Dat is Gods Verbond. Dat is zijn toezegging aan zijn Volk. Dat is zijn Woord.

De Heere ziet zijn eigen werk. En Hij zegent het. En Hij brengt het te voorschijn. Hij roept de dingen, die niet zijn, alsof ze waren. Hij vermenigvuldigt Abraham. Hij verwekt al zijn Volk uit Abraham als hun vader; Hij brengt ze uit Sara voort. Hij houdt al de steenen voor zijn tempel uit Abraham als uit den rotssteen. Hij graaft ze uit Sara, als uit de steengroeve.

Dat doet Hij zelf.

En zoo doet Hij zijn Woord. Zoo vervult Hij zijn belofte. Zoo houdt Hij zijn Verbond.

Zóó zal Hij altoos weer en aldoor zijn Sion doen leven.

Zóó zal Hij over haar ruïnen het licht van zijn Aangezicht verheffen. Zóó zal Hij haar

woestenij maken als Eden en haar wildernis als het Paradijs. Zóó zal Hij uit haar stomme ellende blijdschap en verrukking doen opkomen, het lied der verlossing en der heerlijkheid, aanbidding en lof tot in eeuwigheid.

Zóó profeteert Hij over zijn Verbondskerk. Nooit verlaat Hij haar. Nooit breekt Hij zijn Verbond. Overal blijft Hij haar getrouw. In al haar nachten doet Hij den sterrenhemel doorbreken. Uit al haar donkerheden brengt Hij haar te voorschijn. Altoos weer richt Hij haar op en redt haar uit. Altoos weer vernieuwt Hij haar en vermenigvuldigt haar. In elken strijd brengt Hij haar de overwinning. Van elk tijdsgewricht is het einde: Sion is de Stad Gods; de Heere bemint haar.

Tot, in het einde, eeuwige vreugde haar hoofd omstraalt en zij als Abrahams zaad, als de sterren des hemels, leeft in de heerlijkheid Gods, in het eeuwige Eden, in het Paradijs, in de zalige vreugde van de aanbidding der liefde.

Aanschouwt Abraham!

De Heere troost Sion met deze woorden. Hij wijst haar op het Verbond, op de roeping en den zegen Abrahams. En daarmee op heel den weg, met zijn Kerk gehouden; op heel zijn gang, waarin Hij zijn Raad uitvoert. Op den Zoon, die ons geboren is, den Verbondsmiddelaar en Borg, het verbondsoffer en het Verbondshoofd, beloofd en gekomen, zonder dat het vleesch zijn komst kon verwachten,

Uit Abraham is de Christus, — o wonder Gods! De Christus uit Israël, de Christus uit een vrouw, uit een gansch verwerpelijk volk. De Christus uit dien rotssteen gehouwen, uit dien kuil gegraven. De Christus, God zelf. O, de verborgenheid der godzaligheid is groot: *God* is geopenbaard in het *vleesch*!

Dàt is het Wonder van Gods Verbond. Dat is het wonder van den rotssteen, van de holligheid des bornputs, het wonder van Abraham en Sara, het wonder van Sion.

Uit dien Christus komt het Heil op. Uit God in het *vleesch*. Ja, uit zijn vleesch, uit zijn bloed. Uit zijn vernedering. Toei Hij nog alleen was. Uit zijn nood. Uit zijn dood. Uit zijn graf.

Toen deze uitgehouwen steen ons weer ontzonk in het stof, in de groeve, — toen kwam de belofte des levens!

Toen Abrahams zaad niets meer had, minder dan in Abrahams dagen, — toen!

Toen onze overtredingen geëischt werden; toen de verbolgenheid des Heeren verteerde; toen Jezus een vloek was geworden, — toen!

Toen heeft de Heere Sion verlost.

Toen heeft Hij Israël uit den dood te voorschijn geroepen.

Toen heeft Hij de sterren uit den nacht doen voortkomen. Al het heir van zijn Volk.

Toen heeft Hij ze allen uitgehouwen uit dien éénen Rotssteen, uit die ééne groeve ze gegraven.

De Heere troost zijn Bondskerk met dat ééne woord: Aanschouwt den rotssteen, waaruit gij gehouwen zijt; en de holligheid des bornputs, waaruit gij gegraven zijt! Aanschouwt Abraham, uw vader; en Sara, die u geboort heeft! Want Ik riep hem, toen hij nog alleen was; en Ik zegende hem; en Ik vermenigvuldigde hem! Zóó zal de Heere Sion troosten, al haar woeste plaatsen; en Hij zal haar woestenij maken als het Paradijs!

Abraham, uw vader.

Want ja, Gods Kerk, Gods Bondsvolk draagt een *type*, als een *Geslacht*. Abraham ging voor; wij volgen. Onder één belofte; onder één Verbond; één Volk; één Volk Gods.

Wij leven niet op onszelf, niet ieder weer anders, niet los, niet willekeurig, niet individualistisch, niet naar eigen kringetjes, niet naar het model van dezen of dien vrome.

Abraham alleen is model, type, vader. Abrahams kinderen moeten we zijn; *Abrahams geslacht*.

De belofte is vast al den zaden, dat uit het geloof Abrahams is.

Het *geloof* is het leven van Abraham. Hij is de *vader der geloovigen*. In het geloof is hij type, model, aartsvader.

Welk een type!

"Hij heeft *God* geloofd, die de dooden levend maakt en roept de dingen, die niet zijn, alsof ze waren. Tegen hoop op hoop heeft hij geloofd, dat hij zou worden een vader van vele volken, volgens hetgeen hem gezegd was: alzoo (gelijk de sterren) zal uw zaad wezen. En niet verwakt zijnde in het geloof, heeft hij zijn eigen lichaam niet aangemerkt, dat alreede verstorven was, alzoo hij omtrent honderd jaren oud was; noch ook, dat de moeder in Sara verstorven was. En hij heeft aan de belofte Gods niet getwijfeld door ongeloof; maar is gesterkt geweest in het geloof, gevende God de eer. En ten volle verzekerd zijnde, dat hetgeen beloofd was, Hij ook machtig was, te doen. Daarom is het hem ook tot rechtvaardigheid gerekend." Rom. 4:16-22.

Model is Abraham. Abraham, de geloovige, de vader der geloovigen. Type voor heel zijn geslacht, dat met hem, door het geloof gerechtvaardigd wordt. Door het geloof, dat het *Woord* aanneemt; dat de *Belofte* omhelst; dat zich *verlaat* op den Heere, die ons geroepen heeft; op den *God des Verbonds*, die uit den rots-groeve zijn Tempel bouwt, en al zijn Bondsvolk door almachtige genade opbrengt uit den nacht des doods van den Bondsborg, — als de sterren des hemels in volle eeuwige zalige heerlijkheid.

"Want het is niet alleen om Abrahams wil geschreven, dat het hem toegerekend is, maar ook om onzentwil, wien het toegerekend zal worden, namelijk hun, die gelooven in Hem, die Jezus, onzen Heere, uit de dooden opgewekt heeft; welke overgeleverd is om onze zonden, en opgewekt om onze rechtvaardigmaking." Rom. 4:23-25.

Daarom spreekt Christus, de Profeet, tot zijn Kerk in al haar ellende, antwoordend op elke vraag naar den rechten weg, op elk geroep om den Heere, altoos weer: "hoort naar Mij! en aanschouwt den rotssteen! aanschouwt Abraham, uw vader!"

Hoort het Woord!

En gelooft.

LII. MIJN HEIL TREKT UIT [Jes. 51:4-6].

Luister naar Mij, mijn Volk! en mijn lieden, neigt naar Mij het oor!

Want een wet zal van Mij uitgaan, en Ik zal mijn recht doen rusten tot een licht der volkeren. Mijn gerechtigheid is nabij; mijn heil trekt uit; en mijn armen zullen de volken richten; op Mij zullen de eilanden wachten en op mijn Arm zullen zij hopen.

Heft uw oogen op naar den hemel, en aanschouwt de aarde beneden; want de hemel zal als een rook verdwenen, en de aarde zal als een kleed verouden, en haar inwoners zullen van gelijken sterven; maar mijn heil zal in eeuwigheid zijn; mijn gerechtigheid zal niet verbroken worden.

Jesaja 51:4-6.

De Heere regeert; de aarde verheuge zich! Zijn Raad zal bestaan. Zijn Woord geschiedt. Hij doet al zijn Welbehagen.

De Heere heeft zijn bestel doen uitgaan. Hij heeft de lijnen getrokken, waarnaar alle recht zal geoordeeld worden. Hij heeft den weg bepaald, waarlangs alle dingen zijn Raad moeten dienen.

Des Heeren Recht, zijn Wil en Bestel, zijn Woord en Welbehagen, zijn Gunst en Heil, — zijn Gerechtigheid alleen, verlicht de volken; biedt een weg, die uitkomt; brengt recht en rust en vreugde en vervulling van verwachting en hoop.

Alle worsteling en hunkering, alle vreeze en hoop, alle menschelijk leven en arbeid, vindt zijn einde in het gericht en in het Heil des Heeren.

Heel het schepsel zucht er heen.

Naar zijn Arm ziet alles uit.

Alle ongeloof, ongerechtigheid, goddeloosheid en vuilheid zoekt Hem als den Vijand, als het voorwerp van den haat en van het hatelijke gedichtsel der gedachten.

Om zijn eeuwigen vloek te ontvangen.

Alle bidding en smeking; alle droefenis en smart; alle liefde tot waarheid en gerechtigheid; alle geloof en alle hoop; zoeken en tasten door zijnen Geest naar Hem, en roepen naar den morgen van zijn Gericht en van zijn Heil.

In zijn Waarheid, in zijn Recht, in zijn Arm, in zijn Heil is licht en troost, vastheid en onwankelbaarheid.

Alles wankelt, alles gaat voorbij, de hemel boven, de aarde beneden; het verteert alles als een kleed, — als rook zweeft het sterkste en zekerste weg. Maar de Gerechtigheid des Heeren is, en komt, en zal zijn; onbewogen; onveranderd; onvergankelijk.

Zijn Woord blijft tot in eeuwigheid. Zijn Belofte wordt vervuld. Zijn Rijk duurt, als de zon verduistert. Zijn Troost wijst niet. Zijn Liefde vergaat nimmermeer. Zijn Volk beërft alle dingen. Zijn Geest vervult het al. Zijn Heil springt op uit eeuwige Fonteynen.

Hemel en aarde wachten naar Hem.

Hij is God.

Luister dan naar Mij, mijn Volk! — spreekt de Heere, — en gij, mijn lieden! neigt naar Mij het oor. "Want mijn Gerechtigheid is nabij; mijn Heil trekt uit.

Het Woord des Heeren komt. Het komt alle dagen. Het komt door alle dingen. Het komt

overal.

Gelijk de zon, opgaande aan den horizont over de donkere aarde, den nacht tegentrekt en alles verlicht tot den zomermiddag toe, — zoo trekt met zijn Woord en Waarheid zijn Recht, zijn Licht, zijn Heil uit, over al zijn Volk; over hun geheele zijn; over al hun dagen; over heel hun weg; alles verlichtend; alles verheerlijkend; alles kronend.

De Heere komt in zijn Woord over heel het uitverkoren Geslacht. Hij werpt het rijk des Satans neer. Hij vergadert al zijn Volk tot één; de vrouw en haar zaad; Abraham, Izak en Jacob, en die van het Noorden en van het Zuiden, van het Oosten en van het Westen; uit alle geslachten en volken, uit alle talen en natiën; uit alle wegen en worstelingen; uit de diepten en van de hoogten; die voorgingen en die volgen en die komen zullen.

Zijn Woord komt, zijn Gerechtigheid is nabij, zijn Heil trekt uit tot in eeuwigheid, hemel en aarde en alle dingen omvattend.

Luister dan naar Mij, mijn Volk! en neigt naar Mij het oor, gij, mijn lieden! — zegt de Heere.

Want dat Woord Gods hebt gij bij u, dat Woord Gods, dat komt, en waarmee zijn Gerechtigheid, zijn Heil, uittrekt.

Dat Woord Gods bestraalt u als een licht, en vergezelt u als de weg, waarin gij wandelen zult. Dat Woord Gods hoedt u als een staf en steunt u als een stok in uw gang. Dat Woord Gods leidt u als Mozes' staf door de woestijn en wijst u een pad door de zeeën. Dat Woord Gods is een lamp voor uw voet, een licht op uw pad, de sterrenhemel in uw nacht.

Het is het Woord der vertroosting in al uw droefenissen; het Woord der hope in al uw vreezen; het Woord der zekerheid in al uw wankelingen; het Woord der genezing voor al uw wonden; het Woord der liefde en der gemeenschap in al de weeën uwer ziel.

Het is het Woord der waarschuwing en der vermaning bij alle gevaar, bij alle afwijking. Het Woord der verootmoediging bij al uw verheffing. Het Woord der terechtbrenging bij al uw doling. Het Woord der vergiffenis bij al uw schuld. Het Woord der vernieuwing bij al uw bederf. Het Woord der Waarheid bij al uw vragen. Het Woord der wijsheid bij al uw dwaasheid. Het Woord des levens in al uw dood.

Neigt uw oor! luistert! Hoort het Woord van uw God, o Kerk des Heeren!

Dann ziet gij uw Heil uittrekken als het licht, als de zonne, die u in uw nachtelijk zuchten komt troosten.

Dan is de Heere met u.

Dan heft gij het hoofd op. Dan werken alle dingen u ten goede mee.

Dan verlaat gij uw weg en keert u tot Hem. Dan geeft Hij u rust. Dan komt er blijdschap over uw ziele.

Dan is uw Heil nabij.

Dan stroomt het licht u tegen.

Dan vreest gij niet meer. Dan volgt gij willig. Dan is de dood overwonnen.

Dan scheidt u niets meer van de liefde Gods, die daar is in Christus Jezus onzen Heer.

Dan vindt gij de gemeenschap met al Gods Volk.

Dan nadert gij de Stad, die fundamenten heeft, wier Kunstenaar en Bouwmeester uw God is.

LIII. IN WELKS HART MIJN WET IS [Jes. 51:7, 8].

Hoort naar Mij, gij, die de gerechtigheid kent, gij Volk, in welks hart mijn Wet is!

Vreest niet de smaadheid van den mensch, en voor hun smaadreden ontzet u niet. Want de mot zal ze opeten als een kleed, en het schietwormpken zal ze opeten als wol; maar mijn Gerechtigheid zal in eeuwigheid zijn, en mijn Heil van geslacht tot geslachten.

Jesaja 51:7, 8.

Die smaadheid van den mensch kan diep treffen. Zij hoont en doorboort het hart, als ze roept: "waar is nu uw God!"

Dat moesten de getrouwen in Israël wel kennen bij den ondergang van Jeruzalem en de wegvoering naar Babel. En in die ballingschap zelf. In die jaren, die tientallen van jaren, waarin Jeruzalem van de Heidenen vertreden werd en het overblijfsel in Babel Israëls sieraad inboette.

Al spraken de woorden niet; al kwam geen blik, geen spotlach, opzettelijk hoonen; — *alles* sprak; alles smaadde.

Heel het heilige land was onteerd. Het zijn in Babel belichte Israël dag aan dag. De geheele wereld rondom aanschouwde Sions ondergang. Zonder dat Jeruzalem het hoofd der volken geweest was. Zonder dat Abrahams vreemdelingschap gewroken was door de verlichting der Heidenen. Zonder dat Davids roem in zijn Huis en Troon was vervuld. O, heel de historie lag daarachter, — uitgelopen op niets. Alle Profetie zonder vervulling. Heel de ceremonieele dienst, alle inzetting van Mozes, ja de uitleiding uit Egypte, — waartoe? Het geloof was bedrogen. De Naam des Heeren was ontheiligd.

De smaadheden der mensen, — ze riepen van alle kanten.

Niet enkel in Israëls vernedering, maar ook in de verheffing van Babel. Hoe praalde dat Babel! Dat Babel, waartegen de Heere was nedergedaald, om het te verstoren, — weleer. Dat Babel *mocht* niet het rijk der wereld wezen, zijn torens ten hemel heffende. Niet Babel zou koningin der volken zijn. Maar de Heere Koning aller natiën in Sion, in Abrahams zaad. Daarom geeft de Schrift na Babels val Sems geslacht, Abrahams komst. (Gen. 11.)

En nu, — Jeruzalem gevallen, — Babel zegepralend, — koningin in eeuwigheid!

Hoe schoon rustte Babel aan zijn rivieren. Hoe hing het in zijn tuinen. Hoe juichte het op zijn tinnen.

O, de smaadheden der mensen waren ontzaglijk!

Toch — éénmaal nog erger.

Als Jeruzalem in Jeruzalem door Rome vernederd werd.

Als Jeruzalem in Jeruzalem door Israël zelf werd verloochend.

Als de Koning der Joden door de zijnen den Heidenen werd overgeleverd.

Als de Heere Jezus, Davids Zaad, onder den vloek ten doode ging.

Toen juichten duivelen en mensen te samen; heel de wereld, heel de historie, ja heel de schepping sprak mee, van het raadsel van God; van de onmogelijkheid der Waarheid; van de zegepraal der zonde en des vleesches.

Wat was het Recht Gods? Wat was de Raadslag des Heeren? Wat was de heilige Wet?

Wat was de gedachte des Koninkrijks? Wat was alle deugd, alle liefde, alle leven?

De smaadheden dergenen, die u smaden, zijn op Mij gevallen, — zegt de Christus.

Maar van Hem geldt ook dit andere Woord: "Uw Wet is in het midden mijns ingewands; Ik heb lust, o mijn God, om uw Welbehagen te doen!"

Neen, het Recht Gods was niet gestorven; de Waarheid Gods was niet tot leugen geworden; de Wet Gods leefde; de Belofte des Heeren bestond; Davids en Abrahams en Eva's zaad hield stand; Sions Hoeksteen was onwankelbaar. — Christus zelf was de vervulling van dit alles. En in zijn volbrengen van Gods Raad en Wil en Recht; in vernedering, vloek en dood; in de smaadheden van hel en wereld, *volbracht* de Christus Wet en Profetie, — en schudde Hij alle aanspraak van duivel en wereld en zonde naakt uit.

Ja, alle beloften Gods zijn in Hem ja, en in Hem amen, Gode tot heerlijkheid. Christus is de vervulling van het geloof, van de hoop, van het leven zijns Volks. Al wat Abraham verwachtte en David hoopte en Sion zong, — dat aanschouwt de triumfeerende Kerk in Christus. Dat heeft ze, dat geniet ze in Hem.

Babylon is gevallen.

Jeruzalem is versierd als een Bruid voor haar Bruidegom.

Die Christus is in Israël en daarom is er een heilig zaad in, *in welks hart des Heeren Wet is*. Dat zaad onderscheidt, kent de Gerechtigheid Gods, d.i.: het gelooft. Het houdt zich vast, als ziende den Onzienlijke; het verzegelt, dat God waarachtig is. En de Heere troost het: "Vrees niet!"

Zoo ligt nog altoos de zaak.

O, het vleesch heeft alles tegen op de gedachten en bedoelingen des Heeren.

Zie de wereld er eens goed op aan, dat dit alles, wat is, voorbijgaat, en dat hemel en aarde vernieuwd zullen zijn, alleen voor het Volk Gods, dat woont bij zijn God, den God des Bijbels. Denk u eens alles in, wat geschreven staat in de Schriften; wat besloten ligt in Gods Raad. — Lacht u dan niet alles uit, wat gij aanschouwt? Is het dan niet, alsof al, wat geweest is, meedoet om dat Recht Gods, die Belofte, die Schrift, te smaden?

Maar dit is de overwinning, die de wereld overwint, namelijk ons geloof. In ons *hart* ligt door genade de vereeniging met Gods Wet, met zijn Woord en Recht en Gerechtigheid. Dat is het geloof; de band des Geestes door de wedergeboorte aan den Christus; aan God; aan al wat uit God is; aan de Waarheid.

En daarom volharden wij.

O, laat uw ziele spreken, gij worstelend kind des Heeren. Zijt gij het niet eens met uw God? Is uw ziele niet gegraveerd met hetzelfde graveersel, dat uw oog in de Schrift, uw oor in zijn Woord ontmoet?

Ja, al het zienlijke hoont!

Maar tusschen u en uw God is het waarheid.

En daarom ook waarheid al wat in Christus is.

Vrees dan niet.

Laat slechts alle inbeelding los; laat het Woord in uw hart schrijven; laat uw God spreken.

En gij, geloof! Want de smaadheden der menschen vergaan als het kleed voor de mot, als de wol voor het schietwormpken. Maar de Gerechtigheid des Heeren zal in eeuwigheid zijn en zijn Heil van geslacht tot geslachten.

LIV. GIJ, ARM DES HEEREN! [Jes. 51:9-11]

Ontwaak! ontwaak! trek sterkte aan, Gij, Arm des Heeren! ontwaak als in de verleden dagen, [als in] de geslachten van ouds!

Zijt Gij het niet, die Rahab uitgehouwen hebt? Die den zeedraak verwond hebt? Zijt Gij het niet, die de zee, de wateren des grooten afgronds droog gemaakt hebt? Die de diepten der zee gemaakt hebt tot een weg, opdat de verlost en daardoor gingen?

Alzoo zullen de vrijgekochten des Heeren wederkeeren, en met gejuich tot Sion komen: en eeuwige blijdschap zal op hun hoofd wezen; vreugde en blijdschap zullen zij aangrijpen; treuring en zuchting zullen wegvlieden.

Jesaja 51:9-11.

In den 74sten Psalm heft de *klagende* Kerk des Heeren zich in het verwoeste Jeruzalem op: "Waarom trekt Gij uw hand, ja uw rechterhand, af? Trek haar uit het midden van uw boezem; maak een einde!.... Evenwel is God mijn Koning van ouds af. Die verlossingen werkt in het midden der aarde! Gij hebt door uw sterkte de zee gespleten. Gij hebt de koppen der draken in de wateren verbroken. Gij hebt de koppen des Leviathans verpletterd! Gedenk hieraan!"

En in den 89sten Psalm *jubelt* Sions geloof: "Wie mag in den hemel tegen den Heere geschat worden? Wie is den Heere gelijk onder de kinderen der sterken? God is grootelijks geducht in den raad der heiligen, en vreeselijk boven allen, die rondom Hem zijn! O Heere, God der heirscharen! wie is als Gij, grootmachtig, o Heere! en uw getrouwheid is rondom U! Gij heerscht over de opgeblazenheid der zee; wanneer haar baren zich verheffen, zoo stilt Gij ze! Gij hebt Rahab verbrijzeld als een verslagene; Gij hebt uw vijanden verstrooid met den Arm uwer sterkte. De hemel is uwe, ook is de aarde uwe; de wereld en haar volheid, die hebt Gij gegrond; het Noorden en het Zuiden, die hebt Gij geschapen; Thabor en Hermon juichen in uw Naam. Gij hebt een arm met macht; uw hand is sterk; uw rechterhand is hoog!.... Welgelukzalig is het Volk, hetwelk het geklank kent, o Heere! Zij zullen in het licht uws aanschijns wandelen! Zij zullen zich den ganschen dag verheugen in uw Naam, en door uw gerechtigheid verhoogd worden!"

Er is nog een derde zielearbeid der Kerk met den Arm des Heeren, tusschen de klacht en den jubel in. Het is, gelijk hier, het *aangrijpen* der sterkte, het *worstelen* met den Heere; het aanloopen als een waterstroom, waarin Sion niet beschaamd wordt; het pleitend inroepen van den God des Verbonds en van zijn belofte; van zijn trouw, die Hij verpandde.

In alle drie de genoemde toestanden is de ellende van het heden ontdekt, gelijk ook de jubelende Psalm 89 treurt: "Maar Gij hebt verstooten en verworpen!"

In alle drie is het geloofsoog ontsloten voor de openbaring Gods in de verlossing van zijn Volk.

En toch is zoo verschillend die zieleuitgang: klagen, jubelen, worstelen.

Zoo kan hetzelfde geloof door dezelfde genade zoo verschillend met hetzelfde Woord Gods werkzaam zijn.

Lijgend; rouwend; boetend in verootmoediging; in deernis met Sions gruis; in zielenarmoede hongerend en dorstend.

Of blikkend in het licht; roemend in de hope der heerlijkheid Gods; huppelend voor het Aangezicht des Heeren; welverzekerd zijn verschijning tegemoet snellend.

Of ook zich klemmend aan de beloften; achteruit worstelen! tegen ongeloof en ellende; en vooruit, om te ontvangen uit de fonteynen des heils; om geholpen te worden ter bekwamer tijd; bloedend uit de wonden der ellende, maar ook machtig in verwachtingen bij het roepen uit de diepte.

Onderscheid toch, o Kerk des Heeren! De gangen van uw leven, van uw geloof, van de genade, die over u heerscht. Maar onderscheid ook in al die wegen, naar de diepte en naar omhoog, dat het éénzelfde leven is, éénzelfde werkzaam zijn met den Arm des Heeren, met den God des Verbonds.

Die Arm des Heeren is voor uw zielsbesef nu rustend in den boezem; dan op wakend, om uit te komen; straks hoog verheven en uitgestrekt.

Zoo leeft Sion de eeuwen door. En zoo leeft haar leven in al Gods Volk.

Toch moet dat leven zich laten leiden. Het gaat ook in het Woord op en neer. En het moet door het Woord neergebogen en opgericht worden. Het moet door de diepte tot de worsteling, en uit de worsteling tot den triomf worden geleid.

Hier worstelt het Woord in Jesaja's profetie; hier roept de Geest door den profeet; hier roept de Geest voor Sion naar den Arm des Heeren; gelijk Hij immers naar God voor de heiligen bidt. En waar de Geest zoo roept in het Woord en voor Sions ooren, daar moet de Bruid mede gaan roepen.

De Geest en de Bruid zeggen: "Kom!"

En wie het hoort, zegge: "Kom!"

"Ontwaak! Ontwaak! Trek sterkte aan, Gij, Arm des Heeren! Ontwaak als in de verleden dagen!" Zoo spreekt hier de Heere zelf, de Geest in het Woord, de Geest in den profeet, in Israël. En gelijk de Opperzangmeester en de kinderen Korachs het lied zingen, dat al het Volk des Heeren leeren moet, zoo spreekt de profeet de sprake des Volks; en zoo bidt de Geest ons voor.

Ons biddend worstelen is maar een opbloeien onzer ziele uit de worsteling des Geestes in ons. En die worsteling, in onuitsprekelijke zuchtingen uitgaande, wordt ons in het Woord vertolkt. Daar moeten we acht op geven. En zóó leeren bidden. Want door het Woord is Christus onze Profeet. Door het Woord leert Hij ons bidden, waar Hij de genade des gebeds door den Geest in onze ziele werkt. Spreek dan deze smeeking na, o Gemeente Gods in uw gebrek! arme ziel in uw honger naar uw God! spreek deze bede na, gelijk Israël die naspreken moest, gaande in Babels ballingschap: "Ontwaak, ontwaak! Gij, Arm des Heeren!"

Let op den gang van de bede des Woords.

Het Woord spreekt niet een God van het oogenblik aan, maar den Eeuwige, den Onveranderlijke, den Getrouwe, den God des Verbonds, den God van Abraham, Izak en Jacob; den God, die zijn trouw aan Abraham getoond heeft, toen Israël in Egypte lag, onder Rahabs klauw, in de macht van den Zeedraak; den God zijns Volks in den grooten afgrond; den God zijner verlost in de diepte.

Daar brengt Het Woord u heen, omdat gij uit de diepten roepen moet. En omdat de Arm van dien Verbondsgod altoos in de diepte ontwaakt.

Dieper dan Egypte lag des Heeren Volk. En onze hope komt dan ook uit dieper diepte op, dewijl des Heeren Arm in dieper diepte ontwaakt is. Wij worden immers tot een levende hope herboren door de opstanding van Jezus Christus uit de dooden.

In het lijden en sterven, in den dood van Christus, — toen rustte de Arm des Heeren in zijn boezem; toen verhief zich Rahab; toen stak de Leviathan zijn koppen op; toen triumfeerde de Zeedraak; toen overgolfden ons de wateren des grooten afgronds; toen omsloten ons de diepten der zee.

Maar toen ook riep de eeuwige Geest; toen sprak de Schrift door; toen stelde het Verbond Gods zich voor den Heere; toen bad het Woord: "Ontwaak, ontwaak, ontwaak,

Gij, Arm des Heeren!"

En toen hoorde God.

En toen werd Rahab uitgehouwen, en de Zeedraak getroffen, de dood tenietgedaan in de opstanding van onzen Borg en Middelaar; toen openden zich de diepten der zee tot een weg, opdat de verlost en daar doorgingen.

Zie, dáár komt nu de Geest uit op in al Gods Volk; daaruit spreekt het Woord zijn bede. Uit de eeuwige ontfermingen Gods. Uit de verlossingen voor Gods Volk, die in den Heere zelf zijn. De Geest onderzoekt deze diepten Gods. En komt er uit op. Hij neemt het uit den Christus. En Hij richt zich weer tot God uit het Volk: "Ontwaak, ontwaak, Gij, Arm des Heeren!"

Spreek dan die bede na; uit geloofsgehoorzaamheid; niet om uwentwil, maar om Christus wil; om de eere van uw God; omdat Sion zóó bidden moet uit de diepte.

En dan voegt het Woord door den Geest bij de bede de belofte: "Alzoo zullen de vrijgekochten des Heeren wederkeeren, en met gejuich tot Sion komen; en eeuwige blijdschap zal op hun hoofd wezen; vreugde en blijdschap zullen zij aangrijpen; treuring en zuchting zullen wegvlieden".

Dat wil zeggen: *a/* de heerlijkheid en kracht en zaligheid, waarmee de Christus uit de dooden opkwam, is het deel van zijn Volk.

Waar onze oogen verlicht mogen zijn, daar ontdekt ons het Woord Gods, welke de uitnemende grootheid zijner kracht is aan ons, die gelooven, naar de werking der sterkte zijner macht, die Hij gewrocht heeft in Christus, als Hij Hem uit de dooden heeft opgewekt; en heeft Hem gezet tot zijn rechterhand in den hemel; verre boven alle overheid, en macht, en kracht, en heerschappij, en allen naam, die genoemd wordt, niet alleen in deze wereld maar ook in de toekomst; en heeft alle dingen zijnen voeten onderworpen en heeft Hem der Gemeente gegeven tot een Hoofd boven alle dingen; — welke zijn Lichaam is en de vervulling desgenen, die alles in allen vervult.

Dat is de Arm des Heeren. Die Arm des Heeren is ontwaakt.

En zóó is de Arm des Heeren over u, die in den Naam van den Heere Jezus tot God komt.

Christus, opgewekt zijnde uit de dooden, sterft niet meer; de dood heerscht niet meer over Hem. Alzoo ook gijlieden, houdt het daarvoor, dat gij wel der zonde dood zijt, maar Gode levende zijt in Christus Jezus, onzen Heere.

De genade heerscht over ons tot het eeuwige leven; zoo wij immers in vernedering onder des Heeren Arm met Christus gestorven zijn.

Zóó komt in uw worstelend leven telkens weer uitkomst uit zuchting en treuring.

Zóó komt uw ziele weer tot het smaken van blijdschap in het knielen voor uw God.

Zóó waakt de roem des geloofs en der hope in uw ziele op, en komt het gejuich over uw lippen.

Zóó keert gij met de vrijgekochten des Heeren weer.

Zóó komt Gods Kerk uit elke diepte weer op. Zóó alleen.

En zóó gaat de Bruid éénmaal Het eeuwige licht binnen.

LV. GIJ ZIJT MIJN VOLK [Jes. 51:12-16].

Ik, Ik ben het, die u troost.

Wie zijt gij, dat gij vreest voor den mensch, die sterven zal? en voor eens menschen kind, [dat] hooi worden zal? En vergeet den Heere, die u gemaakt heeft; die de hemelen heeft uitgebreid en de aarde gegrond heeft? En vreest geduriglijk den ganschen dag vanwege de grimmigheid des benauwers, wanneer hij zich bereidt, om te verderven? Waar is dan de grimmigheid des benauwers?

De omzwevende gevangene zal haastelijk losgelaten worden; en hij zal in den kuil niet sterven; en zijn brood zal [hem] niet ontbreken.

Want Ik ben de Heere uw God, die de zee klief, dat haar golven bruisen; Heere der heirscharen is zijn Naam.

En Ik leg mijn Woorden in uw mond, en bedek u onder de schaduw mijner hand; om den hemel te planten en om de aarde te gronden, en om te zeggen tot Sion: gij zijt mijn Volk.

Jesaja 51:12-16.

O, leefden we toch in het geloof! Het geloof ziet alle dingen anders. Het geloof verandert alle dingen. Alle dingen worden voor ons anders door het geloof. Daarom overwint het geloof de wereld. En daarom hebben wij den strijd des geloofs te strijden.

Het geloof hoort en ziet de vertroosting en des Heeren in al zijn wegen; in alle omstandigheden; in nood en dood. En het ontmoet daarin den Heere en zijn heil; het aanschouwt zijn groote goed, dat Hij weggelegd heeft voor hen, die Hem vreezen; dat Hij gewrocht heeft voor hen die op Hem betrouwen in de tegenwoordigheid der menschenkinderen.

De Heere troost zijn Volk door zijn Woord. Hij onthult en ontvouwt daarin zijn Gedachten, zijn Raad, zijn bedoeling.

Hij verklaart daarin, wat zijn Volk voor Hem is; wat Hij in dat Volk heeft en met en door dat Volk doet. Hij doet daarin de wegen kennen, die Hij met dat Volk houdt. Hij spreekt daarin, dat alle dingen zijn Volk moeten medewerken ten goede. Hij doet alle dingen, alle gebeurtenissen, alle omstandigheden, daarin zien, gelijk ze liggen en loopen, om ten goede voor zijn Volk te dienen. Hij verbergt dat goede niet, maar laat het uitkomen in zijn Woord. Zoo zet de Heere zijn Volk door het Woord in het licht der heerlijkheid in Jezus Christus, zijn lieven Zoon. En Hij doet daarin al zijn beloften naar zijn Volk in al hun strijd en nood, in al hun donkerheden uitgaan. Ja, ook zijn geboden en rechten, ook zijn bestraffingen, beschuldigingen en vernederingen. Maar daarin en daarbij toch zijn teederheden, zijn ondersteuning, zijn beloften, zijn vertroosting. Altoos en in alles is het weer zijn Woord: Ik ben uw God en gij zijt mijn Volk.

Ja, de Heere maakt door zijn Woord Zichzelf in alles aan zijn Volk bekend als hun God. Zijn heerlijkheid en macht, zijn grootheid, zijn aanbiddelijke majesteit, zijn liefde en trouw ontsluit Hij voor hen.

Zóó spreekt Hij hen als hun Trooster aan: Ik ben de Heere, uw God, die de hemelen heb uitgebreid en de aarde gegrond; die de zee klief, dat haar golven bruisen; Heere der heirscharen is mijn Naam.

En Ik heb u gemaakt. Niet slechts schiep Ik u, maar Ik maakte u tot mijn Volk. Ik gaf u

mijn eeniggeboren Zoon; vergeving, verlossing, gemeenschap en heerlijkheid in Hem. Ik maakte met u mijn Verbond en verpandde u mijn trouw. Mijn Geest woont in u. En mijn Woord gaf Ik u. Ik maakte u tot drager van mijn Getuigenis. Ik stelde u tot mijn getuige, mijn heerschare, in welke Ik tot overwinning uittrek. Gij zijt de pijl op mijn boog, de hamer, het zwaard in mijn hand. In uw weg en door u als mijn Volk, in mijn hand vastgegrepen, wordt de hemel geplant en de aarde gegrond; de verlossing, de verheerlijking van mijn schepping komt in u, met u, en door u. Zoo wordt mijn Tempel gebouwd. Zoo wordt de Gemeente Gods bereid, om door den Zoon den Vader te worden voorgesteld. Zoo wordt de aarde met mijn kennis en vreeze vervuld. Zoo komt de ure van haar verlossing en vernieuwing. Zoo daalt Jeruzalem uit den hemel, — een vreugde der gansche aarde, schoon van gelegenheid!

Mijn Woord hebt gij, om mijn Volk te vergaderen, te bevestigen, te leiden, te troosten, te verlichten; om te zeggen tot Sion: Gij zijt mijn Volk. Ik, Ik ben het, die u troost!

En dan gaat de Heere door zijn Woord in op de wegen, die zijn Volk ontstellen; op de woestijnen, die Sion moet doortrekken; op de zeeën, die over Sion heengaan; op de menschen, die Sion verschrikken; op de benauwingen, die Sion knellen; op de verdervingen, die om Sion woelen; op den kuil, die zich onder Sion opent; op het gebrek, dat Sion bedreigt; op den arbeid, den strijd en het lijden, waartoe Sion geroepen is; op den hemel, voor welken Sion beeft of naar welken zij tevergeefs hijgt; op de aarde, welke Sion zou willen ontvluchten en die zij wederom niet loslaten kan; op al de onmogelijkheden voor Gods Gemeente, om zijn Volk te zijn, zijn Woord te dragen, zijn Naam te verheerlijken, zijn Raad te dienen. Op al haar zonden en ellenden. Op haar verdorvenheden en haar ongeloof. Op alle gevangenissen en ballingschappen, waar haar weg door heen loopt; op alle slagen, op alle benauwingen van haar God.

En op al die wegen, in al die spelonken, over al die kuilen, spreekt de Heere altoos weer zijn Woord:

Gij zijt mijn Volk en Ik ben uw God!

Ik, Ik ben het, die u troost!

Wie zijt gij, mijn Volk, dat gij vreest voor den mensch, die sterven zal! Wat beeft gij, waar Ik uw God ben, wat siddert gij voor een menschen-kind, dat hooi worden zal!

Hoe is het, dat gij den Heere vergeet, die u gemaakt heeft!

Wat vergeet gij uw God, die de hemelen heeft uitgebreid en de aarde gegrond!

Wat is u, Sion! Dat gij geduriglijk den gansen dag vreest vanwege de grimmigheid des benauwers, die zich bereidt, om te verderven?

Ben Ik niet uw God?

Waar is dan de grimmigheid des benauwers?

Is mijn Arm verkort? Is mijn trouw teniet gedaan? Is mijn Woord gebroken?

Zegt den gevangene, dat de ure der bevrijding slaat!

Zegt den zinkende in den kuil, dat hij niet sterven zal!

Zegt den wankelende, dat de staf des broods hem niet zal breken!

Roept het over de zee uit, dat de Heere haar klieft; en over haar golven, dat de Heere ze bruisen doet!

Roept zijn Naam uit rondom, over alle woelingen, alle menigten, alle machten beneden, en langs alle hemelen, alle donders en alle bliksemen, langs de sterren en heur diepten, door de nachten en haar verschrikkingen; — zijn Naam is Heere der heerscharen!

Zegt tot Sion: Ik ben de Heere, uw God. En Ik leg mijn Woorden, al mijn Woorden, heel mijn ontsloten Raad, in uw mond. En Ik bedek u als het zwaard mijner overwinning onder de schaduw van mijn hand. Ik wil met u den hemel planten en de aarde gronden.

En Ik wil door uw eigen mond u toespreken, en in Sion graveeren: "Gij zijt mijn Volk!"

Zóó spreekt de Heere tot zijn Gemeente. Dàt is zijn Woord.

En zóó moet zijn Woord bediend worden door zijn Kerk.

Zeker! het Woord moet ook persoonlijk toegebracht aan ieder kind Abrahams in zijn tent, voor zijn dag. — Maar toch in verband met Sion. Toch om Sions wil. Toch naar Sion leidend. Toch om te zeggen tot Sion: Gij zijt mijn Volk.

Zóó moet Gods Woord door zijn Kerk bediend worden.

Zeker! Ook het bijzondere in de Schrift moet worden gezien; tot den klank en den toon van elk woord toe heeft hier waarde. Geen stofje schiep de Heere te veel en geen tittel of jota der Schrift mag verwaarloosd worden. Doch gelijk het onze roeping is, niet om stofjes te tellen, maar om de Schepping te kennen, als het goddelijk Werk, waartoe die stofjes behooren, — zoo moet al de Dienst des Woords het Woord brengen, den Naam des Heeren over zijn Volk. Niet het gloeien van vonkjes in woorden voor dezen of dien, en hier of daar, — maar het zonnelicht van den Naam des Heeren in het Woord Gods tot zijn Gemeente, in heel haar leven, — dat zonnelicht moet de Dienst des Woord doen uitkomen.

Het gelooven is het hooren naar dat Woord, het zien bij dat licht.

Het geloof is het "Sion zijn" voor den Heere. Het buigen van Sion. Het buigen in Sion. De lofzang in stilheid tot God in Sion. Het ontvangen van het Woord Gods, dat tot Sion komt. Het willig nemen van dat Woord Gods op de lippen. Het antwoord van Sion: "Wij zijn uw Volk en Gij zijt onze God!"

Het geloof is de arbeid der ziele in Sion met den Heere naar zijn Woord, in alle wegen, in alle toestanden en omstandigheden.

Het geloof is daarom altoos één in wezen, maar duizendvoud in uitingen, gelijk het Woord één is en duizendvoud.

Het geloof komt in Sion van de menschen en van de vreeze, van de verdervingen en van de benauwingen, van de kuilen en van het gebrek, van de zonden en van de kastijdingen, van de golven en van den afgrond, *tot den Heere*.

Om zich te laten gezegen.

En om zich te laten vertroosten in Sion door des Heeren Woord: Gij zijt mijn Volk. En Ik ben uw God.

Zóó moet daarom ook het geloof door Sion zelf in den Dienst des Woords gekweekt en geleid worden.

En zóó moeten wij door het geloof leven.

Gij wormpken Jacobs! Gij volksken Israëls! Gij, door onweder voortgedrevene, ongetrooste! gij eenzame! gij benauwde! gij vertrapte! gij bange strijder! gij arme! geringe! gij schuldige ingezonkene! gij stervende! Vrees niet! gij zijt de mijne, zegt de Heere.

Ik ben uw God! uw Heiland! uw Verlosser van ouds.

Buk, buk! belijd uw zonden, grijp mijn sterkte aan! Wees mijn Sion.

Ik troost u. Ik zal u eeuwig doen juichen in het licht! Ik zal al uw wegen in jubel doen eindigen, in Sions heerlijkheid. In mijn lof.

Want gij zijt mijn Volk. En Ik ben uw God.

LVI. STA OP, JERUZALEM! [Jes. 51:17-23]

Waak op, waak op, sta op, Jeruzalem! gij, die gedronken hebt van de hand des Heeren den beker zijner grimmigheid; den droesem van den beker der zwijmeling hebt gij gedronken, [ja], uitgezogen.

Er is niemand van al de kinderen, [die] zij gebaard heeft, die haar zachtken leidt; en niemand van al de kinderen, [die] zij opgevoed heeft, die haar bij de hand grijpt!

Deze twee dingen zijn u wedervaren, wie heeft medelijden met u? Er is verwoesting, en verbroking, en honger, en zwaard; [door] wien zal Ik u troosten? Uw kinderen zijn in bezwijming gevallen; zij liggen vooraan op alle straten, gelijk een wilde os in het net; zij zijn vol van de grimmigheid des Heeren, van de schelding uws Gods.

Daarom hoor nu dit, gij bedrukte! en gij dronkene, maar niet van wijn! Alzoo zegt uw Heere, de Heere en uw God, [die] zijns Volks zaak twisten zal: Zie, Ik neem den beker der zwijmeling van uw hand, den droesem van den beker mijner grimmigheid; gij zult dien voortaan niet meer drinken. Maar Ik zal hem hun, die u bedroefd hebben, in de hand zetten; die tot uw ziel zeiden: buig u neder, dat wij over [u] gaan; en gij legdet uw rug neder als aarde, en als een straat, hun, die daarover gaan.

Jesaja 51:17-23.

Wij belijden Gods Verkiezing, zijn eeuwig Welbehagen, zijn vrije eeuwige Liefde, zijn Trouwverbond. In dit alles is de Heere de Eerste en de Laatste.

Daaruit vloeien de vertroosting en verlossing voor zijn Volk.

De Heere troost dan ook altoos als die God, die zijn Volk als zijn eigendom mint. Hij is voor zijn Volk niet een vreemde, een verschrikkelijke, die eindelijk bewogen wordt, om hen niet te verdelgen. Maar Hij is die Ontfermer, die uitziet naar hun verlossing, naar hun vertroosting en hun heerlijkheid. Hij is als de vader van den verloren zoon, die in barmhartigheid over zijn ellendig kind zijn liefde uitstort.

Wat vader, welke moeder weet niet, wat die ontroering van het ingewand is over een ongelukkig kind, over een diep gevallen kind, over een slecht kind. Als dat kind weg is, ver weg is. Het woord des oordeels was het laatste van de ouderlijke lippen, de blik der beschuldiging, getuigend door de tranen heenborend, was de laatste blik, dien het oog van zoon of dochter mocht opvangen. Sinds keerde dat kind niet terug; sinds veranderde het niet. Maar o, het ingewand van vader en moeder blijft ontroerd! Hun liefde blijft altoos de eerste. Het oog hunner ziel ziet alle dagen hun kind in ellende, in schande, in zonde; en dat zielsoog ziet steeds in teeder mededoogen, in de smart der liefde.

Zóó ziet de Heere zijn Kerk! Zóó slaat Hij haar gade. "Is Efraïm Mij een dierbare zoon? Is hij Mij een troetelkind? Want sinds Ik tegen hem gesproken heb, denk Ik nog ernstelijk aan hem; daarom rommelt mijn ingewand over heir; Ik zal Mij zijner zekerlijk ontfermen, spreekt de Heere".

Zóó spreekt de Heere in teederheid tot zijn Kerk: "Keer weder, gij afkeerige kinderen, en Ik zal uw afkeeringen genezen."

Zóó moet het Woord Gods worden ontsloten en gepredikt. Met slechts oordeelen en dreigingen tegen onbekeerden, zondaren en goddeloozen, maar de teederheden van den God des Verbonds moeten uitgaan naar hen, die Hem niet kennen, ofschoon ze naar zijn

Naam genoemd zijn; de roeping moet het Verbond Gods aandurven, de liefde des Heeren, de vaderlijke ontfermingen van den Verbondsgod tegenover verlorenen, tegenover zondaren, die tot bekeermg moeten komen, en die de Heere nochtans zijn kinderen noemt. Die teederheden van onzen God en Vader in de hemelen doen de harten zijner schuldige kinderen smelten. Zóó moet Gods Kerk door het Woord Gods tot reformatie geroepen worden, tot opheffing uit haar smadelijke inzinking en verdorring; door het Woord Gods, met herderlijke lippen gesproken: "Waak op, waak op, sta op, Jeruzalem!"

Ja, Gods Kerk moet voor den Heere worden opgericht. Ook de afzonderlijke geloovigen, de afzonderlijke menschen, ja, maar als kinderen van Gods Kerk. En niet eerst de kinderen, maar eerst de Moeder.

De *Moeder*, de Kerk, het Bondsvolk, de verbondseenheid, — o, hoe trilt daarvoor Het ingewand des Heeren! De *Kudde* heeft het hart van den Herder! Die Kudde ziet de Heere verwoest; die Moeder ziet Hij van kinderen beroofd, een verlaten en gesmade vrouw. Dàt deert den Heere. Dàt wekt zijn Woord op. Dàt doet de verbondsprediking uitgaan.

Daar ligt Jeruzalem, daar ligt Gods Bondskerk, geteekend door het Sacrament, gebonden onder den Verbondseisch en onder de belofte, — daar ligt zij smadelijk op den weg, gebroken, dronken, weggesmeten; — Sion, smadelijk uit Jeruzalem naar Babel gejaagd. Daar ligt zij verwoest, door het zwaard verteerd, door honger gebroken. Zonder trooster. Zonder ontferming. Waar zijn de kinderen, haar kinderen, die zich over haar ontfermen, die ontroerd zijn over haar ellende? Zij heeft toch kinderen, levende kinderen, haar eigen kinderen, die zij gebaard heeft; want Gods Kerk is nooit kinderloos. Maar die kinderen vragen slechts naar eigen leven; naar hun Moeder zien zij niet om. Zoo is de moedernaam Jeruzalems smaad, dewijl haar kinderen haar als moeder versmaden, vergeten; dewijl het leven der geloovigen niet ontroerd is over het Verbond Gods met al zijn Volk, over de Kerk des Heeren naar zijn Verbond. Die oneere, die ontzettende toestand, dat Jeruzalem niet meer naar haar kinderen vraagt en de kinderen niet meer naar Jeruzalem,— die ellende ontroert den Heere en maakt zijn ontferming roepende naar zijn Volk. Niemand ontfermt zich over Sion; niemand heeft medelijden met haar; niemand vraagt naar haar; zij is de onwaardigste; zij heeft uitgediend; haar naam wordt niet meer genoemd; voor haar eigen kinderen is zij dood; — indien deze haar niet smadelijk vertreden, zij raken haar althans niet aan. Broeders en zusters mogen er nog gerekend worden, en het goed achten, om, naar het gevalt, samen te wonen, maar de Moeder en haar huis, Jeruzalem, Israël, Gods Bondskerk, — zij verachten haar.

Zóó ziet de Heere zijn Gemeente, liggend in haar schande, en zóó spreekt in Hem zijn ontferming, zijn liefde, zijn trouw, zijn Woord haar toe.

O, zoo ook de trouw des Heeren niet aan zijn Volk vast lag, — ook toen wij dood waren in de zonden en de misdaden! Zoo de Heere ons niet had liefgehad, toen wij nog vijanden waren!

Jeruzalems kinderen, — hoe worden zij door dit Woord Gods beschaamd, teruggeroepen tot de Moeder, bewogen, om haar bij de hand te grijpen; om haar zachtkens te leiden; om haar weer den moedernaam te fluisteren; om haar lief te hebben en te eeren.

Jeruzalems kinderen!

Maar blijkt dan de ontaarding dier *kinderen* niet? Is het ook hier niet weder Ikabod? Zelfs de besten verloochenen hun Moeder, — wat zouden de anderen dan! Ach, gedoopten bij duizenden maar! daar liggen ze op de straten, gevallen, bewusteloos, als een wild in het net gevangen, verward, hopeloos verwrongen. Als kinderen van Jeruzalem zijn zij niets meer. Hun naam wordt niet meer gekend. Zij zelf vragen naar dien naam niet. Geen Moeder ziet naar hen om, — geen broeders of zusters kennen hen. Zij liggen op de straten, elk loopt over hen heen, aller uitvaagsel en afschrapsel zijn zij.

Zóó ziet de Heere zijn Kerk. En zóó blijft Hij de God des Verbonds, de getrouwe Ontfermer, de Vader in de hemelen. Zóó gaat zijn Woord uit, — dàt is zijn Woord tot zijn

Kerk. Om de Moeder van *die* kinderen, en om de kinderen van *die* Moeder roept Hij.

Wat is zijn Kerk verwoest! Wat al machten spanden daartoe samen! Wat al vijanden! Satan en wereld en zonde. Overheden en machten en geweldhebbers der wereld, der duisterheden der eeuw, geestelijke boosheden in de lucht. Zoo is het pad van Gods Kerk versperd; zoo is de kennis geroofd; zoo is de liefde gedooft; zoo is breuk op breuk uitgeroepen; zoo zijn verbreking en ellendigheid vermenigvuldigd. Zoo is het gekomen, al verder en verder, dat de kinderen omliepen, wegdoolden, vielen, verzonken; en dat de Moeder verloochend werd en verlaten en vertreden. En toen braken de vijanden door de muren; toen braken de ongerechtigheden in van alle zijden; toen vertrapte Babel Jeruzalem. Toen kwamen de donkerheden en benauwingen ook over u; toen vluchtten de vrede en de hoop; toen lachte de Booze om u en om de zekerheid van uw verderf.

Hierin is het oordeel Gods. Hij bezocht uw ontrouw aan zijn Verbond. Hij liet uw vijand, dien gij niet buiten sloot, machtig over u worden. Hij schonk u den beker zijner grimmigheid, den beker der zwijmeling. Hij liet Jeruzalem en haar kinderen verwoesten naar zijn rechtvaardigheid en heiligheid. Ja, gewis, — dit is de hand des Heeren, dit is het oordeel van uw God.

En nochtans verlaat Hij zijn Verbond niet. Nochtans is zijn Woord tot u niet anders dan het Woord tot Jeruzalem. Nochtans gaan naar u zijn ontfermingen uit. Nochtans spreekt tot u uw hemelsche Vader. Zóó roept de Christus zondaars in Israël tot bekeering van het einde der aarde. Met barmhartigheid bewogen.

Jeruzalem! Kinderen des Verbonds! Niemand troost u. Niemand.

Maar de Heere komt met zijn Woord als uw God, uw Verbondsgod, uw Verlosser. Hij komt in teeder mededoogen. Hij komt, om u te behouden. Om u weer te brengen tot de wegen van zijn Verbond.

Dàt is zijn Woord tot zijn Kerk, tot Jeruzalem en haar kinderen: "Waak op, waak op, sta op, Jeruzalem! En de Heere, uw God, zal de zaak zijns Volks twisten. Hij zal den beker zijner grimmigheid van u wegnemen. En gij zult dien voortaan niet meer drinken. Maar zijn hand zal tegen uw wederpartijder zijn.

Uw God is uw Heiland, uw Vader, uw Ontfermer.

Sta op, Jeruzalem!"

LVII. GIJ, HEILIGE STAD! [Jes. 52:1-6]

Waak op, waak op, trek uw sterkte aan, o Sion! trek uw sierlijke kleederen aan, o Jeruzalem, gij, heilige Stad! want in u zal voortaan geen onbesnedene noch onreine meer komen. Schud u uit het stof, maak u op, zit neder, o Jeruzalem! maak u los [van] de banden van uw hals, gij, gevangene dochter Sions! want zoo zegt de Heere: Gij zijt om niet verkocht, gij zult ook zonder geld gelost worden. Want zoo zegt de Heere Heere: In vorige tijden trok mijn Volk af in Egypte, om als vreemdeling aldaar te verkeeren; en Assur heeft het om niet onderdrukt. En nu, wat heb Ik hier [te doen]? spreekt de Heere, dewijl mijn Volk om niet weggenomen is, [en] zij, die er over heerschen, [het] doen huilen, spreekt de Heere, en mijn Naam geduriglijk den ganschen dag gelasterd wordt? Daarom [zal] mijn Volk, daarom zal het mijn Naam in dien dag kennen, dat Ik het zelf ben, die spreek: zie, [hier] ben Ik.

Jesaja 52:1-6.

De Heere spreekt in dit woord Het verontreinigde Jeruzalem aan, waarover zijn oordeel moet heengaan, en dat in verwoesting door Babel moet vertreden worden. Hij spreekt haar aan: "gij, heilige Stad!"

Jeruzalem, Sion, Israël, is de belichaming, de schaduw, maar niet alleen de schaduw, ook de aanvankelijke openbaring zelf van het Volk, van de Stad, van de menschenlijke Gemeenschap, die de Heere Zich van eeuwigheid tot een Huis, tot een Woning, tot een Tempel verkoren heeft, waarin Hij zijn heerlijkheid te midden van al zijn werken openbaart en zijn zaligheden in de aanbidding der liefde en in den dienst der eere smaken doet.

Van dat Jeruzalem, van die heilige Stad, bracht de Heere bij de verwoesting, die over het eerste paradijs kwam, de belofte, het beginsel, in de toezegging van het zaad der vrouw. Hij deed in Enos' dagen, in den kring der heilige vaders voor den zondvloed, in Noachs ark, in Sems tent, in Melchizedeks verschijning, in Abrahams huis en erve, straks in zijn Israël rondom den Tabernakel, en eindelijk in Salomo's rijk en stad en Tempel bij het springen der fonteinen, de muziek der speellieden en den jubel der zangers op den schoonen feestdag, dat Jeruzalem opkomen.

Om dat Jeruzalem, om die heilige Stad, was het den Heere al de eeuwen door te doen; en de Schrift rust niet, voordat op de laatste bladzij Jeruzalem als de Bruid, voor haar Bruidegom versierd, uit den hemel daalt: *de heilige Stad*; — dat is het laatste bijbelwoord, het getuigenis van Hem, die is, en die was, en die komen zal, en die zegt: "Ja, Ik kom haastelijk!"

Die Stad, die fundamenten heeft, wier Kunstenaar en Bouwmeester God is, was het voorwerp der verwachting van Gods heiligen op aarde, sinds Kaïn zijn stad bouwde en Babel zijn toren deed rijzen. Abraham, Izak en Jacob zagen er in hun tenten naar uit. Bij Israëls Tempel, op Sions muren, zuchtte de schaduw er om met het woord van Davids stervende lippen, in de hope van zijn huis, en in de Psalmen van Israël; — en de Profetie wees er heen als de wachter, die den morgen uitroept, terwijl het nog nacht is. Naar dat Jeruzalem, naar die heilige Stad, ziet in de aanhankelijke openbaring van Jeruzalem op aarde het leven, dat uit God is, de Gemeenschap der heiligen, al de tijden door, en tot het einde toe, schreiend en zuchtend, en biddend en worstelend uit: "Ja, kom, Heere Jezus!"

Jeruzalem *is* er, en Jeruzalem moet *komen*.

In de eerste twee, die op aarde samenstemden in des Heeren Naam, wier leven door

Gods Heiligen Geest één was, samengebonden in den verborgen Beloofde, was Jeruzalem er. Jeruzalem was er waarlijk, Gods heilige Stad, Gods heilig Volk, de Gemeenschap der heiligen, in den kring der aartsvaders, op den berg Sion, en in Gods Kerk, die zich sinds openbaart. Jeruzalem is er en blijft al de dagen der aarde; ook al zonk het weg voor het oog; al vertraden het de onheiligen; al droeg het den strop om den hals en de boeien om de leden; al leek het in slavernij verkocht. In Egypte, zwart van dienstbaarheid, in onkennis verloren; of zwervende als vreemdeling onder Assurs drijven; onder Babels heerschappij onteerd; waardeloos en naamloos verlaten en weggesmeten; huilend zonder Sions klaagpsalm, ja, terwijl de lastering van den Naam des Heeren op de lippen der goddeloozeni slechts blijft om te bewijzen, dat Jeruzalem verging; — nochtans *is* Jeruzalem er, en het *blijft*.

Maar omdat een kind een mensch *is*, daarom moet het kind een mensch *worden*. En omdat Jeruzalem Jeruzalem *is*, daarom moet het Jeruzalem *worden*. En daarom roept het Woord Gods rusteloos in Jeruzalem om Jeruzalem, om de Stad Gods, om de openbaring van de Gemeente des Heeren, de heilige Stad.

In dat roepen des Heeren, spreekt Hij echter altoos weer Jeruzalem als de heilige Stad aan. Hij verloochent zijn Verbond niet. Hij verloochent zijn Stad niet. Jeruzalem *is* voor Hem Jeruzalem, de Gemeente Gods, de Gemeenschap der heiligen. Dat is zij en dat blijft zij. Nooit laat Gods Woord Jeruzalem los, on van 's Heeren wege tot de enkelen slechts te spreken van vrede. Bij het naderen zijner oordeelen en in den uitgang uit zijn oordeel, in zijn beschuldigen en in zijn troosten is het Sion, Jeruzalem, de heilige Stad, tot welke zijn Woord komt. En dat Woord spreekt uit het eeuwig Welbehagen, uit de waarachtige liefde Gods, uit het Verbond en de belofte, oproepend tot de heerlijkheid; Jeruzalem, de heilige Stad, oproepend uit de verstrooiing, uit de puinhoopen, uit de diepte, uit den dood: "waak op, waak op, trek uw sterkte aan, o Sion! trek uw sierlijke kleederen aan, o Jeruzalem! gij, heilige Stad! want in u zal voortaan geen onbesnedene noch onreine meer komen,...!"

Al hooger klimt hier, in Jesaja's profetie, het Woord des Heeren tot Jeruzalem. Let er op, dat we hier Jesaja 52 hebben. Het Lam, ter slachting geleid, is in het gezicht, en zal door het Woord (Cap. 53) ontdekt worden. Dat Lam Gods is in het Jeruzalem van den ouden dag, zooveel het vleesch en de schaduw aangaat. En Jeruzalem, Gods heilige Stad, moet door recht verlost en geopenbaard worden. Daarom slaan de golven van Gods oordeel telkens over Jeruzalem heen. Daarom gaat het onder Egyptes voet, door Assurs verstrooiing en Babels ballingschap heen. Daarom druipt in Jeruzalem altoos het bloed en verveelvoudigt zich het bloed op den feestdag. Ja, daarom zal in Jeruzalem Gods toorn geopenbaard worden. Maar in de openbaring des oordeels, in het vergruizelen van Jeruzalem, in het midden des toorns, ontsluit zich de ontferming en roept de Stem des Heeren: "waak op, en trek uw Bruidskleed aan, o Jeruzalem, gij, heilige Stad!" In het Lam Gods, dat door het heilige recht wordt verteerd, openbaart zich de heerlijkheid des Heeren. Als dat heilige Godslam zijn ziel tot een schuldoffer stelt, komt het heilige zaad op; uit zijne verbrijzeling rijst Jeruzalem in haar sterkte, rein als het licht, de Bruid, zonder smet of rimpel, de heilige Stad, zonder onbesnedene of onreine.

Uit den Heere, uit den Heilige zelf komt Jeruzalem op; uit den Zoon, uit den Bondsgod zelf, die in Jeruzalem woont. Hij openbaart daar zijn heiligheid en gerechtigheid over het vleesch, dat Hij aanneemt. Maar Hij ook ontsluit daarin zijn genade, zijn liefde, zijn leven, zijn heiligheid voor en over en in Jeruzalem en brengt zijn heilige Stad in heerlijkheid.

Och, mocht Jeruzalem het Woord des Heeren verstaan!

Dat Woord onthult, openbaart het Lam Gods, in Jeruzalems Tempel, in Israëls Gemeenschap, in het Verbond Gods, geslacht.

En in de ontsluiting van dat Woord, in het Woord van het Lam Gods, roept de Heere zijn Jeruzalem.

Daar roept Hij zijn Bondsvolk uit den dood in het leven; daar roept Hij zijn schuldig Volk

uit het oordeel in den vrede; daar roept Hij zijn verdorven Volk uit de zonden tot zijn geboden; daar roept Hij zijn verstrooid en verbroken Volk uit het puin en de ballingschap tot de eenheid en het sieraad van zijn Heiligdom; daar roept Hij zijn Bondskerk uit de wereld tot zijn dienst, uit den strijd en het lijden, tot de zaligheid en de heerlijkheid. In het Lam Gods, naar het Verbond door de Schriften verkondigd, spreekt de Heere tot ons: "Zie hier ben Ik! Waak op, waak op, trek uw sterkte aan, o Sion! trek uw sierlijke kleederen aan, o Jeruzalem! gij, heilige Stad!"

En waar wij de stem van onzen Bondsgod in de openbaring van het Lam Gods als het Bondsoffer naar de Schriften mogen hooren, daar worden wij schuldenaars voor onzen God; daar billijken wij het oordeel; daar komen wij tot de vrijmoedigheid des geloofs; daar rijst Jeruzalem uit het stof; daar verstaan wij, dat Jeruzalem de heilige Stad *is*; daar heiligen wij ons den Heere; daar worstelen wij in ons opwaken, om Jeruzalem, de heilige Stad, te *zijn*, te *worden*; daar strekken wij ons uit naar de toekomst des Heeren, naar de nederdaling van Jeruzalem uit den hemel met de openbaring van het Lam Gods in heerlijkheid: "Ja, kom, Heere Jezus!"

LVIII. JUICHT TE SAMEN! [Jes. 52:7-10]

Hoe liefelijk zijn op de bergen de voeten desgenen, die het goede boodschap; die den vrede doet hooren; desgenen, die goede boodschap brengt van het goede; die heil doet hooren; desgenen, die tot Sion zegt: uw God is Koning!

Er is een stom uwer wachters; zij verheffen de stem; zij juichen te samen; want zij zullen oog aan oog zien, als de Heere Sion wedorbrenge zal.

Maakt een geschal; juicht te samen, gij, woeste plaatsen van Jeruzalem! want de Heere heeft zijn Volk getroost. Hij heeft Jeruzalem verlost. De Heere heeft zijn heiligen Arm ontbloot voor de oogen aller Heidenen, en al de einden der aarde zullen zien het heil onzes Gods.

Jesaja 52:7-10.

Tot het gezamenlijk juichen der woeste plaatsen van Jeruzalem moet het komen; tot het juichen der puinhoopen. Maar daar komt het niet aanstonds toe. Het juichen vangt in de hoogte, in de verte aan, en dringt eindelijk tot de diepten door, om dan uit die diepten weer op te klimmen.

Eerst juicht het in den hemel, in Gods Wezen, in Gods Raad, in de aanbidding der scharen van Gods engelen. In die menigte des hemelschen heirlegers, die in Efrata's nacht werden gezien en gehoord. Toen waren zij nederdalende uit den hemel, maar ze zongen met de morgensterren voor Gods Aangezicht van de grondlegging der wereld af. Ze zongen over dat Jeruzalem, waarin de Heere God Koning zou zijn en dat tot in eeuwigheid voor zijn Troon in volheid juichen zou over zijn heiligen Arm, die hen verlost; over zijn heil, na al hun leed.

Die vreugdestem kwam als een stem van goede boodschap naar de aarde, van waar Jeruzalem in gejuich zou opklimmen, komend uit de woestijn en steunend op den arm van haar Liefste. In het Woord Gods kwam die stem uit; in het Woord van den Zoon Gods, dien grooten Profeet, van eeuwigheid gezalfd met den Heiligen Geest. In het Woord, dat de Geest Gods op aarde deed hooren, onthullende den Raad Gods voor de aartsvaders. voor Mozes en de profeten. Dat Woord Gods juicht op aarde sinds de verwoesting kwam. Het juicht over het gevallen menschelijk geslacht. Het juicht over het aardrijk, dat de Heere vervloekt heeft. Het juicht over Jeruzalem, dat uit de verwoeste plaatsen moet opkomen. Het Woord Gods, door den Heiligen Geest uitkomend, ziet den Beloofde en ziet in Hem Jeruzalem uit de diepte in jubel rijzen.

O, het Woord Gods ziet de verwoeste plaatsen, de puinhoopen, de wereld, die in het booze ligt, de verdorvenheid van het menschelijk geslacht, de onbekwaamheid tot het goede, de macht van het kwade, den toorn Gods en de straf naar zijn rechtvaardig oordeel; het ziet de geheele verwoesting en vergruizeling, het ziet die verwoesting werken en doorwerken; het ziet de onmogelijkheid hij de menschen; het ziet het leven aller Heidenen; het ziet de ontwikkeling van de wereld door alle eeuwen heen; het ziet het werk van den Overste der wereld, met al zijn geestelijke boosheden, met de overheden en de machten en de geweldhebbers der wereld der duisterheden dezer eeuw; het ziet tot aan het eind der tijden al de ongerechtigheid en al de ellende. Het Woord Gods verbloemt van dat alles niets, maar ziet het en noemt het en roept het uit; het maakt Israël zijn ongerechtigheden bekend en aan het Huis van Jacob zijn zonde; het stopt allen mond, opdat de geheele wereld voor God verdoemelijk zij. Het ontbloot: het beschuldigt; het werpt onder het oordeel; het stoot alle steunsel omver; het neemt alle hoop weg; het snijdt alles af. Het is een Woord van gerechtigheid en gericht; een Woord, dat vuur op de aarde werpt en de beenderen verbrijzelt. Het vleesch kan het

Woord dan ook niet dragen. Daarom is Henoeh om het Woord Gods benauwd en Noach bespot. Daarom staat alles tegen Mozes op en tegen Gods heilige Wet. Die het hooren, bidden, dat het Woord tot hen niet meer spreke. Jeremia, die Jeruzalems verwoesting profeteert, wordt als een verrader door zijn volk in den kuil geworpen. De Christus is om het Woord gekruisigd. Het Woord is de steen des aanstoots, dewijl het de verwoesting profeteert: Al uw schatten, o Jeruzalem! worden naar Babel gevoerd! Ziet gij deze steenen en deze gebouwen, er zal geen steen op den anderen gelaten worden.

Maar het Woord is niettemin in zijn komst liefelijk. Het kent den Heere en zijn Welbehagen. Het kent den Christus en zijn Werk; zijn bloed en zijn kroon. Het kent het werk des Heiligen Geestes. Het Woord ziet in God, in zijn Raad, in zijn Ontferming, in zijn Werk. Het ziet Jeruzalem uit de verwoesting opkomen onder den scepter van haar Koning en haar God. Het ziet Gods Kerk uit alle geslachten vergaderd; overwinnende in den strijd met alle machten; het geheele lichaam wel samengevoegd; versierd als de Bruid voor den hemelschen Bruidegom; vervuld met den Heiligen Geest. Het ziet den nieuwen hemel en de nieuwe aarde en het leven der eeuwige heerlijkheid. En daarom komt het Woord met vrijmoedigheid, met beslistheid, met kracht, met gejuich, als de boodschapper, die over de bergen zich spoedt, om den benauwde goede tijding te brengen. Het Woord huppelt over de bergen naar Jeruzalem, dat het van verre aanschouwt; het bazuïnt den vrede; het roept het heil uit; het juicht over Jeruzalem: Uw God is Koning, juicht te samen, gij, woeste plaatsen van Jeruzalem, want de Heere heeft Jeruzalem verlost!

Dit Woord moet den juichtoon op aarde wekken, het moet Jeruzalem uit het puin juichend doen opkomen. En daartoe ontknoopt het Woord het raadsel van de juichende puinhoopen, het verklaart aan Sion haar God en Zaligmaker en al het heil des Heeren; het roept uit den dood in het leven en het wijst aan het leven den weg.

Zoo komt dan ook op aarde de juichtoon op.

Er is een stem der wachters; zij verheffen de stem, zij juichen te samen; want zij zien het, dat de Heere Sion doet verrijzen en Jeruzalem uit verwoesting tot heerlijkheid brengt.

De stem dezer wachters is de stem van Gods Profeten en Apostelen, wier geloof en dienst en woord zich met het Woord Gods vereenigd. Zij zien door den Geest en door het geloof, gelijk het Woord spreekt. Alzoo gelooven zij en alzoo spreken zij. Zij getuigen met Gods Geest en hun woord brengt het Woord tot Gods Kerk.

Hierin is ook het leven der Kerk in de schaduwen en Psalmen van den ouden dag, en in de belijdenis des geloofs voor de ooren der wereld door Gods Gemeente van den nieuwen dag. In dit alles begroet Sion door haar wachters het Woord, vereenigen Sions wachters zich met het Woord, en juichen zij, gelijk het Woord, van geslacht tot geslacht.

Hierin is ook de bediening des Woords geteekend, waarin Gods knechten het Woord Gods zoeken; om er zich mee te vereenigen, of zij het vertolken mochten; om den toon uit de Bazuin des Heeren op te vangen en dien weer te geven; Sion omringende met het Woord en sprekend tot haar in der Naam des Heeren; als van oog in oog ziende al den inhoud des Woords; al de woeste plaatsen van Jeruzalem, maar ook al het heil in den Heere, al het heil des Heeren, dat komende is. Zij verheffen de stem, zij roepen het volle Woord uit. Zij roepen Sion op tot haar God en Koning. Zij profeteeren over de doodsbeenderen, dat ze leven. Zij roepen Jeruzalem van de einden der aarde tot één. Zij arbeiden, dat Christus in zijn Lichaam een gestalte krijgje. Zij doen uit het Woord de volle gedaante der Bruid uitkomen, de volle schoonheid van Jeruzalem, profeteerend over de puinhoopen. Zij juichen over Jeruzalems woeste plaatsen; zij juichen tegenover alle machten rondom, zij juichen te samen in al den Raad Gods.

En gelijk nu de stem der wachters op de muren zich paart aan de stem der boodschappers, die van de bergen juichend komen aanspoeden, — zoo moet in de benarde veste, die haar verlossing wacht, de juichstem van alle benauwden op het geroep der wachters ontwaken. Zóó moeten Jeruzalems puinhoopen zelf gaan juichen op

de bediening des Woords: maakt geschal, juicht te samen, gij woeste plaatsen van Jeruzalem! want de Heere heeft zijn Volk getroost; Hij heeft Jeruzalem verlost.

Het volle Woord Gods komt, om te roepen de dingen, die er niet zijn, alsof ze waren. De bediening des Woords ontsluit daarop den vollen Raad Gods over Jeruzalem, verwoesting en verlossing uitroepende. En zóó komen al Gods kinderen tot ontdekking. Zóó komt het Erfdeel des Heeren tot het geloof. Zóó komt de benauwde tot ruimte. Zóó komt de gebondene tot vrijheid. Zóó wordt de liefde geboren. Zóó wordt het loflied opgewekt. Zóó wordt de blijdschap gezaaid. Zóó wordt de gemeenschap gekweekt, Zóó wordt het Volk Gods, heel de Kerk des Heeren, tot den bloei en de vrucht des levens gebracht in den dienst des Heeren. Zóó juichen de woeste plaatsen van Jeruzalem. Zóó trekt de Gemeente Gods juichend ten strijde en breekt in het einde juichend in overwinning uit, in de heerlijkheid Gods.

Zóó juichen ook wij, ook gij en ik, mijn lezer!

Zoo wij immers onder het Woord mogen doorgaan, en al onze gedachten gevangen worden onder de gehoorzaamheid van Christus.

Jeruzalems verwoesting moet onder het Woord Gods de onze zijn.

Jeruzalems God is dan onze Koning.

En ook uit onze verwoeste plaats, uit al de verwoeste plaatsen onzes levens, uit alle ellende en alle benauwing, uit alle leed en uit allen strijd, zullen wij dan juichen met Sion, met Gods Woord, met de engelen Gods, met den Heere Heere: De Heere heeft Jeruzalem verlost!

LIX. GAAT UIT VAN DAAR! [Jes. 52:11, 12]

Vertrekt, vertrekt, gaat uit van daar, raakt het onreine niet aan; gaat uit het midden van haar, reinigt u, gij, die de vaten des Heeren draagt! Want gij zult niet met haast uitgaan, noch met der vlucht henengaan; want de Heere zal voor uw aangezicht henentrekken, en de God Israëls zal uw achtertocht wezen.

Jesaja 52:11, 12.

Trekt niet een ander juk aan met de ongeloovigen; want wat mededeel heeft de gerechtigheid met de ongerechtigheid? en wat gemeenschap heeft het licht met de duisternis? en wat samenstemming heeft Christus met Belial? of wat deel heeft de geloovige met den ongeloovige? of wat samenvoeging heeft de Tempel Gods met de afgoden? Want gij zijt de Tempel des levenden Gods, gelijkewijs God gezegd heeft: Ik zal in hen wonen, en Ik zal onder hen wandelen, en Ik zal hun God zijn, en zij zullen Mij een Volk zijn. Daarom gaat uit het midden van hen, en scheidt u af, zegt de Heere, en raakt niet aan, hetgeen onrein is, en Ik zal u aannemen. En Ik zal u tot een Vader zijn, en gij zult Mij tot zonen en dochteren zijn, zegt de Heere, de Almachtige. Dewijl wij dan deze beloften hebben, geliefden! laat ons onszelf reinigen van alle besmetting des vleesches en des geestes, voleindigende de heiligmaking in de vreeze Gods" 2 Cor. 6:14-7:1.

Dat dit apostolisch woord de profetische plaats uit Jes. 52 aanhaalt, is duidelijk; en ook, dat ons daarin het profetisch woord apostolisch ontsloten wordt.

Nog een andere schriftplaats moet hier aan toegevoegd worden, namelijk Openb. 18:1-5: "En na dezen zag ik een anderen engel afkomen uit den hemel, hebbende groote macht; en de aarde is verlicht geworden van zijne heerlijkheid. En hij riep krachtelijk met een groote stem, zeggende: Zij is gevallen, zij is gevallen, het groote Babylon, en is geworden een woonstede der duivelen en een bewaarplaats van alle onreine geesten, en een bewaarplaats van alle onrein en hatelijk gevogelte. Dewijl uit den wijn des toorns harer hoererij alle volken gedronken hebben, en de koningen der aarde met haar gehoereerd hebben, en de kooplieden der aarde rijk zijn geworden uit de kracht harer weelde. En ik hoorde een andere stem uit den hemel, zeggende: Ga uit van haar, mijn Volk! opdat gij aan haar zonden geen gemeenschap hebt, en opdat gij van haar plagen niet ontvangt; want haar zonden zijn de ééne op de andere gevolgd tot den hemel toe, en God is harer ongerechtigheden gedachtig geworden!"

Denk ook, mijn lezer! aan het woord Gods tot Noach: "Ga gij en uw gansche huis in de ark." En tot Abraham: "Ga gij uit uw land en uit uw maagschap en uit uws vaders huis naar het land, dat Ik u wijzen zal." En tot Lot: "Maak u op, opdat gij in de ongerechtigheid dezer stad niet omkomt." Denk aan het woord des Heeren tot Israël Lev. 11: "Ik ben de Heere uw God; daarom zult gij u heiligen en heilig zijn, dewijl Ik heilig ben; want Ik ben de Heere, die u uit Egypteland doe optrekken, opdat Ik u tot een God zij, en opdat gij heilig zijt, dewijl Ik heilig ben." Ook aan Petrus' roepen op den Pinksterdag: "Wordt behouden van dit verkeerd geslacht!" En aan zijn schrijven, I Petr. 1: "Gelijk Hij, die u geroepen heeft, heilig is, zoo wordt ook gij zelf heilig in al uw wandel, daarom dat er geschreven is: zijt heilig, want Ik ben heilig!"

Zóó komt u uit de profetische schriftplaats bij Jesaja het licht des Woords toe, opdat gij hoort, wat de Geest tot de Gemeenten zegt.

Het genadewerk des Heeren, waardoor zijn Jeruzalem juichend in heerlijkheid verrijst, is een verlossen, een bevrijden van de benarde gevangen heilige Stad Gods, waarvan het Woord, als de vredebood over de bergen, de blijde boodschap brengt, die door de wachters herhaald en in het gejuich der verlostten beantwoord wordt; — maar dit werk

wordt ook telkens door de Schrift voorgesteld als een roepen, een vergaderen van des Heeren Volk uit de slavernij in 's vijands land, uit de ballingschap en den kerker op de erve van den vreemde. Zóó wordt Noach uit de booze wereld uitgeleid en Abraham uit zijn land en maagschap afgezonderd in vreemdelingschap. Zoo wordt de Gemeente des Nieuwen Testaments uit het Jodendom uitgeleid en uit de Heidenen vergaderd. Zoo wordt eenmaal de Kerk des Heeren verlost uit den tegenwoordigen boozen tijd. Zoo wordt ook onze eigen ziel uit haar doodskluisters in het leven geroepen. Zoo wordt zij in de stervensure uit den kerker des lichaams bevrijd. Zoo rijst zij eenmaal in het lichaam uit den dood.

De heilige Stad, het Volk Gods, moet opkomen uit het puin, uit den afgrond, uit den dood; gelijk de heilige vaten en gereedschappen des Tempels uit Babel; en gelijk het goud, dat in Gods Tabernakel zou blinken, uit Egypte.

Hier is het werk des Heiligen Geestes.

Het is de Heilige Geest, die in de ontvingenis van den Christus het vleesch en bloed van ons gevallen en verontreinigd menschelijk geslacht aangrijpt en het afzondert, heiligt, voor de menschelijke natuur van den Zoon van God.

In dien Christus is nu onder de menschen, in de wereld, het heilige Vat des Heeren, het heilige beginsel van Jeruzalem, heilig, onnoozel, onbesmet, afgescheiden van de zondaren.

En ofschoon al Jeruzalems puin Hem bedekt, ofschoon al de zonden van zijn Volk, hun schuld en vloek en oordeel en dood, op Hem aanloopen, — door den eeuwigten Geest offert Hij Zichzelf Gode onstraffelijk op en staat straks op uit het oordeel, uit den dood, naar den Geest der heiligmaking.

Maar dan ligt het heilige zoenbloed van den Zoon van God nog in Jeruzalems puin, in deze booze wereld, in het menschelijke geslacht gezonken, als het heilige beginsel van Gods Volk, waarin immers hun ongerechtigheden geboet en hun zielen gekocht en geëigend zijn, ja waarin Jeruzalem is samengevoegd tot éénheid, heiligheid en heerlijkheid.

Het is de Heilige Geest, door wien de Christus de kracht, en de vrucht van dit reine bloed des Testaments uit de puinen van dood en verderf opbrengt.

De Heilige Geest deed daarom de Gemeente Gods in schaduwachtige gestalte in Israël, in het oude Jeruzalem, in Tempel en dienst, uit de volken, uit de donkerheid, uit de ballingschap uitkomen, in al de schaduwen spreken, en in Profetie en Psalm, smeekend en juichend, het licht op gouden luchter dragen.

Op den Pinksterdag doet de Heilige Geest de Gemeente des Nieuwen Verbonds uit de windselen en schaduwen van het Oude te voorschijn treden. Hij doet het apostolaat uitkomen. Hij ontsluit de Schriften. Hij doet het Woord Gods spreken. En de gekochten door het bloed des Lams komen, op het Woord, door de werking des Heiligen Geestes te voorschijn, dragende de teekenen van dat bloed, waarin zij zijn gewasschen. De Gemeente van Christus openbaart zich. In Jeruzalem; in Judea; in Samaria; in Galilea; in Syrië; in Klein-Azië; in Macedonië; in Achaje; in Rome; in Germanje; in alle deelen der wereld.

De Gemeente van Christus openbaart zich, dragende de heiligheden des Heeren. Al het Volk des Heeren wordt geheiligd door den Heiligen Geest, en deelachtig de schatten van den Christus. Maar waar de Heilige Geest alzoo heiligt, daar liggen die schatten nog onder het puin van onze gevallen natuur, van onze verdorvenheid, in de donkerheden van onze verduistering en in de diepten van onze ellende. Het leven uit God ligt bij ons in ballingschap, in den kerker. En het is op het Woord Gods, hetwelk de Heilige Geest ons in de Schrift doet toekomen en door den Dienst des Woords ontsluit, dat de Heilige Geest nu in kennis, in bekeering, in geloof, in vrede, in liefde, in blijdschap in gehoorzaamheid, in gemeenschap, in ijver en trouw en kracht, in allerlei sieraad van genade het goddelijk genadeleven, het verlostte leven onzer ziel, dat in de

wedergeboorte als in de opstanding uit de dooden de heiligheid van Christus' zoenbloed opbrengt, doet uitkomen. Het leven van Gods Volk ortworstelt zich op de roepstem des Woords door de krachtige werking des Heiligen Geestes aan de onreinheid, die het wil boeien, begraven en verstikken; en Gods Volk reinigt zich, dragende de vaten des Heeren.

Regelmatig gaat dat werk des Heiligen Geestes door. Niet als in een ruk, een oogenblik. Niet als in een haastige vlucht, onder een indruk van een dag. Maar bij de geregelde bediening des Woords, in de dagelijksche werkzaamheid naar het Verbond der genade. Gelijk de zon, die opgaat, en in alle donkerheden doordringt. Gelijk de lente, die doorbreekt uit den winter, in bui en storm en zonneglans wisselend, maar doorgaande tot de heerlijkheid van den zomer. Gelijk de liefde in jubel en smart en angst, rijzend en dalend, onbluschbaar is in haar vuur. Gelijk de geboorte in verrukking en verscheuring voor de poorten des doods triumfeert.

Zeker, dit uitgaan uit het onreine, uit dood en duisternis, uit ongeloof en eigengerechtigheid, uit eigenwilligheid en mistrouwen, uit vreeze en vijandschap, uit de strikken des Satans en des vleesch, dit machtige werk, om, aan den Heiligen Geest overgegeven, op het Woord, in den Naam van den Heere Jezus Christus tot God te gaan en onszelf te verliezen aan Hem, — o het is een losmaking erger dan uit Babel en Egypte. Maar toch, dit werk gaat door, zoo waarlijk het bloed van Christus, die heiligheid des Heeren, uit het puin verheerlijkt wordt door den Heiligen Geest. De Heere is hier de Voortrekker en de Achtertocht van zijn Volk, de Beginner en de Voleindiger.

En zoo komt ook de Gemeente van Christus uit de geslachten der aarde tot één. Zóó brengt de Heilige Geest die Gemeente tot gemeenschap, tot ontwikkeling, tot kracht, tot werkzaamheid, tot heerlijkheid. Ook hierin ligt de Gemeente in het puin verloren. In de eigendommelijkheden en eigen willigheden van personen, en tijden, en talen, en volken. In de onmogelijkheden van alle omstandigheden en toestanden naar den mensch. O, wat reikt hier Satans schaduw ver! Wat is hier Jeruzalem gebonden, gebannen in deze wereld! Wat is het nu! En wat zal het in de toekomst zijn! Het Woord Gods ontnemt ons hier elke illusie, die vleesch tot haar arm stelt. Maar datzelfde Woord doet ons het werk des Heiligen Geestes kennen, die Christus' Bruid eenmaal zonder smet of rimpel uit Babylon zal doen uitgaan en die door alle tijden heen uit de onreine puinhoopen Gods Gemeente doet treden, dragende de vaten des Heeren.

Door den Heiligen Geest treden we zoo uit in onze stervensure, den onvergankelijken schat der genade en des levens dragende voor den Troon van onzen God. En door den Heiligen Geest staan onze lichamen in den dag des Heeren, vrij van alle onreinheid, verheerlijkt uit het stof op. Ja, heel Gods Schepping, opkomend uit het oordeel, vernieuwd en geheiligd, zal bij de openbaring der kinderen Gods juichen, dragende de vaten des Heeren door de werking des Heiligen Geestes.

Maar omdat deze dingen alzoó zijn, zal het Woord Gods, ons door den Heiligen Geest van den Christus toegekomen, ook ten volle ons worden ontsloten, roepende: "Gaat uit, raakt het onreine niet aan, reinigt u, gij, die de vaten des Heeren draagt!"

En wie hoort, wat de Geest tot de Gemeenten zegt, die geloove in den Heiligen Geest.

LX. MIJN KNECHT [Jes. 52:13-15].

Zie, mijn Knecht zal verstandig handelen; Hij zal verhoogd en verheven, ja, zeer hoog worden.

Gelijk als velen zich over U ontzet hebben, alzoo verdorven was zijn gelaat, meer dan van iemand, en zijn gedaante, meer dan [van andere] mensenkinderen; — alzoo zal Hij vele heidenen besprengen, [ja], de koningen zullen hun mond over Hem toehouden.

Want wien het niet verkondigd was, die zullen het zien, en die het niet gehoord hebben, die zullen het verstaan.

Jesaja 52:13-15.

Zeer vele schriftverklaarders oordeelen, dat met deze woorden een nieuw hoofdstuk van Jesaja's profetische schrift aanvangt, hetwelk in Cap. 53 voortgaat. Zeker is, dat deze verzen over den Knecht des Heeren handelen, over wien ook Cap. 53 (zie vs. 11) spreekt.

Toch sluiten deze tekstverzen ook aan het vorige stuk, dat over Gods Volk, over Jeruzalem en Sion handelt, aan, en vormen den overgang, houden de eenheid vast tusschen Sion en den Christus.

In Jesaja 53 wordt duidelijk de Christus van Israël onderscheiden. Hij is de Knecht des Heeren bij uitnemendheid; de eigenlijke Knecht des Heeren, niet alleen voor de volken, maar ook voor Israël. Hij is de Ongekende, de Verachte, de Verbrijzelde, het geslachte Lam, de Drager der ongerechtigheid, voor het oude Israël allereerst. Jeruzalem staart op Hem en kent Hem niet; maar de Geest profeteert, dat Hij Israëls Verlosser is.

Maar juist daarom, wijl de Christus, zij het ook voor het oude Israël zelf als een Ongekende verborgen, *in Israël* verborgen is, daarom is dat Israël onder de volken de knecht des Heeren; daarom draagt dat Israël onder de oude bedeeeling de zekerheid der verlossing in de wereld en de profetie der heerlijkheid.

Seth was voor Eva het zaad der hope. En Noach was het voor Lamech. En in Izak wordt Abraham het zaad genoemd. En Juda is voor Jacobs blik de drager der heilsbelofte.

Zoo werd straks Israël, het woestijn-Israël, voor de volken rondom, het Volk, waaruit naar Bileams zienswoord de Ster opgaat. Jeruzalem draagt tegenover Basans berg, tegenover Egypte en Assyrië en Babel, den roem der verkiezing voor het Koninkrijk, dat de glorie van het Oosten, de toevlucht der wereld zal zijn. Er is een openbaring, een Woord Gods onder alle volken, een wereldopenbaring van den God des heils, de verwachting van de einden der aarde en der ver gelegenen aan de zee, en die openbaring is *Israël*, Jeruzalem, Sion, de uitverkorene Gods, de knecht des Heeren.

In dat Israël moet gij weer als in den Tabernakel, gordijn na gordijn, voorhangsel na voorhangsel, wegschuiven, om tot den eigenlijken inhoud van Gods Openbaring, tot het Zaad der hope, tot het heilgeheim, door te dringen. Dat Israël zelf moet altoos weer van zijn bergen en uit zijn dalen naar *Jeruzalem* spoeden, om de belofte des Heeren, om vergiffenis en genade, om uitzicht naar den dag der verlossingen verheerlijking. Van het Volk trok de Openbaring Gods zich in den *Tempel*, in de schaduwen en ceremoniën, in het donker van het Heilige der heiligen terug. De drager der belofte was voor Israël *Juda*; en voor Juda *David*; en voor Davids huis de *Zoon* der toekomst. En de wettische dienst sprak al duidelijker: ik ben de Christus niet, maar ik kwam, om van Hem te getuigen. Zoo werd het *Woord* in de Wet, de *Profetie* in Israël, de openbaring des Heeren, het heilgeheim, de verborgenheid des Heeren, het ééne ding, dat Gods Volk van Hem begeerde, om de lieflijkheid des Heeren te aanschouwen en te onderzoeken in zijn Tempel.

En wanneer dan de Christus, de Heere, Zich in zijn Volk openbaart, dan is Hij nog een Verborgene, een Onbekende; dan wordt de Verlosser, die de ongerechtigheden draagt, door het eigen Volk Gods niet als de Heerlijke gekend; en daarom waarschuwt de Profetie in Jesaja 53, dat zelfs voor wie naar het Woord hooren, de Knecht des Heeren niet ongekend verschijne, en roept zij het uit, dat nochtans juist die Ongekende, die Miskende, de Verlosser, de Overwinnaar, de Drager van des Heeren Welbehagen is.

Gelijk nu de Christus in het Woord de Verborgene en toch de eigenlijke en eenige Knecht des Heeren is, — altoos weer voorbijgegaan en vertreden, — nochtans de eenige Trooster aller treurigen en de Drager van het overwinnende tweesnijdende Zwaard; — zóó is het Woord, de Profetie, verborgen in den wetsdienst, dien Israël te onderhouden had.

En zóó is die wetsdienst bij het offerbloed weer het verborgene, het eigenlijke, in Israël.

Maar zóó is Israël ook onder de volken, in de wereld-historie, de ongekende, de verborgene, de knecht des Heeren, die, ongekend, het heil voor alle leven draagt.

Dat gelaat van Israël, het Volk der Schriften, is voor het oog der wereld, vaak verdorven, meer dan van iemand, en zijn gedaante meer dan van de andere menschenkinderen.

Zóó was Israël voor het oog der wereld in Egypte, in de dagen der verdrukking.

Zóó was Israël, gelijk Jesaja's profetie het teekende, in Assyrië verteerd, in Babel gevangen, — Jeruzalem in puin.

Zóó was Israël in zijn historie gedurig.

Israëls *gelaat*, de physionomie van dat Volk, de indruk, die het maakt in het midden der volken; en zijn *gestalte*, zijn optreden, zijn handeling, zijn zoeken en doen; — neen, dáár vindt het vleeschelijk oog, het wereldsch oordeel, menigmaal den knecht des Heeren, het Volk Gods niet in.

Integendeel.

Ninevé en Babylon, Egypte en Fenicië, Griekenland en Rome, Gallie, en Germanje en Brittanje dragen den roem der volken, en trekken de bekoring van lust en studie.

Maar wat is het oude Israël? Een onbekende tot op dezen dag voor het menschlijke leven, dat den schat van roem en eer, van schoonheid en geluk, van macht en grootheid, van wetenschap en kunst najaagt. In Israël wordt die schat allerm minst gezien en gezocht; zelfs voor de meeste letterkundigen is de Heilige Schrift vrij wel een onbekend boek.

Niettemin roemt Gods Woord over dat historisch Israël; over dien tempeldienst; over die Schrift; over dat heilige Volk, uit hetwelk de Christus is, zooveel het vleesch aangaat; over die openbaring, dat albestralende licht, dat het vleesch en de historie van Israël draagt. Van dat Israël, van zijn historie, zijn Schrift en zijn vleesch, zal toch het licht en de wijsheid voor heel het leven, voor heel de wereld, uitgaan; deze Knecht des Heeren zal verstandelijk handelen. Hij zal het altoos weer zijn, die aan de volken den weg wijst en wiens werk ten slotte zal bestaan. Ja, hij zal niet slechts het licht en den buit, maar ook de kroon dragen; hij zal verhoogd en verheven, ja zeer hoog worden.

Hebben velen Hem weggesmeten met den uitroep van verachting: "wat is er aan? niets is hij waard! zijn gelaat en zijn gestalte zijn minder dan van iemand!" — zóó zullen eenmaal alle volken ja de gansche wereld, opzien, opschrikken¹, oprijzen van hun zetels, ontroerd en ontzet van bewondering voor des Heeren knecht; zwijgend zullen zij hem huldigen; beschaamd, verslagen, zullen zij zich voor hem buigen. Want dan zal het geheim onthuld zijn; dan zullen alle ooren het Woord, de Stem, de Openbaring Gods

¹ Alzoo zal Hij vele heidenen "besprengen." Dit "besprengen" wordt, ook naar den eisch van het verband, beter vertaald door "doen terugspatten" gelijk de vallende druppels. De zin is dan opschrikken, overtuigen, met bewondering vervullen.

onderscheiden; dan zullen alle oogen den Christus zien, — ook degenen, die Hem doorstoken hebben.

Uit Sion, de volkomenheid der schoonheid, verschijnt God blinkende.

De verheerlijking van al Gods Volk ligt hierin besloten.

Ongetwijfeld, de heerlijkheid Gods, de heerlijkheid van den Christus voor de gansche wereld, voor de gansche schepping Gods, wordt hier geprofeteerd. Maar de heerlijkheid van al zijn Volk, dat zijn Naam houdt, dat zijn geloof niet verloochent, dat zijn Woord bewaart, is daarin begrepen. De oplossing van heel het levensvraagstuk, van heel de wereldhistorie, de verheerlijking van Gods Gemeente, van Gods uitverkorenen; in den dag des oordeels; voor het oog der voleindigde wereld, der gansche schepping; en in de gemeenschap met al het verlorene schepsel, dat met opgestoken hoofde de openbaring der kinderen Gods wachtte.

Wie in den tijd der genade het heil niet in Gods Volk, in zijn Verbond, in zijn Woord, in den Christus, in den Heere gezocht heeft, maar dezen schat heeft versmaad om het onaanzienlijke omhulsel, — die zal in den dag der dagen ontzet staan en met de vijanden des Heeren onder zijn voeten Hem moeten eeren.

Maar wie dan ook met Hem zal zegepralen, die moet in den tijd het verborgene zien.

Is Christus ten slotte een onbekende voor ons; is Hij niet voor ons de hope Israëls, de inhoud der Schriften; wordt niet in zijn gedaante als het geslachte Lam, in zijn bloed en dood, in zijn verlossende goddelijke liefde, in zijn eeuwige godheid met den Vader, in zijn almachtige zaligmakende kracht, in het eeuwig Welbehagen, het geheim gegrepen, waarin ons geloof de ruste vindt; — dan blijven wij ook in Gods Kerk nog met de heidenen dwalen en ontgaat ons de heerlijkheid van het gelaat, van de gestalte, waarvan in 't eind de glans ons verblinden zal.

Zalig, wie in het verborgene van zijn Tent de lieflijkheid des Heeren mag aanschouwen! O, wie Hem kent, dien is Hij dierbaar. Hij is voor hen verhoogd en verheven, ja zeer hoog. Ook in alle diepe wegen. Altoos weer is Hij hun overwinnaar, voor wien zij in aanbidding buigen. Zij zullen Hem jubelend roemen en al hun verlossingen; al hun heerlijkheden zullen eeuwig zijn lof verkondigen.

LXI. DE ONWAARDIGSTE [Jes. 53:1-3].

Wie heeft onze prediking geloofd? en aan wien is de Arm des Heeren geopenbaard? Want Hij is als een rijsken voor zijn aangezicht opgeschoten, en als een wortel uit een dorre aarde. Hij had geen gedaante noch heerlijkheid; als wij Hem aanzagen, zoo was er geen gestalte, dat wij Hem zouden begeerd hebben. Hij was veracht, en de onwaardigste onder de menschen; een man van smarten, en verzocht in krankheid; en [een iegelijk] was als verbergende het aangezicht voor Hem; Hij was veracht, en wij hebben Hem niet geacht.

Jesaja 53:1-3.

Buiten allen twijfel! de verborgenheid der godzaligheid is groot: *God* is geopenbaard in het *vleesch*!

Deze *openbaring* van den eenigen waarachtigen God, deze heerlijkste openbaring, waarin al de deugden van zijn aanbiddelijk Wezen schitteren, is de grootste *verborgenheid*.

Hierin ontbloot zich de *Arm* des Heeren, zoo vol macht en kracht en heerschappij; zoo onoverwinnelijk, alles nederwerpend; verlossend; grijpend uit de diepte, opvoerend in de hoogte, omstrengelend in eeuwige trouw, om nooit te laten varen. — Maar voor wien is die Arm *openbaar*? wie onderscheidt en kent hem?

In deze openbaring Gods in het vleesch ontsluit zich het Woerd des Heeren, de *prediking*, die uitging naar het gevallen en dolende menschedom sinds het paradijs, de prediking sinds Eva en Noach en Abraham en Mozes; de Belofte en de Wet; de historie en de Profetie; de Stem des Geestes, die riep van den hemel en naar den hemel, donderend tot verschrikking, fluisterend in erbarming, roepend, smeekend, kermend uit den nood; de prediking, het Woord des Heeren, door Israël in de wereld der volken vertolkt, en in Israël door schaduw en getuigenis, door sacrament en tempelzang; die prediking, dat Woord Gods, lichtend, stralend naar het menschelijk bewustzijn bij het ontsluiten van het hart en het leven, bij alle ervaring van ellende, bij alle levensleed en ongeluk, over alle zondediepten en tusschen alle doodsschaduwen; dat Woord des Heeren, dat zoo overeenkomt, zoo waarachtig overeenkomt, met den toestand, met de ellende, met de behoeften van den mensch; met de waarheid, waarvan hijzelf en heel zijn leven en weg het toonbeeld is; — dat Woord des Heeren, die prediking, ontsluit zich *hier* ten volle; — en *hier* vooral blijkt zij een verborgenheid, *de* groote verborgenheid onder de menschen, zoodat het Woord hier klagen moet: Wie heeft onze prediking *geloofd*?

Jesaja 53 is dan ook voor het oude Israël het meest verborgen deel der Schrift gebleken. Hier allerminst heeft het Jodendom zijn Messias, zijn God, kunnen ontdekken; — gelijk het zijn God nergens heeft kunnen vinden, waar Hij Zich inderdaad openbaarde als Jehova, hun Bondsgod, God in het *vleesch*, in de schaduwen der verzoening, in het bloed, in den dood.

Hier is het geheim der verwerping van den Christus in de dagen zijns vleesches. Hij komt, Hij, God zelf, om den Naam des Vaders ten volle bekend te maken, om de gevangenis te ontsluiten en vrijheid uit te roepen. Hij komt als de Knecht des Heeren, als de Arm des Heeren, naar wien al het gebondene smachtend moest verlangen. Hij komt in het vleesch. Hij woont onder ons. Hij komt in onze diepte, om te dienen; Zich vernederend als een dienstknecht; in onze dorheid, in onze onteering, in onze ontoonbaarheid, in onze verachting en onwaardigheid, in onze smarten, in de ballingschap onzer krankheid, onzer melaatschheid en gebondenheid onder Satans geweld. In Hem *is* de dag der zaligheid er. In Hem is de Koning tot Sions dochter

gekomen. In Hem is de Heere gekomen tot zijn Volk. — Maar het antwoord is, terwijl elk met verachting het gelaat van Hem afkeert: "neem weg; neem weg! kruis Hem! kruis Hem!"

Het aanstootelijke, het onbegeerlijke, het verborgene en verwerpelijke in het Christendom, in het Woord Gods, is ook voor de heidenwereld en voor de wereld der menschen in haar geheel, juist *deze* verborgenheid der godzaligheid, de openbaring *Gods* in het *vleesch*, in het bloed, in den Christus, in zijn smarten, in zijn kruis, in zijn dood. Het kruis van Christus is den Grieken dwaasheid, het is de ergernis der wereld. *Dit* is het Welbehagen Gods, voor de wijzen en verstandigen verborgen, — de allerkostelijkste parel, die door de zwijnen wordt vertreden.

Ook in de Christelijke Kerk, in al wat geloofd wordt en beleden, in alle schriftonderzoek en prediking, in wat in en van de prediking wordt gehoord, opgemerkt, verstaan, meegenomen en bewaard, is juist *dit* het geheim, dat ontgaat aan den blik; dat in de Schrift niet wordt gevonden; dat bedekt wordt en voorbijgezien; dat overstrooid wordt met bloemen, of weggetooverd door allerlei eigen uitlegging; dat zijn plaats niet kan vinden als het ééne en eigenlijke. Alle heiligen van Oud en Nieuw Verbond, alle vromen en alle vroomheid, alle toestanden en nietigheden, alle tranen en zuchtjes, alle menschen, gebeurtenissen en dingen, allerlei verhaaltjes en voorbeeldjes, allerlei fraaiigheden, geestigheden en snakerijen zelfs, vullen den omtrek in 't spreken en hooren; — maar de verborgenheid der godzaligheid blijft 't meest verborgen, — in plaats van als *de* Arm des Heeren over allen en alles te gaan en als *het* Woord, het licht Gods, de waarheid en het leven, alle dingen te verlichten, het leven en het licht der menschen te zijn in natuur en genade; — *de* inhoud der Schrift; — *het* Woord Gods; — *de* prediking; — *de* belijdenis; — *de* schoonheid der predicatie; — *het* ééne heilgoed, het geheimjuweel der godzaligheid; — de éénige troost in leven en sterven.

Juist in dat aanstootelijke, onbegeerde, wegschuilende, geen behagen zoekende, in armoede opkomende; juist in dat opkomen uit de dorre aarde, in dat niet verstane, in dat wat niemand verwacht en begeert, in dat ongezochte en onbestelde, in dat verachte en buiten alle menschelijke berekening vallende, in dat onwaardigste, in dat ongewone, in dat aparte melaatsen-eenzame; ja, juist in die afkeerende aangezichten, in die verachting, smading en verwerping, in dat niet passen, in dat met hartstocht versmeten en vertreden worden, in die woede, die alles aan Hem deed, — juist daarin ligt het *kenmerk* van den Christus, — *de verborgenheid* is de *keur* van het heilgeheim, — de *keur* ook van de prediking, — en de *keur* der godzaligheid.

Het is de glorie van den Verlosser, — dat alle wijzen en verstandigen, alle rijken en gezonden, allen, die het weten en hebben, alle zelf behagende vromen, allen, die het aangename en regelmatige, het gewone en alledaagsche zoeken, allen, die slechts den *mensch* en het *menschelijke*, slechts zichzelf en hun schaduw zoeken, het bij Hem niet kunnen vinden. Hij komt niet voor de rechtvaardigen. Hij komt niet voor die gezond zijn. Hij komt niet voor de wijzen en verstandigen. Hij komt niet voor wie zijn leven wil behouden. Hij komt niet voor de rijken en voor de gerusten in Sion. Hij komt niet, om het menschelijke spel mee te spelen; om het interessante en zichzelf interesseerende leven nog wat interessanter te maken, en de gezellige vroomheid en braafheid met olie te overgieten. Hij is *God*, geopenbaard in het vleesch. Hij is het *Woord Gods* in heel zijn komen. Hij veroordeelt de gansche wereld. Hij wekt haar slagen, haar afkeer, haar spuwen op. Hij dwingt de aangezichten, om zich van Hem te verbergen. Hij vertoont Zich, totdat de laatste jubel wijkt voor het besliste: "neem weg!" Hij worstelt, totdat de verachting volkomen zijn deel is; totdat Hij is de man van smarten; de onwaardigste. Hij wil niet overeenkomen. Hij wil veracht zijn.

O! indien de *waarheid* en het *leven* bij de menschen waren; indien het weloverlegde algemeene menschelijke leven, het leven, zooals de menschen het maken en lusten en hebben, was, wat het zijn moet; indien dit leven slechts wat opgefleurd behoefde te worden, wat beziggehouden, wat met olie geglansd en gezellig opgemaakt; indien dit leven slechts een vertelseltje en een stichtelijk woordje noodig had, een prettigen

leidsman en een goeden dag; — zeker, dan kon de Christus aan dat leven aansluiten. Indien de Heere *God* ware in ons menschelijk leven, dan ware de Christus in dat leven op zijn plaats. Dan zou God in het vleesch geopenbaard ook aller eere vinden.

Dan ware echter het Woord nooit vleesch geworden.

Maar *nu* is God in het vleesch de *verborgenheid*. Nu zal altoos, overal, heel ons leven door, die verborgenheid tegen ons in komen. Nu is het Woord Gods altoos met ons en om ons worstelend. Nu is het Evangelie niet naar den mensch. Nu moet zonder ophouden Gods Heilige Geest door het Woord ons aangrijpen, nederwerpen, uitschudden en dooden in onszelf, opdat ons leven in zijn verachten van de verborgenheid der godzaligheid worde ontdekt en door genade overheerd.

Dan wordt in het Woord, in den Christus, in het kruis, in de verborgenheid der godzaligheid, ons de Arm des Heeren openbaar. Dan brengen, en dan hooren, en dan gelooven wij de prediking. Dan leeft onze ziele door genade op. Dan herleeft het leven voor ons.

Dan aanbidden wij met de wijzen van het Oosten, met Simeon en Maria, met Thomas en Paulus het geheim: *God*, geopenbaard in het vleesch; in Israël, in Maria, in de kribbe, in de smarten, in den dood, in aller verachting, in het oordeel en den vloek Gods, in de verdoemenis der verlating.

Mijn Heere en mijn God!

O, de Heere *moet* u wel ontledigen, arme ziel, arme zondaar, arme ongelukkige, arme verlorene!

Want Hij wil *u* de verborgenheid der godzaligheid doen verstaan; Hij wil zijn Arm aan *u* openbaren. Hij wil *u* leeren zijn Woord te gelooven. In den verachten Christus, in den verworpen Middelaar, wil Hij *u* doen vinden, wat *gij* behoeft, en wat voor *u* geschonken is: *Uw Borg. Uw Verlosser. Uw God.*

Uw God, die den Arm zijner sterkte, volkomen reddend, bewarend, heiligend, volmakend, voor eeuwig om u geslagen en over u uitgestrekt heeft in Jezus Christus, uw Heiland, die gezeten is aan de rechterhand des Vaders in de hoogste hemelen, en die uit zijn volheid door den Heiligen Geest genade voor genade schenkt.

Uw God, die u in de ontsluiting van de verborgenheid zijns Woords bestraalt met een licht, dat alle duisternis overwint; in u en rondom u; alle dingen verlichtend; achter u; vóór u; het kleine en het groote; altijd; overal; van eeuwigheid en tot in eeuwigheid.

Geloofd zij God!

LXII. OM ONZE ONGERECHTIGHEDEN [Jes. 53:4-7].

Waarlijk, Hij heeft onze krankheden op Zich genomen, en onze smarten heeft Hij gedragen!

Doch wij achtten Hem, dat Hij geplaagd, van God geslagen en verdrukt was!

Maar Hij is om onze overtredingen verwond; om onze ongerechtigheden is Hij verbrijzeld; de straf, die ons den vrede aanbrengt, was op Hem, en door zijn striemen is ons genezing geworden. Wij dwaalden allen als schapen; wij keerden ons een iegelijk naar zijn weg; doch de Heere heeft ons aller ongerechtigheid op Hum doen aanloopen. [Als] die geëischt werd, toen werd Hij verdrukt; doch Hij deed zijn mond niet open; als een lam werd Hij ter slachting geleid, en als een schaap, dat stom is voor het aangezicht zijner scheerders, alzoo deed Hij zijn mond niet open.

Jesaja 53:4-7.

Waarom is de Heere, onze God en Zaligmaker in Jezus Christus en dien gekruisigd, zulk een verborgen God, zulk een ongekende en onbegeerde, juist, waar Hij Zich openbaart en geeft; juist waar Hij zijn Naam bekendmaakt en zijn verlossenden Arm ontbloot?

Omdat onze ongerechtigheden zoo voor ons verborgen zijn; omdat de ware kennis van ellende zoo ontbreekt; omdat het gevallen menschelijk geslacht zijn eigen krankheden en smarten niet verstaat.

"Alleenlijk, ken uw ongerechtigheden!" zoo roept de Heere dan ook zijn Israëel toe.

"Maak Israël zijn ongerechtigheid bekend en het huis van Juda zijn zonde!" aldus is des Heeren last.

De Heilige Geest ontsluit de wereld voor den Christus, als Hij de deur voor het Woord opent en de wereld overtuigt van zonde, en van gerechtigheid, en van oordeel.

Hij spreekt tot de Gemeenten in het Woord van Christus: "Gij zegt: ik ben rijk, en verrijkt geworden, en heb aan geen ding gebrek; en gij weet niet, dat gij zijt ellendig, en jammerlijk, en arm, en blind, en naakt. Ik raad u, dat gij van Mij koopt goud, beproefd komende uit het vuur, opdat gij rijk moogt worden; en witte kleederen, opdat gij moogt bekleed worden, en de schande uwer naaktheid niet geopenbaard worde; en zelf uw oogen met oogenzelf, opdat gij zien moogt." [Openb. 3:17-18]

Daarom komt de Heere tot zijn Bondsvolk, tot het zaad Abrahams, tot de kinderen der belofte, allereerst met de *Wet*, door welke de kennis der zonde is.

Heel die wetsbedeeling onder Oud-Israëel was een openbaring Gods, een openbaring van den Christus, omdat zij was een openbaring van de onreinheid, van de schuld, van de verdorvenheid en ellendigheid des Volks; en heel de historie van dat Volk was hiermee in overeenstemming; een hardnekkig volk, een volk, dwalende van hart, en dat des Heeren wegen niet kende. Heel de *Wet* en heel de historie moesten bij de stem der Profetie de voorhuid des harten aan Israël ontdekken; de diepte van ellende, waaruit het tot den Heere te roepen had. In boete buigende, moest Israël, altoos achter het offer aan, in het bloedige spoor, den Heere tegentreden; schuilende achter de Levieten en de priesters; achter den hoogepriester; in 't stof vallend tegenover de gordijnen des Heeren, — zich schuldig kennend.

In dien weg sprak de Heere tot zijn Volk en gunstgenooten van vrede.

In dien weg ontsloot Hij voor het oog, dat zonde en schuld, ellendigheid en

verdorvenheid aanschouwde, zijn heilgeheim, zijn Naam.

In dien weg werd de Psalm geboren: "Welgelukzalig is hij,, wiens overtreding vergeven, wiens zonde bedekt is. Welgelukzalig is de mensch, dien de Heere de ongerechtigheid niet toerekent en in wiens geest geen bedrog is. Toen ik zweeg, werden mijn beenderen verouderd in mijn brullen den ganschen dag. Want uw hand was dag en nacht zwaar op mij; mijn sap werd veranderd in zomerdroogten . . . Mijn zonde maakte ik U bekend en mijn ongerechtigheid bedekte ik niet; ik zeide: ik zal belijdenis van mijn overtredingen doen voor den Heere ... En Gij vergaapt de ongerechtigheid mijner zonde! Hierom zal U ieder heilige aanbidden in vindenstijd; ja, in een overloop van groote wateren zullen zij hem niet aanraken! ... Gij zijt mij eene Verbergung! Gij behoedt mij voor benauwdheid! Gij omringt mij met vroolijke gezangen van bevrijding!" [Ps. 32:1-7]

Het waren de *ongerechtigheden*, die scheiding maakten tusschen den Heere en zijn Volk; het waren de zonden, die zijn Aangezicht voor hen verborgen hielden. En daarom kon de Heere Zich aan zijn Volk alleen in de openbaring van die *zonde* ontdekken, En daarom ook kon het Volk den Heere zijn God alleen in den weg van de kennis der zonde aanschouwen. Daarom is het de openbaring Gods: "dien, die geen zonde gekend heeft, heeft Hij zonde voor ons gemaakt."

Gij zijt mijn gerechtigheid, en ik ben uw zonde! — zoo aanbidt het geloof met Luther den Christus.

Christus, God in ons vleesch, Immanuël, God met ons, is met onze *zonden* bekleed, bedekt, beladen. Al onze kwalen en smarten en schanden zijn over Hem en op Hem; al onze zonden en ellenden loopen op Hem aan, in plagen en slagen, in verdrukking en doorboring, in verbrijzeling en strieming, in zijn verwerping, in zijn slachting; — en daarom kan de Christus niet gekend worden door wie zijn eigen zonde niet kent. Slechts wie zijn eigen zonde kent, die heeft kennis aan den Christus; die ontmoet in den bloedenden Christus geen vreemde; die leert gelooven en belijden: Hij is het, van wien Mozes en de Profeten gesproken hebben, mijn Middelaar, mijn Zaligmaker, mijn God.

Het zuivere licht gaat in twee hoofdkleuren, het rood en het groen, uiteen. En alleen wie ernstig staarde op het rood, dan kan in het wit het groen ontdekken. Alzoo zijn wij in het Verbond der genade aan Christus onzen Heere, aan onzen God en Zaligmaker, verbonden door onze zonden en door zijn ontferming; onze zonden en zijn goddelijke genade vormen de verbondsschatten tusschen Hem en ons. Die verbondsschatten worden in het Woord, in den Christus, ontdekt. Hier schijnt het volle verbondslicht. En toch is de Heere in zijn eeuwige ontferming hier verborgen, gelijk het groen in het licht. Slechts wie op het rood van zijn zonde mag staren en dat rood in den Christus mag zien, — voor dien onthult zich het groen van het goddelijk welbehagen, van de eeuwige liefde onzes Gods.

Dat is de zin van het apostolische woord, dat de Wet onze tuchtmeester tot Christus is. Niet voor wie buiten zijn, maar voor het Bondsvolk des Heeren, voor de Gemeente Gods, is de Wet in het Verbond der genade geopenbaard, uitroepend den Naam des Heeren, en werkzaam tot geloof en behoudenis door bekendmaking van onze zonde en ellende, opdat wij in Christus Jezus onzen God en Zaligmaker zouden kennen en het Evangelie zouden verstaan. Het werk van Johannes den Dooper, den dienstknecht des Heeren in het Verbond der genade, in het Israël Gods, is, den Heere een toegerust Volk te bereiden, door de zonden en ellenden van Israël te ontdekken. En de melaatschen van verre, op Jezus' pad; de zieken en bezetenen van rondom; de ellendige menigte op de wegen; de zondaars en de tollenaars, die tot Hem kwamen; de overspelige, die tot Hem werd uitgedreven; de boetende vrouw aan zijn voeten; en de moordenaar aan zijn zijde; — zij zijn voor het geloof niet de schaduwen van 's Heilands pad, maar de merkteekenen van den Messias; de kleuren van den Verlosser en Hemelkoning; de openbaring van den God des Verbonds; de heerlijkheid van den Eeniggeborene des Vaders, vol van genade en waarheid.

Onze zonden, onze ellenden, ontdekt de Wet; de schaduwen in het Woord roepen die

zonden en ellenden uit en maken ze ons bekend.

De Wet doet dit echter niet, door van onze zonden slechts als van ons geluk te spreken; ons als tobbers en struikelaars te doen uitkomen; ons te beklagen en te bejammeren.

Neen, zoodanige zondenkennis zou ons niet tot de kennisse Gods in Christus Jezus brengen.

Maar de Wet des Verbonds maakt onze zonde openbaar *als zonde*; als ongerechtigheid; als overtreding; als onze onwilligheid, om Gods Volk te zijn; ons opzet, onzen opstand, ons vergrijp tegen den hoogen en heiligen God; onze aanranding van zijn heerlijke, heilige majesteit. De Wet beklagt ons niet; de Wet veroordeelt ons; de Wet verkondigt ons de wrake Gods, die komt als een rechtvaardig Rechter, om te plagen; om te slaan; om te doorboren; om te verpletteren; om te striemen en weg te werpen; om te straffen met eeuwige straf; met eeuwige pijn; in onuitblusschelijk vuur.

De Wet stelt onze ongerechtigheden voor den Heere, onze heimelijke zonden in het licht van zijn Aangezicht.

De Wet vordert niet verlossing voor *ons*, maar *voldoening voor onzen God*. De Wet komt spreken voor Hem, die de Eerste is in het Verbond, de Eerste en de Laatste.

De Wet laat tusschen ons en onzen God niets dan de poel onzer ongerechtigheid en de vlammen van zijn oordeel.

De Wet vraagt bloed; zij vraagt het rookend altaar; zij vraagt onze ontmoeting in waarheid met Hem, die een verterend vuur is.

Zóó spreekt u de Wet van uw zonde, roepend om de volkomen voldoening in volmaakte gehoorzaamheid van het heilig Recht des Heeren, die *God* is, waarachtig God. Hij geeft zijn eer aan geen ander.

Zóó moet gij uw zonde kennen, als waarlijk *zonde voor God*. Zóó moet uw ellende uitkomen.

O, dàn krijgt de Heere Jezus pas ten volle voor u de gestalte van uw Verlosser en Zaligmaker.

Anders beklagt gij nog zijn leven. Anders ergeren u nog zijn smarten. Anders is Hij voor u nog de geplaagde en de geslagene van God, de verongelukte en ongelukkige Jezus. Anders komt gij in de dierbaarheid van zijn lijden en kruis nooit in.

Maar, wanneer gij, als bondeling, gij, als geroepene door het Evangelie, zoo uw schuld in oprechtheid voor uw God moogt kennen, en in aanbidding waarlijk het heilig vuur moogt zien branden, dat om zijn eere de ongerechtigheid wreken moet, — o, dan ontsluit zich in heel Jezus' smaad en bloed en kruis en vloek; in zijn stemmeloos willig buigen onder de doornen en de geeseling; in zijn willige overgave ter slachting; en in die slachting zelf, — daarin juist ontsluit zich dan voor u de Tempel van Gods Verbond, het licht van den Naam des Heeren, het harte van Uw God, de heerlijkheid van uw Verlosser.

Het Lam, dat geslacht is, is waardig te ontvangen de kracht, en rijkdom, en wijsheid, en sterkte, en eer, en heerlijkheid, en dankzegging!

Hem, die op den troon zit, en het Lam, zij de dankzegging, en de eer, en de heerlijkheid, en de kracht in alle eeuwigheid! Amen.

LXIII. EEN DEEL VAN VELEN [Jes. 53:8-12].

Hij is uit den angst en uit het gericht weggenomen; en wie zal zijn leeftijd uitspreken? Want Hij is afgesneden uit het land der levenden. Om de overtreding mijns Volks is de plaag op Hem geweest. En men heeft zijn graf bij de goddeloozen gesteld. En Hij is bij den rijke in zijn dood geweest. Omdat Hij geen onrecht gedaan heeft, noch bedrog in zijn mond geweest is.

Doch het behaagde den Heere Hem te verbrijzelen: Hij heeft [Hem] krank gemaakt. Als zijn ziel zich [tot] een schuldoffer gesteld zal hebben, zoo zal Hij zaad zien; Hij zal de dagen verlengen; en het Welbehagen des Heeren zal door zijn hand gelukkiglijk voortgaan.

Om den arbeid zijner ziel zal Hij het zien, [en] verzadigd worden; door zijn kennis zal mijn Knecht, de Rechtvaardige, velen rechtvaardig maken; want Hij zal hun ongerechtigheden dragen. Daarom zal Ik Hem een deel geven van velen, en Hij zal de machtigen als een roof deelen; omdat Hij zijn ziel uitgestort heeft in den dood, en met de overtreders is geteld geweest, en Hij veler zonden gedragen heeft, en voor de overtreders gebeden heeft.

Jesaja 53:8-12.

Een deel van velen is in het Verbond der genade aan Jezus Christus, onzen Heere gegeven; een machtig deel en lot!

Hij, van eeuwigheid de Zoon des Vaaders, die bij den Vader heerlijkheid had, eer de wereld was, is gegeven en gaf Zichzelf, om met ons in het Verbond te staan, onzer één, doch zonder zonde; opdat Hij al onze ongerechtigheden in zijn lichaam dragen zou.

Dat was zijn deel. Dat vond Hij bij ons. Dat werd Hem van ons toegebracht. Dat heirleger van zonden. Die zee van ongerechtigheid. Die ontzaglijke schuld. Die eisch der voldoening van de gerechtigheid Gods. Die vloek der Wet.

Wie omvat met zijn gedachten, met zijn bewustzijn, met het gevoel van zijn hart, dit deel van onzen Heer en Heiland?

En met onze zonde en schuld, met de overtreding van het Bondsvolk des Heeren, was de plaag het deel van den Messias. Zijn ziel werd als schuldoffer geëischt. Hij moest Zich stellen met de overtreders; Zich bukken onder den last hunner zonden. Tot den arbeid zijner ziel werd Hij geroepen; tot den arbeid der zelfofferande; tot den arbeid des lijdens. Hij moest zijn ziel in den dood uitgieten, uitstorten, plengen ter offer.

Zijn deel is het lijden. Het ontzettende lijden van de vereeniging met de zondaren; van het dragen hunner zonden. Het ontzettende lijden van het gerekend worden met de overtreders. Het ontzettende lijden van het Zich stellen ten schuldoffer; van het uitgieten zijner ziel. Het ontzettende lijden van de verbrijzeling door den Heere; van den angst en het gericht; van de afsnijding uit de levenden; van den dood en de verlating. Dat lijden voor velen, voor wie Hij zijn bloed vergoot tot vergeving hunner zonden.

Een deel van velen was het deel van Christus, onzen lieven Zaligmaker. Een deel van mij en van u; onze zonden, onze schuld, onze vloek, onze verdoemenis. Wat al Gods Volk te samen zondigde, schuldig was, lijden moest, met den vloek over de gansche wereld, — dāt in eens, dāt geheel, droeg en leed de Heere Jezus.

Hij leed en deed dit naar het Welbehagen des Heeren. Als de gegeven Zoon. Als de Gezalfde, de Messias, de Knecht des Heeren, de Rechtvaardige, Hij alleen in heel de

wereld, in heel het Bondsvolk Gods, de Knecht, die het recht bestelde en het Welbehagen des Heeren uitvoerde.

O, die taak, die roeping van Gods Volk, die roeping van heel de wereld, om Gode zijn eere te geven, zijn recht te brengen, zijn Wet te vervullen, zijn Verbond uit te voeren, — die taak nam de Messias op; het deel van velen, de ontzaglijke taak, om in het gevallen menschdom, in het onbekwame Bondsvolk, het heilig Recht des Heeren te voldoen, en naar zijn Troon het smettelooze offer, dat Hem toekomt, uit het stof, uit de diepten van zonde, ellende en dood, op te brengen. Al te samen moest de wereld Gode eere bieden; al te samen moest Gods Volk Hem dienen; — de Messias nam het op, het deel van velen, Hij, de Knecht Gods.

En Satan moest weerstaan worden. De Slang moest worden vertreden. Zijn vang moest hem worden ontnomen. De worsteling, voor rekening van Eva's zaad gelegd, moest worden volbracht. De ongerechtigheid moest worden uitgedreven. De zonde moest openbaar gemaakt worden, zonde te zijn. Alle ijdelheden moesten worden ontbloot. Aan de waarheid moest getuigenis gegeven worden. De dood moest worden overwonnen. De verlossing moest worden aangebracht. De last, dien de Profetie bracht aan Eva's zaad, in Sems tent, tot Abrahams geslacht, over Israëls naam, op Davids Huis, de last, die alle menselijke leven drukt en dringt, om te zoeken en te worstelen ten doode toe — naar verlossing, vrede, blijdschap, hope, leven, onvergankelijke kracht, eeuwige vreugde, volle gemeenschap, smettelooze heerlijkheid, — die last, het deel van velen, de volle verantwoordelijkheid, was op Hem; heel de zaak in zijn handen; — Hij, de Zaligmaker der wereld!

Dit deel van velen is Jezus' deel geweest.

En Hij heeft het volbracht.

Ja, Hij heeft het volbracht.

Uw zonde, uw schuld, uw straf, uw taak, uw angst en uw gericht, uw stijfheid en uw benauwdheid, uw zaak en uw lot, waren in zijn handen, werden zijn deel.

En Hij heeft het volbracht.

Hij heeft het volkomen volbracht, als de Rechtvaardige, als de Knecht des Heeren, als de Borg en Middelaar, als de barmhartige Zaligmaker. Biddende voor de overtreders.

Hij heeft het volbracht in volmaakte gehoorzaamheid, zonder onrecht, en geen bedrog is er in zijn mond geweest.

Daarom is Hij weggenomen uit den angst en het gericht. Daarom gaat Hij als de machtige Overwinnaar, als de Erfgenaam des levens en der heerlijkheid, als de Rijke, ten grave, rustend in myrrhe en aloë.

Daarom zal Hij het zaad aanschouwen; de vrucht van zijn arbeid; het Volk, dat Hij kocht; de einden der aarde tot zijn bezitting; de heerlijkheid Gods.

Daarom is de scepter des levens Hem gegeven. De wereld is verlost. De dagen verlengen zich. De eeuwige heerlijkheid komt. Het Welbehagen des Heeren, alle dingen weder oprichtend, dagend in eeuwige glansen; in den zaligen dienst des Allerhoogsten; in de zegepraal van het Recht; in de zoete zieleliefde aller heiligen; dat Welbehagen des Heeren, — uitkomend in wat het oog nooit zag, het oor niet hoorde en in geen hart kon opklimmen, — dat Welbehagen des Heeren breekt door, gaat voort, door Jezus' hand.

Door Jezus' hand.

Want ja, Hij is de Knecht des Heeren. — Hem is ook in het leiden tot de heerlijkheid, ook in den roem des Koninkrijks, ook in de zalige gemeenschap der heiligen een deel van velen gegeven.

Rechtvaardig moet al het Godsvolk zijn in *Hem* alleen; Hij, de gerechtigheid van al de zijnen, de Heere onze gerechtigheid. Door zijn kennis alleen, door de geloofskennis van Hem, door het geloof in Hem alleen, wordt al het Volk voor God gerechtvaardigd: het

heeft vrede bij God door den Heere Jezus Christus.

Een deel van velen is het zijne. Hij heeft den Naam boven alle namen ontvangen. Hij is de Gemeente gegeven tot een Hoofd boven alle dingen. Hij moet in allen de eerste zijn. Hij ontvangt de belofte des Vaders, namelijk den Heiligen Geest. Hij stort den Geest uit. Uit zijn volheid ontvangen wij allen genade voor genade. De Geest neemt het uit het zijne.

Hij heeft een deel van velen: ons leven is met Christus verborgen in God, en wanneer Hij geopenbaard zal worden, die ons leven is, dan zullen ook wij met Hem geopenbaard worden in heerlijkheid.

Is onze gerechtigheid alleen in Hem, en onze heiligmaking alleen uit Hem, — onze strijd, onze overwinning is alleen door Hem. Hem zijn de machtigen gegeven als een roof. Hem is gegeven alle macht in hemel en op aarde. Van Hem gaat heel de last uit voor zijn Kerk. In zijn hand alleen ligt de voorwaarde tot vervulling. Hij is met de zijnen al de dagen tot de voleinding der wereld.

Al wat tot het leven en de godzaligheid nodig is, is in Hem ons geschonken, — een deel van velen.

Vind, o al gij arme Volk des Heeren! in Hem uw deel.

Uw schuld en uw verzoening.

Uw rechtvaardigmaking, uw heiligmaking, uw verlossing.

Uw eenigen troost; uw kracht; uw rust.

Uw rots, uw deel, uw eeuwig goed.

LXIV. KINDEREN DER EENZAME [Jes. 54:1-10].

Zing vroolijk, gij onvruchtbare, [die] niet gebaard hebt! maak geschal met vroolijk gezang, en juich, [die] geen barensnood gehad hebt! want de kinderen der eenzame zijn meer, dan de kinderen der getrouwde, zegt de Heere.

Maak de plaats uwer tent wijd, en dat men de gordijnen uwer woningen uitbreide; verhinder het niet; maak uw koorden lang, en steek uw pinnen vast in. Want gij zult uitbreken ter rechter- en ter linkerhand; en uw zaad zal de Heidenen erven, en zij zullen de verwoeste steden doen bewonen.

Vrees niet, want gij zult niet beschaamd worden, en word niet schaamrood, want gij zult niet te schande worden; maar gij zult de schaamte uwer jongheid vergeten, en den smaad uws weduwschaps zult gij niet meer gedenken.

Want uw Maker is uw man, Heere der heirscharen is zijn Naam; en de Heilige Israëls is uw Verlosser. Hij zal de God des ganschen aardbodems genaamd worden. Want de Heere heeft u geroepen, als een verlaten vrouw en bedroefde van geest; nochtans zijt gij de huisvrouw der jeugd, hoewel gij versmaad zijt geweest, zegt uw God. Voor een klein oogenblik heb Ik u verlaten; maar met groote ontfermingen zal Ik u vergaderen. In een kleinen toorn heb Ik mijn Aangezicht van u een oogenblik verborgen; maar met eeuwige goedertierenheid zal Ik Mij uwer ontfermen, zegt de Heere, uw Verlosser. Want dat zal Mij zijn [als] de wateren Noachs, toen Ik zwoer, dat de wateren Noachs niet meer over de aarde zouden gaan: alzoo heb ik gezworen, dat Ik niet [meer] op u toornen, noch u schelden zal. Want bergen zullen wijken, en heuvelen wankelen, maar mijn goedertierenheid zal van u niet wijken, en het Verbond mijns vredes zal niet wankelen, zegt de Heere, uw Ontfermer.

Jesaja 54:1-10.

"Als zijn ziel zich tot een schuldoffer gesteld zal hebben, zoo zal Hij zaad zien," — dus klonk de Profetie over den Christus. En het profetisch woord schouwt dan nu ook de heerlijkheid der vervulling, in de Kerk des Heeren uit alle geslachten opkomend, nadat het in den smaad en het lijden van Christus geleden heeft.

De Kerk des Heeren is de Bruid, de Vrouw des Lams.

Zij is ook de Moeder, die Hem baart, voor zooveel het vleesch aangaat, en die in Hem roemt als het Kind, haar geboren, den Zoon, haar gegeven, op wiens schouderen de heerschappij is, en wiens Naam is Wonderlijk, Raad, Sterke God, Vader der eeuwigheid, Vredevorst, Immanuël.

Maar ook in die geboorte van den Christus uit Gods Bondsvolk, uit Israël, *neemt* de Zoon van God uit haar het vleesch aan, *komt* Hij in het vleesch; waarom Maria dan ook bij hare bevruchting door den Heiligen Geest zich verheugt in God, haar Zaligmaker, die de geringheid zijner dienstmaagd heeft aangezien.

En zoo verwekt de Heere in en uit zijn Kerk, als zijn Vrouw, al zijn Volk, zijn zaad. Jeruzalem is onzer aller Moeder; de Filistijn en de Tyriër met den Moor zijn aldaar geboren. De eenheid van man en vrouw, die in den kinderzegen, in de gemeenschap des huizes, zich heerlijk openbaart, en bloeit in het leven, is afbeelding der eenheid en der

gemeenschap van Christus en zijn Gemeente, uitbloeiend in het geheele menselijke geslacht, in Gods Schepping, voor het aangezicht des Vaders, tot in eeuwigheid.

Die Gemeente, dat Volk, die Bondelingen des Heeren, is in zichzelf onvruchtbaar.

De koninkrijken der wereld, de natuurlijke menselijke gemeenschap, de heerlijkheid der volken, — zij bloeien als vanzelf uit. Babel kon wel geknot worden en gedrukt, maar komt altoos weer op; het wereldrijk, het wereldleven in zijn veelvoudigen rijkdom, zit in de gevallen menselijke natuur in. Waar de Almachtige in zijn gemeene goeder-tierenheid de kracht en den schat dier natuur bewaart, zijn zon er over doet schijnen en zijn regen er over uitgiet, daar komt dat leven op en uit, altoos vruchtbaar, gelijk het onkruid met zijn bloemen zich op de heuvelen en in de dalen vermenigvuldigt.

Maar het Koninkrijk God, de Gemeenschap der heiligen, de Gemeente, des Heeren Tempel en Volk, *kan* niet uitkomen. Het heilige zaad zinkt met Abel kinderloos in, als Kaïn zich reeds een stad gaat bouwen. Het blijft met Noach eenzaam over, als de gansche wereld gemeenschap vond. Het is onvruchtbaar, gelijk Sara en Rebekka. Het moet onder Farao's verdrukking zijn steden bouwen. Het legerd in de woestijn. Het woont afgezonderd onder de volken.

Als voor de volken der oudheid de wereld openstaat, het Oosten naar het Westen trekt, en het Westen naar het Oosten, als Babel en Macedonië en Rome de wereld beheerschen, dan is Israël voor de wereld en het menschedom onvruchtbaar. Het draagt de Belofte voor alle geslachten; het moet zijn zaad hebben tot aan de einden der aarde, gelijk de hemel der sterren het aardrijk omvat; — maar het *kan* niet, het is afgesloten, toegesloten, een vreemdeling op aarde, achter de gordijnen, in de schaduwen, verborgen voor het menselijke leven. Ja, Israël is in de menschheid de verlatene en verstootene; door de Filistijnen wordt het in zijn eigen land gehoond; door de afgoden en machten der volken verscheurd; door zijn Bondsgod naar Babel gebannen, door Rome in Jeruzalem overheerd. Het overblijfsel vergaat in Davids Huis; de Maagd, die geen man bekennt, kan niet baren.

Toch heeft toen die Onvruchtbare, die Eenzame en Verlatene, den Ééne gebaard, voor wien in de herberg geen plaats was en voor wien in Jeruzalem geen plaats bleef, maar die buiten de legerplaats zijn ziel, zijn "eenzame" (Ps. 22:21), onder het geweld der honden, ten schuldoffer stelde en uitgoot in den dood.

De Heere heeft aan zijn Kerk naar zijn Verbond en belofte dit *Zaad* gegeven, in wien al Gods beloften ja en amen zijn, Gode tot heerlijkheid.

Hij zal het zaad zien: heel het Volk des Heeren, de kinderen der Eenzame, uit alle geslachten, wier Moeder Jeruzalem is.

Lijdend roemde Hij reeds in den profetischen Psalm (22:22 v.v.): "Ik zal uw Naam mijnen broederen vertellen, in het midden der Gemeente zal Ik U prijzen. Gij, die den Heere vreest, prijst Hem! En ontziet u voor Hem, al gij zaad van Israël! Want Hij heeft niet veracht noch verfoeid de verdrukking des Verdrukten, noch zijn Aangezicht voor Hem verborgen; maar Hij heeft gehoord, als die tot Hem riep. Van U zal mijn lof zijn in een groote Gemeente; Ik zal mijn geloften betalen in tegenwoordigheid dergenen, die Hem vreezen. De zachtmoedigen zullen eten en verzadigd worden; zij zullen den Heere prijzen, die Hem zoeken; ulieder hart zal in eeuwigheid leven. Alle einden der aarde zullen het gedenken en zich tot den Heere bekeeren; en alle geslachten der Heidenen zullen voor uw aangezicht aanbidden. Want het Koninkrijk is des Heeren, en Hij heerscht onder de Heidenen. Alle vetten op aarde zullen eten en aanbidden; allen, die in het stof nederdalen, zullen voor zijn aangezicht nederbukken; en die zijn ziel bij het leven niet kan houden. Het zaad zal Hem dienen; het zal den Heere aangeschreven worden tot in geslachten. Zij zullen aankomen en Zijn gerechtigheid verkondigen aan het Volk, dat geboren wordt, omdat Hij het gedaan heeft."

En in Jesaja's profetie volgt nu ook, na de eenzaamheid en verlating in het lijden van Christus, de profetie tot het Volk, tot de Kerk des Heeren: Zing vroolijk, gij

onvruchtbare! want uwer is de kinderzegen, uw zaad zal uitbreken in menigte! Zet uw tent uit met lange koorden! uw zaad zal zich vermenigvuldigen en bloeien in de wereld der Heidenen! Voorbij zal zijn uw smaad; uw eere zal uitkomen! Uw Man is de Almachtige, de Heere der heirscharen, en Hij zal zijn Volk hebben op den ganschen aardbodem! Uw verlating is voorbij, nu de toorn over u losbrandde, maar uitwerkte in één oogenblik in Jezus' helsche smart! Eeuwige goedertierenheden komen u nu van uw Ontfermer toe! Gelijk de eenzame Noach na den bangen zondvloed, met Gods Verbond en onder Zijn eed, de gansche aarde tot het einde toe voor zijn zaad ontving, — zoo zult gij onder den eed des Heeren uw weg thans door alle geslachten nemen, en in menigte vruchtbaar bloeien in de gunst van uw God tot in eeuwigheid! De Heere is met u! Niet Basans hemelhooge berg zal triumfeeren; wijken zullen veeleer alle bergen en heuvelen; maar uwer is het aardrijk naar het Verbond van uw Ontfermer, — want zijn gunst wijkt van u nooit!

Babels grenzen, Romes rijk, Pauselijke overheersching, Napoleontisch geweld, Engelsen imperialisme, Internationaal Socialisme, ze bieden te eng terrein voor de Gemeente Gods. Gelijk die Gemeente uitbreekt uit de Joodsche banden, zoo breekt zij door alle banden heen, die haar leven willen opsluiten in enger bestek dan het Verbond, de belofte en de roeping haars Gods. Vruchtbaarder, rijker is zij dan eenige nationaliteit; haar gemeenschap kent geen werelddeelen; geen volkskerk is zij, maar wereldkerk; in de gedachte, in de type van één eeuw laat zij zich niet besluiten, harer zijn de eeuwen al te saam. Zij bloeit onder Joden en Grieken en Romeinen. Zij is in de Oude wereld op haar plaats; zij doordringt de Middeleeuwen; zij is de lichtdraagster der Reformatie, en zij zal het zijn in de nieuwe tijden. In alle groeven, die de tijden trekken, werpt zij haar zaad. Elk levensgebied is harer. Niet de keizers, niet de standen, niet de kiezers; niet de wetenschap, niet het kapitaal, niet de industrie, niet de volken, niet de wereld, zullen het laatste woord spreken en den roem der vruchtbaarste voeren, — maar op elk gebied zal het Woord van Christus' Kerk, het zaad van Gods Volk, de gemeenschap der heiligen, altoos in het eind allen roem doen verstommen. Levenskracht, levensrijkdom, levensschoonheid, levenswijsheid, levens vrucht, ze zullen altoos allermeest bij Gods Kerk gevonden worden. Onder alle wijzen en verstandigen is harer de wijsheid Gods. Onder alle schoonen is zij de Schoone van Jezus.

O, zij kan wel schamel gaan, krachteloos neerzitten, dom terugwijken, arm kermen, zich laten uitdrijven als Hagar met haar waterkruik. Zij kan wel buiten het leven omloopen, voor het hek bedelen, zich laten opnemen en opsluiten en van den dag in den dag leven als een afgeleefde bestedeling, die van haar geboorterecht in het leven voor wat onderhoud heeft afgezien. Zij kan wel vrede en blijdschap en sieraad en gemeenschap missen. Zij kan wel geesteloos en onvruchtbaar zijn. Zij kan wel haar zaad voor haar oogen verliezen aan de wereld. Zij kan wel overgolfd worden door den tijd.

Maar dan is het, omdat zij niet *gelooft*, en dus de heerlijkheid Gods niet zien kan. Dan is het, omdat zij het Verbond verzaakt. Dan is het, omdat zij haar Bruidegom en Man niet aankleeft en aangrijpt.

Jezus, onze Koning, ons Hoofd, vermenigvuldigt het zaad en doet het bloeien boven alle leven.

Grijp naar het Verhond zijn sterkte aan, o gij, zijn Volk, gij, zijn Gemeente!

Dan wordt de plaats uwer tent wijd. Dan is uw vrede groot. Dan dringt uw leven het leven in en zegepraalt. Dan ontsluit zich de kracht van de Gemeenschap der heiligen. Dan wijkt de menigte. Dan klinkt uw lied, uw zang, vroolijk in de overwinning.

En als alle menigten wijken en alle vleeschelijke roem vergaat, dan trekt een schare, die niemand tellen kan, uit alle geslachten gekocht, het zaad van Jezus Christus den Zoon van God, voorbij den Troon des eeuwigen Gods, wuivend de palmen der overwinning en zingend het lied des roems van de kinderen der Eenzame.

LXV. OP SAFFIEREN [Jes. 54:11-17].

Gij verdrukte, door onweder voortgedrevene, ongetrooste! Zie, Ik zal uw steenen gansch sierlijk leggen; en uw glasvensters zal Ik kristallijnen maken; en uw poorten van robijnsteen; en uw gansche landpale van aangename steenen. En al uw kinderen zullen van den Heere geleerd zijn; en de vrede uwer kinderen zal groot zijn. Gij zult door gerechtigheid bevestigd worden; wees verre van verdrukking, want gij zult niet vreezen; en [verre] van verschrikking, want zij zal tot u niet naken. Zie, zij zullen zich zekerlijk vergaderen, [doch] niet uit Mij; wie zich tegen u vergaderen zal, die zal om uwentwil vallen. Zie, Ik heb den smid geschapen, die de kolen in het vuur opblaast en die het instrument voortbrengt tot zijn werk; ook heb Ik den verderver geschapen, om te vernielen. Alle instrument dat tegen u bereid wordt, zal niet gelukken, en alle tong, [die] in het gericht tegen u opstaat, zult gij verdoemen.

Dit is de erve der knechten des Heeren en hun gerechtigheid is uit Mij, spreekt de Heere.

Jesaja 54:11-17.

"Wij weten, dat dengenen, die God liefhebben, alle dingen medewerken ten goede, namelijk dengenen, die naar zijn voornemen geroepen zijn. Want die Hij te voren gekend heeft, die heeft Hij ook te voren verordeneerd, den heelde zijns Zoons gelijkvormig te zijn. opdat Hij de eerstgeborene zij onder vele broederen. En die Hij te voren verordeneerd heeft, deze heeft Hij ook geroepen; en die Hij geroepen heeft, deze heeft Hij ook gerechtvaardigd; en die Hij gerechtvaardigd heeft, deze heeft Hij ook verheerlijkt!" — zoo jubelt het apostolisch woord over de Gemeente van Christus, die de eerstelingen des Geestes heeft. [Rom. 8:28-30]

En de Profetie van den ouden dag geeft geen ander getuigenis.

De Kerk des Heeren is één, van het begin der wereld tot aan het einde. En het woord der Profetie kent dan ook geen grenzen van Oud- en Nieuw-Testament. Het ziet Gods Bondsvolk, gelijk het in de kinderen Gods, in de heilige linie, voor den Zondvloed leefde; gelijk het uit Abraham gehouwen werd; in zichtbare verbondsverhouding aan den Heere werd verbonden; onder de bedeeeling van den wettischen dienst in nationale afzondering doorging; in alle geslachten der aarde uitbreekt; en in den dag der dagen in heerlijkheid triumfeert.

Aan deze Gemeente Gods is de Zoon des Vaders gegeven tot een Zaad, tot Messias; Profeet, Priester en Koning, in en door wien al de beloften Gods aan haar worden vervuld. Hij is de Wortel Davids, de Wortel Abrahams, onder den ouden dag. En Hij blijft voor zijn Gemeente onder de nieuwe bedeeeling de Messias, de Christus, de Gezalfde en Gekroonde, die den troon van zijn vader David ontvangen heeft, en die over het Huis Jacobs Koning is tot in eeuwigheid, tellende al de zijnen, als Sions kinderen, bij Israël ingelijfd. De Kerk des Heeren is en blijft voor de Schrift Abrahams zaad, Israël, Jeruzalem; het oude zaad, het oude Israël, het oude Jeruzalem, maar dat naar de belofte nieuw wordt.

Dit Israël wordt in de aartsvaderlijke tent in vreemdelingschap afgezonderd, — maar zag daar reeds den dag van Christus en verwachtte in verheuging de Stad, die fundamenten heeft, wier Kunstenaar en Bouwmeester God is.

Dit Israël wordt in Egypte dienstbaar gemaakt, en in woestijngestalte omgeleid, — maar de Christus dekt het als Schild en Wolk; Hij is de geestelijke Steenrots, waaruit dit Israël dronk; en in zijn woestijngestalte draagt dit volk reeds de afbeelding van wat aan Mozes

op den Sinaï in de heerlijkheid des Heeren, op het werk van saffiersteen, als de gestaltenis des hemels in zijn klaarheid, getoond is (Ex. 24).

In Kanaän ontsluit zich dit Israël in aanvankelijke schoonheid, door zijn natuurweelde, zijn opkomend Jeruzalem, zijn schaduwendienst, zijn Tempel, zijn David en Salomo; — maar de Psalm roept daarin den Christus uit als Davids Heer, God, door zijn God gezalfd, wiens Troon eeuwig is en die regeeren zal tot aan de einden der aarde, — Priester in eeuwigheid naar de ordening van Melchizedek.

Over dit Israël, over dit Jeruzalem, dit Koninkrijk van David en Salomo, deze Gemeente Gods in haar heerlijkste oud testamentische gestalte, zoekend, tastend, wachtend naar den Christus, en in Hem naar bevrijding uit haar afzonderingen naar verheerlijking onder de volken, komt nu allerlei nevel van ellende. Gods gerechtigheid zoekt dan den Wortel, roept om de waarheid uit te windselen. Dan doet de Profetie het Woord Gods hooren: zij veroordeelt het vleesch; zij laat van Jeruzalems gebouwen geen steen op den anderen; zij vraagt en onderzoekt door den Geest van Christus naar de heerschappij der genade, naar het lijden, dat op Christus komen zou en de heerlijkheid, daarna volgende voor de Gemeente Gods.

Zoo schouwt en profeteert hier het Woord Gods door Jesaja, nadat het lijden van Christus en zijn verrijzenis in cap. 53 in het licht gebracht zijn, de uitbreking van Gods Israël, die eenzame van den ouden dag, in een menigte van kinderen uit alle geslachten. De profeet roept de verheerlijking van Jeruzalem uit, blinkend in heel haar bouw, op saffieren rustend, van edelgesteente ommuurd, fonkelend in haar poorten, heerlijk in haar kinderen, onwankelbaar door gerechtigheid, zalig in den vrede, overwinnares over al haar vijanden. En dit Godswoord reikt zoover, dat de volle vervulling voor Gods Gemeente, de volledige verheerlijking van Jeruzalem, pas aan het eind der historie van de nieuwtestamentische Kerk ingaat, en de laatste bladzij der Schrift, op dezelfde profetische vleugelen, die Abraham en Mozes en Jesaja naar den eeuwig morgen ophieven, in het boek der Openbaring naar de vervulling van Abrahams verwachting, van Mozes gezicht en Jesaja's godswoord, hijgen blijft: Ik zag de heilige Stad, het nieuwe Jeruzalem, nederdalende van God uit den hemel, toebereid als een bruid, die voor haar man versierd is En zij had de heerlijkheid Gods en haar licht was den allerkostelijksten steen gelijk, blinkend gelijk kristal.... En het gebouw van haar muur was Jaspis. En de fondamente van den muur der stad waren met allerlei kostelijk gesteente versierd, Jaspis, Saffier, Chalcedon, Smaragd, Sardonix, Sardius, Chrysoliet, Beryl, Topaas, Chrysopraas, Hyacinth, Amethyst. En de twaalf poorten waren twaalf paaren; en de straat was zuiver goud, zuiver glas gelijk. En de stad behoeft de zon en de maan niet, om in haar te schijnen, want de Heerlijkheid God verlicht haar en het Lam is haar Kaars. En de volken, die zalig worden, zullen in haar licht wandelen. En de koningen der aarde brengen hun heerlijkheid en eer in haar. En zij zullen de heerlijkheid en de eer der volken daarin brengen. En in haar zal niet inkomen iets, dat ontreinigt, en gruwelijkheid doet, en leugen spreekt; maar die geschreven zijn in het boek des levens des Lams Amen, ja, kom, Heere Jezus!

O, wat machtig leger van gevaren en vijanden bedreigt de Stad, het Volk, de Gemeente Gods! hoe onmogelijk is Jeruzalems heerlijkheid! hoe zal de Gemeente als een reine maagd aan Christus worden voorgesteld! Wat macht van verduistering maakt haar tot kennis onbekwaam! wat hardnekkige onkunde verbergt haar voor zichzelf! wat een vleeschelijke bewegingen ontbinden, verteren en verwoesten haar! wat een stroom van ongerechtigheden rooven haar alle vastigheid! wat een verdrukking bindt haar in vreeze! wat een verschrikkingen doen haar deinzen! hoe vergaderen zich alle machten ten strijde tegen haar: vleesch en bloed, en de overheden en de machten, en de geweldhebbers der wereld, der duisternis dezer eeuw, en de geestelijke boosheden in de lucht! Wat een vuur wordt tegen haar aangestoken! Wat een instrumenten worden tegen haar bereid! Hoe getuigt alle tong tegen haar! Zij is het, zij *alleen*, Jeruzalem is het, dat verwoest moet worden; het is de Gemeente Gods, de Gemeenschap der heiligen, het Bondsvolk des Heeren, het zaad, dat uit God geboren is, de Bruid van Christus, die verdwijnen moet van den aardbodem! Het leven uit God door den Heiligen Geest kan op

aarde niet bestaan; het geloof kan niet staande blijven; de uitverkorenen kunnen niet behouden worden; — onmogelijk is het onder de mensen! Zou Sion in schoonheid blinken? — onmogelijk! Nevels en wolken, stof en vuil, donkerheden en bitterheden, zijn veeleer Jeruzalems deel!

O, zoo ware het, — indien de Heere niet eeuwig in Jeruzalem woonde, indien de Christus niet onder ons was en is, de hope der heerlijkheid.

Maar nu? — De verderver en zijn instrument zijn dienstbaar aan Gods Raad, aan zijn Verbond en belofte voor zijn Israël. Zij zullen vallen allen, die tegen Sion opstaan. En de Heere zal zijn Volk verheerlijken.

Op Saffieren gegrondvest zal Jeruzalem blinken van heerlijkheid in het eeuwige licht. Haar steenen liggen in het bloed van Christus. Maar haar grondvesten zijn de Saffieren, die het hemelsche blauw lichtend uitstralen; de fundamenten des hemels zelf; de bergen Gods; de eeuwige Verkiezing; de ondoorgrondelijke barmhartigheden; de vrijwillige liefde Gods; de aanbiddelijke deugden van zijn volzalig goddelijk Wezen.

Daarom verheft zich Jesaja in verrukking, — ook als Jeruzalem door Babel vertreden wordt: Jeruzalem zal juichen in eeuwigen vrede, glanzend, blinkend in heerlijkheid!

Daarom heeft de Christus, ziende op de vreugde Hem voorgesteld, het kruis verdragen en de schande veracht.

Daarom verheffe zich ons geloof in aanbidding, naar het verlangen der liefde den dageraad van Jezus' komst tegemoet zuchtend.

O, Jeruzalem wordt reeds hemelsch gezien door onzen Koning en ons Hoofd, en door de ontbondenen, die met Hem zijn in de zalige rust. Hoe sierlijk liggen haar steenen! Hoe blinken de Saffieren door! Hoe juicht het leven in het licht!

Laat u zinken door het geloof, o al ²gij geroepenen, op de grondslagen van Gods Verbond, in het rood van Christus' bloed², in het hemelsblauw der Saffieren, in de trouw van den God des Verbonds.

Volgt door dat geloof de roeping, en bouwt Jeruzalem; vergadert, dient, zegent Gods Gemeente naar zijn heilig Woord. Strijdt den goeden strijd des geloofs, ziende op de wolke van getuigen en op den Oversten Leidsman des geloofs. Kent u één met al Gods Volk uit alle eeuwen. Zucht, smeekt, worstelt, profeteert met Abraham en Mozes en de Profeten.

Gods Heilige Geest is in zijn Volk. De Kerk des Heeren is reeds geheel verheerlijkt inwendig. En op de Saffieren zal haar glans ook rijzen in het licht voor aller oog. Telkens wéér; in de verheffingen des geloofs; in de liefde; in den vrede; in het getuigenis en de gemeenschap der heiligen. En in het eeuwige leven voor den Troon des Heeren!

² "Ik zal uw steenen *gansch sierlijk* leggen" — wijst in het oorspronkelijke op een *roode* kleur.

LXVI. ALLE GIJ DORSTIGEN! [Jes. 55:1-7]

O, alle gij dorstigen! komt tot de wateren; en gij, die geen geld hebt, komt, koopt en eet, ja komt, koopt zonder geld en zonder prijs, wijn en melk! Waarom weegt gij geld uit voor hetgeen geen brood is, en uw arbeid voor hetgeen niet verzadigen kan? Hoort aandachtig naar Mij, en eet het goede, en laat uw ziel in vettigheid zich verlustigen. Neigt uw oor, en komt tot Mij, hoort, en uw ziel zal leven; want Ik zal met u een eeuwig verbond maken, [en u geven] de gewisse weldadigheden Davids.

Zie, Ik heb hem [tot] een getuige der volken gegeven, een vorst en gebieder der volken. Ziet, gij zult een volk roepen, dat gij niet kendet, en het volk, dat u niet kende, zal tot u lopen, om des Heeren uws Gods wil, en om des Heiligen Israëls wil; "Want Hij heeft u verheerlijkt.

Zoekt den Heere, terwijl Hij te vinden is; roept Hem aan, terwijl Hij nabij is. De goddelooze verlate zijn weg, en de ongerechte man zijn gedachten; en hij bekeere zich tot den Heere, zoo zal Hij Zich zijner ontfermen, en tot onzen God, want Hij vergeeft menigvuldig.

Jesaja 55:1-7.

De apostel Paulus verklaarde aan de geloovigen te Colosse (Col. 2), dat hij grooten strijd had voor hen en voor degenen, die in Laodicéa waren, en voor zoo velen, als er zijn aangezicht in het vleesch niet gezien hebben. Met de zorg voor al de Gemeenten overviel hem die strijd dagelijks. In dien strijd ging het hem er om, dat hun harten vertroost mochten zijn en zij samengevoegd waren in de liefde tot al den rijkdom van de volle verzekerdheid des verstands, tot kennis der verborgenheid van God en den Vader en van Christus, in wien al de schatten der wijsheid en der kennis verborgen zijn.

Deze zelfde strijd is het, dien de Dienst des Woords alom in de Kerk des Heeren te strijden heeft; tot dezen strijd zijn profeten en apostelen en herders en leeraars gegeven in het werk der bediening tot de volmaking der heiligen, tot opbouw van het Lichaam van Christus, totdat wij allen zullen komen tot de eenigheid des geloofs en der kennis van den Zoon Gods, tot een volkomen man, tot de mate van de grootte der volheid van Christus. (Ef. 4.)

Want ja, er is niets anders noodig voor het Volk des Heeren dan de geloofskennis der verborgenheid Gods, de kennis van den schat der genade en des lichts in Christus Jezus onzen Heere; niets anders dan de kennis van het Verbond Gods, waarin Hij Zich als onze God aan ons gegeven heeft. Waar die kennis het hart overheert en vervult, daar komen de geroepenen tot bekeering; daar vloeit de vertroosting als balsem in alle zielswonden; daar rijzen het leven en de kracht; daar wordt de ongerechtigheid gedood; daar komt de Gemeenschap der heiligen tot openbaring; daar treedt de Gemeente des Heeren in het licht en op de wegen van haar God; daar wordt het Lichaam van Christus gebouwd.

Maar juist, tot die zaligmakende kennis te leiden, het vleeschelijk verstand gevangen te nemen, te overwinnen door het Woord Gods, alle eigenwillige zucht in het gebruik der Schrift te bannen, opdat de Heere alleen spreke, — o, dat is een strijd; een strijd, dien de Dienaar des Woords allereerst met zichzelf te strijden heeft, om alzoo het Woord te brengen; maar een strijd ook in de Gemeente tegen alle vleesch en tegen alle gedachten, en tegen alle eigenwilligheden, die zich verheffen tegen de gehoorzaamheid van Christus.

Het is de strijd des Heiligen Geestes om de Gemeente Gods.

Dien strijd streken alle godsmannen, die het Woord brachten. Heel het Woord Gods is het zwaard tot dien strijd, het scherpe en tweesnijdende zwaard. Heel de Wet, heel de leiding des Heeren met zijn Volk door Mozes en Samuël en David, heel de ceremoniële dienst, heel de Profetie, spraken dat strijdende woord, dat Gods Gemeente verstaan moet: "hier is uw God!"

O, alle gij dorstigen! komt tot de wateren!

In Jesaja's dagen komt het oordeel Gods. Jeruzalem zal vallen; Babel zegepralen; Israël zal door de Heidenen worden onteerd. De Heere brandt tegen zijn Volk. Hij schudt het uit. O, wat buigen dan de zielen, die Jeruzalems vrede liefhebben, zich neer! O, wat zielesmarten vermenigvuldigen zich onder des Heeren slaande hand! En daarbij worden de ongerechtigheden ontdekt. Al Israëls roem en sieraad vergaat. Israël is verstomd en stom onder de volken. En het kan zichzelf niet meer behagen. Het is onwaardig, verwerpelijk. En de Schrift neemt dat oordeel niet weg. Maar laat het doorgaan. De fundamenten worden ontbloot en enkel ongerechtigheid wordt in het Volk gevonden. Gods gericht verbrijzelt den Man van smarten als den onwaardigste onder de mensen. Maar uit dit oordeel juicht de Schrift over de woeste plaatsen van Jeruzalem, dat Gods Gemeente in kinderen zal uitbreken en dat Jeruzalem, op Saffieren gegrondvest, in den glans der edelgesteenten in heerlijkheid blinken zal.

Ziet, dit is het Woord Gods.

Zoo moet alle vleesch als gras worden afgesneden. Zoo moet Gods Volk het arme en ellendige Volk worden. Zoo moet de vloek des Heeren aan zijn geroepen Bondsvolk worden ontdekt. Zoo moeten wij voor het aangezicht des Heeren in onszelf vergaan, geen gerechtigheid, geen wijsheid, geen leven, geen hoop meer in onszelf overhouden. Onze tastbare verbondsvoorrechten, onze kennis en onze vroomheid en onze ervaringen, moeten ons niet meer baten. Als Ismaël uitgedreven, moeten wij, die in den heiligen Doop het teeken der eeuwige wateren dragen, onze kruik hebben leeggedronken, en versmachten in een land, dor en mat, zonder water (Ps. 63).

Ons opgespaard geld moet uitgegeven zijn, zonder dat de honger onzer ziele gestild is. — O, dan ontsluit zich het Woord Gods als de poort, waarvoor wij, arme bedelaars, gedrongen worden. Dan stroomt uit den Heere het eeuwige licht, levend tintelend jubelend over het kristallijne Jeruzalem. Dan gaat de verbondsschat open, die in Christus Jezus is. Dan springen en schuimen de wateren vóór ons en wij scheppen met vreugde om niet; we leven, door de wateren overstort. We koopen zonder prijs en geld, zonder kruik ook, wijn en melk; niet slechts worden we verzadigd van onzen honger door de melk, maar in eeuwige vreugde worden we opgewekt en met den Heiligen Geest vervuld door den wijn. Dan hooren we het Woord des Heeren; ja, dan ontsluit het zijn geheimen, en wij hooren aandachtig. En als we hooren, eten we, vetigheid tot verlustiging. We worden verzadigd door het goede van Gods Huis, door het heilige van zijn Paleis.

En dat goede, dat vette, dat heilige, dat we eten en drinken bij het hooren van des Heeren Woord, is zijn Verbond, zijn eeuwig Verbond, het zijn de gewisse weldadigheden Davids. Die zalving van David; dat Verbond met David; dat Huis en die Troon van David; die Spruit uit David; die verlossing door Davids Zoon; dat boeten der schuld door den Gezalfde des Heeren; dat voleindigde gericht in den Man van Smarten; die volle uitbrenging van al het heil des Heeren, van al zijn ontfermingen en al zijn liefde, over dezen Gezalfde; vergiffenis en heiliging en licht en gemeenschap en heerlijkheid voor al het Volk Gods; — dat zijn de verbondsschatten, dat is de heilige spijze, waarmee des Heeren Huis vervuld is voor wie aandachtig het Woord des Heeren hooren.

Ja, die schatten voor *Davids Huis*, — eeuwige goddelijke liefdestroomen; liefdestortingen; machten van liefde, die al ons leven ook in liefde ontsluiten; al Jeruzalems heerlijkheden, bloeiend in jaspis en robijnen, op eeuwige grondvesten, onbesmettelijk heerlijk, tot in eeuwigheid; — dat alles voor Davids Huis, in zichzelf zoo ellendig, zoo diep vernederd, zoo smadelijk onteerd; — voor Israël, zoo jammerlijk

onwaardig, zoo ellendig in ballingschap verdreven; — ziedaar juist het vette des Huizes, de beek der wellusten Gods.

En wat ligt daar al niet in, in dat Verbond Gods op den Gezalfde gesloten. Hoe is Davids Huis daarin gebonden. En heel Israël. Hoe *moet* Jeruzalem er wel in pralen onder het goddelijk oog. In dat Verbond heeft de Heere *Zichzelf* gegeven, en zijn Gezalfde geopenbaard, David gesteld, Israël geroepen *om zijn getuige te zijn* in het midden der volken. De Heere moet aan zijn Volk gekend worden; zijn gerechtigheid, en zijn liefde; zijn genade en zijn trouw; zijn heerlijkheid, al zijn heerlijkheid. Tot een getuige van zijn God onder de volken staat de Gezalfde des Heeren, tot een voorlichter, tot een leidsman, tot een gebieder der volken in den Naam des Heeren.

Van de einden der aarde, uit alle geslachten en eeuwen, uit alle machten en nooden, uit alle donkerheden en aanvechtingen, uit alle zonden en verdorvenheden, uit alle diepten en angsten, *moet* en *zal* daarom des Heeren Volk tot Hem loopen; en moeten en zullen ook al de gekochten aan zijn Gemeente worden toegevoegd. Dat is des *Heeren* zaak. Dat geschiedt om *zijnentwil*. Om Hem als *God*; om Hem als *Verbondsgod*; om Hem als den *Verbondene* aan zijn volk, der *Heilige Israëls*. Ja, dáárom zal zijn Volk verheerlijkt worden. *Hij* verheerlijkt zijn Volk. Juist die *verheerlijking* is de bedoeling van zijn Verbond. *Zichzelf* verheerlijkt Hij daarin. Zoo komen ze uit de diepten. Zoo komen ze van verre. Zoo komen ze uit allen nevel. Zoo komen ze tot de vrijheid en de volheid van de heerlijkheid der kinderen Gods.

Zie, door dit Woord Gods moet het verbroken en verslagen Volk des Heeren worden getroost. Het moet in zijn armoede en ellende aangegrepen worden, om tot waarachtig geloof en tot doorbrekende bekeering te worden bewogen; om wederom in geloof en heiligmaking gesterkt te worden O, alle gij dorstigen! komt tot de wateren! Zoekt den Heere, die nabij is! De goddelooze verlate zijn eigen weg en hij keere zich tot den Heere, zoo zal hij ontfermingen vinden.

Ja, waar geen wonde schrijnde, kan geen balsem verzachten; waar geen ziele dorstte, kunnen de wateren niet bekoren; waar geen harte naar zijn God schreide, kan zijn nabijheid niet worden genoten; waar geen ongerechtigheid ontdekt werd, kan geen vergiffenis worden gevonden, en waar geen ellende verteerde, kan de heerlijkheid der ontfermingen niet geopenbaard worden.

O, alle gij dorstigen!

Ja, eerst moet gij dorsten. Afgeleid moeten worden de wateren, waarbij gij het zonder uw Bondsgod uithoudt; uw bakken en kruiken moeten bij het licht van Gods Woord breken; uw geld moet ge uitgeven voor hetgeen geen brood is. Zoo speelt gij met het mooie van uw godsdienst en geloof, van uw belijdenis en uw beginselen, van uw afscheiding en van uw doeleentje, van uw kerk en uw preek, van uw zingen en bidden, van uw ijver en uw offer, van uw liefde en uw trouw; — totdat het mooie er af is en gij voor God verdoemelijk zijt; totdat de zuivere waarheid Gods spreekt, zonder het mooie van u; totdat het Woord Gods in uw ledige ruimte klinkt. Als gij uitgepraat, uitgebloeid, uitgegeven, uitgepraald en uitgeput zijt, dan komt uw God. En dan pas ontsluit Hij het Verbond.

Want het gaat al branden in u. Het mooie voldoet u reeds niet meer. Het uitwendige is u niets meer. O, het hongert daar van binnen zoo. Het dorst zoo naar God. Bij o zoo velen. Het wordt zoo donker, zoo benauwd, zoo bedorven, zoo diep in nood, zoo verloren. Waar het waarachtige Woord Gods ontdekkend klinkt, daar gaat het dorsten in des Heeren Kerk. Dorstigen! Ze zijn er zoo velen.

De Heilige Geest en de Zoon en de Vader zoeken dezulken. Het Woord Gods en de bediening des Woords zoeken hen.

Wij zoeken de dorstigen en den dorst. Wij roepen den gedoopte tot het Verbond, opdat hij gebroken en verslagen worde; — en dorste. Wij roepen met het Woord tot de wateren. Wij laten de Verbondsfontein springen.

Wij lokken, leiden, dringen de dorstigen, om te drinken. Wij storten de wateren uit, en de gewisse weldadigheden Davids overgolven het Verbondsvolk des Heeren.

Wij roepen: o dorstigen! komt, drinkt! proeft! wordt verzadigd! leeft! jubelt voor uw God!

En de Heilige Geest, die de Trooster is, doet alzoo de ellendigen tot de ontfermingen komen. Zij drinken. Zij leven. Zij juichen. Zij worden verheerlijkt.

LXVII. MIJN GEDACHTEN HOOGER [Jes. 55:8-13].

Want mijn gedachten zijn niet uw gedachten en uw wegen zijn niet mijn wegen, spreekt de Heere. Want [gelijk] de hemelen hooger zijn dan de aarde, alzoo zijn Mijn wegen hooger dan uw wegen, en Mijn gedachten dan uw gedachten. Want gelijk de regen en de sneeuw van den hemel nederdaalt, en derwaarts niet wederkeert, maar doorvochtigt de aarde, en maakt, dat zij voortbrenge en uitspruite, en zaad geve den zaaier, en brood den eter, — alzoo zal Mijn Woord, dat uit Mijn mond uitgaat, [ook] zijn; het zal niet ledig tot Mij wederkeeren; maar het zal doen, hetgeen Mij behaagt, en het zal voorspoedig zijn [in] hetgeen, waartoe Ik het zende. Want in blijdschap zult gij uittrekken, en met vrede voortgeleid worden; de bergen en heuvelen zullen geschal maken [met] vroolijk gezang voor uw aangezicht, en alle boomen des velds zullen de handen samenkappen; voor een doorn zal een denneboom opgaan; voor een distel zal een myrteboom opgaan. En het zal den Heere wezen tot een naam, tot een eeuwig teeken, [dat] niet uitgeroeid zal worden.

Jesaja 55:8-13.

De Heere God zag, dat al het gedichtsel der gedachten van 's menschen hart ten allen dage alleenlijk boos is. Verduisterd in het verstand, zijn wij van onszelf niet bekwaam, iets goeds te denken. Ja, al onze gedachten zijn ijdelheid. Het bedenken des vleesches is vijandschap tegen God, want het onderwerpt zich der Wet Gods niet, want het kan ook niet.

Wij doen van nature den wil des vleesches en der gedachten. En die wil des vleesches werkt in het Volk des Heeren, ook na ontvangen genade, allerlei tegenstreven en verzet tegen den wil van God, tegen de Gedachten en den Raad des Heeren.

Het Woord Gods komt daar echter tegen in, om zijn Raad, die bestaan zal, in de wereld en in ons te volbrengen en zijn Gedachten van geslacht tot geslacht te doen zegepralen. Dat Woord is het zwaard, waarmee Hij overwint. "Het Woord Gods is levend en krachtig, en scherp snijdender dan eenig tweesnijdend zwaard, en het gaat door tot de verdeling der ziel, en des geestes, en der samenvoegselen, en des mergs, en is een oordeeler der gedachten en der overleggingen des harten." [Heb. 4:12] Zoo wordt dan door Profeten en Apostelen in Christus' naam de strijd gestreden, in welken de overwinning des Heeren komt. Dat Woord gaat in de wereld uit, om den Heere zijn Volk te vergaderen en de eere zijns Naams te doen uitkomen tot aan de einden der aarde. De Gemeente des Heeren is onder dat Woord; zij leeft erbij; zij ontmoet het voortdurend; zij wordt in den Dienst des Woords er door bearbeid. Altoos moet dat Woord des Heeren de gedachten des vleesches, die in de Gemeente opkomen, weer overwinnen. Dat Woord alleen. "Want de wapenen van onzen krijg zijn niet vleeschelijk, maar krachtig door God tot nederwerping der sterkten; dewijl wij de overleggingen ternederwerpen en alle hoogte, die zich verheft tegen de kennis van God, en alle gedachte gevangen leiden tot de gehoorzaamheid van Christus; en gereed hebben hetgeen dient, om te wreken alle ongehoorzaamheid." [2 Kor. 10:4-6]

De overwinning door het Woord des Heeren, de uitvoering en verwerkelijking van Gods Gedachten in ons, — dat is het goddelijk genadewerk, waardoor wij uit den dood in het leven gaan en waardoor de Gemeente Gods in het licht en tot de heerlijkheid geleid wordt. Dat is heel het genadewerk Gods in ons, en in al zijn Volk, en in heel de wereld van het begin tot het einde. Als dat Woord Gods over ons licht, dan worden wij ontdekt aan onze ellende. Dan worden wij stom voor het aangezicht des Heeren. Dan worden

onze eigen gedachten en overleggingen, onze eigen inbeeldingen en gerechtigheden, onze eigen wijsheden en voornemens tot asch, weggeblazen door den adem van den Almachtige. Dan worden onze gebroken bakken, waaraan onze hope zich klemde, ons tot zonde. Dan durven we niet meer komen met ons geld, en koopen, hetgeen geen brood is. Dan moeten we met God verzoend worden. Dan moet aan Gods gerechtigheid worden voldaan. Dan moeten we door vrije genade worden verlost uit het geweld des duivels. Dan moeten we door den Heere worden bekeerd. Dan moeten we tot Christus vluchten. Dan moet Hij onze Zaligmaker en Koning worden. Dan moeten we door den Heiligen Geest worden geleid. Dan moeten we ons overgeven aan den wil onzes Gods. Dan moeten we aandachtig hooren naar Hem, opdat onze ziele leve. Dan moeten we gelooven. Dan moeten we gehoorzamen. Dan moeten we zijn Gedachten en zijn wegen kiezen, opdat die aan ons en in ons worden volbracht. Dan moet de Gemeente des Heeren, steunend op den arm van haar Liefste, wel opkomen en uitkomen uit de woestijn. Dan ligt daar de weg van Gods Woord vóór haar als de eenige weg, dien ze wel kiezen moet, omdat het zijn weg is. Dan treedt ze in dien weg, dien zij niet uitgekozen heeft en dien zij niet geweten noch gedacht heeft; in dien diepen weg van vernedering en beschaming en donkerheden voor het vleesch; in dien hoogen weg van de gehoorzaamheid des geloofs, van de liefde; in dien weg haars Gods, die met Zichzelf instaat voor heel zijn eisch, waar Hij haar geheel opvordert voor Zich; in dien weg van haar roeping voor de volken, voor heel de menschheid en heel haar leven. Dan leeft het Volk des Heeren uit zijn God, uit Hem en door Hem en tot Hem. Dan wordt het verheerlijkt. Dan trekt het niet blijdschap uit op de bazuin van Gods Woord. Dan wordt het in vrede voortgeleid. O, dan veranderen alle dingen bij de openbaring van de kinderen Gods. Dan wordt het schepsel vrijgemaakt van de dienstbaarheid der verderfenis tot de vrijheid der heerlijkheid der kinderen Gods. Dan jubelen de bergen en de heuvelen, die eerst zoo dreigend den weg versperden, zij jubelen met vroolijk gezang voor het aangezicht des Heeren en van zijn Volk. Dan juichen de boomen langs de wegen en van de velden hun handklappend toe. Ja, de doorn wordt een heerlijke ceder, de distel een geurende myrteboom. En de Naam des Heeren Heeren, die gesproken heeft, zijn Naam zijn Woord, worden verheerlijkt. Heel zijn Volk, heel Schepping, alle heerlijkheden, kleurend, lovend, aanbiddend in Volzalige harmonie, zijn den Heere een teeken, eeuwig teeken, het monument voor zijn Gedachte, voor zijn weg, die door al de eeuwen heen weersproken, veracht, tegengestaan en bestreden is door de gedachten, overleggingen, berekeningen en wegen van vleesch en wereld, van menschen en volken.

Ja, het Woord des Heeren bestaat in eeuwigheid! Zalig zijn ze, die het hooren en bewaren! Zalig zijn ze, die het bewaren en doen! "Welgelukzalig is het Volk, o Heere! het volk, dat het geklank kent; zij zullen in het licht van uw Aangezicht wandelen; zij zullen zich den ganschen dag verheugen in uw Naam en door uw gerechtigheid verhoogd worden; want Gij zijt de heerlijkheid hunner sterkte, en door uw Welbehagen zal onze hoorn verhoogd worden! Want ons schild is van den Heere, en onze Koning is van den Heilige Israëls!" [Ps. 89:15-18]

O, buige al wie geroepen is tot het Koninkrijk Gods, onder het Woord des Heeren; worde toch heel onze ziel door genade overgebogen, gevangen en overgegeven voor de Gedachten en wegen van onzen God. Ja, dan zal Hij al ons sieraad tot asch maken, maar ook al onze asch tot sieraad. Ja, dan zult gij worden verlost; dan zal uw ziele vertroost worden; dan zal het u in leven en sterven niet ontbreken; dan zult gij in eeuwigheid niet verloren gaan. Dan zal des Heeren duive pralen in schoonheid!

Wat ontbreekt u, o Kerk des Heeren? wat ontbreekt u, arme verkwijnende ziel? O, het is, dat gij niet gelooft; gij buigt niet onder het Woord des Heeren.

Of dan het buigen onder des Heeren Woord genoeg is?

O, ongetwijfeld, volkomen genoeg.

Want door het Woord werkt de Heilige Geest heel des Heeren Gedachte uit, en voert ons heel zijn weg ten einde. Dat Woord komt als de regen over onze woestijn, het daalt als de sneeuw dekkend over onzen bevroren akker. Het dringt stil machtig doorvochtigend,

vruchtbaarmakend onze aarde in. Het brengt het levende zaad tot ontkieming, tot vrucht. Het voert hiermee het zaad voor den zaaier en het brood voor den eter op. O, het komt om het alles te werken, wat de Heere spreekt. Het *doet* het Welbehagen des Heeren. Het is voorspoedig in datgeen, waartoe de Heere het zendt.

Twijfelt aan het Woord niet! Twijfelt slechts aan al uw overleggingen. Gij, in de diepte der spelonken, in de kloof der steenrotsen, arme, dwaze, onmachtige, denkende, berekenende, zondigende ziel! laat uw eigen wegen varen, laat uw eigen gedachten los; en laat de Heere en zijn weg, zijn Weg en Gedachten in de hoogte, uw leven zijn.

Ja, de starren Gods, en de uitverkoren engelen, — en al Gods Volk, zij kiezen hun weg in de hoogte, en daarom zullen ze niet wankelen en niet beschaamd worden.

Ze zijn den Heere een naam en een teeken, omdat ze hangen aan zijn Woord.

LXVIII. BEWAART HET RECHT! [Jes. 56:1, 2]

Alzoo zegt de Heere: Bewaart het recht, en doet gerechtigheid; want mijn heil is nabij, om te komen, en mijn gerechtigheid, om geopenbaard te worden. Welgelukzalig is de mensch, [die] zulks doet, en des menschen kind, [dat] daaraan vasthoudt; die den sabbat houdt, zoodat hij dien niet ontheiligt, en die zijn hand bewaart van eenig kwaad te doen.

Jesaja 56:1, 2.

De Heere omgeeft zijn *Volk* met zijn beloften. Hij zal hun God zijn en hen volkomen zalig maken. Hij zal hen bewaren, leiden en verzorgen. Hij zal hun schuld niet gedenken en hun harten van zonde reinigen. Hij zal hen verlossen van al hun vijanden. Hij zal hen overvloedig vertroosten en verblijden. Alle tranen zal Hij van hun oogen wischen. Hij zal het volle licht over hen doen opgaan. Zij zullen Hem zien, gelijk Hij is. In al zijn heerlijkheid, in al zijn deugden, in al zijn barmhartigheden, in zijn eeuwige, onpeilbare, zalige liefde. Zij zullen Hem dienen, wel toegerust en geheel verheerlijkt. Eeuwig zullen zij Hem dienen met al hun krachten, in al zijn werken. En in de volle gemeenschap aller heiligen. Met Abraham, Izak en Jacob. Met Mozes en Samuël. Met Henoch en Elia. Met alle profeten, apostelen en martelaren.

De verheerlijking van Gods Volk is daarom de inhoud aller profetieën. Babels val en Sions schoonheid zijn daarin één. Zoo vele beloften Gods, als er zijn, die zijn in den Zoon van God, Jezus Christus, ja en amen, Gode tot heerlijkheid door ons; — dat is: in de verheerlijking van den Christus staan ze vast en in de verheerlijking van het Volk des Heeren worden Gods beloften voltooid, daarop loopen ze allen uit, en daarin zijn ze Gode tot heerlijkheid.

Niet den *enkele* slechts, maar de *Gemeenschap* van Gods Volk, het uitverkoren Geslacht, het Israël des Heeren, Jeruzalem, de Stad Gods, de Gemeente des levenden Gods, gelden die beloften. De Profetie omgeeft de *Kerk* des Heeren; zij richt zich steeds tot de Gemeenschap der heiligen aarde, gelijk die naar Gods bestel en bestier, naar zijn ordinantie, op aarde optreedt en gezien wordt, eerst in het oude volk Israël en nu in de zichtbare Kerk van Christus. Het heil van alle uitverkorenen is in *Jeruzalems* heil besloten. Gelijk pas bij de wederkomst van Christus het volle heil voor alle geloovigen ingaat, voor hen, die reeds ontsliepen, en voor hen, die nog worstelen, — zoo is altoos in *Sions* heil ons aller heil begrepen. Reeds de eerste belofte is daarom een belofte voor *al het zaad*, voor heel het *Geslacht* der heiligen. De belofte aan Abraham omvat alle kinderen Abrahams uit alle geslachten der aarde. De belofte aan David geldt heel het Koninkrijk. En in de toezegging der geboorte van Christus wordt al Gods Volk bezocht en de hoorn der zaligheid hun opgericht in het Huis van David. Ook uw persoonlijk heil is daarin begrepen, uw verzoening met God. Uw wedergeboorte en bekeering. Uw geloof en heiligmaking. Uw vertroosting. Uw verlossing uit allen nood. Uw toeleiding tot de kennis en den dienst des Heeren. Uw verheerlijking en uw zaligheid.

In *Sions* heil is uw heil. In de beloften des Heeren aan zijn Gemeente is uw hope. In Eva's schoot, in Abrahams tent, in Israëls historie, in Jeruzalems stad en tempel, in Maria's ure, gaat het om *u* ook. Met de openbaring van de Gemeente des Heeren staat of valt uw zaligheid.

Dit nu ligt uitgedrukt in het Verbond des Heeren. Het is niet een Verbond met een enkele, maar met al des Heeren Volk in den Zoon van God als hun Hoofd en Middelaar. En daarom is het een Verbond met Eva, een Verbond met Abraham en David, voor *heel* het geslacht, dat den Heere wordt toegebracht. Het is een Verbond met *Israël*, met *Jeruzalem*, met Gods *Kerk* van den Pinksterdag. Wie deelen zullen in Sions heil, die worden *tot Sion* geroepen; hun komt de belofte toe, die de Heere tot het *burgerschap*

Israëls en tot de verbonden der belofte roepen zal. De Heere zal hen tellen als *in Israël ingelijfd*; en zij zullen van Sion zeggen: ik ben aldaar geboren.

Alle beloften Gods zijn nu ook naar zijn Verbond aan zijn Bondsvolk, aan zijn Gemeente, die naar zijn Woord verbondmatig vergaderd wordt, *gebonden*. Nooit wijkt de verbondsbelofte van Gods Gemeente. Hoe ook de tegenpartijder Gods Bondskerk belaagt; hoe ook het vleesch Gods Kerk bedreigt; hoe ook de oordeelen des Heeren over haar heen gaan; hoe ook de donkerheden haar het licht verduisteren; hoe ook de ervaring van des Heeren gunst haar ontbreekt; — toch *blijft* het Verbond, en daarmee blijft de belofte van haar heil en verheerlijking.

Als Israël naar Babel in ballingschap gaat, *blijven* het Verbond en de Verbondsbelofte. Die gaan met Israël mee. Die jubelen over het gebannen Israël in Jesaja's profetie. Jeruzalems verheerlijking staat in de ure van haar vertreding door. Babel even onwankelbaar vast als in de dagen van Salomo's glorie. Bij de puinhoopen schouwt de Profetie naar de toekomst en ziet Sion in haar schoonheid, geheel verheerlijkt. En die Profetie roept Israël in Babel op, om door het geloof naar het Verbond bij het licht des Woords evenzeer Sions schoonheid te zien en getroost te worden. Zóó spreekt het Woord naar het hart van Jeruzalem. Zoo troost de Heere immer zijn Volk. Daar moet het gekrookte riet zich bij opheffen. Daar moet de arme ziel bij leven.

Voor al uw donkerheid, al uw ellende, al uw nood, uw schuld en zonde, uw gemis en uw angst, is uw hope alleen in Gods Verbond, in zijn Verbond met zijn Gemeente, bevestigd in Christus Jezus, haar Hoofd en Middelaar, haar Borg en Koning. O, zie heel den weg der historie van Gods Bondsvolk over, als den weg des Verbonds, waarin gij begrepen zijt. Zie uw eigen lot en deel in de aartsvaders; in Jeruzalem; in de dagen der beschrijving; in Golgotha's donkerheid; in de Gemeente der Handelingen; in de Middeleeuwen; in de dagen der martelaars; en tot op dezen dag. De Heere gedenkt zijn Verbond tot in eeuwigheid. *Daarin* was al Davids heil, al deed zijn God het ook voor zijn oog niet uitspruiten. En *daarin* alleen is ook al het heil voor u.

Ongestoord roept het Woord des Heeren in den Naam van den Heilige Israëls over Gods Kerk in Egypte, in Babel, in de vervolgingen en verlatingen: "Mijn heil is nabij, om te komen, en mijn gerechtigheid, om geopenbaard te worden". "Het Koninkrijk der hemelen is nabij gekomen." "Zie, Ik kom haastelijk."

Maar gelijk de Heere zich bindt in zijn Verbond, en zijn beloften in dat Verbond besluit; en gelijk wij in onze *hope* aan dat Verbond gebonden zijn; — zoo zijn wij nu ook aan dat Verbond gebonden in den *weg* onzes levens.

In het *bewaren* van het Verbond moet de hope leven en moet de Heere door zijn Volk worden verwacht. In alle verbonden zijn twee deelen begrepen; daarom worden wij door Gods Verbond vermaand en verplicht, verbonden, tot verbondsgehoorzaamheid.

Dat is dit Woord des Heeren: "Bewaart het recht en doet gerechtigheid, want mijn heil is nabij, om te komen, en mijn gerechtigheid, om geopenbaard te worden. Welgelukzalig is de mensch, die zulks doet, en des menschen kind, dat daaraan vasthoudt; die den sabbat houdt, zoodat hij dien niet ontheiligt en die zijn hand bewaart van eenig kwaad te doen."

Israël is in Babel. De Tempel is daar niet; de offerdienst ontbreekt; daar is geen feest van Pascha of Loofhutten; geen der liederen Sions wordt er gehoord. Maar de Sabbat bleef over. De Sabbat, en het Woord Gods, de Profetie van Mozes af. En in dat Woord al wat de Heere tot zijn Volk sprak, zijn belofte en zijn Verbond. En nu moest Israël dan ook in Babel den Sabbat vasthouden, de inzetting des Heeren bewaren. Gelijk Nehemia voor het aangezicht des konings. Gelijk Daniël tegenover den eisch des heidendoms. Met zijn Sabbat moest Israël zich heiligen den Heere; zich binden aan zijn Woord; aan zijn Wet en Belofte; aan zijn Verbond. Het moest dat *recht* bewaren. Het moest onder de Heidenen *als Israël* doen. Het moest Gods Bondsvolk blijven. Ondanks de verleidingen der ballingschap. Ondanks den vurigen oven en den leeuwenkuil. Ondanks des konings tafel.

Zóó kwam in Babel de Synagoge op. Zoo werd het overblijfsel aan des Heeren Woord gebonden. Zoo las Daniël in de Wet zijns Gods. Zoo zag hij uit zijn venster naar Jeruzalem. Zoo daagde voor zijn blik de morgen, het einde der ballingschap naar de belofte en het Verbond. Zoo wierp hij zijn smeekingen neder naar het Verbond des Heeren, Zoo zag in Babel Ezechiël voor zijn Volk profetisch den nieuwen tempel in het verheerlijkte Jeruzalem. Zoo zag Daniël den Messias komen, en het Koninkrijk der hemelen, dat over alle koninkrijken triumpheert. Ja, hij zag zóó ver, eenmaal Johannes op Patmos mocht zien. Zóó keerde overblijfsel met het Woord naar Jeruzalem terug. Zoo stond Ezra in zijn volk en las uit de rolle des Boeks. Zoo herleefde de Profetie op de erve der vaders naar het Verbond. Zoo wacht Simeon, tot de Heere komt. Zóó overwint de Christus. Zóó gaat de Gemeente met het Evangelie de wereld in.

Zóó komt Gods Kerk altoos weer op uit de woestijn. Door het *Verbond* aan te grijpen, dat *recht* tusschen den Heere en zijn Bondsvolk. Door weer *naar het Verbond* haar weg te kiezen, gerechtigheid te doen en de willekeur los te laten. Door aan het Woord des Heeren zich te binden, den Sabbat te heiligen in de vergadering der Gemeente, in de bediening des Woords en der Sacramenten, en in het oefenen der Christelijke discipline naar *het Verbond Gods*. Door den Christus en zijn heil niet langer van het *Verbond* los te maken. Door in den Dienst des Woords, in het opzienerschap en het Diaconaat, naar het *Verbond* te handelen. Door het Woord tot de Gemeente naar het *Verbond* te verstaan en te ontsluiten. Door de roeping en de belofte uit het *Verbond* uit te brengen. Door de liefde en de gehoorzaamheid naar het *Verbond* te leiden. Door het zaad naar het *Verbond* te kweken. Door den Heere achterna te klagen en te weenen naar zijn *Verbond*. Door het gebed, de smeeking, de verootmoediging en schuldbelijdenis weer te oefenen naar het *Verbond*. Door zich weer aan het *Verbond* des Heeren te klemmen en in al haar nood en ellende zich te beroepen op haar Verbonds-God naar zijn onfeilbaar Woord.

En zóó moet ook over u persoonlijk het licht dagen, dat tot uw ziele van vrede spreekt; over u en over uw kinderen. Bewaar het *recht*. Verloochen het *Verbond* des Heeren niet! Luister naar zijn Woord; treed in den weg des *Verbonds*; wandel daarin; blijft daarin; laat er alles voor los; gebruik de middelen der genade. Bewaar dit recht en doe deze gerechtigheid. Roep tot den Heere op zijn *Verbondseisch*. Grijp Hem aan in zijn *Verbondsbelofte*. Wacht op Hem naar zijn *Verbond*. Uw hope op den Christus vinde allereerst in het *Verbond* vrijmoedigheid. O, alleen in dat *Verbond* kunt gij uw Zaligmaker en zijn zalmakende weldaden en gaven vinden; zijn bloed is het bloed des *Verbonds*; zijn Geest is de Geest des *Verbonds*, die ons toeigent, hetgeen wij in Christus hebben. In het *Verbond* alleen is de Heere onze Vader in de hemelen.

In den heiligen Doop verzegelt ons de Heere *al* zijn heil, tot de verheerlijking toe.

En Hij zal het *alles* gewisselijk doen.

Zoo wij door genade Hem zoeken naar zijn *Verbond*, bewarende het recht en doende gerechtigheid.

LXIX. EEN DORRE BOOM [Jes. 56:3-7].

En de vreemde, die zich tot den Heere gevoegd heeft, sprekende niet, zeggende: de Heere heeft mij gansch en al van zijn Volk gescheiden; en de gesnedene zegge niet: zie, ik ben een dorre boom.

Want alzoo zegt de Heere van de gesnedenen, die mijn sabbatten houden, en verkiezen hetgeen, waartoe Ik lust heb, en vasthouden aan mijn Verbond: Ik zal hun ook in mijn Huis en binnen mijn muren een plaats en een naam geven, beter dan der zonen en dan der dochteren, een eeuwig naam zal Ik een ieder van hen geven, die niet uitgeroeid zal worden.

En de vreemden, die zich tot den Heere voegen, om Hem te dienen, en om den Naam des Heeren lief te hebben, om Hem tot knechten te zijn; — al wie den sabbat houdt, dat hij dien niet ontheilige, en die aan mijn Verbond vasthouden, die zal Ik ook brengen tot mijn heiligen berg, en Ik zal hen verheugen in mijn bedehuis; hun brandoffers en hun slachtoffers zullen aangenaam wezen op mijn altaar; want mijn Huis zal een bedehuis genoemd worden voor alle volkeren.

Jesaja 56:3-7.

In den nieuwen mensch, die vernieuwd wordt tot kennis naar het evenbeeld desgenen, die hem geschapen heeft, is het kenmerkende niet Griek of Jood, besnijdenis of voorhuid, barbaar of Scyth, dienstknecht of vrije, maar *Christus* is alles en in allen (Col. 3).

Het Woord des Heeren spreekt dan ook door de apostelen de Gemeente uit Joden en Heidenen toe: "Gij zijt allen kinderen Gods door het geloof in Christus Jezus. Want zoo velen als gij in Christus gedoopt zijt, hebt gij Christus aangedaan. Daarin is noch Jood noch Griek; daarin is noch dienstbare noch vrije; daarin is geen man en vrouw; want gij allen zijt één in Christus Jezus; en indien gij van Christus zijt, zoo zijt gij dan Abrahams zaad en naar de belofte erfgenamen" (Gal. 3). "Want ook wij allen zijn door één Geest tot één Lichaam gedoopt, hetzij Joden, hetzij Grieken, hetzij dienstknechten, hetzij vrijen; en wij zijn allen tot één Geest gedrenkt." (1 Cor. 12). "Want er is geen onderscheid, noch van Jood noch van Griek; want éénzelfde is Heer van allen, rijk zijnde over allen, die Hem aanroepen; want een iegelijk, die den Naam des Heeren zal aanroepen, zal zalig worden." (Rom. 10). Heel zijn apostolische dienst wordt dan ook door den apostel Paulus gekend als een genade hem van God gegeven, om een Dienaar van Jezus Christus te zijn onder de Heidenen, het Evangelie van God bedienende, opdat de offerande der Heidenen aangenaam worde, geheiligd door den Heiligen Geest." (Rom. 15).

Hierin ontsteekt de Heilige Schrift in het Nieuwe Testament ons licht over het profetische woord, dat we boven van de rolle van Jesaja aflazen.

Let op den gang van dat profetische woord.

In het werk des lijdens van den Christus, het Lam ter slachting geleid (Jesaja 53), gaat het licht over Israëls puinhoopen op. Israël zal leven en uitbreken in menigte; Jeruzalem zal verheerlijkt worden, op zijn saffieren gegrond, en met zijn poorten van robijnen (Jes. 54). Uit de springende fonteinen der genade zal Sions levensdorst worden gelescht; in de hooge wegen des Heeren zal het door zijn Woord vreugdevol geleid worden. (Jes. 55). Hoe het ook, als in Babel, vernederd zij, Gods Volk zal het Verbond bewaren en zóó het heil des Heeren ontmoeten (Jes. 56:1, 2). En dit heil des Heeren zal zich uitstrekken ook tot den vreemde en tot den gesnedene, die zich tot des Heeren

getuigenis keeren (Jes. 56:3-7).

Om het Woord Gods tot zijn Kerk in deze profetie goed te werstaan, moet Oud-Israël wèl gekend worden.

Israël was een afgezonderd volk, het stond buiten de wereld der Heidenen; deze waren vreemd van het burgerschap Israëls en daarmee vreemdelingen van de verbonden der belofte, geen hoop hebbende en zonder God in de wereld. Slechts door naar Kanaän te komen en door zich als proselieten, met verloochening van eigen nationaliteit, in het Joodsche volk te laten opnemen, konden ze deelen in Israëls hoop. En ook dan nog waren ze van zooveel uitgesloten; tot Israëls stammen behoorden ze niet; het priesterschap was voor hen gesloten; Juda's verwachting kon in hen niet worden vervuld, en de erve der vaders kwam hun niet toe. Ja, voor den Edomiet en den Egyptenaar, stond het voorhof des Heeren slechts in het derde geslacht open, en de Ammoniet en de Moabiet mochten zelfs in het tiende geslacht in de vergadering des Heeren nog niet verschijnen. (Deut. 23.)

Ook de onvruchtbare was in Oud-Israël een misdeelde. Met de onvruchtbaarheid worstelde dit volk sinds Sara, en Rebekka en Rachel. De geboorte van kinderen in Israël is in meer dan gewonen zin een wonder Gods. Heel dit volk in zijn bestaan en zijn vruchtbaarheid was er door bijzondere genade; het kwam ook in zijn uitwendig bestaan uit genade in den wortel op; het was er, om de vervulling van Gods Raad; om de verlossing en het heil over alle geslachten; om het Woord Gods en den Christus; om den Heere een volk der Openbaring te zijn. Om den Christus. Daarom moest het, om Israël te zijn, in zaad uitbreken; en het kon dat slechts door de bijzondere gunst des Heeren. O, wat was daarom voor Sara die onvruchtbaarheid! En voor Rebekka. En voor Rachel. Maar ook voor Manoäch's huisvrouw en voor Hanna. Wat was daarom dat oordeel Gods zwaar over Michal, juist als huisvrouw van David. Hoe jubelde Hanna in haar psalm, na haar gebedsworstelingen, van de onvruchtbare, die er zeven baarde. En hoe werd Rachel in haar sterven getroost, dat zij dezen zoon, Benjamin, ook had! Ja, hoe gaat hierin licht op over de worstelingen van Lea en Rachel en zelfs over Thamars zonde. Des Heeren belofte was dan ook, zoo Israël naar zijn stem hoorde, zou er geen misdragtige noch onvruchtbare in hun land zijn (Ex. 23, Deut. 7). En de Profetie juicht daarom juist bij het uitbreken van het heil des Heeren: "wees vroolijk, gij onvruchtbare!" Ach, de onvruchtbare was als een gebrokene in Israël, een stervende tak aan den boom; die niet meer bloeien zou noch vruchten dragen naar den eisch van het Israëlietische leven; een gecensureerde in den gang des levens van Gods Openbaringsvolk; ééne, voor wie het heil des Heeren toegesloten was. Daarom wordt dan ook Zacharias door de Schrift genoemd als de man, wiens ziele tot zijn ouderdom toe gebeden heeft om de vruchtbaarheid van Elisabeth; de geboorte van Johannes is de verhooring van zijn levensgebed. De worsteling van Israël om het heil des Heeren wordt ons door de Schrift dan ook geteekend in zeven vrouwen, die één man aangrijpen, roeiende: "ons eigen brood zullen wij eten en met onze kleederen ons kleeden, alleenlijk neem onze smaadheid weg!" Dàn, — zegt de Schrift, — zal des Heeren Spruit er zijn tot sieraad en tot heerlijkheid." (Jes. 4.) En Maria is dan ook de gezegendste onder de vrouwen om haar baren.

Het leven van de onvruchtbare in Israël moet men verstaan, om het lot van den gesnedene te vatten. Hij was erger dan onvruchtbaar. Bij de onvruchtbare bestond nog de mogelijkheid, dat de Heere de baarmoeder ontsloot, — de tak was nog niet geheel van den boom afgesneden. Maar bij den gesnedene was de mogelijkheid, om zich voort te planten, vernietigd, zijn geslacht bestond niet meer³. Hij was een doode boom, uit wien geen vrucht zou komen in eeuwigheid. Hij was als een gebannene in Israël. Gelijk de dieren, die gesneden waren, niet ten offer mochten worden aangeboden, zoo mocht de gesnedene in de vergadering des Heeren niet komen. De verontschuldiging, dat hij niet door opzettelijke operatie, maar door een ongeluk in dezen toestand gekomen was, baatte niet. Erger dan de Ammoniet wordt hij gerekend. Hij is uitgestooten, als een

³ Door de castratie of snijding werd het geslacht en daarmee geslachtsneiging weggenomen.

smaad, als het zouteloze zout, dat tot niets bekwaam is. En waar dan ook in Israël de Heiden, die tot het Verbond wou komen, nog kon aangenomen worden, daar gold die mogelijkheid voor den gesnedene *niet*.

Zie dan nu het heil des Heeren in Jezus Christus, het Lam Gods. "Grijp mijn Verbond aan!" zoo roept de Heere uit het bloed des Lams zijn schuldig en weggevoerd Israël, zijn onwaardige en zinkende Kerk toe. En Hij voegt er bij: "de vreemde zegge niet: de Heere heeft mij van zijn Volk gescheiden; en de gesnedene zegge niet: ik ben een dorre boom." Israël is onder de Heidenen uitgevoerd, aan de Heidenen overgegeven. Het wordt om Christus' wil teruggeroepen tot den Rotssteen Sions en tot zijn heerlijkheid. Maar die roeping geldt nu ook *allen*. In uitsluiting zijn allen naar recht nu één met de Heidenen, met de onvruchtbaren, met de gesnedenen. Maar met Israël worden dan nu ook de Heidenen, de onvruchtbaren, de gesnedenen, geroepen. Laten ze komen tot den God des heils. Laten ze zijn Verbond zoeken! Laten ze zijn Sabbat houden! Laten ze zijn Woord hooren! Laten ze niet in ongeloof om hun ellendigheid de beloften des Heeren afwijzen! O, dan zullen Gods beloften aan hen vervuld worden. Dan zullen de Heidenen worden toegebracht. Dan zullen ze niet alleen in den tweeden Tempel te Jeruzalem een voorhof der Heidenen vinden; maar de Heere zal hun deel geven aan het heil van zijn Volk; een plaats als der zonen en der dochteren; een naam, die niet uitgeroeid zal worden, maar die blijft tot in eeuwigheid. Ook tot het altaar zullen zij naderen, den Heere zullen ze hun offer ontsteken, en dit offer zal Hem aangenaam zijn. Neen, ze zullen niet een dorre boom zijn, maar ze zullen bloeien, en de heerlijkheid van Gods Huis, zijn Gemeente des Nieuwen Verbonds, zal juist zijn, dat alle volken, alle geslachten, hun gebeden en dankzeggingen, hun lof en aanbidding, daar mengen voor dien God, die hun zaligheid is. Christus' gunst gaat dan ook straks naar den Heidenschen hoofdman, die niet in Israël opgenomen is, uit. De Moorman, de kamerling van Candace, een gesnedene⁴, komt niet alleen in Jeruzalem om te aanbidden, en leest niet slechts op zijn wagen Jesaja's profetie; maar hij wordt deelgenoot van de genade in Christus en hij reist met blijdschap zijn weg.

In Christus' Gemeente hebben de barbaar en de Scyth niet te klagen tegenover den vrije; de vrouw niet tegenover den man. Hunner, die geroepen zijn, is het *Verbond*. En in dat Verbond de *Christus*. En in den Christus het *zaad*. In den Christus hebben ze allen *Jeruzalem*, *muren* en *tempel* en *altaar*.

Ook nu mag de onvruchtbaarheid, uit een natuurlijk verlangen naar een zaad, kwellen; het ongehuwde leven kan benauwen; altoos weer kan verborgen hope, ook om een godgeheiligd zaad, tot den ouderdom toe opleven; ook nu moet de geslachteloosheid ontzettend zijn; *in de Gemeente van Christus* echter behoeft niemand te spreken: "ik ben een dorre boom". Neen, *Christus is alles en in allen*. In en met en voor zijn Gemeente, in de gunst, de gemeenschap, de liefde, den dienst des Heeren, kunnen en mogen *allen* leven. Zeker, nog is de natuurlijke vruchtbaarheid een zegen, maar slechts bijkomstig in de bedeeing der genade Gods. Nu het Koninkrijk Gods geopenbaard is, is het leven rijk *ook* voor de ongehuwde,⁵ ook voor de onvruchtbare, ook voor de weduwe, ook voor den ongelukkige, voor wien het geslacht niet bestaat.

Herinnerd moet hier ook worden aan het woord van den Heere Jezus: er zijn gesnedenen, die alzoo geboren zijn; en er zijn gesnedenen, die van de menschen gesneden zijn; en er zijn gesnedenen, die zichzelf gesneden hebben, om het Koninkrijk der hemelen. (Matth. 19:24.). Ook dit laatste. Er is een *verloochening* van het geslacht, een missen van het huiselijk en huwelijksgeeluk om den wil en het gebod en den weg des Heeren; om het geloof; om de waarheid; om trouw en karakter; om den Naam en zaak en Gemeente van Christus. O, ook hier kan het gevoel, een dorre boom te zijn, pijnigen. Toch moet dat gevoel worden weerstaan. Toch moet dit offer voor den Heere, voor

⁴ Een "kamerling"; in het Grieksch duidt het woord een gesnedene aan.

⁵ Dit neemt niet weg dat de mannen het huwelijk als een ordinantie Gods hebben te beschouwen, die slechts door hooger ordinantie wordt opgeheven.

waarheid en karakter, in zoo menig onbegrepen ongehuwd leven worden geëerd. Toch mag het gemis niet te hoog geschat worden. O, zoovelen hebben in dien weg rijkelijk vruchten gedragen voor den Heere

Een dorre boom?

O, noem uzelf zoo niet, waar ge u genadeloos bevindt; waar ge neigt, om u tot de verworpenen te rekenen; waar gij geestelijk uw beeld vindt in den gesnedene, voor wien van hope geen sprake kan zijn. Wat is er *een volheid* in Christus! Een volheid in zijn bloed, om den grootste der zondaren met God te verzoenen. Een volheid des Geestes, om het hardste hart te verbreken. Een volheid van gaven, om den armste en ellendigste te sieren. Een volheid van vertroosting en kracht, om den diepstgebogene en gezonkene op te richten, in het leven Gods te doen bloeien, en vruchtbaar te maken.

Een dorre boom?

O, noem uzelf zoo niet, waar Naomi's stemming u neerbuigt en tot verbreking der gemeenschap het uit uw ziele perst: "noem mij Mara!" Naömi's klacht *kan* de uwe niet zijn; gij leeft niet in den ouden dag. Toch is ook *zij* nog uit Ruth gebouwd. Uit Ruth, de Moabitische. En gij — gij zijt geroepen tot leven en blijdschap *in Christus Jezus*, uit wiens volheid u genade voor genade wordt toegezegd.

Neen, geen dorre boom moogt gij zijn. *Leven* moet Gods Kerk. Ook in u. Door de getrouwheden van het Verbond des Heeren. Door de genade des Heiligen Geestes.

Och, hoort, hoort, alle gij vreemden! alle gij gesnedenen, alle gij wegzinkenden! alle gij ongelukkigen in uw huis en weg! hoort de stem der roeping van uw God en Zaligmaker, die Jeruzalem troosten wil en die ook naar uw hart wil spreken. Wendt u tot Hem. Grijpt zijn Verbond aan. Zoekt den Heere in Jezus Christus. Klemt u aan zijn Woord. Wacht op Hem. Geloof.

Ja, ook gij moet worstelen als de onvruchtbaren van den ouden dag, als Sara en Elisabeth tot in hun ouderdom. Maar gij moet worstelen met den Heere Jezus Christus. Genade moet daarin verheerlijkt worden. Menigmaal moet gij daarbij in uzelf als een dorre boom openbaar worden. De Heere doet een afgesneden zaak. Maar — een iegelijk, die den Naam des Heeren zal aanroepen, die *zal* zalig worden. Allen, die Hem zoeken, *zullen* Hem vinden. Zij *allen zullen* den Heere dienen; hun offer zal Hem aangenaam zijn door Jezus Christus. En Hij zal Israël verlossen van al zijn ongerechtigheden.

LXX. HERDERS, DIE NIET VERSTAAN [Jes. 56:8-12].

De Heere Heere, die de verdrevenen Israëls vergadert, spreekt: Ik zal tot hem nog meer vergaderen, nevens hen, die tot hem vergaderd zijn.

Al gij gedierte des velds, komt om te eten, [ja], al gij gedierte in het woud!

Hun wachters zijn allen blind; zij weten niet. Zij allen zijn stomme honden; zij kunnen niet bassen. Zij zijn slaperig; zij liggen neder; zij hebben het sluimeren lief. En deze honden zijn sterk van begeerte; zij kunnen niet verzadigd worden. Ja, het zijn herders, die niet verstaan kunnen. Zij allen keeren zich naar hun weg, elkeen naar zijn gewin, [elk] uit zijn einde. Komt herwaarts, [zeggen zij], ik zal wijn halen en wij zullen sterken drank zuipen, en de dag van morgen zal zijn als deze, [ja] grooter, veel treffelijker.

Jesaja 56:8-12.

Welk een licht en welk een schaduw! Wat een tegenstelling!

In de eerste woorden van dit profetische stuk roept de Heere nog de heerlijkheid van zijn Koninkrijk over ons uit. Niet slechts zal Israël verlost worden en de vreemde en medene met hem; niet slechts zullen de Heidenen, die Israël in de historie als buiten zijn muren omringden, worden geroepen tot des Heeren Tempel; — maar verder, immer verder, zal de oceaan der genade golven. Naar Babel en naar Egypte, naar Syrië en naar Klein-Azië zou de roeping des Evangelies uitgaan, — maar ook naar Europa zou de apostel oversteken; ook in Rome zou de banier van Christus worden geplant. En verder, immer verder, zou de hand des Heeren zich uitstrekken, om te vergaderen tot zijn Kudde. Langs de kusten der Middellandsche Zee zou het Woord Gods klinken. Afrika's Noorden met Europa's Zuiiden verenigende in den Heere. En het Woord zou doorbreken, altoos vergaderende, Gallië en Germanje en Brittanje roepende tot het Bedehuis aller volkeren. De Heere, de verdrevenen Israëls vergadert, zal tot hem nog meer vergaderen, en Hij zal al voort steeds meerderen samenroepen tot hen, die met Israël tot één vergaderd zijn. Over de uitgestrekte velden trekt Hij voort. In de ondoordringbare wouden breekt Hij door. De Slaven tot aan de Ijszee, de Noren met Ijsland en Groenland, vinden gemeenschap met Gods Volk; het uiterste Westen en het uiterste Oosten zien met het Noorden en het Zuiden het heil des Heeren. Christus' Gemeente leeft over de breedte der aarde; al het gedierte des velds en alle gedierten des wouds worden tot de Kudde des Heeren geroepen. Reeds beeft de aarde rondom het donkerste Afrika, en China's muur wordt gebroken voor Hem, die door de vlakke velden rijdt en die daar komt als de Heere der Heeren, die alle geslachten der aarde tot Israëls verdrevenen vergadert. Is ook het gedierte des velds, het brullende, wilde woudgedierte, dat uitkomt, beeld van de geweldige bewegingen der tijden, van de verschrikkingen der oorlogen, der vervolgingen, der omkeeringen en verwoestingen op de aarde, waar de Heere zijn Raad uitvoert, — alle dierlijk geweld en alle dierlijke levensopenbaringen hinderen Hem niet, die zijn Kudde vergadert; Hij gaat onder dat alles door. Ja, Hij triumfeert over dat gedierte. Zijn heerlijk Koninkrijk, de verheerlijking van zijn Gemeente in de gemeenschap aller geslachten, in de gemeenschap der heiligen met den Vader en den Zoon door den Heiligen Geest, komt! Het gansche schepsel zucht in het voortjagende veldgedierte, in het woeste gebrul en de ontzettende dreiging uit alle wouden, — verwachtende de openbaring der kinderen Gods. Het gansche schepsel steekt het hoofd op; het zal vrijgemaakt worden van de dienstbaarheid der verderfenis, waar na alle benauwing en worsteling de Gemeente des Heeren opkomt in de vrijheid der heerlijkheid der kinderen Gods. Eerst het oordeel, — dan de heerlijkheid, eeuwig in

het Huis der Schepping Gods, voor zijn Aangezicht. Halleluja!

Zóó doet ons het Woord zien. Zoo spreekt, zoo juicht het. Zoo roept het ons geloof tot den Psalm. Zoo wekt het al Gods arme en ellendige Volk tot hopen, tot verwachten, tot een moedig uitzien in de tijden, tot een uitstrekken der handen naar de einden der aarde. Tot een roemen in den Heere.

En dan wendt zich het Woord; gelijk een zoeklicht, dat lichtte over de zee, ver en breed, de kuiven der verste golven als met fonkelende juweelen overstrooiend, — maar dat nu plotseling met een zwaai zich keert en zich werpt over het strand en over *ons*, heel dien oceaan in donkerheid latende, en ons door zijn glans beschamend en benauwend tegenover dien oneindigen nacht.

Ach! hoe was tegenover dat lichtend getuigenis des Heeren, dat volheid van vertroosting en heerlijkheid voor Gods Israël uitriep, de toestand van dat Volk in Jesaja's levenskring! Hoe was de toestand van Israël in Babel! Hoe was de toestand in de volheid der tijden, als het leven en de zaligheid, de verlossing, de vrede en de vrijheid in den Christus, aan Israël geopenbaard werden en met den Heiligen Geest werden uitgestort! Hoe is in den loop der eeuwen telkens weer de toestand der Kerk! Hoe is die ook veelszins nu! Hoe is die tegenover des Heeren Verbond en belofte! Hoe is die tegenover dat alles verlichtende licht des Woords; tegenover die roeping tot vergadering van Israëls verdrevenen, van de vreemden en de gesnedenen, van die in duisternis en schaduwen des doods zijn gezeten; bij het loeiend jagen der woeste kudden; bij het brullende levensgeweld uit de wouden der tijden; bij al de ontzaglijke kreten van ellende, van benauwdheid, van zielenood, van geestenworsteling; om leven; om brood; om recht; om wetenschap; om vrijheid; om geluk; om liefde; bij het kreunen van Sions ingewand; bij het schreeuwen uit de diepten van de einden der aarde naar God, naar den levenden God!

De Heere leidt zijn Volk naar zijn heerlijke toekomst heen. Hij gaat en roept vóór hen uit door het Woord, door den dienst van profeten en apostelen. En Hij heeft bij zijne Kudde knechten gesteld. Om het Woord Gods, dat zoo diep grijpt, zoo ver roept, zoo vol vertroost, zoo geheel zijn goddelijken Raad openbaart en heel het menschelek geslacht verlicht, uit te roepen; om het in te dragen in het leven en in de gemeenschap van zijn Volk. Wachters, herders, om dat Volk, de Gemeente Gods, te leiden tot die springende Fonteynen der vertroosting, tot de kennis van Christus en van den Vader, tot de fundamente des Verbonds, tot de armen der eeuwige liefde, tot het harte Gods. Om de macht der genade uit te roepen over de diepten der ellenden. Om den eenigen Naam van den Heere Jezus Christus als een olie uit te gieten over de stormende levensgolven. Om de volheid des Woords in den Naam des Heeren voor heel het leven te ontsluiten. Om in eenheid, in gemeenschap, in samenwerking, in moed, in volharding, het Volk des Heeren te dienen; het tot één te vergaderen; het vóór te gaan en voort te leiden naar den Dag des Heeren. Om de vreemden en de gesnedenen met de zonen en de dochteren tot één te brengen. Om alle volken te roepen tot des Heeren Bedehuis. Om het licht in de verste schuilhoeken der donkerheid te laten vallen. Om het woeste gedierte in veld en woud tegen te treden, en, met het Woord des Heeren overwinnend, het leven der tijden te zegenen en vrij te maken bij de openbaring van de Gemeenschap der kinderen Gods.

Nu staat daar Gods profeet; Jesaja in zijn dagen; Ezechiël aan den Chebar, en Johannes de Dooper bij den Jordaan, uitroepend de heerlijkheid van het Koninkrijk. Hebben de oversten geloofd? Hebben de leidslieden, de wachters, de herders des Volks, het den Heere tegemoet geleid?

Nu staat daar de Christus in het midden des Volks! Hebben de Schriftgeleerden, de Ouderlingen, de Overpriesters, Hem getuigenis gegeven?

Nu onthult daar de heilige apostel de verborgenheid der godzaligheid, de toevergadering aller geslachten tot de Gemeente Gods. Hebben de leeraars in Israël het verstaan en het Volk Gods geleid in den weg des lichts?

Nu betuigt daar het Woord Gods eeuw na eeuw de eeuwige gedachten des Heeren, de

vertroosting aller treurigen, de roeping voor alle vraagstukken. Hebben de herders der oude Kerk, de wachters der middeleeuwen, de volken gedoopt in het licht, samengebonden in de eenheid en de vrijheid der kinderen Gods?

Nu treedt daar in de Reformatie het Woord Gods weer uit zijn banden, nieuwe tijden tegemoet. Zijn dan de voorgangers leidslieden van het Volk des Heeren, zich overgevend, opdat het Lichaam van Christus geopenbaard worde?

Nu breekt in onzen tijd nieuwe levensworsteling door; zoekend Israëls verdrevenen; kermend naar de eenheid van Christus' Gemeente; alle wonden brekend, dat ze bloeden; duizend zielenooden uitpersend; in ontzaglijke worstelingen met de geestelijke boosheden, met allerlei openbaring van ongerechtigheid, nieuwe tijden barend voor heel het leven, waarbij het gedierte door de velden jaagt en de wouden doet dreunen. Gieten nu de herders alom het licht des Woords uit? Richten ze de Gemeente van Christus op? Vergaderen zij tot eenheid? Binden ze de uiteengedrevenen saam? Sterken ze de gemeenschap? Ontwikkelen ze de Gemeente in vrijheid en kracht? Staan ze pal tegen den geest der dwaling? Maken ze wijs in de Schriften? Leiden ze in de worstelingen des levens? Verstaan ze hun tijd? Sterken ze de Gemeente en gaan ze haar vóór in de worsteling voor en met het getuigenis Gods, waardoor de Christus openbaar wordt als een licht tot verlichting der volken en tot heerlijkheid van Gods Israël? Breekt hun geloof baan in de prediking van Gods Woord onder alle natiën? Dragen zij het licht voor de wetenschap en het leven? En ook, peilen zij de wonden, waaruit zoovele zielen bloeden? Verstaan zij de weeën van zoo veler leven? Vloeit door hun dienst de overvloedige vertroosting van Gods Verbond als balsem in de levenswonden, in de brandende zielewonden van Gods Volk? Zijn zij de staf des Heeren in den gang van den tijd, één in overleg, in arbeid en smeking, in teederheden en kracht, in vastheid en liefde?

Verstaan de wachters Gods Woord? Weten zij? Hoort ieder hen als de trouwe herdershonden bassen; wakend om de Kudde; kennend alle gevaar, dat dreigt; vooruitdrijvend en bijeendringend rondom den Oppersten Herder? Is alle beneveling van hen geweken, alle sluimering overwonnen, alle traagheid afgelegd? Zijn ze vurig van geest? Verloochend in hun begeerten? Loopen ze niet elk op eigen pad; niet voor eigen naam, en belang, en kring; niet naar eigen wijze, en smaak, en lust, en genot, en weelde; niet voor buidel en beker; — maar in gemeenschap en eenheid voor de Gemeente van Christus; voor het Woord des Heeren; voor het licht, dat schijnen moet over heel den tijd; voor de vergadering van al, wat de Heere roept; voor den kamp der verlossing met heel het schepsel?

O, als het licht op ons valt, onderzoekend, ontdekkend, beschuldigend, ontledend, proevend onze wegen en ons binnenste, bij de heerlijke Openbaring Gods, die over de levenszee licht, — wat is dan ook nu de Gemeente Gods! Wat is dan het oordeel over haar wachters en herders! Wat zijn wij dan, die van den Heere geroepen zijn, om Hem in de vervulling van zijn Woord te dienen!

Wat komt er van Gods Kerk terecht, indien wij op haar zelf zien! Indien toch het Woord Gods, bij wie haar voorgaan in allerlei kring, niet wordt verstaan! Indien slechts een versleten eigen opvattinkje, onze dorre geest bezighoudt! Indien niet Gods Heilige Geest de Opzieners van des Heeren Gemeente vervult! Hoe moet de Kudde verkwijnen; verhongeren; verteren; uiteengejaagd worden; troosteloos wegdrijven in het leven; verstrooid en uiteengedreven omdolen! Hoe moeten de volken in wilde warreling tastend in donkerheden, omkomen! Hoe moet de wereld verloren gaan!

Het licht valt daarbij op *ieders* ellende. En dan zijn we schapen ter slachting. Dan komen we om. Dan is er geen wachter; geen troost, geen hulp of sterking, geen uitkomst. Dan zijn we als een duif aan het wild gedierte overgegeven. Dan; brullen de beschuldigingen. Dan hebben we tegen duivel en wereld en zonde geen verweer. Dan overweldigt ons de tijdgeest en sleurt de tijdstroom ons mee. Dan is er slechts één toekomst, namelijk die oneindige nacht, die zwarte duisternis, die eeuwige rampzaligheid.

Zonder herder, storten we met de kudde van de steilte af in de zee.

Daarom troost de Heere zijn Volk, dat zich schuldig en ellendig kent: "Ik ben de goede Herder!" De Heere Heere zal Israëls verdrevenen vergaderen, en de vreemden en de gesnedenen met hen. En Hij zal tot hen nog meerderen vergaderen. En Hij zal juichen over al het gedierte in veld en woud.

Ja, zóó is de Schrift. Zij roept onze ellende uit, diepten van ellende. Zij maakt onze zonden en nooden ons bekend. En dan werpt zij het licht weer om, en roept den Naam des Heeren uit: Zie hier ben Ik, Ik ben uw God, de Verlosser van de einden der aarde, uw Heiland!

De Heere heelt de gebrokenen van hart. De Heere verbindt ze in hun smarten. De Heere vergadert hen. De Heere richt Jeruzalem op. De Heere geeft zijn schapen het eeuwige leven en zij zullen niet verloren gaan in eeuwigheid; niemand zal ze uit zijn hand rukken.

De Heere verheerlijkt Zich in getrouwheid. Hij opent ook de oogen der herders, de ooren der wachters; den mond voor het Woord, het hart voor het leven. Hij geeft genade aan zijn knechten, om zichzelf te verliezen en Sion te zoeken, te vergaderen, te leiden in eenheid en kracht, te troosten door het volle Woord Gods naar Jeruzalems hart; het licht over de tijden te werpen en te worstelen om het leven.

Zoo vervullen zich de tijden naar Godes heilig Woord. Zoo worden al zijn ellendigen bewaard in de krachts Gods. Zoo worden alle geslachten gezegend. Zoo komt de dag der heerlijkheid.

Israël hope op den Heere.

En het loope Hem schuldbelijdend aan, om uit de volheid van Christus in alle ellende te ontvangen genade voor genade. Genade, om te zien het licht des Woords, dat onze armoede ontdekt en den Heere verheerlijkt. Genade, om te gelooven. Genade, om tot één vergaderd te worden. Genade voor de Kudde en voor de wachters. Genade tot den strijd naar de roeping Gods. Genade tot volharding en overwinning.

LXXI. KINDEREN DER GUICHELARES [Jes. 57:1-14].

De rechtvaardige komt om, en er is niemand, die het ter harte neemt; en de weldadige lieden worden weggeraapt, zonder dat er iemand op let, dat de rechtvaardige weggeraapt wordt vóór het kwaad!

Hij zal ingaan [in] den vrede; zij zullen rusten op hun slaapsteden, een iegelijk, die [in] zijn oprechtheid gewandeld heeft?

Doch nadert gij hier toe, gij, kinderen der guichelares! gij, overspelig zaad, en gij, die hoererij bedrijft! Over wien maakt gij u lustig? over wien spert gij den mond wijd open [en] steekt de tong lang uit? Zijt gij niet kinderen der overtreding, een zaad der valsheid? Die hittig zijt in de eikenbosschen, onder allen groenen boom; slachtende de kinderen aan de beken, onder de hoeken der steenrotsen! Aan de gladde [steen] der beken is uw deel; die, die zijn uw lot; ook stort gij voor hen drankoffer uit; gij offert hun spijsoffer! Zou ik Mij over deze dingen troosten laten? Gij stelt uw leger op een hoogen en verheven berg; ook klimt gij daarheen op, om slachtoffer te offeren. En achter de deur en posten zet gij uw gedenkteeken; want, van Mij [wijkende], ontdekt gij [u], en klimt op; gij maakt uw leger wijd, en maakt u [een verbond met eenigen] uit hen; gij hebt hun leger lief [in] elke plaats, [die] gij ziet. En gij trekt met olie tot den koning, en gij vermenigvuldigt uw welriekende zalven; en gij zendt uw gezanten ver weg, en vernedert u tot de hel toe. Gij zijt vermoeid door uw groote reis; [maar] gij zegt niet; het is buiten hoop; gij hebt het leven uwer hand gevonden, daarom wordt gij niet ziek. Maar voor wien hebt gij geschroomd of gevreesd? want gij hebt gelogen en zijt Mijner niet gedachtig geweest; gij hebt [Mij] op uw hart niet gelegd; is het niet, [om]dat Ik zwijg, en dat van ouds af, en gij vreest Mij niet? Ik zal uw gerechtigheid bekend maken en uw werken, dat zij u geen nut doen zullen! Wanneer gij roepen zult, zoo laat die, die van u vergaderd zijn, u redden! doch de wind zal hen allen wegvoeren, de ijdelheid zal hen wegnemen!

Maar die op Mij vertrouwt, die zal het aardrijk erven, en mijn heiligen Berg erfelijk bezitten. En men zal zeggen: Verhoogt [de baan]! verhoogt [de baan], bereidt den weg, neemt den aanstoot uit den weg mijns Volks!

Jesaja 57:1-14.

Het onweer van de beschuldigingen des Heeren duurt in het profetisch woord voort. Donderslag na donderslag rolt over het leven van Israël heen. Zijn de herders geoordeeld, het oordeel gaat thans tot de kudde door; het *volk* wordt nu beschuldigd.

Beschrijft hier de profeet allereerst de dagen van Achaz, of ziet hij den toestand onder Manasses regeering vooruit? Zooveel is zeker, dat hij hier niet den toestand des volks in Babel, maar dien in Kanaän, in Judea, in Jeruzalem beschrijft.⁶ Vreeselijk woedt de ongerechtigheid. De afgoderij doet onbeschaamd haar intocht op de erve des Heeren.

⁶ Dit gedeelte van Jesaja is genoeg, om heel de valsche stelling, dát Jesaja 40—66 na de ballingschap zou ontstaan zijn, omver te werpen.

De Heere heeft zich aan Israël geopenbaard als de eenige waarachtige God, die den hemel en de aarde schiep en regeert. Hij heeft gerichten geoefend aan al de goden der Egyptenaren (Ex. 12:12). Hij heeft met zijn Volk zijn Verbond opgericht tegen het rijk der duisternis, dat in de afgoderij zijn sterkte bouwt. Hij heeft zich aan dat Volk verbonden als de Heilige Israëls, de Verlosser, die Israël met zijn heil zal zegenen, en dien zegen over alle geslachten der aarde zal brengen. Hij heeft zijn zaligheid over Jeruzalem geprofeteerd, zijn heerlijkheden tot de einden der aarde, ten spijt van alle valsche goden, van alle geestelijke boosheden en vleeschelijke machten. En Hij gaat met die toezegging straks voort, zalen van licht ontsluitend, stroomen van glansen uitgietend, die den nieuwen hemel en de nieuwe aarde vervullen en den roem zijner getrouwheid verkondigen tot in eeuwigheid. Babylons verheffingen, de macht van den god dezer eeuw, Satans legermachten, zullen zijn Raad niet verijdelen, zijn Woord niet tegenhouden, zijn Verbond niet breken.

Maar niet slechts Babel weerstaat Hem; — Jeruzalem zelf spant met zijn wederpartijder samen. Niet slechts in Babel staan de tovenaars, en de sterrenkijkers, de guichelaars en de Chaldeëen rondom den troon, om de droomen van den heerscher der Heidenen te dienen en de heerlijkheden van Babel uit den afgrond te doen rijzen; — maar in Jeruzalem zelf worden nu triumfbogen voor de afgoden gespannen en vieren de valsche goden in Achaz' en Manasses dagen hun inkomst tot in des Heeren Tempel; de altaren der afgoden worden door priesters des Heeren in het heiligdom gesteld, en in de bosschen, die Manasse voor den dienst der gruwelen planten laat, altaren vóór Baäl en voor al het heil des hemels; de Moloch wordt gediend en de kinderen worden hem geofferd in het vuur; waarzeggers en duivelskunstenaars worden aangesteld, guichelaars worden gevierd en het vogelgeschrei geldt voor profetie; ja Israëls afgoderij breekt gruwelijker uit dan die der Heidenen, erger dan der Amorieten, die de Heere verdelgd had (2 Kon. 16 en 21). De Heere had zijn Volk uit Egypte verlost, om in hen over de valsche goden te zegepralen; — nu giet dit volk zichzelf voor de valsche goden uit.

In Jeruzalem stroomt het onschuldige bloed der getrouwen (2 Kon. 21:16); de rechtvaardigen komen om; de trouwe wachters en weldoeners huns volks, die het Verbond en de weldadigheid bewaarden, worden weggeraapt. Maar het volk trekt het zich niet aan. Het wendt zijn oog van den dood der oprechten af, vergeet de misdaad en ontvangt de afgoderij en guichelarij met open armen. Niet voor den Heere maar voor den wellustigen gruweldienst is het te vinden en het geeft zich, als een overspelige vrouw, aan de afgoden over. Onverzadelijk is het in zijn boozen lust, als ware het een zaad, dat verwekt is voor deze geestelijke hoerarij in plaats van voor den dienst des Heeren. Het hunkert in de bosschen, en waar maar het loofrijk geboomte een plaats biedt, naar de gemeenschap met de booze machten, als kinderen der guichelares, die in haar snoode vondsten hun leven vinden. Naar de beken in de dalen onder de rotsklippen daalt het af, om zijn kinderen te slachten voor den gruwel der Heidenen. En het klimt op naar alle hoogten, om drankoffers uit te storten en spijsoffers en slachtoffers te bereiden. Het geeft zich over aan den lust, dien de afgod bij deze offers biedt en tot ongekende hoogte doet stijgen. Ontwijkende den Heere, den wettigen Man, zwelgt Israël op het breede bed der afgoderij in al de gruwelen der zonde. En het strekt dan ook naar de afgodische volken de handen uit; het zendt zijn gezanten met kostelijke geschenken naar de vorsten der Heidenen; het vernedert zich voor het rijk der duisternis en geeft zich prijs aan de hel. Het put zich uit; het voelt zich zinken; het ziet zijn ondergang tegemoet; het weet, dat het verteerd zal worden door zijn boelen, door Assyrië en Babel; — maar het geeft het niet op; in zijn lust zal het leven tot het einde; uit zijn band aan de Heidenen zal het hoop putten; door zijn waarzeggers zal het zich licht laten ontsteken en in zijn bedwelming bij de altaren vergetelheid zoeken; verzadiging voor het vleesch in dollen wellust tegen de vreezen, die opwaken; leugenbeelden dichtend, die hart en gedachten vervullen, waar de conscientie voor den Naam des Heeren opkomt.

De Heere zwijgt. Hij heeft Israël laten begaan.

Nochtans is de Heere Israëls God, zijn Heilige en Rechtvaardige.

Zou de Heere Zich dan over deze dingen troosten laten? Zou Hij met dit gruwelspel genoeg nemen? Zou Hij zóó nochtans zijn heil over Israël brengen en door Israël tot de geslachten der aarde? Of zou Hij zijn Verbond prijs geven en aan de afgoden, aan de duivelsche machten, den triumpf laten? Hij, die het booze heirleger in Egypte en in de Kanaänieten overwon, zou Hij het thans de overwinning in Jeruzalem gunnen?

Neen, voorwaar!

De Heere spreekt.

Hij spreekt vrede over de rechtvaardigen, die weggeraapt zijn; over de oprechten, die rusten in de groeve.

Maar Hij dondert in beschuldigingen over de kinderen der guichelares.

Hij ontdekt zijn Volk als het overspelig geslacht, het zaad der valsheid. Hij ontdekt het, wegrukkend alle bedekselen der schande. Hij stelt het door zijn Woord in al de vuilheid en laagheid van zijn overspelig bedrijf ten toon. Hij ontbloot Israël in zijn schande voor de oogen van zijn boelen. Hij zal Israëls "gerechtigheid" bekend maken; al den roem van Jeruzalem, van wetsdienst en tempeldienst, zal de Heere wegblazen als stank. Hij zal Jeruzalem door de Heidenen laten vertreden, en Israël uitschudden voor de oogen der volken. Hij zal in Israël bewijzen, dat de afgoden leugenen zijn, booze machten, die wel verderven, maar niet behouden kunnen.

Nochtans.

Nochtans zal de Heere zijn Verbond en belofte vervullen. Hij zal een geroep verwekken, om den aanstoot uit den weg zijns Volks weg te nemen. Hij zal verzoening vinden en verlossing. Hij zal een weg banen uit de diepte des verderfs naar de hoogte der heerlijkheid. En Hij zal het geloof in dien weg leiden. En Hij zal dat gewekte vertrouwen kronen in het bezit van zijn heiligen Berg en in de erfenis der heerlijkheid op aarde.

"Het boos en overspelig geslacht," — zoo noemde de Christus Israël in de dagen zijns vleesches. En toen was het dit meer dan ooit. Als het zijn Verlosser, den Rechtvaardige, die het Verbond bewaarde, uitleverde aan de Heidenen, aan den Duivel. — De Heere heeft dit zaad der valsheid verstrooid onder de volken. Hij heeft al den roem van zijn vleesch en historie, van zijn Stad en Tempel, weggeblazen.

Hij heeft Israëls ongerechtigheid naakt aan het kruis tentoon gesteld, — aller Joden ergernis.

Maar Hij heeft het Verbond bewaard. Hij heeft den aanstoot uit den weg zijns Volks genomen; de ongerechtigheid heeft Hij verzoend; den Booze overwonnen; het leven en de onverderfelijkheid aan het licht gebracht. Hij heeft alle duivelen beschaamd, alle Heidenen te schande gemaakt. Hij heeft zijn Belofte bevestigd. Hij brengt zijn toezeggingen in ongekende volheid uit in de opstanding van Jezus Christus uit de dooden en in de uitstorting van den Heiligen Geest. O, dan breekt het overblijfsel naar de Verkiezing der genade door, en een iegelijk, die den Naam des Heeren aanroept, wordt zalig. Dan aanbidden Hem de duizenden in Jeruzalem. Dan ligt zelfs in Damascus Saulus van Tarsen aanbeddend aan zijn voeten. Dan gaan de deuren der Heidenen, de poorten der wereld, der volken en der tijden, open voor zijn Evangelie. Dan ruischt de genadestroom levenwekkend, verlossend, zaligend, verheerlijkend, door de ontzettende diepten van verloren zondaarszielen. Die op Hem vertrouwen, zullen het aardrijk erven en des Heeren heiligen Berg erfelijk bezitten. En zalig zijn de dooden, die in den Heere sterven; ja zegt de Geest, want zij rusten van hun arbeid en hun werken volgen met hen.

Uit dien poel van Jeruzalem, waarover Jesaja's profetie dondert, is de heerlijkheid Gods opgegaan; zegepralend over zonde en vloek, over heidendom en afgoderij en Satansmacht: een verloren geslacht opvoerend in heerlijkheid.

Ja, de kerker werd uw buit, o Heere! Hij heeft de gevangenis gevangen genomen!

Kinderen der guichelaars; — dat zijn we van nature allen. En ook waar het genadeverbond bezegeld is, laat daarom het rijk des duisternis niet af. Ongeloof en afgoderij blijven de Gemeente Gods in heel de wereld omringen. Zij dringen op de muren aan. Ze dringen binnen de muren door. Dan wordt het Woord Gods in de Kerk van Christus verduisterd. Dan wordt de eigengerechtigheid daar weer opgericht. Dan wordt de waarheid Gods teruggedrongen voor allerlei mooiheid en vormendienst. Dan treedt de mensch op den voorgrond en wordt het vleesch gezalfd. Dan wordt zelfbehagen ingedronken tot dronkenwordens toe. Dan heeft allerlei ongoddelijk leugenstelsel vrij baan. Dan gaat het volk verloren, en het keert zich een iegelijk naar zijn weg. Dan speelt de willekeur des vleesches. Dan keeren de afgoden weer, de booze geesten. Dan is de Heere een vreemde bij zijn Bondsvolk. O, dan wordt de rechtvaardige weggeraapt, dan wordt de mond van den getrouwe stom. Dan wordt de wereld gezocht, door ieder naar zijn lust, in goddelooze of vrome willekeur, onder allen groenen boom. Dan ligt het Verbond versmaad. Dan vermenigvuldigen de ongerechtigheden; de duivelen zijn dan losgelaten. Dan wordt de ellende zoo groot, ofschoon elk, vermoeid van zijn groote reis, nòg zijn leven vasthoudt in eigen hand.

Totdat de Heere dondert.

Dat is de terugkeer van de openbaring des Verbonds. Het roepen van den God des Verbonds om zijn eer; om zijn Erfvolk; om zijn Woord. Het roepen van Jezus' bloed om zijn eenige gerechtigheid. Het roepen van den Heiligen Geest om het leven, dat Hij alleen werkt.

O, dan wordt al dat eigen sieraad tot asch. Dan worden al die afgoden voor de mollen en de vledermuizen weggeworpen. Dan walgt Gods Volk van den stank der willekeurigheid. Dan rijst Christus' gerechtigheid omhoog, alle vleesch tot beschaming; een vervloeking voor al degenen, die den Heere Jezus Christus niet liefhebben. Dan wordt het waarachtige geloof op de Stem des Heeren uit de graven der ijdelheden geroepen, om den Heere te kennen.

Dan wordt Gods Volk getroost.

Dan breekt Gods Bondskerk weer uit en door in het pad van het Woord alleen. En de beloften des Heeren worden haar vervuld, ten zegen voor geslachten en volken.

Zóó gaat *ook u* het licht op.

Ontdekt moet gij worden aan al uw afgoden; aan al uw zonden; aan de macht des Duivels over u. O, is het niet erg genoeg? zijn uw zonden niet bergen hoog? zoekt uw vleesch niet elken uitweg, om zichzelf te redden en om het uit te houden tegen uw God? Is niet dat dalen naar de beken, dat klimmen op de hoogten, met ieder offer, dat u voldoening kan geven, u bekend? Zou de Heere zich daarover troosten? Zou het Verbond strekken, om dat te vergoelijken, te bedekken? Neen, de Heere stelt uw ongerechtigheden voor Zich, uw heimelijke zonden in het licht zijns Aanschijs. Hij dondert over u in het Woord zijns Verbonds. En gij, — gij zijt onmachtig, — verloren.

O, wie voert uit den poel, uit het modderig slijk, uit den ruischenden kuil onze ziele op ten leven, tot geloof, tot verheerlijking! Dat doet de Heere.

Alleenlijk, ken uw ongerechtigheden en dat gij tegen Hem, tegen Hem alleen, gezondigd hebt.

Er is geen andere Verlosser, dan deze onze God. Neen, er is geen andere.

Hij delgt uw ongerechtigheid uit. Hij verbrijzelt uw hart. Hij geeft u uit den Christus al wat tot het leven en de godzaligheid noodig is.

Zóó troost de Heere de verlorenen. Hij leert hen *gelooven*.

En Hij heiligt hen in Jezus Christus door den Heiligen Geest. Hij leert hun het Verbond vasthouden, de zonden vlieden, en aller afgoden vijand zijn.

"Want wat mededeel heeft de gerechtigheid met de ongerechtigheid? en wat

gemeenschap heeft het licht met de duisternis? En wat samenstemming heeft Christus met Belial? of wat deel heeft de geloovige met den ongeloovige? Of wat samenvoeging heeft de Tempel Gods met de afgoden? Want gij zijt de Tempel des levenden Gods; gelijkerwijs God gezegd heeft: Ik zal in hen wonen, en Ik zal onder hen wandelen, en Ik zal hun God zijn, en zij zullen Mij een Volk zijn. Daarom, gaat uit het midden van hen en scheidt u af, zegt de Heere, en raakt niet aan hetgeen onrein is, en Ik zal u aannemen. En Ik zal u tot een Vader zijn, en gij zult Mij tot zonen en dochteren zijn, zegt de Heere, de Almachtige" (2 Cor. 6).

LXXII. VREDE, VREDE [Jes. 57:15-21].

Want alzoo zegt de Hooge en Verhevene, die in de eeuwigheid woont, en wiens Naam heilig is: Ik woon [in] de hoogte en [in] het heilige, en bij dien, die van een verbrijzelden en nederigen geest is, opdat Ik levend make den geest der nederigen, en opdat Ik levend make het hart der verbrijzelden. Want Ik zal niet eeuwig twisten, en Ik zal niet geduriglijk verbolgen zijn; want de geest zou van voor mijn aangezicht overstelpt worden, en de zielen, [die] Ik gemaakt heb. Ik was verbolgen over de ongerechtigheid hunner begeerigheid, en sloeg hen; Ik verborg Mij, en was verbolgen; evenwel gingen zij afkeerig heen in den weg huns harten. Ik zie hun wegen en Ik zal hen genezen; en Ik zal hen geleiden, en hun vertroostingën wedergeven, namelijk aan hun treurigen. Ik schep de vrucht der lippen; vrede, vrede hun, die verre zijn, en hun, die nabij zijn, zegt de Heere, en Ik zal hen genezen.

Doch de goddeloozen zijn als een voortgedreven zee; want die kan niet rusten en haar wateren werpen slijk en modder op. De goddeloozen, zegt mijn God, hebben geen vrede.

Jesaja 57:15-21.

Het onweer is voorbij.

Nog rommelt in de verte de donder. Maar de donkere wolken deinzen naar den horizont. De zon is doorgebroken en verwijdt haar tent; zij straalt haar glansen langs alle hemelbogen en verheerlijkt heel den eindeloozen koepel van smetteloos blauw. En op de aarde, waar alles beefde en boog, waar de donkerheden benauwend overvielen, de bliksems vlamden, de trotsche kruinen geslagen werden, de reuzenstammen spleten, de stortende waterstroom bij het gieren van den storm den bodem verzwolg, — daar blinkt en trilt nu de zonnestraal in den drop op het fluweel van het teedere grashalmpje; hij fonkelt in het gouden hart van het viooltje, in de parelranden van blad en bloem; de zangvogels herleven en tjlpen en zingen en fluiten, bij 't suizen der levende ruste, in de vroolijk woelende maat der dartelende vleugeltjes. "Vrede, vrede", ademt en juicht het leven omhoog, omlaag, rondom en ver, — ver.

O, zoo zal het zijn in den dag der eeuwige vreugde. God zal zijn alles en in allen, den hemel en de aarde vervullend met zijn heerlijkheid, met zijn vrede!

Hij, de Almachtige, de Hooge en Verhevene, die troont in het eeuwige licht, komt met zijn onweêren op aarde, inbrekend in de zwoele, vergiftigde en vergiftigende atmosfeer, vlammend, scheurend, om de harmonie, den vrede, het leven weer te brengen, te verzoenen de aarde met den hemel, en den hemel te weerspiegelen op de aarde.

Zoo komt de Heere in het vergiftigde leven, waar Duivel en zonde heerschen; waar ze rusten in de eenheid, in de samenstemming des vleesches. Als de tegenstelling van de kinderen Gods en de kinderen der menschen verdwijnt, — dan komt de Zondvloed. Als Lots huis in Sodom zich huwt, — dan komt het vuur. Als Israël in Egypte vergaan zal, — dan komt de Heere. Als de geheele wereld, tot in Bethlehem, voor Augustus beschreven wordt, — dan wordt de Christus geboren. Als Israël geen koning erkent dan den keizer, — dan is het de ure van Golgotha. Als de wereld in de Kerk onder Rome rust, — dan breken de vlammen der Reformatie uit. Als de Christelijke wereld geen hoogere roeping meer kent dan het eigen belang, — dan komt de wereldrevolutie. Als het Beest en de valsche profeet de geheele wereld zullen verleiden, — dan komt de Christus weer. — En altoos weer uit deze onweêren des Heeren komt de herleving op; door de laatste donders, bij de ontsluiting van den eeuwigen afgrond, komt de eeuwige heerlijkheid en

zaligheid Gods, de zaligheid aller uitverkorenen uit.

Daarom is nu ook Gods Woord op aarde. Dat Woord is een vuur, een hamer, die steenrotsen te morzel slaat; in dat Woord dreunen de donders des Heeren. Maar in dat Woord komt dan ook telkens weer die vrede, die hemelsch lachende vrede op.

Het profetisch Woord, door Jesaja het Koninkrijk des Heeren uitroepende, moest wel, waar de afgod in Jeruzalem woonde, bij het uitroepen van de heerlijkheid des Heeren, zich donderend werpen op de herders, die niet verstaan, en op de kinderen der guichelaars; — maar om zoo den cirkel der ongerechtigheid te doorbreken, de treurigen Sions te troosten, en vrede, vrede te verkondigen nabij en ver.

De Heere, de Hooge en Verhevene troont in de eeuwigheid; Hij is onafhankelijk van alle ongerechtigheid op aarde, van Babel en van Jeruzalem. Hij is de Heilige, de Algenoegzame de Aanbiddelijke in het gejuich der zaligheden, die trillen door de oneindige bogen in den Tempel van het eeuwige licht.

In dat hooge en heilige als zijn woning roept Hij in eeuwige rust zijn Naam uit over de goddelooze wereld, over dat Jeruzalem, dat Hij sloeg met zijn Woord. Maar in de ontsluiting van dien Naam buigt Hij Zich nu ook neder, en licht over de aarde, en ademt over Jeruzalem. Dáár ook zal Hij Zich verheerlijken aan en in zijn schepsel, dat Hij in zijn heiligheid trof. Hij zal ook dáár wonen; ook dáár zal Hij zijn ruste nemen; zaligend door zijn licht en zijn vrede, wat Hij nederwierp voor zijn hoogheid. Ik woon in de hoogte en in het heilige, — zegt de Heere, — en bij den verbrijzelden en vernederden geest. Dien geest doet de Heere herleven; dat leven heft Hij op. Neen, Hij verdelgt Jeruzalem niet; de Heere behoudt Jeruzalem, Hij redt zijn Israël; Hij verlost al zijn Volk van den dood; verlorenen zaligt Hij en verheerlijkt ze in zijn gemeenschap. De Heere ontfermt zich over zijn Schepping; over het geslacht der menschen, die Hij schiep naar zijn beeld. Niet slechts de Israëliet, de *mensch*, de verloren mensch, is het, dien Hij in ontferming gedenkt en door zijn genade redt en verheerlijkt.

In menschen een welbehagen. De Heere zal niet eeuwig twisten, niet eindeloos verbolgen zijn; hoe zou de menschenlijke geest onder zijn oordeel verzinken! hoe zouden de zielen, die Hij gemaakt heeft, verderven! Ja, Hij was verbolgen over de ongerechtigheid, over dat menschenlijk leven dat slechts vroeg naar eigen zin en lust; dat zijn schat zocht, op aarde en in het vleesch, en zich daarvoor wierp in de armen der afgoden, in de macht des Duivels. Daarom wierp de gerechtigheid des Heeren zijn Woord als een vuur op de aarde. Daarom week het licht voor de duisternis, en werd de wereld, werd Jeruzalem, door het oordeel des Heeren getroffen. En geen licht kon uit die geslagen wereld meer opgaan; uit de zielen onder Gods oordeel kon geen leven meer rijzen; geen bekeering en verlossing konden uit het menschedom zelf verwacht of aangebracht worden. Neen, zelfs Israël bleef afkeerig in den weg zijns harten doortrekken. Maar het licht der ontferming volgt het oordeel. De Heere buigt zich neder; Hij grijpt, dien Hij sloeg. In de wegen hunner af keerigheid ontmoet hen zijn genade. Hij redt hen. Hij verandert hen. Hij geneest hen. Nu zullen ze trekken naar Hem; nu zullen ze zich uitstrekken, om te leven in zijn licht, in zijn wegen. Hij leidt hen; Hij ondersteunt hen; Hij bewaart hen in de kracht Gods. O, al wat in hen is, gaat dan dorsten naar Hem, dorsten naar leven, naar levenskracht, naar machtig leven uit Hem en tot Hem, naar vrede, naar *zijn* vrede; naar den vrede der gemeenschap in menschenlijk leven; der gemeenschap op aarde met de heerlijkheid des hemels, met de heerlijkheden Gods. O, hier buigt dan de menschenlijke geest, naar God bedroefd, in dieper diepte, in namelooze armoede. Hier treurt het teedere uitspruitsel naar de eeuwige zonne. De Heere zal hen troosten, de armen van geest, de treurigen. Hij zal hen troosten in de aanschouwing van de heerlijkheid Gods, die in zijn hemel zich over de aarde uitbreidt; die Hij in zijn genade in Zichzelf onthult voor zijne arme geroepenen. Hij zal hen troosten door de invloeiingen van zijn licht en van zijn liefde in de wonden hunner ziele. Hij zal hen troosten door zijn ruste in hen, wonend bij hen door zijn genade en Geest. Hij zal hen troosten door zijn Woord. "Troost, troost, mijn Volk!" zal de Heere spreken. Hij zal de Profetie bevelen, zich troostend te doen hooren. Hij zal het Woord aller vertroosting doen uitgaan, het leven,

de blijdschap, den vrede dragend op de lippen als de lentebloemen, als de zomervrucht. "Vrede, vrede!" zal Hij doen hooren. Vrede zal het Evangelie verkondigen. Vrede nabij en vrede verre; vrede voor de gebrokenen, voor de zondaren, voor de verlorenen. Vrede voor alle smart, voor allen rouw, voor allen angst. Vrede zou Hij doen hooren door de prediking des Woords; vrede met God; vergeving, verzoening, vernieuwing; vrede met zijn wegen, met de begrepen en met de onbegrepen wegen des Heeren; vrede met zijn vrije algenoegzame genade; vrede met al zijn Raad, met al zijn Gedachten tot in eeuwigheid. Ja, de vrucht van zijn Woord ook zou Hij scheppen in vrede, vrede makende tusschen mensch en mensch; gemeenschap brengende in het licht en in den vrede des Heeren, ver, ver, tot aan de einden der aarde.

Die vrucht der lippen komt. De Profetie blijft over Israël ademen, heel het Woord des heils, bewarend het overblijfsel des Heeren. De vrucht der lippen komt: de Zaligmaker, Christus, de Heere, wordt geboren in de stad van David. Dan heft wel alle vleesch, alle afgod, alle duivelenmacht zich op; dan breekt wel het oordeel uit, de donders over Golgotha. Maar dan ook openbaart zich de genade; dan ontbloeit het leven aan het graf; dan juicht het "vrede!" Dan wordt de vrucht der lippen geboren. Dan gaat het Evangelie uit in de geheele wereld. *Hij is onze Vrede*. Door Hem, door het bloed zijns kruises, heeft de Vader vrede gemaakt, opdat Hij alle dingen tot Zichzelf verzoenen zou, de dingen, die op de aarde en de dingen, die in de hemelen zijn (Coloss. 1). Komende, heeft Christus door het Evangelie vrede verkondigd hun, die nabij en hun die verre waren.

Hij brengt Jood en Heiden tot één; de vijandschap heeft Hij in zijn vleesch teniet gemaakt en den middelmuur des afscheidsels heeft Hij gebroken. Hij schept den éenen nieuwen mensch, vrede makende. En zoo bloeit Gods Gemeente op aarde bij het Woord des Heeren. Altoos weer heft zij bij dat Woord zich op. Altoos weer genezen bij dat Woord haar breuken. Altoos weer trekt ze op dat Woord voort. Waar waarachtig het Woord klinkt, komt ze tot één. Altoos weer smaakt zij, bij het lichten van het Woord, Gods zaligheden, en breidt zich als de Bruid der aarde naar den Bruidegom des hemels uit.

Totdat Hij komt. Het oordeel vooruit. Maar de vrucht zijner lippen volgende: Vrede, Vrede!

Het oordeel vooruit.

Want de goddeloozen hebben geen vrede. De vrucht van des Heeren lippen breekt eerst de goddeloosheid; vernedert, verbrijzelt, brengt tot treuren, tot smart, tot berouw, tot verlorenheid, tot bidden en smeeken, tot een wachten op genade, op verlossende ontferming. De Heere *maakt* een afgesneden zaak, opdat Hij een afgesneden zaak zou doen. Het onweêr des Woords moet ons breken, dat we nedervallen, opdat vrije genade zich in ons verheerlijke. Of het drijft ons voort, rusteloos. Naar de zee, de felbewogen zee der ongerechtigheid, wier golven en kolken altoos weer slijk en modder opwerpen. En zoo zal dan ook, als de Heere komt, om heerlijk te zijn in al zijn Volk, het deel aller ongebroken goddeloozen zijn in den poel, — waar geen vrede gekend wordt in eeuwigheid!

Vrede, vrede! — Zoo ruischen de harmonische jubels van de heirlegers Gods langs al de hemelen.

Vrede, vrede, vrede op aarde!— zoo ademt het Evangelie van onzen Heere Jezus Christus rondom ons.

Het zoekt alle gebrokenen van hart; alle verlorenen; alle ellendigen; alle vergruizelden; die geen band meer kunnen vinden; die geen kracht meer behielden. Die als kinderen der guichelares afwaaien van de hope des Verbonds, verloren in zichzelf.

Vrede, vrede! O, dat is voor verlorenen heel het Evangelie; het spreekt *enkel* van vrede tot hen, den vollen hemel uitbreidend over de arme, ontroerde, bevende aarde.

Vrede voor al uw schuld en zonde: de straf, die op den Christus was, brengt u den vrede aan.

Vrede in al uw nood tot bekeering uwer ziele, tot vernieuwing van uw leven: Ik zal u genezen! zegt de Heere.

Vrede bij alle gevaar dat u bedreigt: De Heere zal u geleiden en bewaren; niemand rukt u uit zijn hand.

Vrede in heel uw zijn: De Heere heeft u gemaakt; Hij wil Zich in u verheerlijken. Gij zult bloeien voor zijn Aangezicht eeuwig. In heel het werk zijner handen zult gij, ingevoegd naar zijn eeuwige verkiezing, leven in zijn licht; zalig in zijn liefde; in den tempel zijner heiligheden verheerlijkt.

Vrede. Vrede.

LXXIII. HOEWEL ZIJ MIJ DAGELIJKS ZOEKEN [Jes. 58:1-5].

Roep uit de keel; houd niet in; verhef uw stem als een bazuin en verkondig mijn Volk hun overtreding, en het Huis Jacobs hun zonden.

Hoewel zij Mij dagelijks zoeken en een lust hebben aan de kennis mijner wegen; als een volk, dat gerechtigheid doet en het recht zijns Gods niet verlaat, vragen zij Mij naar de rechten der gerechtigheid; zij hebben een lust, tot God te naderen; [zeggende]: waarom vasten wij en Gij ziet het niet aan? [waarom] kwellen wij, onze ziel, en Gij weet het niet?

Ziet, ten dage, wanneer gij vast, zoo vindt gij [uw] lust, en gij eischt strengelijk al uw arbeid. Ziet, tot twist en gekijf vat gij en om goddelooslijk met de vuist te slaan. Vast niet, gelijk heden, om uw stem te doen hooren in de hoogte. Zou het zulk een vasten zijn, dat Ik verkiezen zou, dat de mensen zijn ziel een dag kwelle? dat hij zijn hoofd kromme, gelijk een bieze, en een zak en asch onder [zich] spreide? Zoudt gij dat een vasten heeten, en een dag, den Heere aangenaam?

Jesaja 58:1-5.

Het Woord des Heeren, dat Gods Volk troost, verkondigt aan Israël zijn overtreding en aan het huis Jacobs zijn zonde. Het bereidt altoos weer den weg des Heeren en maakt in de wildernis een baan voor onzen God, door den geest te vernederen en te verbrijzelen, opdat de Heere bij die verbrijzelden wone en "Vrede, vrede" spreke.

Jacobs overtreding is niet in alle tijden, in alle kringen en bij alle personen, dezelfde.

De zonde, de eigenwilligheid, de zelfgenoegzaamheid, de afval en afkeerigheid van den Heere en zijn Welbehagen, neemt telkens weer een andere gestalte aan. Arglistig is het hart, meer dan eenig ding, ja doodelijk is het, — wie zal het kennen? [Jer. 19:9]

Vóór den Zondvloed maakte de strijd met de aarde, de strijd om het brood, de zegepraal op de moeite, om op het gevloekte aardrijk te wonen, zich van alle zielespanning meester, en sleepte in het eind het zaad der heiligen mee. Men zon op wegen en werktuigen, om te leven; men baande zich met houweel en spade den weg; men spande zijn tent en bouwde zijn stad; men plantte en won zijn schat; men dreef het gedierte terug en sloeg den weêrpartijder dood; men trouwde en gaf ten huwelijk; men zong en speelde zijn lied: "laten we eten en drinken, want morgen sterven wij!" [Jes. 22:13] Zoo leefde men, alsof er geen God ware.

Maar na den Zondvloed, als het menschelijk geslacht op nieuwe levensbanen en onder gunstiger voorwaarden zijn loop hervatte, komt toch het leven in dien ouden vorm niet meer op. Neen, de schrik van den Almachtige zit erin, en alle volken zoeken, schoon afkeurig van den God des heils, zekerheid voor hun bestaan door offers aan de goden hunner gedachten en hunner lusten, offers ten bloede toe. En nog immer kan het wereldsche leven, alsof er geen God ware, zich slechts korten tijd staande houden; — dan keert het zoeken van steun en troost door zelfverloochening en aanraking van de wereld der geesten terug.

Zoo heeft ook in den Verbondskring, in Israël, in Gods Kerk van alle eeuwen, de ongerechtigheid in hoofdzaak tweeërlei vorm, die onder het Oude Testament in de eeuwen vóór en nà de Babylonische ballingschap zich ontwikkelen.

Vóór de ballingschap had Israëls zonde in hoofdzaak den vorm van neiging tot beeldendienst en afgoderij, van het gouden kalf af tot de gruwelijke kinderooffers voor de goden van een wellust, in Achaz' en Manasses dagen, toe.

Maar, nà de ballingschap hebben Jeruzalem en Judea geen afgod meer gezocht; — toen ontwikkelde de zonde zich meer in het Joodsche farizeïsme; in de zelfgenoegzaamheid, die geen verzoening, geen barmhartigheid, geen genade meer verstond; in het vormelijk vasten tweemaal ter week; in het vertienenvan dille en komijn; in de lange gebeden op de hoeken der straten; in den roem: "ik dank u, o God! dat ik niet ben als de andere menschen!"

Niet alsof deze farizeesche gestalte vóór de dagen van Ezra en voor de wegvoering naar Babel een onbekende was. Niet slechts in dit hoofdstuk 58, maar gedurig gaat het Woord des Heeren door Jesaja en door alle profeten tegen die telkens opkomende gestalte in. Als het Woord de loszinnige ongerechtigheid breidelt; als Davids huis weer naar Gods wegen vraagt; als de regel des Verbonds weer geldt;— dan komt de eigengerechtigheid, de geestelooze vroomheid, de vorm zonder wezen, weer op bij het vleeschelijk roemen in des Heeren Tempel. Maar toch, overheerschend wordt die gestalte in de Joodsche type nà de ballingschap, en het was bepaald *die* type, waarin de Heere Jezus Israël ontmoette; door die ongerechtigheid Israëls werd Hij aan de Heidenen overgeleverd en naar het kruis verwezen: de Zoon des menschen moest "door de Overpriesters en de Ouderlingen, en de Schriftgeleerden" verworpen worden. Het is bepaald ook *die* Joodsche type, waarin de bittere vijandschap tegen den Christus voortleeft.

Het is tegen die gestalte, die den naam en den schijn van godzaligheid heeft, maar haar kracht mist, dat de Geest des Heeren het Woord opheft; roepend uit de keel en zonder inhouden, klimmend in kracht als een bazuin. Als Johannes de Dooper de Farizeën ziet naderen, dan fonkelt zijn oog, dan bruist hem het woord van de lippen: "gij slangen, gij adderengebroidsels!" En het "wee u!" van den Heere Jezus Christus in Jeruzalem gaat uit tegen de Wetgeleerden en de Farizeën, terwijl Hij de verloren schapen van het Huis Israëls zoekt.

Of daarom de verbondsregel veracht en verzaakt moet worden, en eerder moet worden gezocht naar een bandeloozen toestand, opdat de goddeloozen door het Woord als het wild uit het woud getroffen kunnen worden?

In geen deele.

Wie heeft den verbondsregel ingezet en verordend? Is het niet de Heere?

En Hij wist, wat Hij deed. De Heere verloochent dan ook in zijn bestraffingen zijn Volk niet. Verkondig, *mijn Volk* zijn overtredingen!" — zoo spreekt Hij. De Heere wijst ook de onderhouding van zijn inzettingen niet af, al is die slechts uitwendig.

Neen, maar Hij ontdekt door zijn Woord en Géést Israëls ellende in die onderhouding. Hij komt hen in dien weg verbrijzelen, opdat Hij woning bij hen make. Hij komt de *ongerechtigheid*, de *zonde* bestraffen, die Hij in den vorm vindt.

Jeruzalem komt dagelijks tot zijn Tempel; bij morgen en avond rookt het altaar; de priesterdienst wordt door het volk bijgewoond; die dienst wordt in eere gehouden en op prijs gesteld; er is een lust, een vreugde, in den tempeldienst; met welgevallen brengt ieder zijn offer, nauwkeurig naar de letter der wet; ja de vastendagen worden vermenigvuldigd; met gebogen hoofd als een arme zwakke bieze, zit men dan in zak en asch neer.

Kan daarom nu het "Vrede Vrede! ruischen!" Kan zóó nu gekend worden de zaligheid en heerlijkheid des Heeren? Blijkt zóó dan het oog in de diepte der wijsheid en der ontferming des Heeren, in de hoogte van den onnaspeurlijken rijkdom der heerlijkheid? Is hier dan de verbrijzelde en nederige geest?

Neen, voorwaar.

De verteederling der ziele kan bij dit alles ontbreken, de honger naar de woorden des eeuwigen levens gemist worden; de hoogheid des harten, de zelfzucht, de zelfgenoegzaamheid, de vleeschelijke lust, de ijdelheid, kunnen in dit alles wonen. Heel het hart kan buiten al dien godsdienst leven en enkel met de wereldsche levenstaak en levensschat vervuld zijn; de mammon kan de afgod zijn, die in den zoom van dit

gebeds- en boetekleed gedragen wordt.

Zie maar eens, waarvan, buiten die dagen en uren van vorm het leven spreekt. Van liefde? van ootmoed? van schuldbesef? van verlangen, om naar al des Heeren geboden te wandelen? van dorst naar God, naar zijn verlossing en zaligheid, naar de vertroosting Israëls en de verheerlijking door zijn Geest?

Het Woord des Heeren getuigt hier van het tegendeel. De lusten vervullen het binnenste. De aardsche arbeid neemt alle gedachten in. Koud zijn al de verhoudingen; alle gloed van broederlijke liefde en gemeenschap, van barmhartigheid en hoogschatting, wordt gemist. Ja, twist en gekijf zijn niet vreemd. Tot hoge trotsche woorden toe, tot goddelooze woede, die met vuisten slaat en de vijandschap uitschreeuwt.

O, ook Simeon en Anna, ook Maria en Jozef, eerden de heiligheden des Heeren in zijn Tempel en in zijn offerdienst; — maar zij verwachtten de vertroosting Israëls, zij hunkerden naar de zaligheid des Heeren, hun hart en hun vleesch riepen uit naar den levenden God.

Reformatie der Kerk, herstelling van de bediening des Verbonds naar de zuivere belijdenis der waarheid, zijn noodig. We moeten daar een eere in stellen, en in het onderhoud van deze bevelen des Heeren waken; niet slordig maar getrouw en nauwkeurig. We moeten den Dag des Heeren houden, en mogen de samenkomst der Gemeente niet verzuimen. Gods Woord moeten wij dagelijks lezen. Onze kinderen moeten wij leeren het Verbond des Heeren te achten, en hun leven dienstbaar te maken aan de waarheid en den dienst van God.

Maar bij dat alles kunnen wij niet leven, — hoewel wij Hem dagelijks zoeken.

Ach, juist in dien weg moeten wij onze armoede en ellende leeren en verstaan, ons gesleten en vijandige hart leeren kennen.

Roepen onze ellendigheden niet?

Waar is de warmte van het Volk des Heeren? Waar is de droefheid over de zonden? Waar zijn de honger en dorst naar genade? Waar is de zielsbehoefte aan Christus' bloed? Waar is de stilheid van den ootmoed, de verslagenheid van geest? Waar is de gulheid der liefde? Waar is de kracht der barmhartigheid? Waar is de openbaring des Heeren, die in het midden van ons woont? Waar is de blijdschap in God? Waar is het leven in de eeuwige dingen? Waar is het geloof, dat bergen verzet?

O, deze dingen, deze waarachtige teekenen, zijn er wel, maar kenmerken ze onze gemeenschap? zijn ze de gestalte van de Gemeente des Heeren? van de Kerk der Reformatie? Zijn ze bij u? Zijn ze overheerschend?

Neen, we laten daarom niemand toe, Jeruzalems muren af te breken of het Verbond des Heeren te verachten en te vertreden. Zóó komt de Heere tot zijn Kerk. Zóó komt Hij ook tot u. Zoo komt Hij, om zijn Verbondsbeloften uit te roepen en te vervullen. Zoo komt Hij in de bediening van zijn Woord. Zoo komt Hij om de vrucht der lippen, te scheppen: "Vrede, Vrede!" Zoo komt Hij, om den Naam van den Christus bekend te maken en te roepen: "Maak u op, word verlicht, want uw licht komt en de heerlijkheid des Heeren gaat over u op!"

Maar daartoe gaat dan ook het Woord uit, dat plaats bij ons moet maken voor het heil des Heeren: "Roep uit de keel, houd niet in! Verhef uw stem als een bazuin! Verkondig mijn Volk hun overtreding en het Huis Jacobs hun zonden!"

Alleen in dien weg verootmoedigt de Heilige Geest in smeking en geweën vanwege al onze ellendigheden. En alleen in dien weg troost Hij het Volk des Heeren, door Hem, die gekomen is, om te zoeken en zalig te maken, wat verloren is, en om te genezen, die gebroken zijn van hart.

Alleen in dien weg ook gaat de heerlijkheid des Heeren over zijn Gemeente op en wordt zij zijn lof op aarde, in de lieflijkheid van de gemeenschap der heiligen.

LXXIV. DAN ZAL UW LICHT VOORT BREKEN [Jes. 58:6-14].

Is niet dit het vasten, dat Ik verkies: dat gij losmaakt de knopen der goddeloosheid; dat gij ontbindt de banden des juks; en dat gij vry loslaat de verpletterden, en alle juk verscheurt? Is het niet, dat gij den hongerige uw brood mededeelt, en de arme verdrevenen in huis brengt? als gij een naakte ziet, dat gij hem dekt, en dat gij u voor uw vleesch niet verbergt.

Dan zal uw licht voortbreken als de dageraad, en uw genezing zal snellijk uitspruiten; en uw gerechtigheid zal voor uw aangezicht heengaan, [en] de heerlijkheid des Heeren zal uw achtertocht wezen. Dan zult gij roepen, en de Heere zal antwoorden; gij zult schreeuwen, en Hij zal zeggen: Zie, [hier] ben Ik.

Zoo gij uit het midden van u wegdoet het juk, het uitsteken des vingers en het spreken der ongerechtigheid; en zoo gij uw ziel opent voor den hongerige, en de bedrukte ziel verzadigt; dan zal uw licht in de duisternis opgaan, en uw donkerheid zal zijn als de middag. En de Heere zal u geduriglijk leiden, en Hij zal uw ziel verzadigen in groote droogten en uw beenderen vaardig maken; en gij zult zijn als een gewaterde hof en als een springader der wateren, wier wateren niet ontbreken. En die uit u [voortkomen], zullen bouwen de oude verwoeste plaatsen; de fondamenten, van geslacht tot geslacht [verwoest], zult gij oprichten; en gij zult genaamd worden: die de bressen toemuurt; die de paden weder opmaakt, om te bewonen.

Indien gij uw voet van den sabbat afkeert, [van] te doen uw lust op mijn heiligen dag; en [indien] gij den sabbat noemt een verlustiging, opdat de Heere geheiligd worde, die te eeren is; en [indien] gij dien eert, dat gij uw wegen niet doet, [en] uw eigen lust niet vindt, noch een woord [daarvan] spreekt; — dan zult gij u verlustigen in den Heere, en Ik zal u doen rijden op de hoogten der aarde, en Ik zal u spijzigen met de erve van uw vader Jacob; want de mond des Heeren heeft [het] gesproken.

Jesaja 58:6-14.

De dag van licht en vroolijkheid moet voor de Gemeente des Heeren aanbreken; de dag van vrijheid en kracht, waarin zij, verlost uit de hand van al haar vijanden, den Heere dient zonder vreeze, in heiligheid en gerechtigheid voor Hem al de dagen van haar leven; de dag van haar eere, waarin zij, genezen van al haar wonden en breuken, uit al haar lijden en strijden gered, gerechtigheid voor haar aangezicht ziet heengaan, terwijl de heerlijkheid des Heeren haar omringt; de dag, waarin zij haar zielsverlangen tot verzadiging ontvangt en haar geroep om den Heere volkomen verhoord wordt, als Hij spreekt: zie, hier ben Ik. Alle donkerheden zijn dan voorbij en uit alle duisternissen schijnt dan het volle middaglicht. De Heere, haar Leidsman, leidt haar aan de fonteynen der levende wateren; Hij verzadigt haar met zijn beeld. In de volheid van haar kracht verheft zij zich dan, vaardig des eeuwigen levens, als een springende fontein voor het Aangezicht des Heeren. Uit de verwoesting der tijden rijst Sion dan op als één heilige Tempel in den Heere, de erve van Jacob, het Volk Gods, dat bij Hem woont; het verlustigt zich in den Heere en rijdt op de hoogten der aarde.

Hoe verlangt het waarachtige Volk des Heeren, hoe hunkert het ware leven in allen, die

den Heere door genade als hun God mogen liefhebben, naar die ure der verlossing!

O, wat zal het wezen, als we Hem aanschouwen, die met een eeuwige liefde ons heeft liefgehad; die van eeuwigheid over ons, arme schuldenaars, gedachten der verlossing, des Vredes en der zaligheid gedacht heeft. Die eeuwige liefde des Vaders, die ons den Zoon gaf. Die eeuwige liefde des Zoons, die in den tijd wou indalen; die wou komen in ons vleesch, in ons onverdraaglijk, ongeloovig en verkeerd geslacht; die al onze ongerechtigheid wou dragen, al onze zonden wou boeten in het bitterste lijden, in den vloek enden dood; die ons uit den dood het leven wou opbrengen en de heerlijkheid tot onze erfenis maken wou. Die eeuwige liefde des Heiligen Geestes, die het wondere werk der wederbaring en der heiligmaking uit den Christus in ons wilde werken, tegen al onze vleeschelijke vijandschap en wederhoorigheid in. De eeuwige liefde van dien God, die over ons en in ons getriumfeerd heeft door zijn liefde en genade en ons heeft ingezet en ingeworteld in den tweeden Adam, in den Heer der heerlijkheid; die ons tot een Geslacht heeft gemaakt, *zijn* Geslacht, *één* en onverbrekelijk, eeuwig gezegend in Hem die het Hoofd is; één met Abraham en Izak en Jacob en met al de heiligen!

O, wat zal het zijn, als we al de ellende achter ons hebben. De ellende van onze verdorvenheid, onze schuld en onze onmacht. De ellende van onze benauwdheden, van onze zielesmart, van onze vreeze en rouw. De ellende van onze liefde, die tot Hem het offer niet kan brengen. De ellende van heel het menschenlijk geslacht en van heel de aardse Schepping; van heel het leven en van al de historie; van al den wrevel en van al de ongerechtigheid. De ellende van het bloedvergieten en vertrappen, dat van Abel af aanhoudt. De ellende der eigenrechtigheid; der huichelarij en der eigenwijsheid; der eigenwilligheid en der onbarmhartigheid; die doode vormen, die blinde leugengestalten, die zich de heerschappij op de erve des Heilighdoms in vetten hoogmoed aanmatigen, zonder de eere Gods te minnen, en over het gruis van Sion inderdaad ontroerd te zijn; de ellende van al die mooidoenerij en mooipraterij der menschenlijke ijdelheid, die geen ontdekking voor God kent en den Heiligen Geest wederstaat tot behaging en verzadiging van het vleesch. De ellende der Gemeente Gods. Van haar worsteling tegen de wereld. Van haar worsteling, om te bestaan. Van haar worsteling in eigen leven. Waar het vleesch nog op den troon wil. Waar het Woord Gods door allerlei verijdeling wordt verduisterd. Waar de waarachtige dienst des Heeren met de profeten en apostelen lijdt!

O, wat zal het zijn, als we den Heere zonder menschenheerschappij en menschenwaasheid, in vrijheid mogen kennen en dienen, heilig en onberispelijk, in de zalige gemeenschap der liefde met al Gods Volk, zonder vlek of rimpel. Niet pogend Gode een dienst te doen, maar voor Hem levend naar zijn goddelijk Welbehagen! Hem verheerlijkend naar zijn bedoelen, in al zijn werken, zijn beeld dragend, als kinderen, die bij Hem wonen!

Dat zal bij aanvang het deel zijn van wie na voleindigden strijd heengaan in de ruste, het deel van al Gods kinderen, die in den Heere sterven, — gelijk het het deel is van al de heiligen, die voorgingen. Toch wachten ook voor den Troon nog hun zielen den dag des Heeren.

Maar behalve dat die heerlijkheid in den Geest gegund worde aan hen, die ontbonden worden, om met Christus te wezen, wachtende den vollen dag des heils, komt de genade des Heeren over zijn Gemeente op aarde telkens weer, haar opheffende uit het slijk.

Daar zijn tijden in Gods gunst, waarin vroolijkheid en licht doorbreken voor de Gemeente des Heeren, en waarin de kroon bloeit op het hoofd der dochter Sions. Tijden, waarin het geestelijke, het waarachtige, doorbreekt, en de liefde overwint. Tijden, waarin de vreeze des Heeren de verlustiging is, en vleeschelijke hoogheid en zelfbehagen onbegeerd wegschuijen. Tijden, waarin de Gemeente Gods op aarde gezien wordt, het stempel harer waarheid en harer waardigheid op het voorhoofd dragende, terwijl de gunst en de heerlijkheid des Heeren in den Geest Gods op haar rusten. Dan gaat haar gerechtigheid voor haar aangezicht heen en de heerlijkheid des Heeren is haar achtertocht. Dan is haar roepen in waarachtig zielsverlangen uitgebroken en het antwoord der liefde des Heeren doet haar bloeien: zie, hier ben Ik. Dan breekt zij door in het Woord des Heeren en in

zijn dienst, stillend haar honger aan Hem, die haar deel is. Dan rijst zij vaardig op in zijn gemeenschap, in het geloof, in de liefde. Dan wijkt de dorheid, de schijn, de doode vorm, de armoede van leven; dan springt het leven op door den Heiligen Geest; dan ontsluit het zich in nieuwhed en rijkdom. Het zaad der Kerk draagt dan haar eere; met den blos en de poëzie van maagd en jongeling juicht het voor het aangezicht des Heeren, en bouwt naar zijn Verbond en Woord de Gemeente des levenden Gods.

O, dan wordt het sabbat. Dan wordt het een leven voor den Naam en de zaak des Heeren. Dan staat eigen lust, eigen eer, eigen gerechtigheid achter en is het te doen om Hem, die ons tot zijne eere formeerde. Dan is zijn Woord ons verlangen en Hijzelf is onze verlustiging.

En dan morgent en zomert het rondom. Dan wijkt de mistige nacht van ellende achteruit; dan schijnt het licht; dan gaat de weg de hoogte in; dan juicht de erve van Jacob in vruchtbaren rijkdom; dan rijdt het leven van Gods Gemeente in blijden dienst van zijn Naam en in zalige gemeenschap der liefde op de hoogten der aarde.

En zoo zijn er ook tijden in het persoonlijke leven, waarin de asch voor het sieraad wijkt en uit de ruïnen het leven, in lentevreugd gezalfd, oprijst. Als Hij komt, mijn Liefste, op de bergen van Bether, terwijl de dag doorbreekt en de schaduwen vlieden. Na mijn zielelijden in geroep en geschreeuw komt Hij: zie, hier ben Ik. Dan ga ik, leunend op zijn arm; Hij verkwikt mijn ziel; Hij maakt al, wat in mij is, vaardig; Hij geeft mij levensontsluiting, Hem gewijd, Hem alleen, mijn Verlosting; een Sabbatsleven naar zijn Woord, dat den ouden mensch begraaft en Hem verheerlijkt in de wegen van zijn Verbond, ontkomen aan de spelonken der ijdelheid en rijdend op de hoogten der aarde.

Maar aan al die hoogten gaan de diepten vooraf. Altoos klimt de Bruid des Heeren op uit de woestijn. In de diepste diepte van zonde en schuld en dood is zij gevonden, die heerlijk zal zijn in eeuwigheid en die hier op aarde ook het waarachtige lentelied der liefde zal zingen. Wie daarom Gemeente, het Volk des Heeren, wil minnen, gelijk zij, de Schoone, zal bloeien in gerechtigheid en liefde, - die moet haar ook minnen in haar ellende op aarde. Tot haar in die diepten richt zich dan ook het Woord des Heeren; tot haar in die breuken; in die misvorming; in die worsteling om haar zijn, om haar wezen en haar leven. Dat Woord buigt naar haar toe en slaat zich om haar heen, om haar uit de diepten op te brengen. En zoo slaat zich ook het Woord om u, die weent en kermt in de diepte om het leven van Sion; om het leven uwer ziele; om het Aangezicht des Heeren; om opheffing uit uw kuil.

Het Woord Gods ontdekt die diepte en die hoogte. En het leidt uit die diepte omhoog.

En dat doet het Woord des Heeren door de ontsluiting van het Verbond. Het Woord grijpt ons in onze ellendigheden en roept ons naar de Verbonds wegen des Heeren.

Ach, blind onverstand! Men spreekt thans, alsof de verbondswegen de wegen van doode vormen zijn; de wegen van dorre geesteloosheid; de wegen van de doode Kerk en niet van de levende. Men wil het Woord voor de levende ziel losmaken van het Woord voor de Kerk. Men spot in ingebeelde geestelijkheid met de teederheid, die voor des Heeren verbondswegen pleit.

Alsof er een andere weg ware voor Gods Volk en Kerk, om uit de diepten naar de hoogte geleid te worden, dan juist de weg des Verbonds!

Neen, dat is de dorheid juist, dat de wegen des Verbonds veracht worden en verwaarloosd. Zóó maakt men het leven van Gods Kerk dood. Zóó vermoordt men den Sabbat. Zóó blijft een doode vorm over. En het vleesch gaat daarin wonen en heersen met zijn lust en waan.

Nooit komt het Woord des Heeren tegen het Verbond en de verbondswegen op; maar altoos en alleen tegen de verwaarloozing, tegen de willekeur ten opzichte van het Verbond, bij ingenomenheid met eigen godsdienstigheid.

Alleen de verbondswegen leiden uit de diepte omhoog.

Er was wel een persoonlijk vasten, met een vormelijk onderhouden van den Sabbat en een roepen en schreeuwen over wonden en breuken. Maar *het Verbond Gods* raakte de ziele niet. Het ging niet om Jeruzalem. Het ging niet om de erve Jacobs. Het ging niet om al Abrahams zaad. Het ging niet om den God des Verbonds en om zijn Bondsvolk. De dienstbaarheid van den broeder, de ellende des volks, de onteering van Abrahams zaad, raakte het hart niet. De wet der liefde, der barmhartigheid, der verbondsbanden, werd niet gerekend. Slechts het *eigen* leven gold. Ook zelfs op den Sabbat. Men was vol van zichzelf. En zoo kon dan de vertreding der broederen licht gedragen worden. De ontfermingen Gods om Sions wil werden niet gekend. Maar terwijl men zelf den Heere wou behagen, vertrapte men zijn Erfdeel, de Verbondserve, waarover Hij in zijn Welbehagen zijn snoeren getrokken had.

Daar toornt de Heere tegen. Want daarin is het teeken van het zelfbehagen des Volks. Hij, de Heere, is hun verlustiging niet. Dàn toch zou zijn Verbond en zijn Woord hun lust zijn. Als zijn knechten deernis hebben met Sions gruis, en zoo het teeken der barmhartigheden des Heeren in hun eigen leven dragen, zich keerend tot zijn paden, — dån is de tijd, om haar genadig te zijn, de bestemde tijd, gekomen.

Tot het Verbond des Heeren moet ons leven komen. En daarmee waarachtig tot het Woord; tot den Sabbat; tot het Volk en de Erve des Heeren; tot de vernederingen en de barmhartigheden.

Ook persoonlijk is dit de weg.

Dàn komt de Heere tot ons.

Want de Verbondsweg is zijn weg.

Dan houden alle woorden en woordjes op en spreekt het Woord des Heeren, het Verbonds-Woord, tot zijn Gemeente; — er is ook geen ander Woord Gods, dat haar in het licht kan leiden; dit Woord des Verbonds is het eenige Woord Gods.

Dan spreekt God tot ons in Sion, — en alle doode vorm van preeken en preeken-hooren houdt op, waar het Woord Gods naar zijn Verbond spreekt.

Dan ontdekt het licht de duisternis.

Dan worden de zonden ontdekt; de knopen der ongerechtigheid; het farizeïsme; het zelfbehagende ijdele leven, dat Gode een gruwel is; de vertrapping van het ellendige in de Gemeente Gods. Dan gaat het niet meer, om *ons* te eeren en te zalven, maar om de eere Gods in zijn Gemeente, die gestolen en vertrappt werd door de vroomheid en den godsdienst van eigen willekeur.

O, dan wordt de Heere de begeerde, om wien het geroep klimt, de Verlustiging, om wien het leven schreeuwt.

EN het Verbond alleen ontdekt Hem; het Woord des Verbonds alleen zegt tot zijn ellendig Volk, tot zijn gebroken Kerk, tot de arme bezwijkende ziele: zie hier ben Ik.

Dan komt het licht; het leven van Gods Kerk, bloeiend in het zaad, den Heere verheerlijkend in het toemuren der bressen en rijdend in vrede, liefde, gemeenschap en barmhartigheid op de hoogten de aarde.

Ja, het heilgeheim wordt getoond *naar het Verbond*. De verborgenheid des Heeren is voor degenen, die Hem vreezen, en *zijn Verbond*, om hun die bekend te maken.

Laten we dan lijden om de ellende der Gemeente Gods, waar zij haar eere verteert en den Heere onteert.

Laten we hongeren en schreeuwen naar het licht en het leven in het Aangezicht onzes Gods.

Maar laten we ook de Stem des Heeren hooren, die uit de diepte naar de hoogte, uit de schande in de eere ons roept en leidt door het Woord des Verbonds.

Och, doe de Heilige Geest ons hooren en verstaan!

In vernederingen make Hij ons groot. In de beschaming over onze ijdelheid, over den gruwel van ons vleesch, dat eigen eere en hoogheid mint, maar de eere Gods en het heil voor zijn Gemeente niet zoekt. In de ware benauwdheid, die om den God des Verbonds schreeuwt. In het geloof op zijn Woord, waarin Hij Zich in ons midden openbaart. In de ontsluiting van dat Woord naar zijn Verbond. In de gemeenschap der liefde naar zijn Verbondswoord. In den ijver voor zijn Huis.

Dan zal ons licht voortbreken. Dan zal de gapende bresse worden toegemuurd. Dan zal de Heere onze Verlosting zijn. En we zullen rijden op de hoogten der aarde.

LXXV. UW ONGERECHTIGHEDEN [Jes. 59:1-8].

Zie, de hand des Heeren is niet verkort, dat zij niet zou kunnen verlossen; en zijn oor is niet zwaar geworden, dat het niet zou kunnen hooren. Maar uw ongerechtigheden maken een scheiding tusschen u en tusschen uw God, en uw zonden verbergen het Aangezicht van u, dat Hij niet hoort.

Want uw handen zijn met bloed bevuurd, en uw vingers met ongerechtigheid; uw lippen spreken valsheid, uw tong dicht onrecht.

Er is niemand, die voor gerechtigheid roept, en niemand, die voor de waarheid in het gericht zich begeeft. Zij vertrouwen op ijdelheid, en spreken leugen. Met moeite zijn zij zwanger, en zij baren ongerechtigheid. Zij broeden basiliskuseieren uit, en zij weven spinnewebben. Wie van hun eieren eet, moet sterven; en als het in stukken gedrukt wordt, er berst een adder uit. Hun webben deugen niet tot kleeding, en zij zullen zichzelf niet kunnen dekken met hun werken. Hun werken zijn werken der ongerechtigheid, en een maaksel des wrevels is in hun handen. Hun voeten loopen tot het kwade, en zij haasten om onschuldig bloed te vergieten. Hun gedachten zijn gedachten der ongerechtigheid; versterking, en verbreking is op hun banen. Den weg des vredes kennen zij niet, en er is geen recht in hun gangen. Hun paden maken zij verkeerd voor zichzelf; al wie daarop gaat, die kent den vrede niet.

Jesaja 59:1-8.

Het licht ontdekt de duisternis.

Waar de Heere in zijn ontferming Zich aan zijn Volk geeft, hen naar zijn Verbond bezoekt, om hen te verlichten en te behouden, om hen uit de diepte omhoog te leiden en zijn Volk vrij te maken in heerlijkheid, daar spreekt Hij als hun Verbondsgod; daar komt Hij hen voor het Verbond opvorderen; — en daar worden hun ellendigheden, hun ongerechtigheden, ontdekt.

Het Woord der Schrift wil hier in Jesaja's Profetie omhoog; het wil en moet komen tot dien jubel, die in Jesaja 60 begint, en doorgaat, om de verlossingen Jacobs uit te roepen; om den vrede en de heerlijkheid der Gemeente Gods in het eeuwige licht te bezingen, en zijn kinderen te doen huppelen van zielevreugd. Maar daarom grijpt het nu zoo ontdekkend in, ontsluitend de breuken en builen van zonden, en dringend om de schuldbelijdenis die straks, vs. 9-15a, volgt, om dan den Arm des Heeren tot verlossing naar zijn Verbond te ontblooten, vs. 15b-21.

Zoo is altoos de Verbondsweg des Heeren. Waar de Heere voor het eerst zijn genade ons komt ontsluiten, en waar Hij bij vernieuwing zijn verdonkerde Gemeente op komt heffen het licht; — altoos komt daar zijn Woord, zijn Stem, zijn Licht, de duisternis onzer ongerechtigheid onthullen.

In het Paradijs ging de rechtshandeling over de zonde aan de belofte des heils vooraf.

Waar op Sinaï de Heere nederdaalde, daar kwam de schande des Volks uit en daar sloeg het zwaard voor het heilige recht.

En de ontfermingen Gods zijn ons in de duisternissen van Golgotha ontsloten. Uit de verlatingen, uit het graf, komt het leven op.

Is zóó niet Jacob in Pniël vertroost, na vernederd te zijn?

Is voor Job de vrede gewonnen, eer hij zich verfoeide voor zijn God?

Is Davids licht niet uit het verbrande Ziklag opgegaan?

En heeft over de zondares niet het woord des Vredes geklonken na het bange stilzwijgen des Heeren; na haar vernedering voor God en mensen?

Hierom zal Hem ieder heilige aanbidden in vindenstijd. Omdat eerst, na hun zwijgen, des Heeren hand zoo zwaar op hen was, dat hun sap veranderde in zomerdroogten; — totdat zij hun ongerechtigheid vonden en in waarachtige vernedering beleden; *toen* ontsloot zich de vergiffenis, en toen rustten zij in Hem, die hun een Verberging is.

Dat wil men niet.

Dat wil men persoonlijk niet; en dat wil de Kerk des Heere niet in tijden van eigenwilligheid.

Zóó wil men het Woord Gods niet.

Men wil getroost zijn en niet vernederd. Men heeft genoeg geleden, en zooveel wonden nog, en daarom roept men om olie, olie.

Want wij zijn immers mensen, die vertroosting zoo noodig hebben.

Wij zijn immers Gods Volk; en dat Volk moet getroost worden.

Niemand mag ons hard behandelen.

Als kindertjes, als lieve kindertjes des Heeren, moet men ons aanspreken.

Wij zijn Job; — weg dan met die harde vrienden. Wij moeten getroost worden. De Zondag is er voor, en de prediking is er voor. Wij zitten er voor, en wij betalen er voor: troost ons!

Wij hebben er recht op; wij zijn de vromen; wij zijn Abrahams zaad; wij zijn de geloovigen: troost ons toch!

Waar zou de godsdienst voor zijn; waar zou de prediking voor zijn; waar zou toch de Schrift voor zijn, ja, waar zou de Heere God voor zijn, als het niet ware, om ons te troosten?

't Is een schande, dat we niet getroost worden!

Wij komen er toch voor en wij zijn er toch voor.

En onze ongelukken en droefenissen geven er toch recht op.

Is het niet een wonder, als wij nog volhouden? Hadden we geen gelijk gehad, indien wij het reeds lang hadden opgegeven? Maar we volharden nog in onze godvruchtigheid. En reeds zoo lang. Wat hebben we al achter den rug!

Troost ons toch!

Wat hebben we niet altijd gedaan! Wij, vromen, wij, geloovigen! O, wat zijn er een slechte mensen in de wereld! — maar wij, arm Volk, hoe anders zijn wij! Wij, geloovigen! Wij, bidders! Wij, Kerk des Heeren! Wat hebben we er niet om verdragen; en wat hebben we er niet voor over gehad; en wat hebben we er niet om gebeden!

Maar de Heere *zal* ons ook troosten.

De Heere *moet* ons troosten.

Waar zij het vandaan haalt, daar hale zij het, — maar de Kerk *moet* ons troosten; de preek *moet* ons troosten.

Zoek er een man voor. Maak er een man voor. Dwing een man voor, als het niet anders kan. — Maar wij willen en moeten getroost zijn.

En dan geven wij aan het onwaardige werktuig, dat verwaardigd wordt, om ons te troosten, gaarne een aanmoedigenden glimlach, een gunstigen knik; een volle beurt; het

getuigenis, dat we "genoten"; hij mag onze man zijn, en we zullen zelfs het goede van hem hopen.

Maar wee, wee, wie ons niet troost! wee, wie het durft te laten, om ons te troosten!

..... O, waar waarachtig het Woord Gods klinkt, daar is een donder van den hemel het antwoord!

Dit alles is niets anders dan het teeken van het murmureerende volk in de woestijn; het teeken ook van de Farizeën uit Jeruzalem. Indien dat niet breekt, indien het niet komt stilzwijgen en belijden, en wachten naar vertroosting, — wat zal het einde zijn!

Deze stand in den godsdienst is puur heidendom. En nu mag het Woord Gods geplunderd worden, om er met alle geweld uit te halen, wat we hebben willen; — maar de Heere zal het zien en zoeken! Hij zal zijn heilig Woord wreken aan zijn schendig Volk en aan zijn schuldige knechten.

Zoo moge de Gemeente met alle geweld in gezichten des harten het goede willen *droomen*, — maar zoo *zal* ze *nooit* getroost worden! Slechts oordeelen gaat zij tegemoet.

Ook baat het niet, of al zalvende verklaringen van onze zonden voor God voorafgaan, — indien onze eisch om vertroosting toch volgt, en we van geen beschuldiging en ontdekking willen hooren.

Indien we immers toch gelijk hebben.

Indien we het immers toch niet hebben verbeurd en verzondigd.

Indien we geen prediking van schuld en schande willen.

Indien we volhouden, dat God en zijn Woord en zijn knechten er zijn, om ons, het arme Volk, te troosten.

Dan zijn we *niet* vernederd. Dan loochenen we onze schuld. Dan zien wij onze ongerechtigheid niet. Dan vreezen we God niet. Dan bestellen we weer met de Heidenen ons een god, die ons moet eeren en dienen. Dan zijn we nog Farizeën onder de menschen. Dan dreigt ons nog altoos het gevaar, om in onze verwaandheid te worden weggeworpen.

Het is *niet waar*, dat het Woord Gods er is, om ons *zóó* te *troosten*. Het is ook niet waar, dat het Woord Gods er is om *ons*.

Het is er om *God*.

Het is er om zijn eere. Om zijn Naam. Om zijn Recht. Om zijn Verbond.

Het is eerst en boven alles een Woord des *rechts*.

De Schrift komt *recht* spreken, recht en gericht. De Schrift komt recht zoeken. De Schrift komt troosten, ja, maar door recht. De Schrift komt den Heere rechtvaardigen en ons rechtvaardigen door het geloof.

De Heere komt door zijn Verbond recht spreken, en recht geven, en recht maken. Er is geen andere vertroosting voor Gods Volk, dan in het Verbondsrecht. En de openbaring van het Verbondsrecht, waarin alleen de Heere heerlijk is en zijn Volk door het geloof leeft, gaat gepaard met de ontblooting en vernedering van dat Volk. Die eenige vertroostende openbaring doet het volle licht der waarheid over ons en onze ongerechtigheid stralen. En wie daarbij van zichzelf nog iets overhoudt, die is blind. En die *kan*, die *mag* niet getroost worden. Voor hem is er nog geen troost. Hij moet uitdrukkelijk ledig worden weggezonden. Hij moet veroordeeld worden. Hij rechtvaardigt God niet, maar Hij oordeelt God. Hij keurt des Heeren Arm te kort, en zijn oor te traag. Hij schudt over zijn God het hoofd. Hij dekt zijn eigen vuil en schande nog dicht. Hij ligt niet tegenover den God des Verbonds op zijn plaats. Hij buigt niet in het voorhof, waar enkel schuld en zonde kan worden ingebracht; en hij kan daarom niet in het heilige der vertroosting ingaan.

Gij belijdt uw schuld; *gij* erkent uw zonde; *gij* beseft de onwaardigheid en overtreding der Kerk. — Jawel, — maar op uw eigen wijze. Ontdekking is nog wat anders dan die oppervlakkige belijdenis onzerzijds. *Het licht des Heeren* moet onze zonden uitroepen; het gaat ook in die openbaring van zonden om het *recht*, om het Verbondsrecht van uw God; — en uw *ongerechtigheden* moeten daarom uitgeroepen worden door het Woord Gods. Het is niet zoo, dat *gij* wel velerlei gebrek en smet hebt, maar toch recht staat in uw weg. Neen, maar uw *onrecht* is het juist, dat ontdekt en bekend moet worden.

O, als Sion het *recht* mag onderscheiden, en aan het recht zich overgeeft, — dan *moet* naar Gods Verbond haar gedaante veranderen, haar smaad wijken, haar heerlijkheid komen.

Niet, doordat zij zich dan weer met olieachtigen glimlach kan verheffen en aanspraak maken op vertroosting met rechtvaardiging van zichzelf. — Dat behoort slechts bij den Farizeër, die zichzelf bedriegt.

Maar omdat dan de Heere *zijn* recht over zijn Volk uitvoert, en hen daardoor vertroost en verheerlijkt.

Waarachtige ontdekking wil daarom hooren van het *recht* des Heeren. Zij wil vernedering, aanwijzing van ongerechtigheid in het Bondsvolk. En zij wil *die* zonden zien, die de Heere aanwijst, en *zóó* als Hij ze aanwijst in onze gemeenschap en in onze personen.

Zij ziet *onrecht*, want Gods Woord wijst *onrecht* aan, het *onrecht* van Gods Volk. Het *onrecht* in handel en bedrijf. Het *onrecht* in traagheid en onverstand. Het *onrecht* in onwaarheid en onoprechtheid. Het *onrecht* in het bouwen op valsche grondslagen. Het *onrecht* in hoogmoed en zelfbehagen. Het *onrecht* in ijdelheid en eigenwijsheid; in inbeelding en zelfgenoegzaamheid. Het *onrecht* in gierigheid of slordigheid. Het *onrecht* in aanmatiging en onbarmhartigheid. Het *onrecht* in alle vleeschelijk bestaan, in spreken en doen, in alle woord en werk. Het *onrecht* in het ontbreken van het verbondsleven; in het schenden der waarheid; in het buigen van de zaken en geboden des Heeren. Het *onrecht* in heel het leven, waarin wij onszelf zoeken en niet onzen God. Het *onrecht* tegenover den Heere en zijn deugden, tegenover zijn Woord en Verbond en Kerk. Tegenover al den arbeid voor zijn Naam en zaak. Het *onrecht* tegenover den naaste. Tegenover ons huis, in echt en kroost. Tegenover onzen arbeid. Tegenover hen, die *wij* dienen en hen die *ons* dienen. Tegenover maatschappij en volk. Tegenover heel den wil van God over ons en de wereld.

Ons werk is *onrecht*. Basiliskuseieren, die wij leggen en uitbroeden in eigenwilligheid en zelfbehagen. Maar waarin we tegenover den Heere en de menschen geen *recht* doen. Adders bersten er uit, en zij brengen slechts ellende. Onze werken kunnen ons niet dekken. We kunnen er niet mee bestaan. Ze *moeten* aan het Verbond beantwoorden om Gods wil, omdat wij immers zijn Volk en Kerk zijn; — en ze zijn spinnewebben. Geen *recht* is er in onze gangen. Geen vrede, geen zegen, vindt onze naaste bij ons. Slechts vertrappen wij met het recht het bloed; wij vermorsen en verstoren het leven. Dat heeft Gods Woord aan Gods Volk, aan Gods Kerk te zeggen. Dat is de boodschap onzes Gods aan ons. De vraag om *recht* van zijn heilige oogen. O, *zóó* is de Heere. Dàt is zijn Woord. De toestanden van de Kerk des Heeren in de wereld zijn allerellendigst, en veler persoonlijk leven is diep ongelukkig. Er is geen leven, dat naar den *eisch des Heeren* zich richt, er is geen *recht* in ons werk.

Zullen we vertroost worden?

Ja, — indien we onze *ongerechtigheid* ons laten aanzeggen door het Woord Gods. Indien het ons om het *recht* des Heeren in zijn Woord, om zijn recht over ons, te doen mag zijn!

LXXVI. ONZE OVERTREDINGEN [Jes. 59:9-15].

Daarom is het recht verre van ons, en de gerechtigheid achterhaalt ons niet. Wij wachten op het licht, maar zie, er is duisternis; op een grooten glans, [maar] wij wandelen in donkerheden. Wij tasten naar den wand, gelijk de blinden; en, gelijk die geen oogen hebben, tasten wij. Wij stooten ons op den middag als in de schemering. Wij zijn in woeste plaatsen, gelijk de dooden. Wij brommen allen, gelijk als de beren; en wij kirren doorgaande, gelijk de duiven. Wij wachten naar recht, maar er is geen; naar heil, [maar] het is verre van ons.

Want onze overtredingen zijn vele voor U; en onze zonden getuigen tegen ons; want onze overtredingen zijn bij ons en onze ongerechtigheden, die kennen wij; het overtreden en het liegen tegen den Heere, en het achterwaarts wijken van onzen God; het spreken van onderdrukking en afval; het ontvangen en het dichten van valsche woorden uit het hart.

Daarom is het recht achterwaarts geweken; en de gerechtigheid staat van verre.

Want de waarheid struikelt op de straat; en, wat recht is, kan er niet ingaan. Ja, de waarheid ontbreekt er; en wie van het booze wijkt, stelt zich tot een roof.

Jesaja 59:9-15.

De beschuldiging des Heeren roept zijn *recht* over ons uit.

En in de ware schuldbelijdenis erkennen wij dat *recht*.

Er is ook een *klacht* in ons schuldgevoel, — maar een klacht over dat recht des Heeren, dat we niet bij ons vinden, over dat verbondsrecht, dat niet uitkomt, maar dat wij schonden en verwaarloosden. De banden des *rechts* zijn los, en daarom liggen wij in onze ellende.

Dàt is de kennis der ellende van Gods Volk.

Van *ramp en leed* weet heel het menschedom te gewagen; tegenspoed en ongeluk zijn in de wereld overal, en er is niets geestelijks voor noodig, om daarvan te verhalen.

Zie de gestalten en hoor de klachten eens van die menschen-millioenen in het Heidendom en in het Mohammedanisme; wat zeeën van ellende worden *daar* doorworsteld! wat een slachtoffers teekenen die aangezichten!

En daal ook eens in, in de massa's in onze christenlanden, in dien breeden levenszoom onzer groote steden, waar de strijd om het bestaan het leven letterlijk verslindt en verteert. Zie daar eens den kommer, die gedragen wordt; de kwalen, die worden geleden; de zieke kinderen, en de uitgetobde moeders, en de vaders, die geen raad meer weten.

En ga eens in heel het leven in, ook waar meerder welstand gekend wordt. Vraag eens, wat er geleden wordt in verdriet en zorg; in allerlei verborgen ongeluk; in wanhoop des levens!

Neen, dat ongeluk is daarom bij die allen niet opzettelijk gezocht. O, wat wordt er tegen in geworsteld! Wat wordt er vaak geofferd, om er aan te ontkomen! Wat eerbiedwaardige weerstand wordt er veelal ontwikkeld!

Wie hier maar hard en hoog oordeelt, weet er niets van.

Er wordt gedragen in het leven, pijn en kruis, gevaar en zorg, onrecht en verdrukking.

Er wordt tegen in geofferd geld en goed, tijd en rust, vleesch en bloed, vrouw en kind, het liefste en het beste.

Indien wij van ellende en ongeluk niet meer verstaan dan dit, zoo kennen wij niets anders dan de gemeene ellende. Indien onze klacht geen andere is, dan over onze wonden en ons kruis, zoo moeten wij dit niet een klacht van *Gods Volk* noemen; het is slechts een *menschenlijke* klacht, die nog o zooveel ontzettender en met o zooveel meer recht geslaakt wordt door hen, die zonder God in de wereld leven, en die zich vaak nog zwijgend wijden aan de ellende, in hope, dat in dien weg het licht hun nog eens op zal gaan.

Vertrouwing te vorderen, omdat we ongelukkig zijn, voegt dan ook Gods Volk niet. En de belijdenis van onze ellende, indien ze ons tot het leven in den eenigen troost zal leiden, moet een geheel andere zijn dan die van ongeluk en kruis.

Juist dit is het hopelooze voor de volken in de duisternis, dat zij bij alle leedervaring de *ware* ellende niet kennen, en alzoo tot het roepen om verlossing niet komen; de bron, het beginsel der eigenlijke ellende, blijft voor hen verborgen.

Maar dit is dan ook het onderscheid van Gods Volk, dat het in zijn leed en daarom ook in zijn klacht en belijdenis tot die *bron*, tot die *ware* en *eigenlijke* ellende, komt.

Dàt is het teeken der genade. Dàt is het teeken der hope. Dàt is de ingang der vertroosting. Dàár komt de Heere zijn Naam uitroepen. Dàár gaat het licht op. Dàár dringen de glansen der eeuwige heerlijkheid door.

O, genees de breuk der dochter Sions niet op het lichtst! Wat leed, wat klacht, wat tranen opvangen, om er wat lichte troost, wat gulle hulp, wat verzekering van genade en zaligheid tegenover te stellen, — neen, dat is het Evangelie niet; dat is niet de barmhartigheid, die de Gemeente Gods kenmerkt; dat is niet het Woord des Heeren. Zeker, er zij bij Gods Kerk deernis, er zij ontferming, er zij teederheid tegenover elk medemens in *elke* aanraking. Maar daarom mag het in de Gemeente Gods niet bij die oppervlakkige aanraking blijven; er moet *genezing* gezocht worden; en daarom moeten de wonden *gevonden* en *gepeild* worden in *het onrecht tegenover God*.

Voor het eerst, maar ook telkens weer.

En op alle gebied, in elke richting.

Wij, Gods Kerk, kennen onze ellende alleen *uit de Wet Gods*.

Niet uit pijn of onspoed; uit gevoel of ervaring.

Die Wet Gods is de klacht des *Heeren*, niet over het onze maar over het *zijne*. Over het zijne bij ons; in ons; in ons leven; in ons hart. Over het recht, de waarheid en de liefde. Over het recht Gods, over de waarheid Gods, over de liefde Gods.

Die schatten en heerlijkheden Gods zijn de schatten des levens, de saffieren, waarop het leven alleen in geluk en eere rusten kan.

Niet dat ons lichaam verkankert, of dat ons de honger verteert; niet dat ons hart bloedt of ons verstand bezwijkt; niet dat alles in de war loopt en we vertrappt worden, is de eigenlijke ellende. Maar dat *in ons het recht en de liefde Gods geschonden en gebroken en vertrappt* liggen. Dat wij nog hoog zijn, en ons willen ophouden, in plaats van in diepen ootmoed onze schuld en schande met namelooze droefenis te belijden en te beweenen voor den Heere, wiens eere bij ons geschonden ligt.

Gods Wet ontdekt de ellende, die tot de vertroosting leidt.

Die Wet zegt, dat ons geheele zijn en leven in volkomen liefde *Gode* toekomt, en niet naar ons goedvinden, maar naar zijn heilige ordinantiën. Die liefdebanden van heel het leven aan den Heere, dat waarachtige godvruchtige liefdeleven der oprechten, dat met verstand en ziel en hart en krachten zijn heilige ordinantiën, zijn waarheid en recht, zijn

weg en wil in diepen ootmoed en in volle liefde begeeren te dienen en te volgen, — dāt is des Heeren verbondsrecht; en dat recht te herstellen is de bedoeling van zijn Verbond.

Welnu, dat ontbreekt er aan ons; dāt is onze ellende.

Ons leven ligt geheel of ten deele los van God en zijn Raad en Wil.

Onze willekeur speelt in dat leven. Het is niet overgegeven aan den Heere, om aan zijn Wil te beantwoorden. Ons leven valt in *andere* banden en richt zich naar anderen regel. Het staat buiten den Heere, of het hangt slordig aan Hem, maar in onze eigen hand. Een *andere* macht roert er in. Het geld of de armoede. Onze ijdelheid of onze hoogmoed. Onze eigenwilligheid of onze lust. Onze kennissen of de mode. De groote wereld of onze gierigheid. Valsche schaamte of pralerij. Aanmatiging of vrees. De tijdgeest of de concurrentie. De beurs of de beker. Spel of winzucht. Zorgeloosheid of ongeduld. Ons ideaal of onze slordigheid. Onverstand of luiheid. Onze boeken of ons bed. Al ons eigen gedoe, alleen of met anderen samen. Openbare of verborgen zonden. Wrok of farizeïsme. — Of wat ook. —

Die worm knaagt aan den wortel. Het recht des Heeren ligt onder onzen voet. Ons hart is niet recht voor God. Het liegt tegen den Heere. Het wijkt achterwaarts van onzen God. Het drukt het recht onder en valt af. Het zint en leeft en werkt ten deele op die onderdrukking en afval. We willen op dat punt, in dien hoek, in dat leven, niet ontdekt worden. We willen dat groote of kleine of geheele stuk leven buiten God houden. En we dichten valsche woorden, heel vroom en wijs, en gelijkhebbend natuurlijk, valsche woorden, om dat kwaad te bedekken, en ons van de Wet des Heeren daarin af te maken. De waarheid en de trouw laten we daarover struikelen; het recht mag niet doorgaan.

Het recht doorlaten? neen, dat kan hier niet. Wie het hier doorliet, die moest zijn zaak overgeven; die moest zich terugtrekken; die was verloren; die werd in zijn eigen leven en onder de menschen uitgeworpen of geplunderd; die werd te schande; — ja, die verloor alles, zelfs de hoop. Die was weg. — Dat gaat niet.

O, dāt is de ellende.

Wie zal hier troosten?

Hier *is* geen troost. Het recht des Heeren, Sions troost en heil, wijkt achterwaarts, en de gerechtigheid blijft van verre staan, waar aan het recht in de ontdekking de toegang wordt geweigerd of versperd. Waar dat recht aan de deur met mooie praatjes, met liegen tegen den Heere, wórdt afgewezen. Waar dat recht des Heeren, zijn recht op ons geheele hart en leven, zijn recht over onze schatten en onze wijsheid, over onze armoede ook en over onze zwakheid, onderdrukt wordt.

Zeker, *gij kunt* zoo niet leven; uw vrede, uw blijdschap, uw troost ontbreekt.

Uw leven is in dat alles niet.

Slechts het licht, het licht uws Gods, het licht zijner liefde, zijner gemeenschap, het licht van zijn wegen, Van zijn dienst en eere kan u bekoren. Het licht van zijn Woord en Volk, van zijn dienst en van zijn Aangezicht. — Het licht van de verheerlijking zijns Naams in uw leven. Het licht van de blijdschap der kinderen Gods, in de gunst des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes. Het licht, de groote glans van het eeuwige leven, uit Hem en door Hem en tot Hem.

Maar dat licht komt voor u niet. Het wijkt. En nevelen, donkerheden, duisternis zijn uw deel.

Het *kan* niet anders.

Zoo *gij* het licht der liefde Gods in het *recht* Gods over u niet wilt laten doordringen tot ontdekking der breuke; zoo *gij* niet komt tot het recht in uw schuldbelijdenis; — zoo *blijft* uw leven een tasten naar den wand als de blinden; een arm grijpen naar troost zonder vervulling; een wandelen in benauwende schemering op den middag; een rusteloos brommen als de beren en kirren als de duiven zonder vrede en uitkomst.

Zoo leeft gij voort!

Gij wacht naar recht, maar er is geen; naar heil, maar het is verre van u.

Totdat gij in uw breuke het recht uws Gods omhelst: "*Onze overtredingen* zijn vele voor U, en onze zonden getuigen tegen ons! Want onze overtredingen zijn bij ons, en onze ongerechtigheden, die kennen wij! Het overtreden en het liegen tegen den Heere! En het achterwaarts wijken van onzen God! Het spreken van onderdrukking en afval! Het ontvangen en het dichten van valsche woorden uit het hart!" "Want de waarheid struikelt op onze straat! En wat recht is, kan er niet ingaan!" "Ja — *de waarheid ontbreekt!*"

Dàn zijn wij bij onze ellende aangekomen.

En onze smeekeing is dan om verlossing uit *dien* nood, uit *die* diepte.

Onze smeekeing is dan *om het Recht des Heeren*, en niet om *ons* recht.

Om verlossing van onze *zonden*.

Die bede is uit God. *Die* bede is naar zijn Verbond, naar zijn wil, naar zijn heilige ordinantie, naar de meening des Heiligen Geestes.

Op *die* bede wacht het licht, de groote glans der heerlijkheid, der liefde Gods.

Dàn komt Hij ons troosten over het recht en naar het recht en met het recht.

Gerechtigheid is de eisch der Wet. *Gerechtigheid* is de belijdenis der ellende. *Gerechtigheid* is de troost van Gods Volk. *Gerechtigheid* is de weg van het licht, de glorie, die ook ons hoofd kroont naar het recht.

In kilheid, in doodscheit, in woestheid, in machteloze armoede zonder troost, ligt vaak het leven neer.

Heel het leven van volk en tijd.

Heel het leven van Gods Kerk.

Heel het persoonlijke leven.

Omdat het leven de *waarheid Gods* vertrapt.

Omdat *de heiligheden van Gods Verbond en dienst* geen doorgang hebben.

Omdat *het recht Gods* over ons niet zegepraalt.

De weg tot het licht, de uitkomst uit deze ontzettende ellende, is slechts te wachten door uitroeping van het recht Gods. En door aanvaarding van dat recht in de kennis en belijdenis van *onze overtredingen*.

LXXVII. GERECHTIGHEID ALS EEN PANTSIER [Jes. 59:15-21].

En de Heere zag het, en het was kwaad in zijn oogen, dat er geen recht was. Dewijl Hij zag, dat er niemand was, zoo ontzette Hij Zich, omdat er geen voorbidder was.

Daarom bracht Hem zijn Arm heil aan, en zijn gerechtigheid ondersteunde Hem. Want Hij trok gerechtigheid aan als een pantsier, en den helm des heils [zette Hij] op zijn hoofd; en de kleederen der wraak trok Hij aan [tot] kleeding; en Hij deed den ijver aan als een mantel.

Even naar de werken, even daarnaar zal Hij vergelden, grimmigheid aan zijn wederpartijders, vergelding aan zijn vijanden; den eilanden zal Hij [het] loon vergelden.

Dan zullen zij den Naam des Heeren vreezen van den Ondergang en zijn heerlijkheid van den Opgang der zon.

Als de vijand zal komen, gelijk een stroom, zal de Geest des Heeren de banier tegen hem oprichten. En er zal een Verlosser tot Sion komen, namelijk voor hen, die zich bekeeren van de overtreding in Jacob, spreekt de Heere.

Mij aangaande, dit is mijn Verbond met hen, zegt de Heere: mijn Geest, die op u is, en mijn woorden, die Ik in uw mond gelegd heb, die zullen van uw mond niet wijken, noch van den mond van uw zaad, noch van den mond van het zaad uws zaads, zegt de Heere, van nu aan tot in eeuwigheid toe.

Jesaja 59:15-21.

"Gerechtigheid zal de gordel zijner lendenen zijn", — zoo heet het van den Vredevorst.

In zijn *gerechtigheid* komt de Heere, om Zich te verheerlijken in de wereld; om de zonde te wreken en om zijn Volk te verlossen.

Hij treedt op als de groote Krijgsman in zijn volle wapenrusting der gerechtigheid. De gerechtigheid trekt Hij aan als pantsier; de kleederen der wraak zijn Hem tot kleeding; zijn goddelijke ijver is zijn mantel; het heil, de zegepraal zijner deugden, blinkt in den helm op zijn hoofd.

Hoort zijn strijdkreet, die roept om "vergelding". Vergelding in grimmigheid voor zijn wederpartijders, die aankwamen als een stroom, om Hem te weerstaan; vergelding voor zijn vijanden, die Hem haten en verachten; vergelding aan zijn wereld, die Hem hoonde en verzaakte, die Hem loochende en Hem vergat; vergelding tot over de eilanden, tot aan de verste kusten; vergelding over heel het leven, over alle werken der menschen.

Het is de banier der Vergelding, die de Geest des Heeren opheft. Dan strekt zich de Arm des Heeren uit en de gerechtigheid blinkt tot overwinning.

Dát is de verlossing van Sion. In die openbaring der gerechtigheid tot wraak en zegepraal komt de Verlosser tot Sion.

Die banier des Heeren, die wapenrusting der gerechtigheid, die strijdkreet der vergelding, die dag des gerichts over alle werken, is dan ook de vertroosting van het Volk Gods, de troost van de Gemeente des Heeren.

Want in die wrake en dat gericht der gerechtigheid Gods wordt het openbaar, dat Sion op *recht* gegrond is en dát het leven van Gods Volk rust op gerechtigheid. Dan wordt het Verbond des Heeren, waarin de God aller genade en heerlijkheid Zich in gerechtigheid aan zijn Volk verbonden heeft, verheerlijkt. In de volle openbaring der gerechtigheid

Gods blinkt juist dat Verbond in gerechtigheid uit. Het zijn banden der gerechtigheid, waarin de Gemeente Gods in dat Verbond gebonden is. De Woorden Gods worden in den mond van het Volk Gods gevonden en op de lippen van hun zaad tot in eeuwigheid; de gerechtigheid des Heeren bewaakt en bewaart er dat Woord Gods; zijn Gemeente belijdt niets anders dan het Woord Gods, het Woord der gerechtigheid tot in eeuwigheid. Dàt is haar geloof, waarin de kracht Gods haar bewaart. En de Geest des Heeren, de Geest der gerechtigheid, rust op haar. Ja, de gerechtigheid Gods wordt in Sion gevonden.

Hier is de sleutel van het geheim der historie. Hier is de verklaring van dat wonder, dat de Heere in den weg der *oordeelen* redt. Hier is de oplossing van het vraagstuk, hoe de *zondvloed* de redding brengt voor Noach; hoe het *vuur* van Sodom Loth behoudt; hoe de *slaande engel* Gods Israël uit Egypte redt; hoe de hand, die aan Babels wanden het schrift der *gerechtigheid* doet vlammen, Israëls bevrijding profeteert; hoe de ure onzer verlossing slaat in *donkerheden* van Golgotha; hoe in ons *sterven* de zaligheid over onze ziele komt; hoe telkens in wegen van *gericht* de Gemeente Gods uit haar duisterheden wordt opgericht; hoe *het laatste oordeel* onze groote vertroosting is. De gedachte aan dat oordeel is naar onze Belijdenis [Art. 37] "zeer wenschelijk en troostelijk voor de vromen en uitverkorenen, dewijl alsdan hun volle verlossing volbracht zal worden en zij zullen ontvangen de vruchten van den arbeid en van de moeite, die zij gedragen hebben; hun onschuld zal door allen erkend worden en zij Zullen de schrikkelijke wrake Gods zien tegen de goddeloozen, die hen getiranniseerd, verdrukt en gekweld hebben in deze wereld; — zij zullen gekroond worden met heerlijkheid en eer; de Zone Gods zal hun naam belijden voor God zijn Vader en voor zijn uitverkoren engelen; alle tranen zullen van hun oogen afgewischt worden; hun zaak, die nu door vele richters en overheden verdoemd wordt, zal bekend worden de zaak van den Zoon van God te zijn; en tot een eeuwige vergelding zal de Heere hen zulk een heerlijkheid doen bezitten, als het hart eens menschen nooit zou kunnen bedenken. Daarom verwachten wij dien grooten dag met een groot verlangen, om ten volle te genieten de beloften Gods in Jezus Christus, onzen Heere."

"De Heere, onze gerechtigheid!" — zoo roemt Gods gemeente haar God en Zaligmaker.

Maar daarom is het voorspel voor den psalm der verlossing ook uit den diepen toon der *gerechtigheid*. Het kenmerk van Gods Kerk en van al de wegen, die de Heere met zijn Volk houdt, is de arbeid der ziele met de *gerechtigheid*.

Niet "vrede, vrede!" is het eerste woord des Heeren. Niet lievigheid en zoetigheid is het Woord Gods, dat tot zijn Kerk komt. De bediening des Woords is volstrekt niet, dat wij arme vromen, zooveel zorg en verdriet hebben en dat we nu weer wat bemoedigd worden en hoop krijgen op betere dagen. Het is ook niet een bezig zijn, om het goed te hebben voor onze ziel, voor ons gevoel. O dit alles is het teeken van de *gezonkenheid* der Kerk; het teeken, dat de Geest des Heeren de banier *niet* opheft. Het is alles het Woord des Heeren *niet*.

In het Verbond des Heeren met zijn Kerk, dat zich naar het Sacrament laat gelden; in zijn Geest, die op zijn Gemeente rust; in zijn Woord, dat niet wijkt, zijn onveranderlijk en blijvend Woord; — in die ware teekenen van Sion gaat het om *gerechtigheid*; om de gerechtigheid Gods; om het recht en de rechten des Heeren; en daarom om de *rechtvaardigmaking* van zijn Volk.

En in het leven van Gods ware Volk, in het waarachtige leven der Kerk, in den waren dienst van God, gaat het evenzeer om het recht des Heeren. Om zijn wil. Om de verheerlijking van zijn Naam. En daarin om zijn Pantsier. Om zijn Kleederen. Om zijn Mantel. Om zijn Helm. Om zijn Arm. Om zijn Gerechtigheid.

Heel de roeping der Kerk in de wereld is er om de *gerechtigheid*. Geen andere banier heft de Geest des Heeren voor de Gemeente in de wereld op.

Zeker, de barmhartigheid, de ontferming, de liefde bezielt Gods Gemeente in haar uitgang in de wereld; haar voeten zijn met de bereidwilligheid des Evangelies geschoeid. Maar omdat alzoo het Welbehagen is van haar God. Zij gaat uit *om de gerechtigheid* des

Heeren. Naar zijn Verbond. En slechts het Woord des Heeren draagt zij op haar lippen. Zij gaat uit om de *gerechtigheid*. Zij is het, die voor vorsten en koningen gesteld wordt en tot alle koninkrijken, tot alle volken, tot alle leven, tot wetenschap en arbeid, tot huis en school, tot alle levensorganisatie, wordt zij gezonden, om te roepen voor het recht; voor de *gerechtigheid* des Heeren; voor zijn Woord; voor zijn Wil; voor zijn Wegen en Ordinantiën.

Slechts als het om de *gerechtigheid* gaat, heft de Geest des Heeren in de Gemeente en in haar weg en strijd de banier op.

Dàn heft Hij de banier op in de bediening des Woords en in het leven van Gods Kerk.

Dan heft Hij voor des Heeren Volk de banier op in het leven der volken. Dan komt er verandering. Dan gaat genade heerschen. Dan breekt de machtige boei, waarin het leven gekluisterd ligt. Niet de berekening, niet het zelfvertrouwen, niet de tactiek, niet de macht, niet het overleg, niet het geroep om goed en geluk, om brood en eer, — maar de arbeid, de strijd, de samenbinding om *gerechtigheid*, om den wil van God in het leven, is het teeken van des Heeren Banier, het teeken van den onoverwinnelijken Krijgsman, in wiens helm het heil blinkt, maar die dan ook verlossing profeteert door het pantsier der *gerechtigheid*, de kleederen der wraak en den mantel des ijvers. Daarom trekt Gods Volk in dit teeken uit: *de wapenrusting Gods*; de lendenen omgord met de waarheid; het borstwapen der *gerechtigheid* ten pantsier; het schild des geloofs ter dekking; het zwaard des Geestes, hetwelk is Gods Woord, uitgetogen; den helm des heils in de hope der zaligheid op het hoofd, en roepend om de *gerechtigheid* in alle bidding en smeeke; biddende ten allen tijd in den Geest en wakende met alle gedurigheid en smeeke voor al de heiligen en voor de verkondiging van het Woord Gods. [Efez. 6:13-19]

O, *die* tijden zijn tijden des heils, *die* dagen profeteeren verlossing, waarin de Heere ziet; dat er *geen recht* is en dat de voorspreker voor de *gerechtigheid* ontbreekt. Dan strekt zich zijn Arm, en dan heft zijn *gerechtigheid* Hem op.

Als Hij zoo komt over onze ziele, over ons persoonlijk leven, dan ontbloot Hij ons tot de fundamenteën toe. Dan vergaan wij voor zijn toorn en dan verschrikt ons zijn grimmigheid. Dan bezwijkt het vleesch voor het Aangezicht des Heeren. Dan hooren wij zijn beschuldigingen, roepend om *gerechtigheid*. Dan stelt Hij onze ongerechtigheden voor Zich, onze heimelijke zonden in het licht zijns Aanschijs. Dan worden wij stom voor het Aangezicht des Heeren.

Maar dan ook toont Hij zijn genade, zijn Verbond, zijn Woord aan ons.

Daarin allereerst, dat wij *gerechtigheid* belijden. Dat wij onze zonden bekennen en onze overtredingen niet bedekken.

Dat wij zijn deugden roemen, ook waar wij vergaan.

En dan ook wordt het heilgeheim ons naar zijn Verbond, naar zijn *gerechtigheid*, getoond. Het recht in Sion. De verlossingen, die in Christus Jezus zijn door de rechtvaardigheid Gods. De rechtvaardigmaking der heiligen, om niet, door het geloof. De wil des Heeren over ons in Christus Jezus. Opdat het recht der Wet vervuld zou worden in ons, die niet naar het vleesch wandelen maar naar den Geest.

In dien weg der *gerechtigheid* wordt het Licht uitgeroepen, en aanschouwd, begroet en in eeuwig jubel ontvangen, het Licht van de heerlijkheid des Heeren.

Waar des Heeren Volk den Heere in *gerechtigheid* bemint daar heft het het hoofd op, wanneer het de dingen ziet geschieden, die nog maar een beginsel der smarten zijn. Daar ziet het den Heere komen tot de Heidenen en tot Israël in de ontzettingen der tijden. Daar ziet het, om zijns Naams wil, in aanbidding alle grootheid der menschen nederwerpen, de maan verduisteren en de sterren van den hemel vallen. Daar ziet het juichend den dag des oordeels komen, de ure der vergelding, het oordeel der *gerechtigheid*.

Want dan zullen zij den Naam des Heeren vreezen van den Nedergang en zijn heerlijkheid van den Opgang der zon!

Al des Heeren Volk zal voor den helm des heils de kroon der gerechtigheid uit de handen van den rechtvaardigen Rechter ontvangen, — de kroon na den helm, de heerlijkheid der gerechtigheid na den strijd.

En eeuwig zal de Heere in zaligheden worden verheerlijkt, — de Heere, onze Gerechtigheid!

LXXVIII. WORD VERLICHT! [Jes. 60:1, 2]

Maak u op, word verlicht!

Want uw Licht komt, en de heerlijkheid des Heeren gaat over u op!

Want zie, de duisternis zal de aarde bedekken, en donkerheid de volkeren; doch over u zal de Heere opgaan, en zijn heerlijkheid zal over u gezien worden.

Jesaja 60:1, 2.

Jeruzalem, Sion, Israël, de Gemeente des Heeren, wordt *Verheerlijkt*.

Zóó ligt het in het Welbehagen des Heeren. En daarom ligt het zoo in zijn Besluit. En in het Verbond. En in het Woord. En in het leven van Gods Volk.

Het laatste woord der Schrift kan niet anders zijn dan de roem van den Naam des Heeren, jubelend in de heerlijkheid van het nieuwe Jeruzalem, het nieuwe Paradijs Gods.

En daarom wordt de Gemeente Gods op aarde al de eeuwen door vergezeld en omringd door de Profetie, die de verheerlijking over haar uitroept. Gelijk de Geest Gods in den eersten nacht op de wateren zweefde; gelijk de wolkkolom zich in de woestijn over Israël uitbreidde; gelijk de Schechina tusschen de vleugelen der cherubijnen rustte op het verzoendeksel; gelijk de gouden band om het voorhoofd van Aäron van de heiligheid des Heeren sprak; gelijk het teeken der besnijdenis Israël onderscheidde, en de heilige Doop nu Gods Kerk teekent; — zoo wijken de Geest des Heeren en zijn Woord naar het Verbond van Gods Gemeente niet, wachtend, verwachtend, profeteerend, verzekerd, werkend, haar verheerlijking. "Mij aangaande, dit is mijn Verbond met hen, zegt de Heere: Mijn Geest, die op u is en mijn woorden, die Ik in uw mond gelegd heb, die zullen van uw mond niet wijken, noch van den mond uws zaads noch van den mond van het zaad uws zaads, zegt de Heere, van nu aan tot in eeuwigheid toe". (Jes. 59: 21).

Licht, verlichting, heerlijkheid komt over des Heeren Volk. *Haar* licht, haar heerlijkheid komt over de Gemeente Gods. *De Heere zelf*, de heerlijkheid des Heeren, gaat over haar op.

Niet slechts *kom!* het licht. Maar de zon in haar opgaan kleurt en glanst het schepsel op aarde, ja maakt het mede tot *drager* van het licht. In zijn kleuren en glansen, in zijn veelvoudige vloeiende schakeeringen, in zijn harmonie onder den lichtkoepel des hemels, juicht het schepsel op aarde van licht; werpt het het licht naar alle zijden; het vangt het licht weer op en kaatst het weer terug. De kleuren en glansen, de nuances en lichtverhoudingen verlichten elkaer, lichten en kleuren elkander, en openbaren in hun gemeenschap de heerlijkheid van het licht; zij dragen het licht; zij lichten.

Zóó is het ook bedoeld in Gods Woord. "Maak u op!" dat is: "Sta op! Ontwaak in het licht! Verhef u in het licht! Ontsluit u in het licht! Openbaar u!"

"Word verlicht!" dat is: "Licht! Schijn! Blink! Straal het licht uit! Verspreid het licht! Laat het licht glansen en jubelen uit u! Verheerlijk het licht door uw licht!"

Zoo komt de Heere over zijn Gemeente; zoo gaat Hij over haar op.

Hij is het Licht, Hij is de Heerlijke.

En Hij is naar zijn Welbehagen het Licht voor zijn Volk.

Hij heeft Zich in het Verbond aan hen gegeven, om hun tot een God te zijn.

Hij, de Liefde, in zijn goddelijk Wezen.

Hij, in al zijn Deugden; in het Recht, in de Gerechtigheid tegenover zijn schepsel.

Hij is de God van zijn Volk.

Hij is aan hen verbonden in zijn liefde. Hij is aan hen verbonden in zijn gerechtigheid.

En zóó komt Hij dan tot Sion, gelijk de zon in haar opgang tot de aarde. Hij, de Opgang uit de hoogte.

En *in* zijn opgaan, in zijn openbaring, in de verschijning van zijn heerlijkheid, rijst de gerechtigheid, en ontwaakt het leven, en gloeit de liefde, en blinkt het licht in heerlijkheid *uit Sion*. Jeruzalem *licht*. Sion *blinkt*. De Gemeente des Heeren *wordt verheerlijkt*.

Daarom is het leven er en *geeft* het zijn schijnsel, sinds de Heere met zijn belofte tot Eva kwam. Daarom glanst er heerlijkheid uit Abrahams tent, waar de Heere zijn Verbond vast maakte. Daarom draagt Israël licht en heerlijkheid onder de volken der aarde de eeuwen door. Daarom straalt de glans der zaligheid Simeon niet slechts uit het Kindeken Jezus tegen, maar straalt dat licht ook van Simeons gelaat, en de heerlijkheid bloeit van zijn lippen. Daarom is de Heere Christus niet slechts het Licht der wereld, maar Hij neemt ook zijn Gemeente zoo en roept haar toe: "laat uw licht alzo schijnen voor de mensen, opdat ze uw Vader die in de hemelen is, verheerlijken." Daarom gaat de zon onder en de maan legt haar schijnsel af bij de volle openbaring des Heeren in zijn laatste komst tot zijn Volk. Dan gaat de Heere ten volle over de zijnen op. Dan zullen wij verzadigd worden met zijn beeld. Dan zullen wij Hem zien, gelijk Hij is. Dan zullen wij zien, aangezicht tot aangezicht. Dan zullen wij kennen, gelijk ook wij gekend zijn. Maar dan ook zullen wij verlicht zijn, *lichtende* in het eeuwige leven bij het Aangezicht des Heeren. Dan zal het leven bloeien voor Hem. Uit Hem en door Hem en tot Hem. God zal zijn alles en in allen.

Dàt roept hier het Woord bij Jesaja uit.

De vervulling is in den dag der verheerlijking.

Maar de vervulling is ook bij aanvang in den tijd.

Mozes daalde van den berg af en het vel van zijn aangezicht blonk. En zooals de zon het gelaat des aardrijks verandert, zoo verandert ook de genade het leven op aarde. Efrata's donkere nacht wordt verlicht door de heerlijkheid des Heeren, als de Christus in de volheid der tijden geboren wordt. De uitstorting des Heiligen Geestes doet de Gemeente te Jeruzalem lichten voor de Parthers en de Meders en de Elamieten. De Kerk van Christus gaat de wereld in, en het spoor van haar gangen is een spoor des lichts. In de bijzondere genadetijden, als de Heere zijn Verbond, zijn Woord en Welbehagen, voor zijn Volk waarlijk ontsluit en Zich in het pantsier der gerechtigheid vertoont, dan breekt het leven der godzaligheid noodzakelijk door en blinkt het gelaat van het Volk des Heeren.

En zoo is het ook in het leven van Gods Volk in engeren kring, in al de vormen van gemeenschap en van den dienst des Heeren. En in het persoonlijke leven.

"Het Licht komt; uw Licht komt; de Heere gaat over u op; zijn heerlijkheid ontsluit zich!" — zoo roepen Woord en Geest, waar de Heere ons bezoekt en de genade zijner openbaring, zijner kennis, de genade van levendmaking en geloof, van waarheid en gerechtigheid, van geestelijke gaven, van de liefde en den dienst des Heeren, de genade des gebeds of des lijdens, des ijvers of der verootmoediging, der smeekingen of der dankzeggingen, de genade des vredes, der vertroosting, der hope of des verlangens, ons schenkt. *De Naam des Heeren* wordt in elk waarachtig genadewerk door Woord en Geest voor ons uitgeroepen: "*Het is de Heere!* de heerlijkheid des Heeren gaat over u op!"

Maar daarbij is dan ook noodzakelijk, en niet verborgen, de drang van den Geest en van het Woord: "Maak u op! Word verlicht!" "Open uw leven! Ontsluit, maak werkzaam, wat de Heere u schonk! Straal het licht uit van uw God!"

En wat zou dat uitstralend licht anders zijn dan de verheerlijking van den Naam des Heeren? In zijn Verkiezing zegt de Heere: "deze is Mij een uitverkoren vat, om *mijn*

Naam te dragen." En als Hij Zich aan ons openbaart en zijn genadewerk aan ons bevestigt, kenmerkt zich dat werk, daarin, dat de *Heere* er in uitgeroepen wordt. Zoo ook is *alle* bloeien en vruchtdragen, alle leven en lichten in de genade, alle waarachtig beantwoorden aan het Verbond, een erkennen en uitroepen, een ontsluiten en verheerlijken van *den Naam des Heeren*. Alle waarachtige ontdekking en bekering, alle ware prediking en belijdenis, alle waarachtige liefde en ijver en dienst van God is niet anders dan een verheerlijken, een openbaren van zijn grooten Naam.

Maak u op! Wordt verlicht!

Ontwaak, gij, die slaapt, en sta op uit de dooden, en Christus zal over u lichten!

Neig naar het Woord uw oor.

Wend uw aangezicht tot uw God.

Ontbloot uw wonden voor zijn balsem; uw zonden voor zijn Geest; uw overtredingen voor zijn gerechtigheid; uw verdoemelijkheid voor zijn zaligmakende genade; uw armoede voor zijn heerlijkheid; uw naam voor den Naam des Heeren!

Ken, ken uw donkerheden, uw duisternis. Ken uw roeping voor uw God, en uw onvermogen. Ken uw val en uw geslacht. Ken uw wereld en uw verderf.

En kom tot den Naam des Heeren. Kom, om uit zijn volheid, uit Hemzelf, te ontvangen. Kom, om de zijne te zijn.

Kom tot het Licht.

Uw Licht komt! De Heere gaat over u op!

Word verlicht! Laat zijn heerlijkheid over u gezien worden!

LXXIX. TOT UW LICHT. [Jes. 60:3-9]

En de Heidenen zullen tot uw licht gaan, en koningen tot den glans, die u is opgegaan.

Hef uw oogen rondom op, en zie, die allen zijn vergaderd; zij komen tot u!

Uw zonen zullen van verre komen, en uw dochters zullen aan [uw] zijde gevoedsterd worden. Dan zult gij het zien en samenvloeien en uw hart zal vervaard zijn en verwijd worden.

Want de menigte der zee zal tot u gekeerd worden; het heir der Heidenen zal tot u komen. Een hoop kemelen zal u bedekken, de snelle kemelen van Midian en Hefa; zij allen uit Scheba zullen komen; goud en wierook zullen zij aanbrengen; en zij zullen den overvloedigen lof des Heeren boodschappen.

Al de schapen van Kedar zullen tot u verzameld worden; de rammen van Nebajoth zullen u dienen; zij zullen met welgevallen komen op mijn altaar; en Ik zal het huis mijner heerlijkheid heerlijk maken.

Wie zijn deze, [die] daar komen gevlogen als een wolk, en als duiven tot haar vensters? Want de eilanden zullen Mij verwachten, en de schepen van Tarsis vooreerst, om uw kinderen van verre te brengen, hun zilver en hun goud met hen, tot den Naam des Heeren, uws Gods, en tot den Heilige Israëls, dewijl Hij u heerlijk gemaakt heeft.

Jesaja 60:3-9.

De koningin van Scheba kwam, om Salomo te zien en te hooren, toen de Heere bij de wijsheid de heerlijkheid voegde.

Zoo richten de oogen uit de nachtelijke dalen zich naar de sneeuwige toppen der bergen aan den gezichteinder, waar de rozengoudgloed de heerlijkheid van het morgenlicht draagt.

Hoe zoeken nog de volken de heerlijkheid van het oude Babylon te kennen! Hoe blijft de heerlijkheid van het leven der Grieken door het kunstenaarsoog de aandacht der wereld trekken! Hoe willen wij nog in de historische teekenen de heerlijkheid van Rome zien! Hoe trekt Zwitserland door zijn heerlijkheid van jaar tot jaar de duizenden. Hoe vulden de scharen de wegen en hoe kwamen de vorsten van verre op het verschijnen onzer koningin in haar heerlijkheid als bruid.

Daarom wacht de Gemeente Gods de hulde van alle schepsel, als de Heere in zijn heerlijkheid over haar opgaat en die heerlijkheid des Heeren over haar gezien wordt; als zij verlicht is door Hem, die haar Licht is.

Wanneer de Christus bij zijn hemelvaart opgenomen wordt in heerlijkheid, dan juichen alle hemelsche heirlegers. En wanneer Hij in zijn heerlijkheid wederkomen zal, dan klinkt zijn Naam boven alle namen, en dan buigen zich in zijn Naam alle knieën; in den hemel; op de aarde; onder de aarde. Dan belijdt alle tong, dat Jezus Christus de Heere is, tot heerlijkheid van God den Vader. Dan worden alle volken tot Hem vergaderd. Dan draagt Hij voor aller oog de banier boven tienduizenden. Dan komt het nooit eindigende loflied van het Koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid.

O, naar heerlijkheid zucht al het schepsel. Naar de vrijheid der heerlijkheid.

Daarom, wanneer de Heere over zijn Volk komt, om het te verheerlijken; wanneer de

hemelsche Bruidegom zijn Bruid in heerlijkheid verlicht en haar ten hoogtij leidt, dan zal Sion in haar schoonheid worden geroemd. Dan zal de Gemeente des Heeren door de gansche wereld worden erkend. Dan zullen allen, die kronen dragen, haar huldigen. Voor haar en over haar zullen de paarlen en juweelen gestrooid worden. Voor haar zal alle licht der eere worden ontstoken. Voor haar zal de aarde haar gedaante vernieuwen. Dat zal de brand, het feestvuurwerk der elementen zijn. Al wat dor was, zal groenen. De woestijn zal bloeien als een rozenhof. Het zal alles juichen, omdat de Heere zijn Volk verlicht; omdat Sion licht in heerlijkheid des Heeren. Gods engelen-wereld zal zeeën van glansen uitblinken, uitgieten, verheerlijkende Jeruzalem.

Aan den Heere, die het eeuwige Licht is, de Volheerlijke, zal eeuwig heerlijkheid worden toegebracht.

Dat *moet*. Dat *zal*. Dat *kan* niet anders. Maar daarom ook zal zijn Gemeente, als Hij haar verheerlijkt, heerlijkheid ontvangen van al wat is.

Het oog des geloofs moet in de Gemeente Gods naar die heerlijkheid, verwachtende, uitzien. Het moet het Woord zien komen: "De Heidenen zullen tot uw Licht gaan, en koningen tot den glans, die u is opgegaan!"

Hoe koud kan de menschenwereld zijn voor het Volk Gods!

Hoe kunnen de volken onbereikbaar schijnen; hooghartig in heidendom en valschen godsdienst, het christendom verachtende; in werelddienst en ijdelheid ongevoelig voor de beteekenis van het Evangelie!

Hoe kunnen wetenschap en rijkdom, adel en stand, kapitaal en arbeid, handel en fabriek, politiek en kunst, pers en conversatie, heel de gedachte en toon van eeuw en volk, vol zijn van bezigheid, om zich te ontwikkelen in kracht en eer, pralen in zelfgenoegzaamheid, — zonder gedachte aan de Gemeente Gods, zonder eere voor Sion, dat de belofte heeft der heerlijkheid.

Hoe arm kan het leven zijn der geloovigen!

Arm in geld en goed, in kleed en brood.

Maar arm ook in vreugde, in blijdschap, in troost en vrede.

Arm in eenheid en gemeenschap. Arm in licht, in het licht des Heeren.

Arm tegenover de juichende wereld. Tegenover de wereld, die in haar hope leeft. Tegenover de goddeloozen, die zelfvoldaan pralen. En tegenover de goddeloozen, die den dag van hun wrake, de gouden toekomst der proletariërs, wachten.

Hoe arm kan Gods Gemeente daartegenover zijn!

Arm tegenover den hoon en de dreigingen van Satan, die allerwegen het gekroonde vleesch, de vleeschelijke verheffing, haar doet voorbijtrekken en over haar heen drijft.

Arm tegenover zijn aanvallen en beschuldigingen.

Arm, als de ellendige mensch in het lichaam dezes doods; waar de wet in de eigen leden strijd voert tegen de wet des gemoeds, en gevangen neemt onder de wet der zonde.

O, hoe ellendig, hoe diep ellendig, kan het leven van wie God vreezen op aarde zijn!

Een nachthutje in den wijngaard.

Een belegerde stad.

Een vreemdeling in Mesech, in Babel, waar niemand naar Jeruzalem vraagt.

Zoo arm. Zoo kil. Zoo donker. Zoo verlaten. Zoo weggestoten. Zoo vertreden, als slijk der straten. De ellendigste der menschen: "Mijn dagen zijn vergaan als rook. Mijn beenderen zijn uitgebrand als een haard! mijn hart is verslagen en verdord als gras! ik heb vergeten mijn brood te eten! mijn gebeente kleeft aan mijn vleesch van de stem mijns zuchtens! ik ben een roerdomp der woestijn gelijk geworden! ik ben geworden als

een steenuil der wildernissen! ik waak en ben geworden als een eenzame musch op het dak! mijn vijanden smaden mij al den dag; zij razen en vloeken tegen mij! ik eet asch als brood, en vermeng mijn drank met tranen van wege uw verstoordheid en uw grooten toorn! want Gij hebt mij verheven en mij weder neergeworpen! mijn dagen zijn als een afgaande schaduw en ik verdor als gras." (Ps. 102:4-12).

Zoo klaagt Israël in Babel, de verdrukte, als hij overstelpt is. Zoo stort menigmaal in armoede en ellende Gods Volk zijn klacht uit voor het aangezicht des Heeren.

Maar daarom is het Woord des Heeren tot zijn Volk in het land en in de dagen der ballingschap, waar de wereld de heerlijkheid draagt en Gods Gemeente als bij haar graf bukt. Het Woord des Heeren is dan tot zijn Volk. Profeteerend, dat hun licht komt. Dat de heerlijkheid des Heeren over hen gezien zal worden. En dat dan de rollen zullen omkeeren. Dan zullen de einden der aarde den glans erkennen, die over Gods Sion is opgegaan. De Heidenen zullen tot haar licht gaan. Zij zullen komen aan haar voeten: "Hef uw oogen op en zie; die allen zijn vergaderd; zij komen tot u!"

Zoo is het Woord des Heeren, waarmee Hij Zich aan zijn arm en ellendig Volk verbonden en verpand heeft. Daarom heft de bedrukte, die zijn klacht voor des Heeren aangezicht uitstortte, hij dat Woord des Heeren zijn ziel op, uitziende naar den dag zijner heerlijkheid, waarin al wat thans hem in hoogheid trotseert, de heerlijkheid zijn Gods over Sion zien zal: "Maar Gij, Heere! blijft in eeuwigheid en uw gedachtenis van geslacht tot geslacht! Gij zult opstaan! Gij zult u ontfermen over Sion! Dan zullen de Heidenen den Naam des Heeren vreezen, en alle koningen der aarde uw heerlijkheid! Als de Heere Sion zal opgebouwd hebben; in zijn heerlijkheid zal verschenen zijn! Zich gewend zal hebben tot het gebed desgenen, die gansch ontbloot is, en niet versmaad zal hebben hun gebed! Dat zal beschreven worden voor het navolgende geslacht; en het Volk, dat geschapen zal worden, zal den Heere loven! Omdat Hij uit de hoogte zijns Heiligdoms zal hebben nederwaarts gezien; dat de Heere uit den hemel op de aarde geschouwd zal hebben, om het zuchten der gevangenen te hooren; om los te maken de kinderen des doods! Opdat men den Naam des Heeren vertelle te Sion, en zijn lof te Jeruzalem; wanneer de volken samen zullen vergaderd worden, ook de koninkrijken, om den Heere te dienen." (Ps. 102:13-23.) .

Uw hoogtij, o Gemeente des Heeren, o armen van geest, die den Heere aanhangt, uw hoogtij komt!

Hef uw oogen rondom op, en zie bij het Woord des Heeren, hoe gij in uw schoonheid zult bekoren!

Zie! die allen komen tot u.

Eerst uw kinderen, uw zonen en uw dochters! Die naar u niet hoorden! Die uw eere verzaakten! Die van u Weg wilden, boeleerend met de volken der wereld. Die u geroofd werden door Babel. Die van u weggedreven werden, verstrooid over de aarde. Die uw beginsel hebben miskend; die de beloften uws Gods niet hebben geacht, maar den glans, het licht, in de wereld huldigden, totdat ze door die wereld werden verteerd. — Die zullen komen; liet zaad zal wederkeeren; het overblijfsel zal de handen uitstrekken; ja zij zullen erkennen uw geloof, uw God, uw heerlijkheid.

Zij zullen erkennen, wat ze verwierpen; wat ze verloren!

Zie, die allen komen tot u!

De menigte der zee, het heir der Heidenen! Dat is: het volle leven, de geheele historie, alle geslachten. Al wat geworsteld, gehoopt, geglansd, geroemd heeft, alle genot en alle leven, zal komen, om te erkennen, dat u de kroon gegeven is.

Daar komen de kemelen, teekenend het leven en dragende schatten der handelende volken van Oosten en Zuiden; de schat van Cham en Ismaël, van Midian en Hefa en Scheba; zij brengen u het goud en den wierook, uitroepende den overvloedigen lof des Heeren!

Daar komen de kudden der herdersvolken, de schatten der weiden van Kedar en Nebajoth, alle weelde verzakend erkenning van het Volk des Heeren, huldigend de heerlijkheid van Gods Jeruzalem, van het altaar en het Huis zijner heerlijkheid.

Open uw venster, o Bruid! en zie, zie ver uit over de zee! Daar komen ze van het Westen, de kinderen van Jafet, wolkende over de golven, vliegende over de baren, de zeilen van de schepen, de witte zeilen, als duiven klapwiekend, naar uw vensters. Tarsis voorop, aller wegwijzer, van verre, verre kusten. Zij komen gevlogen om u. Om uw kinderen te brengen. Om hun zilver en hun goud voor u. Om den Naam des Heeren, den Heilige Israëls, die in trouwe *u* verheerlijkt heeft. Hef uw oogen op, en zie!

Zoo heeft de Heere reeds bij aanvang zijn Gemeente doen erkennen, in den dag van haar licht.

Als Hij den vertrapte opnam en uitvoerde uit Egypte.

Als Hij Salomo verhief boven allen van het Oosten.

Als Hij de Wijzen van het Oosten bij de kribbe deed aanbidden.

Als Hij Constantijn den Groote deed roemen in het kruis.

Als Hij aan de Reformatie naar zijn heilig Woord den roem der historie schonk.

Als Hij het wereldsch kind der weelde bij het zalige sterven van het arme kind van God leerde knielen.

Als Hij een zielekreet uit het hart der volken doet opgaan om de openbaring der waarachtige godzaligheid.

Zoo zal Hij de wereld, met al haar vraagstukken, met al haar talent en schat, tot u doen komen, wanneer gij, o Gemeente Gods! leeft voor zijn Woord.

Zoo zal Hij Mohammeds menigte aan uw voeten brengen. Zoo zal Hij de Heidenen doen toevloeien. Zoo zal Hij de Joden buigen.

Zoo Hij, de Heere, maar over u lichten mag, dan zal het *vrede* zijn, arme ziel! *Vrede en licht*. Licht en *vroolijkheid*.

Ja, voor u de dag van hoogtij. Voor u het *geluk*! Al het geluk. Voor u de zaligheid. Voor u de heerlijkheid en de eer. Voor u het leven, het volle leven, het rijke leven, het eeuwige leven in het licht van des Heeren Aangezicht en in den jubel van al zijn schepsel.

LXXX. TOT EEN EEUWIGE HEERLIJKHEID. [Jes. 60:10-17]

En de vreemden zullen uw muren bouwen, en hun koningen zullen u dienen.

Want in mijn verbolgenheid heb Ik u geslagen, maar in mijn Welbehagen heb Ik Mij over u ontfermd.

En uw poorten zullen steeds openstaan; zij zullen des daags en des nachts niet toegesloten worden. Opdat men tot u inbrengt het heil der Heidenen, en hun koningen [tot u] geleid worden. Want het volk en het koninkrijk, die u niet zullen dienen, die zullen vergaan; en die volken zullen gansen verwoest worden. De heerlijkheid van Libanon zal tot u komen, de denneboom, de beuk en de buksboom tegelijk, om te versieren de plaats mijns Heiligheds; en Ik zal de plaats mijner voeten heerlijk maken.

Ook zullen, zich buigende, tot u komen de kinderen dergenen, die u onderdrukt hebben; en allen, die u gelasterd hebben, zullen zich nederbuigen aan de planten uwer voeten; en zij zullen u noemen de Stad des Heeren, het Sion van den Heilige Israëls.

In plaats, dat gij verlaten en gehaat zijt geweest, zoodat niemand door u heenging, zoo zal Ik u stellen tot een eeuwige heerlijkheid, [tot] een vreugde van geslacht tot geslacht. En gij zult de melk der Heidenen zuigen; en gij zult de borsten der koningen zuigen; en gij zult weten, dat Ik de Heere ben, uw Heiland, en uw Verlosser, de Machtige Jacobs. Voor koper zal Ik goud brengen, en voor ijzer zal Ik zilver brengen, en voor hout koper, en voor steenen ijzer.

Jesaja 60:10-17.

De opstanding van onzen Heere Jezus Christus en zijn opvaren ten hemel liggen geprofeteerd en gesymboliseerd in heel de heilige historie, in het woord en de teekening ook der profeten.

Als Henoch weggenomen werd uit zijn geslachten verscheen daarin naar zijn woord de Heere tegen de wilde baren der zee, met zijn vele duizenden heiligen, om gericht te houden. (Judas: 13, 14).

Zoo spande, de Heere den boog zijner heerlijkheid over de herbloeiende aarde bij Noachs uittreden uit de ark, die hem besloot.

Zoo kwam de Heere bij de losmaking der koorden, waarmee Izak op het altaar gebonden was, uitgietende het licht zijner beloftenissen, openende den glans van zijn Naam: Voorzeker, Ik zal u grootelijks zegenen en uw zaad zeer vermenigvuldigen als de sterren des hemels, en als het zand, dat aan den oever der zee is. En uw zaad zal de poorte zijner vijanden erfelijk bezitten. En in uw zaad zullen gezegend worden alle volken der aarde, naardien gij mijn stem gehoorzaam geweest zijt." (Gen. 22:17, 18).

Zoo riep de Heere in Israël zijn Zoon uit Egypte. Uit de boeien des doods verlost Hij Hem, en voerde Hem op uit het graf der zee. Hij brak daarbij uit in de wonderen, die de wereld verlichtten en de volken deden beven.

In Salomo verrees het licht uit Davids donkerheden.

En wederom, gelijk in heel de historie, viel de schaduw van Christus' opstanding vooruit in de verlossing van Israëls overblijfsel uit Babel, de herbouwing van Jeruzalems stad en Tempel.

"Breek dezen Tempel af en Ik zal hem in drie dagen weder oprichten." Dat was de profetie van Christus' opstanding.

Maar gelijk de Tempel, Jeruzalem, Israël, den Christus afteekenen in zijn vernedering en verhooging, en heel het profetische woord der historie Hem geldt, — zoo geldt ook wederkeerig Christus' verrijzenis en verheerlijking, na zijn vernedering tot den dood des kruises, Israël en Jeruzalem, het Volk Gods, het Lichaam van Christus. En zoo gelden ook voor het Israël Gods in Christus Jezus alle profetieën, die nimmer nog in den tijd ten volle vervuld werden, maar die, aanvankelijk vervuld in Christus, hun volle vervulling wachten en met het geroep van den Geest en de Bruid tegemoet gaan.

Niet slechts herleving, verrijzenis, is den Christus in zijn Opstanding uit de dooden geschonken, maar het leven en de onverderfelijkheid; alle macht in hemel en op aarde; alle volken tot zijn erfdeel en de einden der aarde tot zijn bezitting; de opening des hemels en de aanbidding aller engelen Gods; de volheid des Heiligen Geestes; de heerlijkheid in den Troon van God en de toekomst van den grooten dag; al de zaligheden in de volheid der heiligen; de aanbidding en verheerlijking met den Vader in den Tempel, waarin de Heere eeuwig zal worden gediend; de liefde en de lof en al de schat van leven en schepping, de heerlijkheid en de eer aller koningen en aller volken in het nieuwe Jeruzalem.

Met zijn opwekking uit de dooden vangt deze verhooging en verheerlijking van den Zone Gods aan en gaat sinds voort, klimt altoos, tot in de voleindiging des Koninkrijks. De engelen en hun glansen komen Hem bij zijn opwekking tegemoet; zij wentelen den steen af, en alle steenen, opdat zijn voet zich nimmermeer stoot. Met het graf van Christus ontsluit zich het graf, waarin het leven zijner discipelen wegzonk. Zij herleven met Hem. Zij komen tot één terug. En de Schriften worden hun geopend. En hun roeping wordt hun ontsloten. En in Israëls Volk wordt hun straks een geopende deur gegeven. En de wereld gaat hun open. Het graf der volken wordt ontsloten, altoos nieuwe tijden treden uit den schoot der oude te voorschijn; wondereeuwen, waaruit zich loswikkelen de geheimen van Gods schepping; de geheimen van historie en menschdom; de geheimen van alle kracht en talent; de geheimen van alle leven; de geheimen van zonde en van genade, van menschen afval en goddelijke verlossing; totdat het voleindigd is, en in de verschijning der heerlijkheid van den grooten God en onzen Zaligmaker het pleit wordt beslecht ter glorie van de Gemeente des Zoons van God. Dan ontsluit het zich, het leven, dat met Christus verborgen was in God. In de vernieuwing aller dingen. In de volle gemeenschap met het Volzalige Wezen. In de kennis der verborgenheden Gods. Dan ontsluiten zich zijn Raad en zijn eeuwig Welbehagen; zijn Gedachten van eeuwigheid; zijn Ondoorgroondelikheden; zijn Liefde, Liefde, zalige Fontein. Ja, dan ontsluit zich het verheerlijkte leven, de liefde, de kracht, de heerlijkheid tot in eeuwigheid. Wat geen oog zag, geen oor hoorde, en in geen menschenhart zich opworstelen kon; hetgeen God bereid heeft hun, die Hem liefhebben.

Die verheerlijking tot een eeuwige heerlijkheid aanschouwde de, profeet door den Geest des Heeren in de lijnen, die de Heere voor zijn dagen daarvoor gaf. Hij aanschouwde en profeteerde de heerlijkheid na het lijden van Christus volgende; de heerlijkheid, in welke de Christus na zijn lijden bij de opstanding uit de dooden moest ingaan; en daarmee de heerlijkheid, de verheerlijking, van zijn Volk. Niet slechts zouden de volken tot Jeruzalem komen, om het licht des Heeren, dat haar verlichtte, maar zij zouden met heel de aarde haar heerlijkheid volmaken. Zij zouden haar herbouwen en maken tot de Stad der heerlijkheid. Niet rusten zouden de vorsten en volken, totdat zij in de voor altoos ontsloten poorten van de Stad des Heeren waren ingegaan, om haar te dienen. Al wie aan Sion den dienst tot haar verheerlijking zou weigeren, die zou vergaan. Slechts buigend, om de Stad van den Heilige Israëls te huldigen, zou er leven voor al het menschdom, voor al het zaad van Jeruzalems wederpartijders zijn. Zoo zou al de heerlijkheid van den Libanon dienstbaar worden, om te versieren het Heiligdom des Heeren, de Stad van zijn welbehagen, de Plaats zijner voeten. Jeruzalem zou de heerlijke, de begeerlijke, zijn, een vreugde van geslacht tot geslacht. Daar zou het leven

leven. Daar zou het bloeien en gloeien in volle schoonheid. Op fundamenten van ijzer zou in zilver en goud de Stad des Heeren pralen. De ware weelde des levens zou daar genoten worden; eeuwige heerlijkheid in de kennis en ervaring, dat Israëls God de Heere is, de Heiland van al zijn Volk, hun Verlosser, de Machtige Jacobs.

De verrezen Christus, onze Heer en ons Hoofd, staat sinds zijn opstanding in die kracht van het onvergankelijke leven.

O, hoe diep was Hij gedaald! Zooveel dieper dan zijn Israël in Babels ballingschap. Hij in de zonde en schuld van zijn Volk, in de smarten, in den smaad, in den vloek des doods.

Maar gelijk Israëls smaad in Babel den zijne buiten de poort, aan zijn kruis, in zijn verlatenheid en in zijn dood slechts van verre afschaduwde, — zoo waren de heerlijkheden, die de Profetie voor Jeruzalem greep, slechts flauwe beelden, zwakke lijnen, van de heerlijkheid, die den Christus in zijn opstanding tegemoet kwam!

Reeds dringen alle volken tot zijn dienst, — of zij vergaan. Reeds buigen eeuwig aan zijn voeten, die dood waren in zonden en misdaden; die Hem verdrukt en gelasterd hebben. Reeds hebben de tijden en schatten des levens zich Hem ontsloten. De Libanon aan Israëls gezichtseinder is de eersteling van alle hoogten, alle verten, die hun heerlijkheid aan zijn voeten gelegd hebben. De hemelen hebben zich over Hem uitgegoten. Hij heeft van den Vader den Naam boven allen naam ontvangen. De volheid des Heiligen Geestes is zijne. Hij is gesteld tot een eeuwige heerlijkheid, tot een vreugde van geslacht tot geslacht. "De Heere is waarlijk opgestaan!" zoo herhalen de roemende tienduizenden eeuw na eeuw, wedergeboren tot een levende hope door de opstanding van Jezus Christus uit de dooden; tot een onverderfelijke, onbevlekkelijke, onverwelkelijke erfenis, die in de hemelen bewaard is voor hen, die in de kracht Gods bewaard worden door het geloof tot de zaligheid, die bereid is, om geopenbaard te worden in den laatsten tijd. Hoezeer ook nu nog een weinig tijds, zoo het noodig is, bedroefd zijnde door menigerlei verzoeken, verheugen zij zich in Hem; de beproeving van hun geloof is de loutering van het goud hunner verheerlijking, dat in smetteloozen glans openbaar zal worden tot lof en eer en heerlijkheid in de openbaring van Jezus Christus, — in wien zij zich verheugen met een onuitsprekelijke en heerlijke vreugde. (1 Petr. 1:6-8).

Kenne slechts al Gods Israël, levende onder het Verbond bij het Woord des Heeren, zijn zonde en ellende, zijn ware ballingschap, zijn waren smaad en verlatenheid!

Neen, niet in de klacht over bijkomend kruis en druk moeten we leven; niet in de klacht over moeite en verdriet, over zorg en strijd; — maar in de klacht over onze ontsiering voor onzen God; in de klacht over onzen val en onze verdorvenheden; over onze onteering van den Heere in de overtreding zijner geboden en in de onmacht tot zijne verheerlijking.

Nog altoos plukken te zeer de volken der wereld de bloemen en vervullen zij de tijden met hun roem. Nog altoos is de vreugde der gansche aarde te zeer in de ijdelheden. Nog altoos leeft het Volk van God verre, verre beneden zijn roeping, die van boven is in Christus Jezus. Nog altoos klinkt de lof voor Jezus' Naam slechts in zwakken klank op. Het zaad veler geslachten, die naar Jezus' Naam genoemd zijn, wijkt weer af in vervreemding en valt den Booze toe. De hel wordt vol en de ongerechtigheden worden gediend.

Ja, het Volk *zelf* verliest zich niet aan Jezus' voeten. De heerlijkheid van *hun* Libanon brengen zij Hem niet toe. Zij raken hun lichaam en ziel, hun kracht en schat, hun lust en leven, niet aan den verrezen en verheerlijkten Christus kwijt. In zijn rechtvaardigheid staan zij niet. In zijn verheerlijking rusten zij niet. Voor zijn zaak offeren zij zich niet. Zijn Jeruzalem bouwen zij niet in eenheid en schoonheid, in den Geest, in de liefde, in de vreugde, van geslacht tot geslacht.

Zoo breekt dan hun blijdschap niet door. Zoo schuilt de roem hunner ziele weg. Zoo blijft de kracht van Christus' opstanding hun verborgen. Zoo blijft de wereld in haar doling, onbewust van de heerlijkheid des Heeren.

O, dringe tot Gods Volk, tot de Gemeente van Christus, de waarheid zijner opstanding en verheerlijking *tot een eeuwige heerlijkheid* door!

Daarin, dat wij in de diepte van de belijdenis onzer zonden en vervloeking buigen, opdat wij gelooven in Hem, die ons gegeven is, om onze vervloeking op Zich te laden, opdat Hij ons met zijn heerlijkheid vervullen zou.

Dan bestraalt het licht der heerlijkheid van den opgewekten Verlosser ons; als de opgaande zon na den donkeren nacht.

Dan is het lente.

Dan gaat ons harte juichen in God.

En dan komen al de beloften des Woords ons tegenhuppelen, om ons de heerlijkheid van de Stad des Heeren, het Sion van den Heilige Israëls te profeteeren. De Heere zal zijn Gemeente stellen tot een eeuwige heerlijkheid, tot een vreugde van geslacht tot geslacht!

LXXXI. UW ZON ZAL NIET MEER ONDERGAAN [Jes. 60:17-22].

En [Ik] zal uw opzieners vreedzaam maken, en uw drijvers rechtvaardigen. Er zal geen geweld meer gehoord worden in uw land, verstoring noch verbreking in uw landpalen; maar uw muren zult gij Heil heeten, en uw poorten Lof.

De zon zal u niet meer wezen tot een licht des daags, en tot een glans zal u de maan niet lichten; maar de Heere zal u wezen tot een eeuwig Licht, en uw God tot uw Sierlijkheid. Uw Zon zal niet meer ondergaan, en uw Maan zal haar [licht] niet intrekken; want de Heere zal u tot een eeuwig Licht wezen. En de dagen uwer treuring zullen een einde nemen.

En uw Volk zullen allen te zamen rechtvaardigen zijn. Zij zullen in eeuwigheid de aarde erfelijk bezitten. Zij zullen zijn een spruit mijner plantingen, een werk mijner handen, opdat Ik verheerlijkt worde. De kleinste zal tot duizend worden, en de minste tot den machtig volk.

Ik, de Heere, zal zulks te zijner tijd snellijk doen komen!

Jesaja 60:17-22.

Het heil, dat de Heere zijn Volk toegezegd heeft van het begin der wereld af, is één. Het wordt wel in de eeuwigheid voleindigd, maar het vangt aan in den tijd.

Dat moesten we meer bedenken; dat moesten we meer zien.

Neen, ons heil is niet enkel in de eeuwigheid; het is ook in den tijd. Het was er in alle tijden. Het is er ook nu.

Van het eerste oogenblik af, dat de Heere tot zijn gevallen mensch kwam, was het heil er; de genade heerschte tot het eeuwige leven. Zij waakte in de belofte. Zij lichtte in het donker. Zij zegende. Altoos roepend in verlangen. Maar ook altoos troostend in toezeggingen. Altoos dragend. Zij was een honger en dorst; een hunkeren der nieren in den schoot; een turend uitzien naar de dingen, die niet gezien werden; altoos een nog-niet-zijn; een nog-niet-geopenbaard-zijn; een uitbreiden der armen naar de eeuwige dingen, naar de eeuwigheid, naar den hemel. Naar God. En daarom naar de toekomst.

Het Jeruzalem, de tegenwoordigheid des Heeren, zijn verlossend Aangezicht, zijn machtige Arm, zijn liefelijkheden, — ja, ze wachten in het eeuwige licht; ze dalen aan het eind der tijden in de Stad, die de Heere gebouwd heeft, uit den hemel neer; ze zullen pas in volheid gezien en genoten worden, wanneer de gordijnen, die de eeuwigheid van den tijd scheiden, weggeschoven worden en Gods engelen uitroepen: "het is geschied!" Maar toch *zijn* al deze dingen er in beginsel in den tijd. De Heere is nabij en rondom zijn Volk van nu aan en tot in eeuwigheid. Zijn liefelijkheden worden in zijn Tempel aanschouwd. Wie den Zoon ziet, ziet den Vader. Het beginsel der eeuwige vreugd dragen we in ons hart. Ware dit niet zoo, — wat zou de wereld zijn! Bedenkt, dat het gansche menschelijke geslacht door den almachtigen, heiligen, rechtvaardigen God ter dood veroordeeld is. En als we aan dien dood overgegeven zijn, hebben we geen wapen tot weerstand. Die dood verteert en verniet ons geheel. Slechts één machtige vernieling moest daarvan het gevolg zijn. Één ontembaar uitbreken der ongerechtigheid. Één brullend aanstormen van alle helle machten, waarvan het teeken soms even werd gezien, als de booze geesten zich in de bezetenen op de menschen wierpen, of, en dan nog onder beperking, in de zwijnen voeren. Bedenkt, dat de aarde om onzentwil vervloekt is en slechts doornen en distelen voor ons moest voortbrengen. Bedenkt ook, dat we vergaan door Gods toorn en dat we voor zijn gramschap niet kunnen bestaan. De ontzettendste hellesmarten zouden ons deel zijn, indien we op deze aarde slechts aan

onzelf, aan onze zonden en aan den dood overgegeven waren. Het zou een eeuwig zinken zijn in den afgrond. Nu *is* die afgrond er wel; en hij werkt; hij trekt; hij werpt zijn rook en vlammen op; hij doet zijn jammeren in teekenen uitgaan. Maar toch, hij is er slechts in beginsel. Hij is komende. Hij komt. De hemel en haar toekomstige heerlijkheden gaan er tegen in. Het licht tegen de duisternis. De zaligheid tegen de rampzaligheid. De Heere tegen den Booze. Ook die heerlijkheid, die zaligheid, dat Koninkrijk, komt: en *is* komende; *is* er in beginsel; en werkt; dat rijk der heerlijkheid giet zijn werking uit; het laat zich gelden; het omvat ons en is ons deel.

Hierin ligt de verklaring des levens.

Het is de hemel, het Rijk der heerlijkheid, dat in de gemeene genade over en in het gansche leven, en in heel het aardsche zijn, de zoomen zijner kleederen laat vallen, en alle weldaden uitgiet tegen zonde en ellende en dood in. En dat in de bijzondere genade de gemeenschap met God, de gemeenschap der heiligen, het beginsel des eeuwigen levens, op aarde brengt.

Maar het is ook het rijk der duisternis, de hel, die haar poorten opheft naar het leven; zij ketent in de macht der ongerechtigheden; zij sleept ter verdoemenis; zij belaagt en martelt het leven, dat uit God is.

Hierin ligt de sleutel der verklaring voor heel de natuur; voor heel de historie; voor alle terrein van zijn en van wetenschap; de sleutel der verklaring voor de menselijke ellende en verlossing en eere in natuurlijk en geestelijk opzicht, voor het lichamelijke en voor het zieleleven.

En hierin ligt ook de sleutel tot verklaring der Schrift; de verklaring ook der Profetie, in welke het karakter der Schrift vooral uitkomt. Elke volgende tijd wordt door de Profetie in verband met de eeuwige dingen gezien. Het is de eeuwigheid, die komt, de eeuwige heerlijkheid en de eeuwige ellende. Maar die eeuwige dingen komen niet slechts éénmaal, absoluut, aan het eind van alles; — zij komen aldoor; zij komen nader; zij komen in alle volgende tijden; zij komen in de wenteling der tijden; in de gebeurtenissen van spoedig; zij komen nu. Het eerste teken, dat komt, grijpt de Profetie aan en haalt daarin heel de toekomst in, tot den vollen dag der heerlijkheid toe.

Wanneer de schepeling aan den horizon, de flauwe kustlijn van het vaderland ziet, dan ziet en begroet hij daarin het vaderland zelf; heel het vaderland; niet slechts de kust, maar het land; zijn landerijen en bosschen; zijn dorpen en steden; de stad zijner woning; zijn huis en vrouw en kind; zijn thuiskomst en zijn thuis-zijn; zijn rust en zijn geluk. En dit is geen gezichtsbedrog. In het koord der redding, den drenkeling toegeworpen, komt de redding zelf tot hem; de handen der redders en de reddingsboot; de vaste bodem, waarheen hij gedragen zal worden; en de schoone dag, waarin de zonneschijn hem te midden zijner dierbaren koesteren zal na de ellenden van den bangen kouden nacht in de vreeselijke golven.

Zoo *komt* de eeuwige heerlijkheid in de belofte des Heeren aan Eva bij de verdrijving van den gevallen mensch over de gevloekte aarde. Die eeuwige heerlijkheid komt in Seth; in Noach; in Izak; in de verlossing uit Egypte; in Davids huis; in de bevrijding uit Babel; in de geboorte van Johannes den Dooper; in Christus' leven en lijden, sterven en opstanding; in de uitstorting des Heiligen Geestes; in de verwoesting van Jeruzalem; in heel de geschiedenis en worsteling van de Kerk uit de volken.

Telkens als de Profetie een nieuwen drager der toekomst begroet, in een persoon of gebeurtenis, dan begroet zij daarin de volle toekomst, al de volgende tijden, de eeuwigheid, eeuwige heerlijkheid en eeuwig verderf. Zij bindt dat alles aan die nieuw opkomende figuur; zij ziet dat alles in dit ééne teken.

Daarom brengt elke vervulling der Profetie schijnbaar minder dan zij deed verwachten; hoog, hemelhoog ging haar stem uit, maar de dingen, die komen, blijven betrekkelijk laag, gewoon, klein van omvang; zij brengen minder licht en minder heil, dan werd toegezegd; minder ramp en verderf, dan gedreigd werd.

Omdat ons oog niet profetisch ziet, aanschouwt het in Izak niet het zaad, waarin alle volken der aarde gezegend zullen worden; het vindt in de dagen van Johannes den Dooper niet de verlossing van al onze vijanden en van al degenen, die ons haten; het ziet in het Kindeken Jezus in Simeons armen niet Gods zaligheid, bereid voor het aangezicht van alle volken, een licht tot verlichting der Heidenen en tot heerlijkheid van Gods Israël. Het omvat in de uitstorting des Heiligen Geestes op den Pinksterdag niet de vervulling van Joëls profetie over de laatste dagen, de uitstorting van Gods Geest over alle vleesch bij de teekenen in den hemel en op de aarde, bloed en vuur en rookdamp, met verduistering van zon en maan.

In de zwaluw zien wij nog wel de lente komen; maar in den Christus zien wij niet het Koninkrijk der hemelen tot ons gekomen; in de uitstorting van den Heiligen Geest zien wij niet den Heere gekomen in zijn Tempel; in de worsteling van Gods Gemeente zien wij niet, wat aan Kajafas' oog gewezen werd: den Zoon des menschen, zittende ter rechterhand der kracht Gods en komende op de wolken des hemels.

En zoo zien wij ook niet de heerlijkheid des Heeren komen, waar het Evangelie uitgaat in de wereld der Heidenen. Wij zien daar niet het licht schijnen over het volk in duisternis gezeten. Wij zien niet die verlossende en verheerlijkende genade Gods, waar de roeping des Woords uitgaat. Wij zien niet den hemel der heerlijkheid, zich nederbuigend met al zijn rijkdom in het Sacrament. Wij zien niet die zaligmakende heerschappij der genade in de ontdekking van den zondaar voor God; in de worsteling der waarachtige bekeering; in het beginsel des geloofs; in het wankelende, arme, geestelijke leven; in de zwakke, door onweder voortgedrevene, ongetrooste Gemeente des Heeren op aarde. Wij zien niet den Geest der heerlijkheid, den Geest Gods, rustende op zijn belasterd Volk.

Voor onze eigen ziele grijpen wij in het Woord des Heeren niet den Heere zelf en al zijn heil vast. We vatten niet, als de vrouw in het Evangelie, den zoom van des Heeren kleed in de zekerheid, dat wij gezond zullen worden. Wij willen één lichtstraaltje vasthouden, met één beloftetje voor het oogenblik getroost worden, in plaats van op te staan op de stemme van Gods Woord en Christus over ons te laten lichten; in plaats van in Christus *alle* beloften Gods tegelijk aan te grijpen, die in Hem ja en amen zijn, Gode tot heerlijkheid.

Wie één draad van Gods Woord waarachtig aangrijpt, die grijpe heel het kleed aan; en daarmee heel het Koninkrijk der genade in Christus, dat in dat Woord tot ons komt; met alle vertroosting voor alle tijden en omstandigheden; met den vollen buit in het eeuwige leven.

Die volle vertroosting biedt het Woord, ook hier, in de Profetie, tekenend het zalige vrede-rijk bij Israëls roeping uit Babel. Het zal in Jeruzalem vrede zijn, eeuwige zalige vrede, één Volk van rechtvaardigen onder rechtvaardige en vreedzame opzieners en leidlieden. Geen misdaad zal de veiligheid schenden; geen ruwe kreet de harmonie verbreken. Het heil zal de muren Jeruzalems omringen, en de lof des Heeren zal het leven des Volks in zijn poorten vervullen. Het licht der zaligheid is duurzaam over Jeruzalem. De zon gaat niet meer onder, want de Heere is het licht van zijn Volk, nooit meer door wolken verduisterd. Daarom vloeien in de heilige Stad geen tranen meer. Israël woont daar bij zijn God in vrede en zaligheid; — als zijn planthof bloeiend voor zijn oog en door zijn hand bewaakt. En het leven ontsluit zich in machtige vermenigvuldiging, in eeuwige verrijking.

Dit heil komt. Het komt terstond. Het komt in de opening der poorten van Babel. Het komt bij het trekken naar Jeruzalems puin. Het komt in het herbouwde Jeruzalem. Het komt in Hem, die den Tempel laat breken, om hem in drie dagen te herbouwen. Het komt in zijn verrijzenis en hemelvaart. Het komt in zijn Gemeente elken dag. Het komt waarachtig. Het komt snel. Het komt aldoor. Het komt in alle wegen, die de Heere met ons houdt. Gelijk in de stormvlagen en onweersslagen, in de gure buien en zonnelachjes de lente komt, zoo komt de heerlijkheid onder de nooit meer ondergaande zon door al de worstelingen van al Gods Volk, door alle nederwerpingen en alle oprichtingen, door allen arbeid des Woords en des Geestes aan ons.

Ja de Zon *is* opgegaan. De eeuwige heerlijkheid is reeds in beginsel gekomen. Wij zien Jezus met heerlijkheid en eer gekroond. *De Zon gaat niet meer onder*. De Heilige Geest is gegeven. Wij zijn met onverbreekelijke banden gebonden aan het hemelsche Jeruzalem. Alle beloften Gods zullen aan ons en in ons vervuld worden.

Het Woord is profetisch. Het komt uit de eeuwigheid, uit God. En het keert weer tot de eeuwigheid, tot God.

Zij ook ons *oor* profetisch, en profetisch ook ons *oog*. Het profetische oor, het profetische oog is het oor, het oog des *geloofs*. Indien gij gelooft, zult gij de heerlijkheid Gods zien. Eeuwig in de hemelen. Maar ook komende in de tijden. In *uw* tijd. Ook *nu*.

LXXXII SIERAAD VOOR ASCH [Jesaja 61:1-3].

De Geest des Heeren Heeren is op Mij, omdat de Heere Mij gezalfd heeft, om een blijde boodschap te brengen den zachtmoedigen; Hij heeft Mij gezonden, om te verbinden de gebrokenen van harte; om den gevangenen vrijheid uit te roepen, en den gebondenen opening der gevangenis; om uit te roepen het jaar van het Welbehagen des Heeren, en den dag der wraak onzes Gods; om alle treurigen Sions te troosten; om den treurigen Sions te beschikken, dat hun gegeven worde sieraad voor asch, vreugdeolie voor treurigheid, het gewaad des lofs voor een benauwden geest; opdat zij genaamd worden eikeboomen der gerechtigheid, een planting des Heeren, opdat Hij verheerlijkt worde.

Jesaja 61:1-3.

In de Profetie spreekt de Christus, de Zoon van God, die gezalfd is met den Heiligen Geest, niet alleen tot Koning en Hoogepriester van zijn Volk, maar ook tot Profeet, om den verborgen raad en wil van God tot verlossing te openbaren en alle treurigen Sions te troosten.

Het is dan ook de Geest van Christus, die in de Profeten spreekt; het is de Christus zelf, die in hen spreekt door den Heiligen Geest.

Daarom spreekt de Profetie eeuwige dingen in den tijd. Als Gods profeet spreekt, staande in den kring van zijn tijd en in de omstandigheden van het oogenblik, dan doet zijn woord ja, op dat heden, maar het richt zich daarbij op heel het Volk van nabij en van verre, en het spreekt voor het oogenblik en voor alle eeuwen; het spreekt uit de volheid van den Christus; het roept al het heil en de heerlijkheid des Heeren uit.

En daarbij treedt dan de Christus in het profetisch woord gedurig meer persoonlijk op den voorgrond; de profeet valt daarbij als het ware weg en de Messias, de Gezalfde, spreekt bijna onmiddellijk tot Gods Israël en tot de volken.

Zoo is het ook hier, in Jesaja 61, de Christus, die spreekt. Hij doet Zich aan Israël kennen als van God den Vader gezonden, om de volle verlossing, bevrijding en vertroosting over hen uit te roepen, hen in al hun ellende, lijden en druk te vertroosten, en in blijde scharen te leiden voor den Troon van God, juichend in de kracht van het onvergankelijke leven als het wuivende eikenwoud.

De Christus Gods, de gezalfde Zoon des Vaders, sprak alzoo Israël toe in Jesaja's dagen, toen ballingschap en ellende werden geprofeteerd.

Israël zou in Babel de dienstknechten en dienstmaagden, de gevangenen en gebondenen benijden, die weleer op den vaderlandschen bodem het *jubeljaar* beleefden. In het jubeljaar toch keerde de verarmde tot de voorvaderlijke bezitting terug. Dan kwam er verruiming voor het benauwde hart. Dan werden zij, die als slaven verkocht waren, vrijgelaten. Dan werd door zoo menig een rouwkleed, het gewaad der treurigheid, dat geen kleed maar een zak genoemd werd, afdelegd; de asch, die de ongelukkige in zijn klagen zich op het hoofd strooide, werd afgeschud; het feestgewaad keerde weer, en de olie van den staat der eere werd weer als vreugdeolie over den schedel gegoten. De onteerde, verstootene, die met Abrahams zaad niet meer roemen kon, maar in zak en asch wegschulde, vertoonde zich weer in sieraad onder zijn volk. Het leven keerde tot zijn hope, tot zijn heerlijkheid terug; een leven weer in het land der beloften; in den roem en de verwachting Israëls; in zonneshijn en vreugde.

Wat dat wezen moest, verstaat elk, die de wegbuiging van het leven in een jaar van rouw, in armoede en schulden, in breking van kracht en welvaart, in schande en smaad

en nood kent. Met het vijftigste jaar, dat is in doorsnee éénmaal in elk menschenleven, kwam het jubeljaar weer, en daarmee levensvernieuwing, nieuwe levensglans, voor gezin en geslacht en volk. De toestanden, die zooveel gebroken en gebogen hadden, traden terug, en als door eeuwige hand bewogen, boog Israëls leven weer op, gelijk de natuur in de lente, met iets van het teeken van een onverderfelijk, onverwelkelijk bestaan. Naar de toekomst des Heeren, naar de heerlijkheid van zijn Volk Israël, hief het Bondsvolk in het jubeljaar het hoofd weer uit zijn zuchtingen op.

Dat moest in Babel verstaan worden.

En nu roept de Christus door de Profetie over Sions gebannnenen, gebondenen en benauwden, over Sions bedroefden en gebrokenen, de blijde boodschap van het jubeljaar uit. De Heere zou Zich wreken over zijn Volk. Hij zou den weerpartijder terugwijzen, den verdrukker verbrijzelen. Israël zou weer als des Heeren planthof bloeien en geuren in nieuwhed des levens; niet meer den gebroken biezen gelijk, maar krachtig schoon als de eiken der gerechtigheid, dat is als de echte eiken, de eiken in hun onvergankelijken roem. Door het goddelijk oog belonkt, zou Gods Volk weer pralen in zijn schoonheid.

Let er nu op, hoe deze profetie schijnbaar slechts zeer ten deele vervuld wordt. Op de vaderlijke erve komt Israël, uit Babel weerkeerend, niet meer tot zijn vorige heerlijkheid. Toch heeft de Christus in deze profetie die heerlijkheid voor Israël in ballingschap uitgeroepen. Met deze beloften, met deze vertroosting, heeft de Messias Zich hier aan zijn Volk bekendgemaakt en aangeboden. En zijn Woord is waarachtig, gelijk Hijzelf. Hij is gezalfd met den Heiligen Geest. Hij verklaart, Hij ontsluit, den Raad en den Wil van God. Zijn Woord doet, wat het zegt. Hemel en aarde zullen voorbijgaan, maar zijn Woord gaat niet voorbij.

Let ook op het evangelisch verhaal in Lucas 4. In de Synagoge te Nazareth treedt de Christus als leeraar op; Hij leest uit den Profeet Jesaja deze zelfde schriftplaats; en Hij neemt allen twijfel weg, door Zichzelf als den Gezalfde des Heeren aan te wijzen: "Heden is deze Schrift in uw ooren vervuld!" Dat wil dus zeggen, dat de Christus Zich aan het Israël zijner dagen, aan de zijnen te Nazareth, bekend maakte als den Messias, die het echte volle jubeljaar kwam uitroepen; die het juk van zijn Volk kwam verbreken; die allen smaad van zijn Volk kwam wegnemen; die alle ingezonkenen, alle verloren schapen van het huis Israëls, kwam aangrijpen en opheffen; en die zijn Israël in de kracht en volheid van het onvergankelijke leven tot zijn recht en zijn eere kwam brengen als het Volk van God.

En waar is dan, als de Christus zoo spreekt, voor uw blik de vervulling van zijn Woord in Israël, in het Nazareth van zijn dagen?

En zoo spreekt al de dagen de Christus in het Woord tot zijn Gemeente. Zoo spreekt Hij ook nu. Over u en over uw huis. Over uw hart en leven. Hij roept de wrake Gods uit over den Booze, die u belaagt, en over al zijn machten, die u benauwen. Hij komt met de volle verlossing, de volle bevrijding, de volle vertroosting tot u. Hij buigt Zich over u in al de gebrokenheid, armoede, treurigheid en ellendigheid van uw leven en zijn; in uw diepe gezonkenheid; in uw afdoling en hopeloosheid; in uw gevangenis en uw boeien; in uw zak en asch. Hij is hier. Hij is bij u. Hij van den Vader gezalfd met den Heiligen Geest, om de blijde boodschap van het waarachtige jubeljaar, van uw volkomen verlossing, van uw volledige vertroosting, van uw met olie gezalfde leven, van uw waarachtig geluk, van uw eeuwige onvergankelijke blijdschap en zaligheid over u uit te roepen. Uw treurkleed, uw gescheurde zak, moet weg. Sieraad moet op u komen in de plaats van uw asch. Het feestgewaad, het gelaat van het vreugdevolle leven moet het uwe zijn. Uw leven moet bloeien en blinken in kracht, in den lof des Heeren, als de eikenboomen Gods.

Daartoe dient u het Woord. Daartoe spreekt de Christus het Woord over u in den Naam des Vaders en in de volheid van de zalving des Heiligen Geestes.

O, zeg niet, dat Hij zijn Woord niet doet! Gij ziet dat zoo niet, maar Hij doet zijn Woord; Hij doet het geheel. Hij is getrouw aan zijn zalving. Hij roept uit *èn* Hij beschikt voor de

treurigen Sions sieraad voor asch, nieuwhed des levens, de onvergankelijke vrijheid en blijheid der heerlijkheid.

Dat leek zoo niet, maar het *was* toch zoo in de dagen van den uitgang uit Babel. In het overblijfsel kwam de Christus, als Simson buigend naar de pilaren van der Filistijnen tempel, om aan zijn Volk de heerlijkheid Gods te beschikken. Hij kwam in het overblijfsel en wendde daarmee Israëls smaad voor altoos af.

Dat leek zoo niet, maar het *was* zoo in het Israël van Jezus' dagen. In Nazareth en in zijn huis heeft Hij onvergankelijke eere gebracht. In Israël heeft Hij in woord en wonder voor altoos het waarachtige jubeljaar geteekend. In zijn lijden is Hij in de asch, in de gevangenis, in de macht van den weerpartijder gedaald. En in zijn opstanding heeft Hij de vergeving der schulden en het nieuwe onvergankelijke leven aan het licht gebracht, — alle treurigen Sions vertroostende.

De schaduw van het jubeljaar en het woord der Profetie zijn vervuld voor alle gebrokenen van hart, voor alle verloren schapen van het Huis Israëls. O, hoort naar Gods Gezalfde, naar den Profeet in heerlijkheid. Het leven van het jubeljaar *is* uw deel in Hem. Hij *heeft* het bevrijde leven voor u, het eeuwige blijde leven, met altoos frissche kransen van heerlijkheid om het onsterfelijke verheerlijkte hoofd. En gij hebt er deel aan *door het geloof*. Sieraad voor asch. Onvergankelijke blijdschap. Een leven als de eikenboomen Gods. In eeuwige kracht en onvergankelijk geluk bij uw God en al zijn Volk.

Geniet er van door het geloof.

Laat u troosten door den Christus. Uw weerpartijder is overwonnen; uw verdrukker is verbrijzeld; uw ongerechtigheid is verzoend; uw smaad is weggenomen; uw nacht is voorbij; uw hoofd wordt verhoogd; uw erfenis is bewaard in de hemelen; onverderfelijk; onbevlekkelijk; onverwelkelijk. Uw Bewaarder zal niet sluimeren. De Heere zal uw uitgang en uw ingang bewaren van nu aan tot in eeuwigheid.

Kom, trek door het geloof het gewaad des lofs aan, uw sieraad voor uw God en Zaligmaker. Hij doet welhaast uw heilzon dagen. Uw Redder is uw God.

LXXXIII. PRIESTERS DES HEEREN [Jes. 61:4-9].

En zij zullen de oude, verwoeste plaatsen bouwen, de vorige verstoringen weder oprichten en de verwoeste steden vernieuwen, die verstoord waren van geslacht tot geslacht.

En uitlanders zullen staan en uw kudde weiden; en vreemden zullen uw akkerlieden en uw wijngaardeniers zijn. Doch gij zult priesters des Heeren heeten; men zal u dienaren onzes Gods noemen; gij zult het vermogen der Heidenen eten, en in hun heerlijkheid zult gij u beroemen. Voor uw dubbele schaamte en schande zullen zij juichen over hun deel; daarom, zullen zij in hun land erfelijk het dubbele bezitten; zij zullen eeuwige vreugde hebben.

Want Ik, de Heere, heb het recht lief; Ik haat den roof in het brandoffer, en Ik zal geven, dat hun werk in der waarheid zal zijn; en Ik zal een eeuwig Verbond met hen maken. En hun zaad zal onder de Heidenen bekend worden, en hun nakomelingen in het midden der volkeren; allen, die hen zien zullen, zullen hen kennen, dat zij zijn een zaad, dat de Heere gezegend heeft.

Jesaja 61:4-9.

"Uitlanders" zijn de schrik van Zuid-Afrika en China en van zooveel streken en volken in de wereld, in Oost en West.

Zij komen maar, — de wereldmacht achter zich, — in naam van vuist en arm, van geld en macht, van de grooten en de menigte. En ze stellen aan een vrij volk in zijn eigen land hun eisch, straks hun wet. Hun hand grijpt naar het goed en naar het leven, terwijl hun voet vrijheid en recht vertrappt. De mannen zenden zij in ballingschap, de vrouwen en kinderen nemen zij gevangen; den veestapel vernietigen zij; de hoeven branden zij plat, en hun hand legt beslag op den bodem met zijn gouden schat.

Dit is de Engelschman niet alleen, — het is de uitlander. Het is de menschheid, wáár zij ook in dit type van uitlander optreedt. Hier is de ruwe klant geteekend, die als struikroover of landlooper u zijn vuist of wapen voorhoudt, eischende uw goed of uw leven; hier is de wilde roofstam, die er op uit is, om zich meester te maken van wat anderen wonnen en saambrachten. Hier zijn de volken der oudheid, die telkens weer uittogen, om andere volken te overheeren, hun land te nemen, en hen cijsbaar en dienstbaar te maken. Hier zijn de slavernij en de slavenhandel. Hier is de wereldhandel in het algemeen en de kolonisatie. Hier zijn de nieuwere en de nieuwste plannen, om de volken der wereld onder de banden der wereldbeschaving te brengen, ze te ringelooeren door vreemd geweld. Hier is al dat woelen overal, om den naaste van den zetel te werpen, onder den voet te halen, en zichzelf daardoor te verrijken en te verheffen. Waar deze uitlandersgeest wordt losgelaten en doorbreekt, daar staat hij nergens voor en wordt de bandieten-gruwel alom schaamteloos bedreven. Ja, onder de leus van vrijheid en recht voor allen, hunkert het Socialisme, om zich als *de* uitlander te werpen op de maatschappij en al het menschdom onder één geesel te doen kruipen.

Die uitlandersgruwel moet men kennen, om hier het Woord des Heeren te verstaan.

Ook Israël kende de uitlanders. Dit volk had het land Kanaän van den Heere ontvangen. Om in dat land een volk te zijn, een eigen volk, het Volk van God, Israël, een *priesterlijk* koninkrijk; het licht der waarheid dragend voor alle geslachten en volken; priesterlijk biddende bij de belofte en bij het schaduwachtige offer, den Heere dienende in zijn Tempel. Daarom en daarbij kwam aan dit volk de zegen der aarde toe van zijn God. Gelijk Levi's stam aller tienden moest ontvangen en Aärons priesterhuis de weelde van

Levi genieten moest, — zoo moest Israël onder de volken de melk en den honig voor zich zien vloeien, en wonen in lachende dalen en op juichende heuvelen, bij zijn rijke akkers en onder zijn wijnstokken en vijgeboomen.

En daartegen kwam nu in Edom en Ammon, in Filistijn en Egyptenaar, in Assyrië en Babel, de uitlander op. Daartegen gaat altoos de uitlandersgeest in, gelijk de slang tegen het paradijsbezit. Niet slechts moet een mensch, een stam, een volk *beroofd* worden, maar zij moeten geen *volk*, geen *stam*, geen *mensch* meer zijn, — zij moeten niet komen tot een leven in hun eigen roeping en eere van en voor hun God. Israël mag geen *Israël* zijn, geen *priesterlijk koninkrijk*, — geen lof op aarde. Daarom dringt het alles in de wereld op Israël en Jeruzalem aan, het eigen vleesch en bloed in Israël helpt zondigend mee; en het einde is voor Israël,— geen volk meer, — in de Babylonische ballingschap, terwijl land en erve verwoest liggen, Kanaän verstoord en Jeruzalem vertreden, geslacht op geslacht!

Hiertegen nu gaat de belofte van den Christus in. Hij, de Gezalfde, komt alle treurigen Sions troosten: Israël zal nog Israël zijn! Een andere geest zal vaardig worden over Babel, over de uitlanders, over de volken der wereld. Zij zullen naar Jeruzalems herbouwing vragen. Zij zullen de akkers en de wijngaarden voor Israël herstellen, opdat Israël zijn land en woning weer richte voor zijn God. De volken zullen hun vermogen en heerlijkheid dienstbaar maken, opdat *elk* volk beantwoorde aan zijn roeping en *Israël* leve voor zijn priesterlijke taak. Een priesterlijk deel zal Israël beschoren zijn; voor zijn dubbele schande nu een dubbele eere, een dubbele zegen in het eigen land, eeuwige vreugde in den dienst van zijn God te midden der volken, van geslacht tot geslacht!

In het wonder van Israëls terugkeer uit Babel naar Jeruzalem onder de gunst van Cyrus wordt deze profetie, zelf in schaduwen sprekend, schaduwachtig vervuld.

Maar vervuld wordt deze profetie in waarheid in en met en door de komst van den Christus in het vleesch. De dagen zijner vernedering waren de dagen der uitlanders, in Herodes en Pontius Pilatus met de Heidenen en het volk Israël. Toch hebben zij al te samen moeten dienen, om den Christus in zijn priesterlijke roeping te doen verkeerren, — totdat het volbracht was. Toen heeft Hij ontvangen het dubbele deel, alle macht in hemel en op aarde. En sinds is zijn Israël de Gemeente Gods, aan wie de geheele wereld is overgegeven, om haar te verlichten en te zegenen, te doopen en te leeren in den Naam des Heeren. Sinds moeten wetenschap en handel, volkeren woeling en vorstenmacht, natie en overheid, dienstbaar zijn aan de Gemeente van Christus, opdat de Gemeente Gods de wereld zegene, en in lof en bede en dankoffer in Christus' naam de eere der aarde in des Heeren Tempel indrage.

De Gemeente van Christus leeft niet voor de aarde, maar voor haar roeping als een koninklijk priesterdom, een heilig Volk. Waar des Heeren Volk zich weer opmaakt, om *Israël* te zijn, de oude verwoeste plaatsen te herbouwen, de verstoringen weer op te richten, daar keert, naar des Heeren belofte, de geest der natiën. Daar bouwt straks willig de uitlander den akker en verzorgt den wijngaard voor de Gemeente Gods, opdat zij leve voor het Woord. Daar maken de volken ruimte voor het Evangelie. Daar brengen wetenschap en handel en kapitaal en nijverheid en kunst hun schatting voor de zaak des Heeren. Daar brengt alle arbeid met blijdschap het zijne op voor den dienst des Woords. Daar wordt de dienstknecht des Heeren niet meer ingewikkeld in de handelingen des leeftochts, maar deelt een iegelijk, die in het Woord onderwezen wordt, naar de eere zijner goddelijke roeping, met blijdschap van al zijn goederen mede aan wie hem onderwijst. Daar is ruimte van leven voor de zaak des Heeren, en het priesterlijk Volk Gods kan in de wereld vooruit. De overheid kust dan den Zoon en handelt verstandiglijk, den Koning der koningen dienend naar zijn Woord, en Hem eerende in zijn Gemeente, door haar roeping, haar taak en haar recht te erkennen.

De Heere Christus troost alzoo zijn Gemeente tegen den geest der tijden. Vooral ook van *onzen* tijd. Hij handhaaft Israël, zijn Volk, zijn Kerk in haar roeping en plaats onder de volken der wereld; akker en wijngaard en uitlander, het nationale en het volkerenleven, het politieke leven en het natuurlijke leven, ze blijven liggen onder den profetischen

eisch van zijn Koninkrijk, van zijn Woord; om het priesterlijk Volk zijn eere te bieden, opdat de Heere verheerlijkt worde. — Dan wordt ook de oude uitlandersgeest teruggedrongen; een andere geest domineert; een andere wedijver drijft; een andere gemeenschap brengt de volken saam; en, met het priesterlijk Volk, worden naar Psalm 67 de aarde en haar volken gezegend. Het menschelijk leven komt tot zijn recht.

Wereldhistorisch is deze profetie voor de Gemeente Gods, die niet slechts een preek voor zichzelf hoort, maar die iets beseft van haar roeping voor heel het leven van volk en menschheid; — en die daarom in benauwdheid weent, waar niet de waarheid Gods, maar de uitlanderswijsheid der revolutie de volken in hun leven beweegt, wegdringend het koninklijk priesterdom van den weg, dien de Heere aan zijn Kerk in het publieke leven gewezen heeft. Troostrijk is hier ook het Woord voor wie bidt om vrijheid en om recht, om de eere van volk en natie, van geslacht en mensch in het menschelijk leven.

Wierd er naar den Christus, Gods Gezalfde, onzen Profeet en Redder, den Koning der koningen en den Heer der heeren, toch gehoord! Werd toch de Schrift weer *Gods Woord* voor *Kerk* en *leven*. O, — dan braken de levensboeien. Dan rees Gods Gemeente op uit haar smaad. Dan kwam er een ander nationaal en politiek leven. Dan kwam de eere der volken weer. Dan werd Holland ook weer Holland in zijn wereldhistorische beteekenis.

Dan is Afrika voor de Afrikaners. Dan daalt de zegen over China. Over Indië. Over de wereld.

De Heere haat den roof in het offer, de schending, die de uitlanders plegen aan zijn Tempel en altaar, aan de levensroeping van Kerk en volk. Hij haat den uitlandersgeest, die zijn Gemeente miskent en geen recht doet aan zijn Woord. En waar Christus door zijn Geest en genade regeert — daar *wordt* het dan ook anders!

Ook in het persoonlijke leven. Daar wordt ons werk *in der waarheid*. De uitlandersgeest wijkt dan terug, die roof pleegt aan het offer. Dan wordt het ons, om dat offer te doen en om dien Priester, die ons door zijn offerande behoudt. Dan wordt het natuurlijke leven voor ons nummer twee. Wij leggen het aan de voeten van Christus, opdat het Hem toebehoore. Zoo treden we dan ook zelf als priesters des Heeren op, om de verwoeste plaatsen te bouwen en het leven te leiden in de sporen der gerechtigheid.

Wie dat kent, die zucht in zichzelf bij zooveel benauwing door den uitlandersgeest van buiten en van binnen.

En hij wordt door den verhoogden Christus getroost.

Eenmaal zal het werk in der waarheid zijn, al Gods Israël *priesters* des Heeren op de gezegende aarde in eeuwige vreugde!

LXXXIV. ZEER VROOLIJK IN DEN HEERE [Jes. 61:10, 11].

Ik ben zeer vroolijk in den Heere; mijn ziel verheugt zich in mijn God!

Want Hij heeft mij bekleed met de kleederen des heils, den mantel der gerechtigheid heeft Hij mij omgedaan; gelijk een bruidegom zich met priesterlijk sieraad versiert, en als een bruid zich versiert met haar gereedschap.

Want gelijk de aarde haar spruit voortbrengt, en gelijk een hof hetgeen in hem is gezaaid doet uitspruiten, alzoo zal de Heere gerechtigheid en lof doen uitspruiten voor al de volkeren.

Jesaja 61:10, 11.

"Juicht, vromen! in uw lot; verblijdt u steeds in God! Verblijdt u in den Heere ten allen tijd; wederom zeg ik u: verblijdt u!"

Zoo roept de Geest des Heeren in de Gemeente Gods door het Woord, door den Psalm, door het eigen lied der geloovigen. Het Woord legt die sprake der blijdschap in den Heere op de lippen der geloovigen zelf: "ik ben zeer vroolijk in den Heere; mijn ziel verheugt zich in mijn God!"

Het is een blijdschap des geloofs, een vroolijkheid in de belofte Gods. Abraham heeft verlangd den dag van Christus te zien en hij heeft hem gezien en is verblijd geweest. En Israël is in zijn tempelzangen langs de trappen der beloften zijns Gods tot het Halleluja opgeklommen. Zoo stijgt de psalm der blijdschap uit de *Profetie* op bij de puinhoopen van Jeruzalem.

Zeker, het zijn ook de ervaringen der uitreddingen Gods, de ervaringen van zijn gunst en van zijn zegeningen, die tot den blijden psalm stemmen. Elke morgen, elke lente, elke zonnestraal en bloem, iedere vervulling van onze nooddrift, iedere verzachting van leed en wonde, elke vriendelijkheid, elke zoete sympathie, elk medegevoel en alle gemeenschap in de levensworsteling verkwikt en beweegt het hart, om zich op te richten in blijmoedigheid. Hoeveel te meer, indien de Heere Zich in zijn weldaden bijzonder aan ons betuigt en betoont een Hoorder der gebeden, een God van overvloedige verlossing en zegening. "Loof den Heere, mijn ziele, en al wat binnen in mij is, zijn heiligen Naam! Loof den Heere, mijn ziele, en vergeet geene van zijn weldaden!" [Ps. 103:1, 2] Maar wie het leven recht verstaat, die wordt door dat alles ondersteund en bemoedigd, om te *leven*, om te loopen in de loopbaan, te werken, zolang het dag is, en zich uit te strekken naar hetgeen nog niet is, naar den prijs der roeping Gods, die van boven is in Christus Jezus; naar dat ééne, laatste, volle, waarachtige, eeuwige, dat komt. Zonder de *toekomst* is het heden niet, en zonder die toekomst vraagt het hart niet naar bemoediging en blijdschap. Waar slechts ellende en ondergang verwacht wordt en toch nog een vreugde voor het oogenblik wordt begeerd, de vreugde der vergetelheid, daar begaat de dwaasheid een misdaad aan het hart. Wie zich nog laat bemoedigen en oprichten, wie nog blijde den morgen begroet, die strekt zich naar de *toekomst* uit; die is van de toekomst nog niet los, en laat zich weer bewegen, om te hopen.

Dat is bijzonder zoo in de Gemeente Gods, in haar leven en historie. En dat moet zij verstaan. Zij moet in haar blijden glimlach, in haar psalm, tot het volle besef doordringen, dat haar leven met Christus in God verborgen is, en geopenbaard zal worden in den laatsten tijd. *In den laatsten tijd* moet zij zich verblijden, nu een weinig tijds, zoo het noodig is bedroefd zijnde door velerlei beproeving. In haar God en Zaligmaker, die in zijn openbaring haar verheerlijken zal, moet zij, hoewel Hem niet ziende, maar geloovende, zich verheugen met een onuitsprekelijke en heerlijke vreugde. Alle ervaring, elke openbaring, iedere voortgang in den weg haars Gods, moet haar verblijden, — om het *einde*, om de *belofte*. Zeker, dat moet *geleerd* worden.

Eva meende in haar eersteling reeds het zaad der belofte, waar haar hart zich naar uitstreckte, aan haar boezem te drukken en de verlossing verkregen te hebben. Wij willen de belofte steeds in het heden rukken. Israël wilde het koninkrijk altoos in zijn land en in dezen tijd. En Maria Magdalena moest leeren, dat zelfs in de opstanding van Christus de dag harer verzadiging niet was aangebroken. Aan het *einde* der wereld zeide de Heere Jezus Christus den zijnen het Koninkrijk toe. En sedert roept de stem des Woords de Gemeente op tot de worsteling om het einde.

Abraham leerde dan ook, in Izak te verwachten, en te sterven in het geloof. David heeft zijn zang van het Koninkrijk des vredes in den schoonen eeuwigen morgen op het verheerlijkte aardrijk, met stervende lippen gezongen. En de Geest des Heeren leert de Gemeente van Christus altoos weer het profetische lied: Hij komt, Hij komt! Ik ben zeer vroolijk in den Heere! Want gelijk de aarde haar spruit voortbrengt en gelijk een hof hetgeen in hem gezaaid is, doet uitspruiten, alzoo zal de Heere gerechtigheid en lof doen uitspruiten voor al de volken! Het volle zalige menschenlijke leven komt! Recht en eere en vreugde, de vrijmaking des levens, voor volk en Kerk, — zij komen. Zij breken door. Zij zullen gezien worden. Hunner is de toekomst. Zij behalen de zege. Zij hebben het einde. Zij vervullen de eeuwigheid. Dáárin is de openbaring en de liefde Gods; daarin koepelt zich de eeuwige Tempel Gods, de glorie van zijn werk, waarin heel zijn Schepping juichen zal bij de aanbidding en den lof van zijn priesterlijk Volk, Hem liefhebbend, en lovend in overderfelijkheid — den Vader en den Zoon en den Heiligen Geest!

Al wat uit God geboren is, moet langs de trappen der belofte tot dien psalm der vroolijkheid in den Heere leeren opklimmen; jagen naar de toekomst; verwachten den dag des heils; juichen in wat nog niet geopenbaard is.

O, *eerst* weet het geestelijk leven dat niet. Het vraagt slechts om vertroosting voor nu, om een blijden dag; het leeft bij stemmingen, het slaat zichzelf gade, om maar altoos te vragen, hoe het er mee is. Het zingt, als het rund in den stal wordt gebracht; als de olie over de ziel druipt; — maar het is stom, als de kooi ledig is. Het is verzekerd, als de zonneschijn doorbreekt; — maar het is buiten hope, als het donker wordt. Het juicht en huppelt van zielevreugd, als het licht der genade, der liefde en des vredes het hart binnenvalt; — dan is de overwinning behaald. Maar het staat straks handenwringend, zoo niet mokkend, met Maria bij het graf, omdat de Heere weg is, en de hope bedrog schijnt. Het dreigt met Petrus in verloochening te vallen, omdat de rijkdom der ziel met het zwaard niet te houden was.

Dat is het geestelijk leven als kind; het geestelijk leven zonder opvoeding en ervaring, zonder zorg en wijsheid; het geestelijk leven bij den dag en van de hand in den tand; het geestelijk leven, dat al zijn geld op zak draagt en telkens zien en tellen moet; het geestelijk leven, dat den daghandel langs den weg drijft, 's morgens aan de markt inkoopt en vóór zonsondergang met goede winst uitverkocht moet zijn; het geestelijk leven zonder kapitaal; bij het manna op aarde en niet bij den schat in den hemel; het leven der losse kinderen, niet het leven van het Huis Gods; niet het leven der Gemeente van Christus, wier Vader in de hemelen is.

Ik ben zeer vroolijk in den Heere! zoo leert het welopgevoede geloof der Gemeente Gods naar de meening des Geestes op de stem der Schriften zingen bij de *belofte*, bij de *Profetie*, bij het *Woord*, over de dingen, die *nog niet* zijn.

Het lied der blijdschap van Gods Kerk is een *bruidegomslied*, een *bruidslied*; een lied uit de belofte, uit de toezegging, uit den ondertrouw; een lied over het toekomende; een lied hamaäloth, bij het optrekken naar de Stad, het Huis, den Hof des Heeren, naar de toekomst der Kerk, naar de verlichting aller volken, naar het einde der wereld, naar het nieuwe Jeruzalem, naar de Bruiloft des Lams, naar de eeuwige zaligheid en heerlijkheid: "Ik ben een vreemdeling in Mesech! Ik hef mijn oogen op naar de bergen, van waar mijne hulp komt! Ik verblijd mij in hen, die tot mij zeggen: wij zullen in het Huis des Heeren gaan! Onze oogen zijn op den Heere, totdat Hij ons genadig zij! Onze hulp is in den Naam des Heeren, die hemel en aarde gemaakt heeft! Die op den Heere vertrouwen zijn als de berg Sion, die niet wankelt maar blijft in eeuwigheid! De Heere heeft groote

dingen aan ons gedaan, dies zijn wij verblijd. Zoo de Heere het huis niet bouwt, tevergeefs arbeiden de bouwlieden! Welgelukzalig is een iegelijk, die den Heere vreest! Zij hebben mij dikwijls benauwd van mijn jeugd af! Ik verwacht den Heere en ik hoop op zijn Woord! Israël hope op den Heere van nu aan tot in der eeuwigheid! De Heere heeft Sion verkoren; Hij heeft het begeerd tot zijn woonplaats! Hoe liefelijk is het, dat broeders ook samenwonen! Ziet, looft den Heere!" (Ps. 120-134).

Maar bij haar bruidspsalmen, bij haar blijdschap in de belofte der toekomst, is de Kerk des Heeren *Bruidegom*. Haar leven is een leven als van een *bruid* bij de belofte; van een bruid *in haar bruidsdagen*. De bloemen der toekomst zijn bij haar. De teekenen van haar geluk komen naar haar toe. Zij ziet haar bruidegom in zijn feestkleed, in zijn bruiloftskleed, zijn priesterlijk sieraad. En zij zelf is zich versierende met haar bruidseere, haar tooisel is bij haar. Straks zal zij hem tegentreden, die haar roept tot haar geluk, haar heil is nabij! Zóó zingt haar hart den psalm der blijdschap bij de belofte.

Ja, Israël had dat sieraad in land en Tempel, in altaar en priesterdienst; de teekenen der belofte waren bij Gods Kerk onder het Oude Verbond.

En hoeveel meer zijn die teekenen voor de Gemeente des Heeren onder den nieuwen dag. De Bruidegom is, in zijn verrijzenis uit de dooden, opgestaan uit zijn slaapkamer, vroolijk als een Held, om het pad te loopen. De Heere heeft Hem de kleederen des heils aangetrokken en den mantel der gerechtigheid Hem omgedaan. Hij zingt het, lied van zijn Gemeente. Hij zingt het als haar Hoofd en Bruidegom. Hij zingt in de Groote Gemeente den lofpsalm. Hij jubelt onder de zaligen in den hemel, die het sieraad der ruste en des vredes, des Geestes en der heiligheid dragen bij Hem. Hij zingt het lied voor, ook aan zijn Kerk op aarde. En Hij schikt haar, bij zijn roepen om haar lied, haar sieraad toe. Hij siert haar in wedergeboorte en rechtvaardigmaking; door vergeving en vernieuwing; in geloof en in liefde; in de gemeenschap der heiligen en in de gaven des Geestes; in ervaringen en in verwachtingen; in beproevingen en in overwinningen. Hij omringt haar met versiersel. Maar Hij vraagt daarbij den psalm van haar blijdschap niet om haar *tooi*, maar om de *toekomst*; om den dag der heerlijkheid; om Hemzelf: "Ik ben zeer vroolijk in den Heere!"

Kome dan Gods Volk er toch in, dat wij het lied van de Gemeente Gods uit alle geslachten moeten zingen, het lied der blijdschap, dat de Christus met de zaligen zingt voor den Troon. Het moet ons niet te doen zijn, om ons eigen lied van ons dagje, het neuriën van onze stemming, maar om het lied des geloofs van Abraham, Izak en Jacob, van Mozes en van het Lam. Het wordt daarboven gezongen; het worde ook hier beneden gezongen. Ook in mijn ziele. Ook in den kelder mijns harten; ook in mijn donkerheid.

Door het geloof.

Ziende op den Heere, in wien al de toekomst eeuwig *heden* is. Die al zijn Volk verlost heeft. Die Christus uit de dooden heeft wedergebracht en Hem verheerlijkt heeft aan zijn rechterhand. Die ook over ons het sieraad der Bruid doet komen. En die het alles aan ons zal vervullen naar zijn Welbehagen, naar zijn belofte:

Ik ben zeer vroolijk in den Heere!

LXXXV. MIJN LUST IS AAN HAAR [Jes. 62:1-5].

Om Sions wil zal ik niet zwijgen, en om Jeruzalems wil zal ik niet stil zijn, totdat haar gerechtigheid voortkome als een glans, en haar heil als een fakkel, die brandt.

En de Heidenen zullen uw gerechtigheid zien en alle koningen uw heerlijkheid. En gij zult met een nieuwen naam genoemd worden, welken des Heeren mond uitdrukkelijk noemen zal. En gij zult een sierlijke kroon zijn in de hand des Heeren en een koninklijke hoed in de hand uws Gods. Tot u zal niet meer gezegd worden: "de verlatene", en tot uw land zal niet meer gezegd worden: "het verwoeste", maar gij zult genoemd worden: "mijn lust is aan haar!" en uw land: "het getrouwde"; want de Heere heeft een lust aan u, en uw land zal getrouwd worden. Want [gelijk] een jongeling een jonkvrouw trouwt, [alzo] zullen uw kinderen u trouwen; en [gelijk] de bruidegom vroolijk is over de bruid, [alzo] zal uw God over u vroolijk zijn.

Jesaja 62:1-5.

De Christus rust niet, voordat zijn Gemeente geheel verheerlijkt is. Sion moet schitteren in haar recht, als de zonneglans op den middag, en lichten in haar heil, als de hoogopbrandende fakkel in den nacht. Tot zoolang roept de Christus als Priester naar den Troon van God en als Profeet door zijn Woord over de Gemeente op aarde. Om Sion zal Hij niet zwijgen en om Jeruzalem Zich niet stilhouden, totdat haar recht doorbreekt en haar heil gezien wordt.

Gewroken moet Sion worden op de geschiedenis, op de wereld en haar ijdelheid, gewroken moet de Gemeente des Heeren worden als de uitverkorene Gods. Daar denkt de Christus over; zijn Geest overlegt in het Woord, in de Profetie; en de overlegging zijner profeten, zijner dienaars, gaat daarin mee, — beantwoordende aan de innerlijke bewegingen des Welbehagens en der Verkiezing, die van eeuwigheid in God zijn, om zijn uitverkorene te wreken op de wereld der ijdelheid en te verheerlijken in zaligheid.

De roerselen der verkiezende liefde moet men verstaan, om hier het woord der vertroosting te volgen en het in de wonden des levens te laten invloeien, het in eigen hartewonden als balsem te laten werken.

Denk u den jongeling, den man, die met het waarachtige vuur eener verkiezende liefde bemint.

Nu is echter zijn beminde in ander oordeel niets waard; zij komt niet in aanmerking; men gaat haar voorbij, men kiest allen boven haar. Zij maakt ook geen indruk; zij is mat en dof, zij boeit niet maar verbergt zich veeleer; zij komt uit als in een drukkenden nevel, — niet in vriendelijken lichtglans; zij schijnt wel zelve de verkiezing, die in haar de liefste, de schoonste in liefde, wil zien, te logenstraffen. De onwaarachtige, de onbeduidende, de vreemde en slechte, de ijdele en waardelooze vrouwen dragen den roem, pralen in haar optreden en zijn de erkenden. Hun drukke glans stelt de verkorene nog meer in de schaduw.

Ja, almeer wint het valsche oordeel van den tijd over het vrouwelijke leven veld en dreigt zelfs de uitverkorene te verleiden, te verfrissen en te vernieuwen, met den grooten hoop. De ware beminlijke, de echte verkorene, de liefste, zooals het in diep zelfgevoel verkiezende mannenhart haar kent in de echte schoonheid der beminlijkheid, in den echten adel van het godsgeschenk, dat de Heere in de vrouw gewrocht heeft, — zij is ongewild, onbegeerd, ongenoemd; zij wordt belachen en versmaad; door de verbasterende mannen, — door de ontvrouwde vrouwen zelf!

Ja, het voorwerp der ijverende liefde van het brandende mannenhart laat zelf zich de parel van het echte vrouwenleven ontfutselen, ontglippen; zij gevoelt niet meer het smadelijke van den wreveligen snauw, van het gauwe en ruwe woord op vrouwenlippen; de dartele aanmatiging, de onbescheiden drukte, den hoogen toon, de zelfgenoegzame houding, het nijldige oog, de onhebbelijke manieren in het ontaardende vrouwenleven, merkt zij, ook bij zichzelf, haast niet op. Zelf gaat ze mee met den stroom, en is te onbegeerlijker,— half-féministe, en voor de andere helft één der ontevredenen in de onbehagelijke menigte der brutale ongezellige vrouwelijke generatie van den tijd. Zij is minder dan de hanen, de losgelaten durfsters, de vrouwen en maagden, die *heel* in den tijd zijn, de bazinnen en pantoffel-voersters, die drillen en dreigen, in dolheid of met een vloek, in schaamtelozen jool of met eindeloze streken.

De *ijver* der verkiezende liefde moet hier verstaan worden, de brandende mannenijver over haar, in wie zijn minnend hart, dat het waarachtige ideaal vasthoudt, nog wil zien en bezitten het waarachtig liefelijk schoon, het hoog geluk en de edelste heerlijkheid der maagd, der vrouw.

O, die ijver laat geen rust; die ijver verteert.

Gewroken moet zij, aan wie de verkiezende liefde haar echte kroon beloofde. Gewroken moet zij worden op allen, die de leugenkransen dragen. Gewroken moet zij worden op haar eigen verschijning, die onhebbelijk en onverdragelijk is; die *zij* niet is; niet zijn mag: zij, — zijn verkorene. Niet zwijgen, niet rusten kan deze ijver. Neen, deze ijver zal òf het verkiezende hart zelf in smart en smaad om eigen ideaal, eigen mannenwaarheid, verteren; òf die ijver zal overwinnen door zijn getuigenis, door zijn geroep; als de verkorene uitkomt, gelijk de verkiezing haar kende in liefde, en zien wou naar het recht; de ijver van zijn liefde zal roepen, totdat zij uitkomt in haar recht, in de gerechtigheid; in het *echte* leven der eere; in het volle geluk van het *ware*; in den rijkdom en de heerlijkheid van de edele, beminnelijke en beminde vrouw.

Niet rusten zal de ijver, voordat het verkiezende hart zich verlustigt in het aanschouwen van wat het in zijn welbehagen voor de verkorene bedoelde, en profeteerde over haar hart en leven. Dàn noemt zijn mond haar namen, de namen harer deugden, den schat van haar leven, altoos nieuwe namen, die samen den éenen naam spellen van zijn liefste, van zijn vrouw. Dàn is zij zijn kroon, zijn sieraad, het recht van zijn hart en van zijn keuze, de rechtvaardiging van zijn persoonlijkheid, zijn wraak, zijn eere; — zijn kroon, die hij in de hand neemt, om er zich in te verlustigen! Harer zal dan de roem, de eere, onder de vrouwen zijn. Zij zal den naam harer verkiezing dragen. Op zijn eigen lippen zal die naam geboren worden: "mijn lust is zij, mijn verlustiging; bruid en vrouw, zooals ik bedoelde en begeerde, mijn eer, mijn vreugde, mijn heerlijkheid; schoonste mijner verkiezing!" Dàt zal haar naam zijn, — de ijver gaat door, — haar naam zal het zijn *bij ieder*; het moet *erkend* worden, dat de verkiezing der ijdelheid, de verkiezing der wereld, de verkiezing van het dolle féminisme, van den ruwen lompen hoop, de verkiezing van het misleide vrouwenhart zelf, leugen en dwaasheid en schande was; — maar dat de keuze van het ware mannenhart, dat om het echte, edele, beminnelijke schoon der uitverkoren en gaarne verkoren vrouw, der bescheidene en teedere, zachte en lieve, fijne en gevoelige, machtig innig zegenende huisvrouw en moeder riep, waarachtig was. Dàn juicht de bruidegom over zijn bruid, de man over zijn vrouw, over wie hij geijverd heeft, om *haar* eer als *zijn* verkorene!

Dàt is het beeld van den ijver des Heeren.

Het *verplichte* beeld, dat de Profetie ook in stand bedoelt te houden en dat het Woord altoos weer opbrengt. Het beeld, dat zich rusteloos zal herhalen, zoolang nog echte mannenharten zich jong ontsluiten; en zoolang de maagd en de vrouw door valsche idealen worden omstrikt; — haar noodlot, haar schande, sinds ze eenmaal aan het slangenvoedwoord zich wende!

Het beeld van den ijver des Heeren, den ijver des Woords, rusteloos ijverende ook in de prediking over de Gemeente van Christus, waar de Geest des Heeren niet week.

Ach, hoe bespot de geschiedenis de Verkiezing des Heeren!

In die Verkiezing zal de Heere *zijn* welbehagen verheerlijken. Daar zal het in uitkomen, dat alleen, wat *Hij* wil, goed is. Naar die Verkiezing zal de Gemeente van Christus voor Hem heilig en onberispelijk in de liefde zijn. Zij zal niets nevens Hem beminnen, en zijn beeld zal zij dragen. Zij zal Hem een kroon zijn, een eere in haar heerlijkheid. Ja, zij zal zijn verlustiging zijn; al, wat Hij verkoos, wat Hij dacht, wat Hij gesproken heeft, dat zal zij zijn. En Sions gerechtigheid en heil zullen blinken als de zon.

Zoo *zal* het.

Maar zoo *is* het niet.

De historie roept de heerlijkheid, den roem van *volken* en *koningen* uit; de *wereld* schittert; de gedachten der *menschen* blinken. Voor het ideaal der *Schrift* is geen plaats. En de Kerk van Christus, nu ja, zij *is* er in deze wereld, maar zij is niet veel bijzonders. De besten onder de wijzen of grooten behandelen haar uit de hoogte en doen haar leven bij hun gunst. Zij is van een minder soort.

Neen; zij is ook niet veel. Het ideaal van haar God en Zaligmaker is haar haast vreemd. Aan zijn Verkiezing en zijn Woord hangt zij niet, om er naar veranderd te worden door des Heeren Geest. Zij is practisch, niet idealistisch. Harer is de dorheid der machteloosheid, — niet de machtige gloed der liefde; zij *kan* niet, — zoo is haar bescheid en haar rekening, gelijk zij die in de school der wereld geleerd heeft. Zij *kan* niet, omdat zij de kracht der liefde mist.

Neen, de Gemeente Gods *is* ook niet veel. Zij gaat met den tijd, met den gang en toon en rekening der wereld mee; — alleen, zij komt achteraan. Ze is wat dommer, wat smakeloozer, wat trager, wat slapper, wat doffer, wat lomper dan de wereld; heel gewoon, maar wat vervelender dan de groote menschelijke gemeenschap. In alles wat minder, wat half.

O, hoe hoont dit alles Gods Verkiezing! hoe is de Gemeente Gods een smaad voor den eenigen en volheerlijken God, die zijn Welbehagen, zijn eere, zijn Woord op *haar* gezet heeft, en die in *haar* zou uitkomen voor zijn engelen in den hemel en voor heel zijn Schepping door alle tijden heen.

Daarom *ijvert* de Christus over zijn Gemeente! Daarom ijvert Hij door zijn Geest en Woord. Daarom moet de bediening des Woords in ijver opwaken. Daarom moet in geleden en smeekingen de ijver gaan vlammen.

Hier lijdt de ware godzaligheid haar smarten! Want ja, er is in de verkorenen en geroepenen een beginsel der Bruid, een zucht naar al die blanke heiligheid en heerlijkheid voor den Heere, waardoor wij zijn verlustiging zullen zijn. Maar daar is een andere wet in onze leden, die strijdt tegen de wet van ons gemoed en ons gevangen neemt onder de wet der zonde, die in onze leden is. En daarom verdorren wij in onze verschijning. En daarom zijn we onhandelbaar en hardnekkig. En daarom zijn we zoo ellendig in de openbaring der Gemeente Gods.

En nu is het roepen des Heeren, zijn ijveren in het rusteloos roepen om het ideaal der Verkiezing, een *troost* voor de godzaligen.

De dorre vrouw, de geesteloze bruid, wordt wrevelig over het roepen van het mannenhart om het echte, edele vrouwenleven. Maar de ware verkorene, zij moge arbeid kosten als de echte diamant, nochtans is die zielearbeid van hem, die haar zijn verlustiging wil noemen, haar onuitsprekelijk dierbaar. Zij hangt aan hem, en aan zijn woord. Zij leunt op hem, om te *zijn*; om te *worden*. En met en door en voor hem *wordt* zij ook.

Zoo hangen de geloovigen voor zich en voor de Gemeente den Heere Jezus Christus aan. En zijn roepen, zijn belovend roepen, dat Jeruzalem des Heeren verlustiging zal zijn, is de troost van zijn echte verkorenen.

Zij willen *alles*, wat de Heere wil, alles, wat zijn Woord roept; de Geest des Heeren in hun ziele zucht er om. En daarom, schoon onmachtig in zichzelf, blikken zij Hem in het oog: wij zijn de uwen, Heere! doe ons zijn, al wat Gij wilt! voor U alleen! O, vervul naar uw Woord en belofte aan ons al uw Welbehagen en noem ons eeuwig bij dien nieuwen naam: *"Mijn lust is aan haar!"*

LXXXVI. WACHTERS OP UW MUREN [Jes. 62:6-12].

O, Jeruzalem! Ik heb wachters op uw muren besteld, die geduriglijk, al den dag en al den nacht, niet zullen zwijgen.

O gij, die des Heeren doet gedenken, laat geen stilzwijgen bij u wezen! En zwijgt niet stil voor Hem, totdat Hij bevestige, en totdat Hij Jeruzalem stelle [tot] een lof op aarde.

De Heere heeft gezworen bij zijn rechterhand, en bij den arm zijner sterkte; indien Ik uw koren meer zal geven [tot] spijs voor uw vijanden, en indien de vreemden zullen drinken uw most, waaraan gij gearbeid hebt! Maar die het inzamelen zullen, die zullen het eten, en zij zullen den Heere prijzen; en die hem vergaderen zullen, zullen hem drinken in de voorhoven mijns Heiligdoms.

Gaat door, gaat door, door de poorten! bereidt den weg des Volks! verhoogt, verhoogt een baan! ruimt de steenen weg! steekt een banier omhoog tot de volkeren!

Zie, de Heere heeft doen hooren tot aan het einde der aarde: zegt der dochter Sions: zie, uw heil komt! zie zijn loon is met Hem, en zijn arbeidsloon is voor zijn aangezicht.

En zij zullen hen noemen het heilige Volk, de verlost des Heeren. En gij zult genoemd worden de gezochte, de stad, die niet verlaten is.

Jesaja 62:6-12.

Het is één ijveren van den Heere in zijn Woord om de verheerlijking van zijn Volk, zijn Gemeente, zijn heilige Stad, Jeruzalem.

Één roeping tot dien ijver is het voor profeten en apostelen; voor allen, die gegeven zijn tot de volmaking der heiligen, tot het werk der bediening, tot opbouw van het Lichaam van Christus.

Één taak van ijveren is het voor den Dienst des Woords, om de Gemeente als zijn Bruid in de volheid van haar leven, in de eere van haar sieraad, aan Christus voor te stellen.

Één taak van ijveren is het voor de Ouderlingen, om heel de Kudde Gods, welke de Heere door zijn dierbaar bloed verkregen heeft, tot één te vergaderen, te hoeden en te weiden, totdat de Overste Herder verschijnt, en het een Kudde en een Herder zijn zal.

Één taak van ijveren is het voor het Diaconaat, om de olie en den wijn in de levenswonden te druppelen, het gebrokene te verbinden en het zwakke te sterken, den wees en de weduwe staande te houden, en de gemeenschap der heiligen uitwendig te doen bloeien voor het oog der wereld in het handhaven der menschelijke, der christelijke eere van wie neerbogen in het stof.

Één ijveren is de worsteling van het Woord en den Geest met onze ziele, met ons leven, om ons voor Christus te gewinnen, te heiligen in zijn Naam, en vruchtbaar te maken in zijn dienst; om ons te verlichten tot kennis; om de liefde Gods; in onze harten uit te storten; om de olie der liefde te doen druipen en dringen in de zoomen der kleederen, in heel de openbaring van ons leven.

Één ijveren is het om ons huis en geslacht; om de openbaring en de ontwikkeling en de gemeenschap der Kerk naar het Woord des Heeren; in onze woonplaats en in ons volk; en tot aan de einden der aarde. Één ijver, om allen te verlichten; om de volken te bewegen en te zegenen; om wetenschap en arbeid tot de vrijheid der verheerlijking van

God te roepen en te kronen met zijn gunst: om vorsten en overheden in het licht des Heeren te doen wandelen; om de ongerechtigheid te breidelen en het recht en de vrijheid uit te roepen; om het alles te doen juichen voor het Aangezicht des Heeren. Één ijver, brandende in de kracht des onvergankelijken levens in den Koning, die ten hemel voer en die de heerlijkheden des hemels voor zijn Naam doet ontvlammen. Één ijver uit den hemel naar de aarde; één ijver van den hemel om de aarde. Maar ook één ijver van de aarde om den hemel en naar den hemel, totdat de hemel op de aarde daalt en de aarde door de opstanding uit de dooden in den hemel opklimt en alle dingen nieuw zullen zijn: God alles en in allen.

Het is één ijveren tegen al het geweld des Duivels en der helle, der wereld en des vleesches; tegen alle tijden, alle machten, alle listen, alle verleidingen en alle vonden; tegen alle hoogte, die zich verzet en tegen alle gedachten en overleggingen des vleesches, die de gehoorzaamheid aan Christus weigeren. Tegen alle gebondenheid en alle donkerheden; tegen alle zwakheid en allen nood. Om te verheerlijken, wat des Heeren is; wat Hij verloor en wat Hij kocht; wat Hij wrocht en wat Hij deed; wat Hij sprak en wat Hij verzegelde.

Zóó alleen zijn de wachters, de wakers, op Jeruzalems muren te verstaan, van welke het profetische Woord hier spreekt.

De Heere heeft zijn *Woord* aan zijn Volk gegeven; Jeruzalem *moet* verheerlijkt worden. Van alles, wat Hij gesproken heeft, mag en kan niet één woord ter aarde vallen. Hij zal het voleindigen. De gloriëdag komt; de eere voor Jeruzalem; het bloeiende onvergankelijke leven, opkomend uit Sion; de Troon van David in hemelsche heerlijkheid; de toevergadering van alle geslachten; de eenheid van al Gods Volk; de eere van Gods Kerk in het volle menschenleven; de rijkdom van het Koninkrijk des Heeren; de volledige overwinning over allen weerstand, over alle hindering op den weg der heiligen; de volle vreugde, de volle zalige genieting in het Heiligdom van den éénigen en volzaligen God.

Die vervulling komt!

Die komt, de eeuwen door, in donkerheden, tot de volheid des tijds gekomen is en uit Israëls graf Israëls Koning en Verlosser verrijst, opvarend in de hemelen en in den Troon van David verheerlijkt voor de engelen Gods.

Die komt in de uitstorting des Heiligen Geestes; in den uitgang van het Evangelie onder alle volken; in de openbaring der Christelijke Kerk; in de vrijmaking der volken, der kennis en der talenten, der levens- en der natuurkrachten; in elken volgende tijd, die zich losworstelt uit den vorigen; in alle vrijmoedigheid der worsteling; in elke ontsluiting der Schriften; in elke doorbreking van het geloof; in elke overwinning der liefde. In de heldenworsteling van den laatsten tijd; de worsteling van al de energie der genade des Heiligen Geestes in de Gemeente des levenden Gods tegen alle macht van verscheuring, verleiding en verderving; de worsteling van Michaël tegen den Draak; de worsteling van den hemel tegen de hel op de aarde; — waaruit, boven de donders der verdoemenis aller bozen in den afgrond, het Halleluja van Gods ééne Volk in onbeschrijfelijke eeuwige harmonie zal opklimmen naar den Troon van God.

Intusschen ligt daar in Jesaja's dagen Jeruzalem gereed voor de verwoesting. Babel verslindt Israël. En straks verteert de smaad het overblijfsel. Totdat de Christus verdonkerd wordt door de schande van zijn Volk, in zijn naaktheid en zijn kruis, in zijn vloek en dood en graf.

En ofschoon dan Jeruzalem in zijn opstanding en hemelvaart, in de uitstorting des Heiligen Geestes en in de openbaring der Kerk in de wereld, in beginsel triumfeert, Satans geweld gebroken is en de wereld overwonnen; — toch is het altoos weer een omnevelde Gemeente, een wankelende Kerk, een bestoven ingezonken Jeruzalem, dat het oog aanschouwt; altoos weer is Sions dochter als een blinde, een doove, een arme, verlatene; Gods Gemeente ziet gij gedurig krachteloos; gedeeld en verscheurd; smadelijk in kleinheid wroetend in het stof; door allerlei nietigheden gebonden; zonder

de geestelijke geloofs- en liefdekracht van haar roeping; onmogelijk in de wereld; zonder geluk en heerlijkheid.

En zoo ook, ofschoon de volle genade, de volle heerlijkheid toekomt aan degenen, die, uit God geboren, het eigendom van Christus zijn, — ach, wat al onheerlijks aanschouwt gij telkens in hen, en hoe jammerlijk vinden zij zichzelf; hoe dor staan zij menigmaal in de wereld; in welke duisternissen kunnen zij zitten; in welke diepten kunnen zij liggen; in welke strikken kunnen zij gevangen en gebonden zijn!

Daarom vordert de eere des Heeren en eischt de Geest, die rusteloos roept, een immer ijverend profetisch getuigenis over Jeruzalem. Al zinkt het in puin, al ligt het verlaten, — de *Profetie* blijft ijverend roepen bij en op de muren, zonder stilzwijgen, nacht en dag, totdat de Heere zijn Woord en Verbond, zijn belofte en trouw bevestigd heeft, en Jeruzalem een lof op aarde is; totdat al het Volk juichend langs de effen wegen de poorten intrekt en in de voorhoven des Heiligdoms bij zijn koren en zijn most eeuwig juicht in de mogendheden Gods. Tot zoolang, — het moge gaan, zoo het ga! — profeteert het Woord bij het rijzen en dalen, bij het doorblinken en verdonkeren van Jeruzalem, het Woord profeteert ijverend de volle heerlijkheid Gods.

Als er geen leven meer in Jeruzalem te zien is; als de laatste discipel Christus verloochent of verlaat; als er geen stem meer is, die spreekt; als ook de haan niet meer kraait; als Christus in zijn graf ligt; — dan ijvert de *Profetie* op de muren van Jeruzalem. Dan is er bij haar geen stilzwijgen. Totdat de Heere het bevestigt en Jeruzalem in de heerlijkheid van den Olijfberg en van den Pinksterdag een lof op aarde wordt.

Als er geen getrouwe getuige overblijft voor de Gemeente Gods; als het wederhoorig kroost, bedrogen en zichzelf bedriegend, in onkunde en dwaasheid de Kerk des Heeren laat verzinken; als bij het hooren van haar roeping de Christelijke Kerk de ooren stopt voor de stem van haar God; — dan slaat de torenklok niet trouwer in het nachtelijk uur, dan *het Woord Gods* ijvert om de waarachtigheid des Verbonds, om de oprichting en heerlijkheid der Kerk.

Als de zonen en dochteren willen verbasteren; als de geloovige ontzinkt aan zijn eer; als de ziele besprongen en in doodsgedaren beangstigd wordt; als de laatste vijand ons dreigt te verslinden; — dan ijvert *het Woord* op onze wankelende muren om onze redding en verheerlijking door de trouw onzes Gods.

Maar hierin is dan nu ook de roeping en het karakter van den *Dienst des Woords* bij ons aangewezen, de roeping van Jeruzalem zelf in de ambtelijke dienaren van Christus en in al zijn getuigend Volk.

Niet van de *puinhoopen* mag ons oordeel over Jeruzalem aflangen, — maar van *het Woord Gods*.

Over de doodsbenederders moeten we *profeteeren*, totdat het wordt een gansch zeer groot heil. Ijverend moet het getuigenis des Woords in den weg van heel de roeping Gods altoos voort en doorgaan.

De prediking is niet een subjectief spreken van den prediker uit eigen toestand, maar een objectief uitroepen van het volle Woord van Gods Verbond en van zijn heerlijkheid in Christus Jezus over een in zichzelf verpuinende Kerk.

De zielzorg is niet een fotografeeren van onzen toestand in een lijstje van hetzelfde, — maar het werken met het volle licht van Gods getuigenis, met de volle roeping Gods, die van boven is in Christus Jezus.

Op dat roepen komt Lazarus uit het graf. Op dat roepen komt het leven in het licht. Op dat roepen breken de bekeering en het geloof door. Op dat roepen dringt de vertroosting als olie in de ziele. Op dat roepen wordt de wil ten goede bewogen, ontwaakt de gehoorzaamheid, bloeien blijdschap en liefde en gerechtigheid en vrede uit, en wordt de heerlijkheid Gods over zijn Volk gezien.

O, zwijgt niet stil voor Hem, gij geroepen liefhebbers en dienaars des Heeren! Zwijgt niet

stil voor Hem al den dag en al den nacht!

Weg, weg met al uw berekenend geknutsel, uw slim verkeer, uw goedig geleeraar; — roept uit in den donkersten nacht, in de verpuinde Stad des Verbonds, het volle Woord van de roeping, de belofte en de heerlijkheid, de Profetie van den God des Verbonds, die ons heeft begenadigd en verheerlijkt in Christus Jezus.

Al zwoeren ze allen, dat ze u niet zouden hooren, — nochtans zal de Heere het bevestigen en Jeruzalem stellen tot een lof op aarde.

Zóó laat u bearbeiten, o arme ziel, arme Kerk! *Buigt* u alzoo onder het Woord des Heeren, het Woord op de muren; gelijk Maria zich boog in haar nederheid.

En de Heere zal het voor u voleinden.

En klim dan, o Gemeente Gods! zelf alzoo op tot uw roeping in de wereld: Zwijg niet stil voor Hem.

Totdat Hij het bevestigt.

Zie, uw heil komt!

LXXXVII. DEZE, DIE VAN EDMOM KOMT [Jes. 63:1-6].

Wie is deze, die van Edom komt met besprenkelde kleederen, van Bozra? Deze, die versierd is in zijn gewaad; die voorttrekt in zijn groote kracht?

Ik ben het, die in gerechtigheid spreek; die machtig ben, te verlossen.

Waarom zijt gij rood aan uw gewaad? en uw kleederen als van een, die in de wijnpers treedt?

Ik heb de pers alleen getreden, en er was niemand van de volkeren met Mij; en Ik heb hen getreden in mijn toorn, en heb hen vertrappt in mijn grimmigheid; en hun kracht is gesprengd op mijn kleederen, en al mijn gewaad heb Ik bezoedeld. Want de dag der wraak was in mijn hart, en het jaar mijner verlossen was gekomen. En Ik zag toe, en er was niemand, die hielp; en Ik ontzette Mij, en er was niemand, die ondersteunde. Daarom heeft mijn Arm Mij heil beschikt, en mijn grimmigheid heeft Mij ondersteund. En Ik heb de volkeren vertreden in mijn toorn en Ik heb hen dronken gemaakt in mijn grimmigheid; en Ik heb hun kracht ter aarde doen nederdalen.

Jesaja 63:1-6.

In Openb. 19 keert de teekening terug van Hem, die hier van Edom komt. En Gods Volk verstaat de Schrift, zoo het op die verschillende teekeningen van hetzelfde beeld let.

De heilige Johannes aanschouwt de zaligheden van de Bruiloft des Lams in de heerlijkheid van den Almachtigen God, die zijn Wederpartijder geoordeeld heeft. "En ik zag den hemel geopend; en zie, een wit paard. En die er op zat was genaamd Getrouw en Waarachtig. En Hij oordeelt en voert krijg in gerechtigheid. En zijn oogen waren als een vlam vuurs. En op zijn hoofd waren vele koninklijke hoeden. En Hij had een Naam geschreven, dien niemand wist, dan Hij zelf. En Hij was bekleed met een kleed, dat met bloed geverfd was. En zijn Naam wordt genoemd het Woord Gods. En de heirlegers in den hemel volgden Hem op witte paarden, gekleed met wit en rein fijn lijnwaad. En uit zijn mond ging een scherp zwaard, opdat Hij daarmee de Heidenen slaan zou. En Hij zal hen hoeden met een ijzeren roede. En Hij treedt den wijnpersbak van den wijn des toorns en der gramschap des almachtigen Gods. En Hij heeft op zijn kleed en op zijn dij dezen naam geschreven: Koning der koningen en Heer der heeren. En ik zag een engel, staande in de zon. En hij riep met een groote stem, zeggende tot al de vogelen, die in het midden des hemels vlogen: komt herwaarts en vergadert u tot het avondmaal des grooten Gods, opdat gij eet het vleesch der koningen, en het vleesch der oversten over duizend, en het vleesch der sterken, en het vleesch der paarden en dergenen, die daarop zitten; en het vleesch van alle vrijen en dienstknechten, en kleinen en grooten. En ik zag het Beest en de koningen der aarde en hun heirlegers vergaderd, om krijg te voeren tegen Hem, die op het paard zat, en tegen zijn heirleger. En het Beest werd gegrepen, en met hetzelfde valsche profeet, die de teekenen in de tegenwoordigheid van hetzelfde gedaan had, door welke hij verleid had, die het merkteken van het Beest ontvangen hadden, en die deszelfs beeld aanbaden. Deze twee zijn levend geworpen in den poel des vuurs, die met sulfer brandt. En de overigen werden gedood met het zwaard desgenen, die op het paard zat, hetwelk uit zijn mond ging; en al de vogelen werden versadigd van het vleesch." [Openb. 19:11-21]

Dat is de teekening van den Heere, die in gerechtigheid triumfeert, en die verheerlijkt wordt in de zegepraal van zijn gramschap. De Heere, de Almachtige, die het voleindigt; die dood en wraak in al hun ontzettingen laat komen; maar die ook de kroon laat

schitteren in al haar glans en fonkelend sieraad; die majesteit en heerlijkheid en zoete zaligheid doet gloeien in schitterend reine harmonie.

Het denkbeeld, dat de Heere God en zijn Christus er slechts zijn, om te lijden, om te vergeven, om weg te schuilen bij een apart soort menschjes, die uit het levensgedrang in een eigen hoekje wegschoven; een God van een lief woord en een zoet vertroostinkje, maar die niet weet van vlammen en donders, van bergen en afgronden, van alle macht der natuur, van allen schat en volheid des levens, van kleur en kracht, van krijg en wraak, van recht en oordeel, van de worsteling op leven en dood om de aarde en om het einde; — dat denkbeeld is het denkbeeld der secten, der drijvers van eigen bekrompen gedachten, — maar het is geenszins het denkbeeld der Schriften.

De God der Schrift doet *mee* in de wereld en om de wereld! Hi laat zijn Woord over alles gelden. Hij vordert met zijn Woord alles op. Hij zet door zijn Woord alles in het licht. Hij eischt gebondenheid aan zijn Woord overal, waar het klinkt.

Hij doet mee in de wereldhistorie. De Gezalfde Gods is niet alleen Offer en Priester, — Hij is de Koning der koningen en de Heer der heeren. Bij elken troon laat Hij Zich gelden. Alle vorsten moeten Hem eeren. Alle volken roept Hij als volken aan zijn voeten. Alle Heidenen zullen Hem dienen. Neen, niet Alexander of Charlemagne, niet Napoleon of Bismarck, niet Duitschland of Engeland zijn de grootste figuren in de historie — *de* groote Figuur in het groote werelddrama is de Gezalfde Gods, de Zoon des Vaders, de Zoon van David, Jezus Christus, de Koning der koningen, de Heer der heeren. Zijns is de Naam bovenalle namen, niet in een boek slechts, maar in de geschiedenis, in het recht over alle dingen, in de handeling door de eeuwen heen en tot aan het einde toe.

Hij is de Held, die van Edom komt, die uit Bozra, Edoms hoofdstad optrekt; in kleurrijk, schitterend, rood gewaad; in het sierkleed zijner eer. Hij trekt daarheen in zijn majesteit, in zijn groote kracht. Als de groote Worstelaar, de Vorst der gerechtigheid, de Machtige in verlossingen.

Hij trekt daar in de glorie van zijn *handeling*. Niet slechts de stille glans van het smetteloos licht is de heerlijkheid van zijn kleed, maar zijn kleur komt uit de *handeling*, uit de levensworsteling, op. Ha, Hij is rood van de wijnpers! Zijn kracht is zijn *victorie*! Hij komt uit de worsteling, uit het gericht, uit de wraak. Hij heeft zijn weêrpartijder vertreden. Hij heeft het pleit der historie beslecht. Hij heeft voor aller volken oog de rechtzaak opgenomen. Hij alleen heeft ze allen gericht. En in zijn toorn en grimmigheid heeft Hij de volken als rijpe druiven uitgedrukt, ze getreden en vertrappt. Hun vertreden kracht, hun afgespeelde historie, hun verwonnen leven, hun bloed, waarin ze waden en wentelen tot dronken wordens toe, *die* hebben zijn gewaad gekleurd, zijn kleed rood geleverd, zijn sieraad Hem gegeven, waarin Hij daar henen trekt in zijn groote kracht.

Edom, Ezau, is des Heeren weêrpartijder. Onder Gods gunst in kracht geboren; door het Woord verlicht; in de wouden en op de bergen rijk geworden van den dauw des hemels en de vettigheden der aarde; zijn historie uitwerkend in den roem zijner vorsten, in de heerlijkheid van het sterke Bosra (Ps. 108:11), — is Edom immer de weerstrever van Gods Raad, de belager van Jeruzalem.

Zoo loert hij op Jeruzalems val, om het juk van zijn broeder af te werpen.

Zoo zal hij, bij Jeruzalems verwoesting door Babel, zich openbaren in zijn helsch bedoelen.

De profeet Obadja beschrijft dat: "Alzoo zegt de Heere van Edom " Om het geweld, begaan aan uw broeder Jacob, zal schaamte u bedekken en gij zult uitgeroeid worden in eeuwigheid! Ten dage als gij tegenover stondt; ten dage als de uitlanders zijn heir gevangen voerden, en de vreemden tot zijn poorten introkken en over Jeruzalem het lot wierpen, waart gij ook als één van hen. Toen zoudt gij niet gezien hebben op den dag uws broeders, den dag zijner vervreemding; noch u verblijd hebben over de kinderen van Juda ten dage huns ondergangs; noch uw mond groot gemaakt hebben, ten dage der benauwdheid; noch ter poorte mijns Volks ingegaan zijn ten dage huns verderfs;

noch gezien hebben, ook gij, op zijn kwaad, ten dage zijns verderfs; noch uw handen uitgestrekt hebben aan zijn heir ten dage zijns verderfs; noch gestaan hebben op de wegscheiding, om zijn ontkomenen uit te roeien; noch zijn overgeblevenen overgeleverd hebben ten dage der benauwdheid! Want de dag is nabij, over al de Heidenen! gelijk als gij gedaan hebt, zal u gedaan worden; uw vergelding zal op uw hoofd wederkeeren" (Obadja: 10-15).

Daarom roept Israël in Babel uit tegen Edom: "Heere, gedenk aan de kinderen van Edom, aan den dag van Jeruzalem; die daar zeiden: Ontbloot ze, ontbloot ze tot haar fundament toe" (Ps. 137:7).

En hierin is Edom type, voorganger en voorbeeld van alle macht, die zich in de historie tegen den Heere en zijn Gezalfde, tegen Jeruzalem, de Gemeente Gods, verheft.

Ja, ook van Satan en zijn hellemacht, die vertreden wordt aan het kruis. Ook van onze zonden, die overwonnen worden in Jezus' bloed.

Maar bijzonder toch ook van die historische machten, die met Kaïn en Cham, met Ismaël en Ezau, uit het vleesch van Gods Kerk geboren worden, en die in het vleesch tegen den Geest opstaan; die tegen den Heere en tegen zijn Gezalfde alle kracht en macht en wijsheid en geweld te werk stellen. Edom is type van die historische machten, die de schatten, door Christus' wereldregeering aan het licht gebracht, macht en rijkdom en wijsheid en eere, heel het natuurlijke leven, gelijk het bij Gods gratie om Jezus' Naam in altoos nieuwe tijden en vormen bloeit en zaait, steeds weer aan den Heere en zijn Gezalfde hebben onzegd, aan zijn Woord hebben onttrokken, tegen Hem hebben gericht, en tot de worsteling tegen Hem en zijn Koninkrijk hebben geleid. Dat loopt in het einde uit op het Beest en den valschen profeet.

Tegen dat Edom worstelt Israël. Tegen dat Edom staat Gods Gezalfde. Uit Bozra, uit Edom, komt Hij op na den ontzettendsten krijg.

En dan zal achter zijn rood triumfgewaad zijn heirleger uitkomen in fijne reine witte kleederen. Dan volgt achter Hem, die een wreker is en zeer grimmig, de overwinning voor den vrede. Maar toch, een *overwinning* zal het zijn.

Aan het avondmaal van de Bruiloft des Lams zal in zaligheden der liefde de wrake des Heeren genoten worden op al dat vleesch, dat, de eeuwen door, Gods Gemeente, het waarachtige leven der kinderen Gods, benauwd heeft, en dat in allerlei historieroem buiten den Naam des Heeren en van zijn Jeruzalem heeft geblonken.

O, hier is een rijke troost voor wie den God der Schriften, den Christus der Schriften, naar het Woord mag kennen en aankleven!

Zijn ziel waakt lijdend bij de historie.

Hij vraagt de tijden voor zijn Heere.

Hij vraagt overal de eere Gods en de gehoorzaamheid van Christus.

Hij vraagt de eere van Jeruzalem.

Hij vraagt dit alles, niet buiten het leven om, maar *in* het leven zelf.

Hij vraagt het niet slechts van de zielen der verlostten, maar van de Wetenschap en van de Kunst; van den Arbeid en van het Kapitaal; van de Nijverheid en van den Handel; van Zondag en Werkdag; van Proza en Poëzie; van stad en land; van hart en natuur; van jaar en eeuw; van alle volks- en wereldbeweging; van beraadslagingen en verkiezingen; van partijen en onderhandelingen; van leuzen en zangen; van volken en vorsten; van Pers en Kroon; van Wet en Scepter; — al die gaven en krachten, die leven uit die Gemeene Gratie, die door het Koninkrijk van Gods Gezalfde over alle geslachten en heel de aarde uitgaat, en die tot dat Koninkrijk moet wederkeeren.

Hij vraagt voor den Heere en zijn Gezalfde, de schatten van Libanon en Scheba en Seba, den dienst van alle vorsten en leidslieden; van alle koningen en volken; van alle krachten en tijden; van heel het leven, dat Godes is en dat onder zijn zegen om Christus'

wil bloeit.

Hij vraagt het. Hij vordert het met het Woord Gods.

Maar in Edom zelf, in het eigen vleesch, dat door het licht des Woords beschenen wordt, in de Christelijke wereld zelf, komt het verzet, de belaging, de onteering van den Heere, van den Koning en zijn Volk op.

In verwerping van den eisch van Sions Vorst.

In belaching van zijn Volk, dat Hem trouw is.

In de emancipatie van het leven, van natuur en kracht, van volk en kroon, uit de koorden en touwen van God en zijn Gezalfde, van zijn Woord en Koninkrijk. In de dienstbaarmaking van allen levensgang aan de verheerlijking van het vleesch, aan den roem van den mensch, die het recht van Gods Gezalfde buiten stelt.

En zoo gaat het op de ontzettende worsteling aan, die telkens verder grijpt, tegen Hem, wien alle kronen toekomen; die alle recht bestelt; en wien alle leven naar zijn Woord verheerlijken moet. Zoo gaat het aan op die worsteling, waarin Edom tegenover Christus' getrouwen het voor Babel zal opnemen, — tot het bitterste einde toe; heel de levensworsteling vóór of tegen God en zijn Woord.

Toch, — de Heere doet mee!

Gelijk zijn Volk door genade volhardt en in al zijn optreden allereerst en eeniglijk voor den Heere en voor zijn Gezalfde uittrekt, — zoo is Hij met hen; vóór hen uit, boven hen! Hij worstelt. Hij handelt. Hij beslist en doet de historie.

Ha! Hij komt van Edom. Zijns is het schitterend kleed. Zijns is de strijd. Zijns is de handeling. Zijns is de Geschiedenis. Zijns is het geheim, de gang van het heden en het einde van straks.

Hij zal wat Hem weerstaat vertreden in het bloed.

En wat Hem trouw was, dat zal in de fijne witte kleederen rijden op de blanke paarden achter den Ruiter, wiens kleed rooi is van bloed. Zijn oogen vlammen. Zijn zwaard leeft. Alle kronen bloeien op zijn hoofd. Hij is het Woord Gods, Getrouw en Waarachtig, de Koning der koningen en de Heer der heeren.

En Hij is de Bruidegom, die zijn gekochte Bruid in zijn koninklijke heerlijkheid zaligen zal.

In de heerlijkheid Gods des Vaders, wien alles altoos toekomt en die zijn Volk in het eeuwige leven zal kronen.

LXXXVIII. ALZOO HEBT GIJ UW VOLK GELEID [Jes. 63:7-14].

Ik zal de goedertierenheden des Heeren vermelden, den veelvuldigen lof des Heeren, naar alles, wat de Heere ons heeft bewezen; en de groote goedigheden aan het Huis Israëls, die Hij hun bewezen heeft naar zijn barmhartigheden, en naar de veelheid zijner goedertierenheden!

Want Hij zeide: Zij zijn immers mijn Volk, kinderen, die niet liegen zullen! Alzoo is Hij hun geworden tot een Heiland. In al hun benauwdheid was Hij benauwd, en de Engel zijns Aangezichts heeft hen behouden; door zijn liefde en door zijn genade heeft Hij hen verlost; en Hij nam hen op en Hij droeg hen al de dagen van ouds.

Maar zij zijn wederspanning geworden, en zij hebben zijn Heiligen Geest smarten aan gedaan; daarom is Hij hun in een vijand verkeerdt; Hijzelf heeft tegen hen gestreden.

Nochtans dacht Hij aan de dagen van ouds, aan Mozes [en] zijn Volk.

[Maar nu], waar is Hij, die hen uit de zee opgebracht heeft, met de herders zijner Kuddes? Waar is Hij, die zijn Heiligen Geest in het midden van hen stelde? Die den Arm zijner heerlijkheid heeft doen gaan aan de rechterhand van Mozes? Die de wateren voor hun aangezicht kliefde, opdat Hij Zich een eeuwigen Naam maakte? Die hen leidde door de afgronden; als een paard in de woestijn, struikelden zij niet. Gelijk een beest, [dat] afgaat in de valleien, heeft hun de Geest des Heeren rust gegeven.

Alzoo hebt Gij uw Volk geleid, opdat Gij U een heerlijken Naam zoudt maken!

Jesaja 63:7-14.

De Heere behoeft niet de Verlosser van zijn Volk te *worden*, — Hij *is* hun Verlosser.

Zeker, Hij moet nog van Edom komen in de volheid van zijn heerlijkheid, als die het einde der historie, de oplossing van alle raadselen, de zegepraal der gerechtigheid, brengt. En daarmee zal, gelijk onze Belijdenis zegt, de *volle verlossing* der vromen en uitverkorenen volbracht worden.

Maar die God en Heer, die Zaligmaker en Verlosser, *leeft*. En Hij is van *eeuwigheid* onze Verlosser. Onze Verlosser *van ouds af* is zijn Naam. De volle zegepraal van onzen Verlosser is *besloten*; is *begonnen*; en *gaat door*.

De Heere is onze Verlosser, onze volkomen Verlosser aan het *eind* der historie, maar daarom ook *in* de historie. Hij *zal* het voor ons voleinden. Maar daarom heeft Hij het ook voor ons en aan ons *begonnen*. En daarom houdt Hij nimmer op, maar gaat altoos door.

Gelijk de zon haar loop volbrengt. Nu eens schuilend achter de wolken; dan weer doorblinkend langs effen hemel. Wisselend de nachtschaduw achter zich met den dageraad voor zich henen. Maar in dit alles heerschtersche, zij, scheiding makend tusschen licht en duisternis, de dagen en de jaren en de tijden zettend, en heel den schat, het gewrocht der tijden, wegdragend als haar buit; weggeborgen voor een wijle in het ingewand der aarde, maar ook uitbloeiend in de kronen der natuur en gloeiend in den oogst der toekomst.

Zoo heeft de Heere Zich verbonden aan zijn Volk. Zoo richt Hij zijn gangen als de Heer

der heerlijkheid, als onze Verlosser.

Zoo staat zijn Naam dan ook geschreven op het historieblad. Die Naam is een stuk der historie, is de inhoud der historie zelf. Niet slechts de Natuur is als een groot en schoon boek, waarin alle schepselen, klein en groot, ons den Naam des Heeren spellen; — maar ook de historie is zulk een boek, dat zijn Naam uitroept: onze Verlosser van ouds af. O ja, het moet *uit* zijn, dat boek, om ons in de eindoplossing al de raadselen der bladzijden te verklaren. Dan pas zal het alles één geheel blijken, één Werk Gods. Één werk van den Heere, die in het eind van Edom komt; — maar die uit Bethlehem voortkwam als een wortel uit een dorre aarde; die Abrahams schild en loon was; die alle geslachten in zijn verbond met den aartsvader zegende; en wiens uitgangen zijn van ouds van de dagen der eeuwigheid.

Zoo is *heel* de historie der wereld één.

Maar zoo is ook bijzonder één heel de historie van Gods Kerk, van het begin der wereld tot het einde. Één Israël Gods is het in heel die historie, uit het ééne vleesch van Abraham opkomend, maar -één in de gemeenschap der heiligen uit alle geslachten; één Olijfboom, waar natuurlijke takken uit weggebroken worden en waarin wilde takken worden geënt, maar die één olijfboom blijft, waaraan de hemelsche Landman werkt en waarin Hij Zich als de planting van zijn hand verheerlijkt. Één Israël, één Gemeente Gods is het, het gewrocht van den Heilige Israëls, zijn Verlosser van ouds af. Om dat ééne Israël zet Hij de vijandschap; doet Hij den Zondvloed uitbreken, verkiest Hij Abraham en laat Hij de volken wandelen in hun wegen; oefent Hij gerichten aan Egyptes goden; sist Hij de volken samen van de Roode Zee tot aan de opening van den eeuwigten afgrond. Dat Israël is zijn verkoren erfenis; daaruit is zijn Heerlijke. En al de gangen der eeuw zijn zijne, om zijn Volk, dat naar zijn Naam genoemd is.

En zoo is ook zijn werk aan ieder der zijnen één werk. Die Hij tevoren gekend heeft, die heeft Hij ook tevoren verordineerd, den beelde zijns Zoons gelijkvormig te zijn, opdat Hij de eerstgeborene zij onder vele broederen. En die Hij tevoren verordineerd heeft, deze heeft Hij ook geroepen. En die Hij geroepen heeft, deze heeft Hij ook gerechtvaardigd. En die Hij gerechtvaardigd heeft, deze heeft Hij ook verheerlijkt. En wij weten, dat dengenen, die God liefhebben, alle dingen medewerken ten goede, namelijk dengenen, die naar zijn voornemen geroepen zijn. In alles zijn wij meer dan overwinnaars, door Hem, die ons heeft liefgehad. Want wij zijn verzekerd, dat noch dood noch leven, noch engelen noch overheden noch machten, noch tegenwoordige noch toekomstige dingen, noch hoogte, noch diepte, noch enig ander schepsel, ons zal kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus, onzen Heere.

Wij zullen het werk van den Heere, onzen Verlosser, in den tijd, in de tijden, in onzen tijd, in ons eigen leven, opmerken. Dat ééne werk in ons en in allen, in heel zijn Volk. En wij zullen daaruit *troost* putten. De Eeuwige zal ons daaruit lichten. Het pad der rechtvaardigen zullen we zoo kennen als een schijnend lichtpad; een pad, waarover het licht al klaarder opgaat, als de zonne, die rijst, voortgaande en lichtende tot den vollen dag toe. Wij zullen daarbij den roem van het geloof leeren, dat instaat in het eeuwige licht: "Deze God is onze God, eeuwiglijk en altoos; Hij zal ons geleiden tot den dood toe!"

Alzoo hebt Gij uw Volk geleid!

Heere, Gij zijt ons geweest een toevlucht van geslacht tot geslacht!

Zeker, er zijn verbergingen van zijn Aangezicht. En als Hij zijn Aangezicht verbergt, worden wij verschrikt. Gelijk immers heel het schepsel, als de hemel zwart wordt; als hij niet vriendelijk lichtend lacht, maar grimmig zwart dondert en zijn licht in bliksemen over de wereld zendt.

Daar zijn tijden, waarin wij zuchten, fluisteren, roepen, ja kermen: "Waar is Hij, die Israël uit de zee opgebracht heeft met de herders zijner Kuddes? Waar is Hij, die zijn Heiligen Geest in het midden van hen stelde? Die den Arm zijner heerlijkheid heeft doen

gaan aan de rechterhand van Mozes? Die de wateren voor hun aangezicht kielde, opdat Hij Zich een eeuwigen Naam maakte? Die hen leidde door de afgronden? als een paard in de woestijn struikelden zij niet! Gelijk een beest afdraagt in de valleien, rustig graast en leeft zonder vreeze, zoo gaf de Geest des Heeren zijn Volk rust. Maar nu, waar is Hij?"

Er zijn tijden, waarin de wereld in haar ijdelheid, ongeloof en vijandschap de aarde schijnt te bezitten.

Wij prediken de uitstorting des Heiligen Geestes, — maar de glimlach, waarmee de wereld ons antwoordt met een blik op onze machteloosheid, doet het bloed ons van schaamte naar het aangezicht stijgen.

Ai mij, wat kan Gods Gemeente de wereld laten zien van den Tempel des Heiligen Geestes; van de gemeenschap der heiligen; van de heerlijkheid des Koninkrijks? Eer is zij een toonbeeld van laffe verdeeldheid en vleeschelijk onverstand, van dorre heerschzucht en verschrompelde levensgedachte, van onheiligheid en onaangenaamheid, — terwijl de wereld plezierig, gul, ruim en vriendelijk leeft.

De *wereld* vereert haar wetenschap en neemt deze consequent in zich op; zij brengt die wetenschap in praktijk met haar schatten en doet haar zegenend uitgaan over het leven.

Maar de *Gemeente* mist de kracht tot ontsluiting van het Woord Gods, dat zij roemt; haar predikers vervelen, niet ontwaakt tot hun tijd; geen licht dragend voor den dag; een plaats innemend, waarmee ze geen raad weten. En dat Woord, dat we belijden, als het levenswoord voor de wereld, als het Woord Gods voor alle tijden, — het bezielt niet; het dwingt niet tot praktijk; het wordt niet in leven omgezet; het vindt niet den schat der toewijding en der offerande, die het triumfeerend in de volken moet uitbrengen. De macht des Heiligen Geestes, die het geheele huis vervult en de menigte doet te samenstromen, de *levensmacht* van den levenden God in ons als zijn Tempel, — ach waar is zij?

En zoo kennen we ook het *eigen* leven, waarover de Herdersstaf niet met macht zich beweegt; waarin de Heilige Geest geen fonteynen doet springen; waarin geen rust is en geen uitkomst. Dorheid van ziel en troosteloosheid; droefheid en geen blijdschap; geen ervaring van voortgang, van gemeenschap met den Heere; van de liefde Gods, die in het hart is uitgestort; van geloofspsalmen. Veeleer bestrijdingen; benauwingen: verlatingen; — of immers onuitsprekelijke zuchtingen; biddende tranen; honger naar leven uit God en met zijn Volk; verlangens tot in de nieren van onzen schoot. En van buiten tegenwerking, verdrukking, mishandeling, bespottung, lijden en armoede.

Neen, ook in deze dingen mogen we niet vreemd zijn aan het geslacht van Gods kinderen; we moeten deze dingen kennen en durven erkennen.

Is de Heere daarom echter niet onze God, onze Verlosser van ouds af? Is daarom zijn Woord niet waarachtig en zijn werk niet getrouw? Is daarom zijn trouw aan ons bezwaken?

O, laten we hierin onze wederspanningheid en hardnekkigheid erkennen, onze eigen *ellende* opmerken. Daartoe dient het ons. Het "ik, ellendig mensch!" moet waarheid zijn. Wij moeten onderscheiden ook, wat we misdreven; wat we afweken en afgleden. Het bedroeven van den Heiligen Geest staat niet slechts in de Schrift om *genoemd*, maar om *beleden* te worden. Verootmoediging is ons noodig, — geen mistrouwen. De erkenning, dat de Heere getrouw en waarachtig is, — maar dat wij onmachtig zijn en dat er in ons, dat is in ons vleesch, geen goed woont. Het "Tegen U, U alleen hebben wij gezondigd!" moet leven in Gods Volk en kinderen.

En dan zien we roepend naar omhoog, als Elisa, op den God van Elia, op den Heere, die altoos zijn Volk geleid heeft.

"Waar is de God van Elia?"

"Waar is Hij, die Israël uit de zee heeft opgebracht?"

.... Het antwoord zal komen op de bede naar Elia's voorbeeld, het roepen op Karmel, het bukken bij de zee.

"Ik zal de goedertierenheden des Heeren vermelden, den veelvuldigen lof des Heeren naar alles, wat de Heere ons heeft bewezen!"

LXXXIX. GIJ ZIJT TOCH ONZE VADER! [Jes. 63:15-19]

Zie van den hemel af, en aanschouw van uw heilige en uw heerlijke Woning!

Waar zijn uw ijver en uw mogendheden, het gerommel uws ingewands en uwer barmhartigheden? — zij houden zich tegen mij in.

Gij zijt toch onze Vader; want Abraham weet van ons niet, en Israël kent ons niet; Gij, o Heere! zijt onze Vader; onze Verlosser van ouds af is uw Naam!

Heere! waarom doet Gij ons van uw wegen dwalen? [waarom] verstokt Gij ons hart, dat wij U niet vreezen? Keer weder om uwer knechten wil, de stammen uws erfdeels! Uw heilig Volk heeft [het maar] een weinig tijds bezeten; onze wederpartijders hebben uw Heiligdom vertreden. Wij zijn geworden [als die], over welke Gij van ouds niet hebt geheerscht, en die naar uw Naam niet zijn genoemd.

Jesaja 63:15-19.

Dit gedeelte der Profetie met de eerste verzen van het volgende hoofdstuk heeft men het "Onze Vader" van het Oude Testament genoemd. Het is in elk geval goed, er op te letten, hoe de Heere hier als *Vader* door zijn Volk wordt aangeroepen.

In het einde van Jesaja's Boek, in deze laatste hoofdstukken vooral, roept de Profetie de eeuwige dingen uit, en daarin de toekomstige volkomen overwinning en zaligheid van des Heeren Volk.

Maar dat gaat gepaard met een ontdekken en zien, een belijden en uitroepen der ellende van het Volk in zichzelf.

Zoo gaat het altoos; in bange weeën wordt Gods Volk gebaard voor de heerlijkheid en wordt de heerlijkheid gebaard voor Gods Volk.

En nu roept de Profetie niet alleen de heerlijkheid uit over de ellende, — maar uit de ellende stijgt ook het *gebed* van Sion op; *onuitsprekelijke* zuchtingen, maar ook *welbewuste* beden, die wijzen en grijpen naar het lichtpad, uit de ellende naar de heerlijkheid. De Profetie vertolkt die beden.

Het zijn beden, die een beroep doen op de *Deugden* Gods, op des Heeren Naam, op zijn goddelijk Wezen. Op zijn alvermogen, waardoor Hij de dingen, die niet zijn, geroepen heeft en roept. Op zijn gerechtigheid, waardoor Hij zijn Woord handhaaft. Op zijn heiligheid waardoor Hij zijn eere doet blinken, Zichzelf laat gelden. Een beroep op zijn ijver en mogendheden.

Het zijn beden, die gedenken, en die de historie oproepen; die *pleiten op het Verbond en op het werk des Heeren*. Die zijn Volk uit de zee opgebracht heeft met Mozes en de herders zijner Kudde. Die zijn Heiligen Geest in het midden van hen stelde. Die den arm zijner heerlijkheid heeft doen gaan aan de rechterhand van Mozes. Die de wateren voor hun aangezicht kliefde, opdat Hij Zich een eeuwigen Naam maakte. Die hen leidde door de afgronden. Die zijn Volk heeft aangenomen, Zich tot een heilig Volk. Die zijn Heiligdom bij hen heeft gesteld. Die over hen heeft geheerscht en hen naar zijn Naam heeft genoemd. Beden tot den Heere, die zijn eigen Zoon niet heeft gespaard, maar Hem heeft overgegeven, opdat Hij ons tot God zou brengen. Die Christus uit de dooden heeft weêrgebracht en Hem heerlijkheid gegeven heeft, opdat ons geloof en hoop op Hem zouden zijn. Die ons geroepen heeft door zijn Evangelie. Die zijn Verbond aan ons heeft verzegeld. Die Zich in zijn Woord aan ons heeft verbonden. Die ons levendgemaakt heeft

en in zijn wegen ons heeft geleid: "Waar is Hij, die zijn Volk uit de zee heeft opgebracht? Heere! waarom doet Gij ons van uw wegen dwalen? waarom verstokt Gij ons hart, dat wij U niet vreezen? Om uws Verbonds wille, heersch over ons door genade, opdat wij Uw Volk zijn! laat uw Naam van ons niet wijken! overwin onze ongerechtigheden, dat wij U vreezen en loven! Keer weder, om uwer knechten wil, de stammen uws erfdeels! Uw heilig Volk heeft het maar een weinig tijds bezeten! Onze weêrpartijders hebben uw Heiligdom vertreden! Wij zijn geworden als die, over wie Gij van ouds niet heb geheerscht, en die naar uw Naam niet zijn genoemd!" — Dat is niet een beschuldigen van den Heere, maar een pleiten op zijn Verbond en belofte, op zijn genade, zijn werk en weg. Daartoe moet het Volk komen, evengoed als tot het aangrijpen van de Deugden des Heeren. Als Daniël in Babel, moet het zich tot het Verbond keeren, met ontsluiting van zijn ellende. In dat Verbond schuilt het geheim van den overgang uit de ellende in de heerlijkheid. Arm en dor en benauwd, moet de ziele, die om bevrijdingen zucht, alzoo roepen naar omhoog. Maar nog inniger wordt die bede. Zij zoekt het *harte* Gods. Zij zoekt het ingewand van Gods barmhartigheden.

Zij roept *tot den Vader in de hemelen*. In zijn heilige en heerlijke Woning is Hij de Vader, die Zich ontfermt over de kinderen. Die ontfermingen gaan uit van eeuwigheid. En toch schijnt Hij ze in den tijd in te houden. O, dat ze uitkomen! Hoe zou Abraham, als hij opstond, als *hij* de vader en verlosser van zijn volk was, — hoe zou hij, die om zijn zaad leefde in het geloof, zich wenden tot het verzinkend overblijfsel! Hoe zou Israël, de vader der stammen, opkomen indien het hem gegund was! Hoe zal elke vader zich over zijn kinderen in hun verval erbarmen! Hoe blijft in Rama de stem kermen, waarin Rachel weent over haar kinderen! En toch, — wie zijn zij tegenover den Heere? Neen, Abraham weet van ons niet en Israël kent ons niet; — *Gij*, o Heere, zijt *onze Vader*, onze Verlosser van ouds af is uw Naam. Hemelsche Vader! Barmhartige Vader! Vader aller barmhartigheden! Onze Vader in de hemelen! Ontfermende Vader! Vader, wij hebben gezondigd! Vader, vergeef het ons! Vader, o Vader in uw heerlijkheid! laat ons niet omkomen! help, genees, red ons uit de diepte! O teeder ingewand des Heeren! Wij zijn uw maaksel, uw kinderen! verstoot ons niet! Uw liefde schonk ons uw eigen Zoon. Uw genade heeft ons gebaard. Uw Geest heeft ons getrokken. Uw Naam dragen wij. Onze Vader in de hemelen in Jezus Christus onzen Heer, laat, o laat ons uw kinderen zijn!

O, heilig, schuchter, fluisterend beroep op Gods Vaderschap. Dat uit Israël opklom, omdat de Heere dit Volk zijn zoon genoemd heeft, gelijk Hij het Zich heeft geformeerd. Dat opklimt uit de Gemeente van alle tijden, waar de Geest haar weer drijft naar haar God. Maar dat ook opkomt uit alle kinderen Gods, uit diepen nood, in het grijpen naar verlossingen, naar levensvernieuwing, naar vrede en blijdschap door den Heiligen Geest; naar heiligmaking en verheerlijking.

Zoo bidt de Geest naar God voor de heiligen. En Hij, die de harten doorzoekt, weet, welke de meening des Geestes zij.

Zoo zuchten zij, die de eerstelingen des Geestes ontvingen, zoo zuchten zij in zichzelf, verwachtende de aanneming tot kinderen, de verlossing des lichaams. De Geest van het *kindschap* leert hen zich op het *Vaderschap* des Heeren te beroepen: "Abba, Vader!"

"Gij zijt toch onze Vader!" — Bijna verwijtend klinkt deze bede. Maar zij verwijt niet; — neen, zij belijdt; zij smeekt; zij dringt; zij raakt de liefde des Heeren aan; zij gaat het harte Gods in; zij schreit voor de poort des hemels, En de Heere, onze hemelsche Vader, ziet van den hemel en aanschouwt van zijn heilige en heerlijke Woning.

Uw Vader in de hemelen weet al, wat gij behoeft! E

En indien gij, die boos zijt, weet uw kinderen goede gaven te geven, hoeveel te meer zal uw hemelsche Vader goede gaven geven, hun, die ze van Hem bidden. [Matt. 7:11]

Gelijk zich een vader ontfermt over de kinderen, ontfermt eere Zich over hen, die Hem vreezen. [Ps. 103:13]

In den Vadersnaam schijnt het volle licht.

Gezegend zij de God en Vader van onzen Heere Jezus Christus, die ons gezegend heeft met alle geestelijke zegening in den hemel in Christus! [Ef. 1:3]

De Heere troost zijn Volk dan ook: "Uw hart worde niet antroerd: in het Huis mijns Vaders zijn vele woningen." [Joh. 14:1, 2]

En Hij zal hen ontvangen aan het einde der worsteling: "Komt gij gezegenden mijns Vaders en beërft het Konink rijk, dat u bereid is van de grondlegging der wereld!" [Matt. 25:34]

Zoo aanbidden wij dan na zuchting en smeeking: "Onzen God nu en Vader zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid! Amen." (Filipp. 4:20).

XC. OCH, DAT GIJ DE HEMELN SCHEURDET! [Jes. 64:1-12]

Och, dat Gij de hemelen scheurdet! dat Gij nederkwaamt! dat de bergen van uw Aangezicht vervloten! Gelijk een smeltvuur brandt, [en] het vuur de wateren doet opbobbelen! — om uw Naam aan uw wederpartijders bekend te maken! Laat [alzo] de Heidenen van uw Aangezicht beven!

Toen Gij vreeselijke dingen deedt, [die] wij niet verwachtten; Gij kwaamt neder; van uw Aangezicht vervloten de bergen.

Ja, van ouds heeft men het niet gehoord, noch met ooren vernomen, en geen oog heeft het gezien, behalve Gij, o God! [wat] Hij doen zal dien, die op Hem wacht.

Gij ontmoet den vroolijke, en die gerechtigheid doet; hen, die Uwer gedenken op uw wegen.

Zie, Gij waart verbolgen, omdat wij gezondigd hebben; in deze [dingen] is de eeuwigheid, opdat wij behouden worden.

Doch wij allen zijn als een onreine en al onze gerechtigheden zijn als een wegwerpelijk kleet; en wij allen vallen af als een blad, en onze misdaden voeren ons henen weg als een wind. En er is niemand, die uw Naam aanroept; die zich opwekt, dat hij U aangrijpe. Want Gij verbergt uw Aangezicht voor ons, en Gij doet ons smelten door middel van onze ongerechtigheden.

Doch nu, Heere! Gij zijt onze Vader; wij zijn leem, en Gij zijt onze pottenbakker; en wij allen zijn uwer handen werk. Heere! wees niet zoozeer verbolgen en gedenk niet eeuwiglijk der ongerechtigheden. Zie, aanschouw toch, wij allen zijn uw Volk! Uw heilige steden zijn een woestijn geworden! Sion is een woestijn geworden! Jeruzalem een verwoesting! Ons heilig en ons heerlijk Huis, waarin onze vaders U loofden, is met vuur verbrand; en al onze gewenschte dingen zijn tot woestheid geworden! Heere! zoudt Gij U over deze dingen inhouden? zoudt Gij stilzwijgen en ons zoozeer bedrukken?

Jesaja 64:1-12.

Wondervol is de Schrift!

Zij is de belofte, het teeken, het tafereel, van de hoogste heerlijkheid in het eeuwige licht, de verborgenheid der godzaligheid. Het Woord is vleesch geworden en heeft onder ons gewoond en wij hebben zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als des Eeniggeborenen van den Vader, vol van genade en waarheid. Het leven is geopenbaard, het eeuwige leven, hetwelk bij den Vader was. God is geopenbaard in het vleesch, is gerechtvaardigd in den Geest, is gezien van de engelen, is gepredikt onder de Heidenen, is geloofd in de wereld, is opgenomen in heerlijkheid. Jezus Christus is opgestaan van de dooden en voor de oogen der zijnen opgevaren ten hemel, gezeten aan de rechterhand Gods. Wij zien Jezus met heerlijkheid en eer gekroond. Nu zijn wij kinderen Gods. En wij verwachten naar zijn belofte een nieuwe aarde en een nieuwen hemel! De Schrift schouwt in het ongeziene licht: hetgeen geen oog gezien, geen oor gehoord heeft en in geens menschen hart is opgeklommen, hetgeen God bereid heeft dien, die Hem liefhebben. Ja, van ouds heeft men het niet gehoord, noch met ooren vernomen, en geen oog heeft het gezien, behalve Gij, o God! wat Hij doen zal dien, die op Hem wacht! Onze Vader, die in de hemelen zijt!

En tegelijk is die Schrift het gekerm uit de diepte, uit de kloven der steenrotsen: Wij

vergaan door uw toorn, en door uw grimmigheid worden wij verschrikt! Uit de diepten roep ik tot U, o Heere! Heere! hoor naar mijn stem! laat uw ooren opmerkende zijn op de stem mijner smeekingen! Geef aan het wild gedierte de ziel uwer tortelduif niet over! O Heere, God der heirscharen, laat uw Aanschijn lichten, zoo zullen wij verlost worden! Heere, waarom verstoot Gij mijn ziel? Van der jeugd aan ben ik bedrukt en doodbrakende, ik draag uw vervaarnissen; uw hittige toornigheden gaan over mij; uw verschrikkingen doen mij vergaan; den ganschen dag omringen zij mij als water, te zamen omgeven zij mij! Al uw baren en uw golven zijn over mij heengegaan! Och, dat Gij de hemelen scheurdet! dat Gij nederkwaamt! Gij verbergt uw Aangezicht; Gij doet ons smelten door onze ongerechtigheden! Heere! wees niet zoozeer verbolgen en gedenk niet eeuwig der ongerechtigheden. Sion is een woestijn, Jeruzalem een wildernis! Ik ellendig mensch! wie zal mij verlossen uit het lichaam dezès doods! Verlos ons van den Booze!

Hoe blijkt hierin de waarachtigheid onzer Belijdenis! Hoe komt zij met de Schrift overeen! Hoe vertolkt zij het eigen leven der Schrift! Hoe draagt zij het bewijs van het echte geestelijke leven, het leven, dat naar de Schriften is.

Ja zóó is het geestelijke leven, dat de natuurlijke mensch niet verstaat.

In het natuurlijke leven vindt het zijn zinnelijken afdruk. In dit zuchtende schepsel, dat brult uit de woestijnen; dat huilt uit de wouden; dat vliedt over de bergen; dat in duizend weeën krimpt; onder gierende stormen buigt; onder kokende golven duikt; onder de bangste ellenden, mismaakt, gemarteld, onteerd en verscheurd, worstelend, lijdend, hongerend, kreunend het eind zoekt; — en toch in zijn donkerheid door den fonkelenden, lichtenden mantel van het starrenheir gedekt wordt; toch in bloementrossen uitbreekt; in glans en heerlijkheid juicht in het licht; het hoofd opstekend in jubels lacht, en bij den altoos groteren schat in altoos machtiger openbaring zich vermenigvuldigend, een volheid uitgiet en ongeziene levensvolheden profeteert.

Het zienlijke is een gelijkenis. Het geestelijke is waarachtig. Neen, Jeruzalem is geen leugen. Gelijk bij den uitgang uit het paradijs het Woord Gods oordeelen donderde over de aarde, wier pad de mensch in de gemeenschap der Schepping moest afloopen tot het einde toe, tot den dood in het stof, tot den vloek in den afgrond, — en toch datzelfde Woord tegelijk de overwinning profeteerde uit het zaad, de overwinning des Heeren!

O, die klacht en die roem behooren in Jeruzalem bijeen: Ik ellendig mensch, wie verlost mij! Ik dank God door Christus, mijn Heer! Die klacht en die roem, ze volgen niet op elkaar op grooten afstand; ze liggen niet als Genesis en Openbaring uiteen; ze zijn niet het begin en het einde van den weg; — maar ze gaan samen heel de Schrift door; ze zijn één leven in elk deel der Schrift; ze zijn het ééne leven van al de heiligen. Ze wisselen gestaag dag en nacht; als zomer en winter; als de effen watervlakte, de zonne weerspiegeland, straks kokend brullend onder den zwarten hemel.

Alleen, een stomme puinhoop is Jeruzalem nooit. Het leven is er in, het leven uit God, — gelijk het natuurlijke leven in de nu kermende, dan juichende, natuur. Uit de ruïnen, uit de diepten zucht het nog; de afgrond roept tot den afgrond; de Geest Gods zucht. En wij, wij mogen wandelen in donkerheden, wij tasten naar den wand, gelijk de blinden, — maar wij brommen toch allen gelijk de beren; wij kirren doorgaans gelijk de duiven.

Het *gebed* is het geheim van Sion, het teeken van Gods Volk. Het gebed uit de donkerheid, uit de puinhoopen, uit de benauwdheid, uit de diepte; — het gebed naar het licht, naar de hoogte, naar het leven, naar God. Het gebed om verlossingen, om overwinningen des Heeren. Om de openbaring van de dingen, die boven zijn, over en in de dingen, die beneden zijn; om de komst der heerlijkheden, de heerlijkheden der genade en der beloften, de heerlijkheden Gods.

Nu ligt Sion versmeten; de hemelhooge bergen tergen haar; de wêerpattijders triumfeeren; de Heidenen vertreden haar; de ongerechtigheid bedekt haar; zij is een onreine; als dorre blaren valt het Volk af, de wind blaast ze weg, ze versmelten en vergaan; Jeruzalem is een woestenij rondom den verbranden Tempel. En de Heere

zwijgt. De Hemel is gesloten; hij is van koper en weigert den adem door te laten.

Het is gedaan!

Maar neen, — gedaan is het niet! De Geest der genade en der gebeden kermt en dringt profetisch de beden uit: Och! —: Och Heere! — Och, dat Gij de hemelen scheurdet! dat Gij nederkwaamt! dat de bergen van uw Aangezicht vervloten! Gelijk weleer! O, Gij hebt het heil bereid, het eeuwige ongeziene licht voor wie in de donkerheid op U wacht! Ja, Gij ontmoet ze, die blijde in gerechtigheid wandelen voor uw Aangezicht. Maar al verbergt Gij door verbolgenheid uw Aangezicht om onze ongerechtigheden, — toch zult Gij niet eeuwiglijk toornen! toch zijt Gij onze Vader, onze Formeerder! toch zijn wij uw Volk! Toch, Heere, zult Gij niet altoos zwijgen. O kom! scheur, scheur den hemel! Kom!

Zoo bad de Profetie door den Heiligen Geest, getuigend het leven van Sion, in het puin van Jeruzalem.

En de Heere *is* gekomen. Hij kwam in den herbouw van stad en Tempel. Hij kwam in het vleesch. Hij kwam over Jezus' gesloten graf. Hij kwam op den Pinksterdag. Hij kwam over de Gemeente onder de vervolging. Scheurend de hemelen.

Zoo bidt en zoo bidde Gods Kerk de eeuwen door. En de Heere zal komen. Hij komt. Hij komt gewis. De Gemeente zal de kroon dragen, in het smetteloos gewaad, aan de stroomen des levens, bij de springende fonteinen.

Zoo moet de Gemeente Gods bidden en zoo zal ze bidden, door den Heiligen Geest bewogen, in tijden van ingezonkenheid. Als het leven schijnt te sterven in de onbewogen looden wateren. Als er geen krachtige geestelijke levensopenbaring is, maar slechts de bergen der wereld en des vleesch es zich energiek verheffen. Als het getuigenis Gods ijdel schijnt, geen levensverheffing in de Gemeente Gods uitwerkt. Als er geen vleugelslag gehoord wordt, waarmee Gods Kerk zich verheft naar het hooge licht, dat haar overschitteren moet. Als de gedachten Gods haar niet bekoren, het Woord haar niet bezielt, het idealisme der Schrift in haar belijden en beleven sterft. Als de zonde over haar druipt en sluipt, en geen weerstand vindt. Als er geen ingang der vrijmoedigheid in het heiligdom des geloofs en der verzekering gekend wordt, maar slechts een omzwerven als der onreine melaatschen buiten de poorten. Als de bladeren, die nog de eere des levenden Volks waren, afvallen, en oneenigheid, liefdeloosheid, losheid, dorheid, het overblijfsel verteren. Als er niemand is, die zich opwekt, om den Naam des Heeren aan te grijpen tot verheffing van wat zinkt. Als de zaligmakende kennis God niet doorbreekt, de vrede en blijdschap des geloofs niet worden gesmaakt. Als het Aangezicht des Heeren verborgen is, en de hope smelt.

O, wat kan Jeruzalem een wildernis worden! Hoe kan Gods Volk liggen in smaad, het onteerde Huis Gods. Satan alleen heeft dan triumpfen. Het vleesch alleen kan het dan stellen. Verleidingen zijn dan voorspoedig. Wie vleeschelijk rekent en doet, vindt alleen nog ruimte. En de Heere zwijgt. Hij keert Zich af; — de consciëntiën van zijn Volk erkennen zijn recht!

Dan is er voor eigenwilligen godsdienst, voor een kerkelijk leven, dat op menschen, op het zienlijke, op eigengerechtigheid, op eigenheiligheid, op gestalten en bevinding moet bouwen, niets meer aan; wie het in zichzelf zoekt, die moet het opgeven; het gras verdort, de bloem valt af.

Maar dan leeft nog het waarachtige Sion. Dan komt het in de uitverkorenen, uit het waarachtige geestelijke beginsel der Gemeente nog op. Dan keert zich nog het leven uit God tot het Verbond. Dan houdt nog het Lichaam van Christus vast aan al de beloften Gods, aan al wat de Gemeente Gods naar de Schrift is en zijn zal.

Dan leidt nog de Heilige Geest de zielen der ellendigen naar de erve der heiligen. Dan moeten ze nog weer in het licht zien: Ja, van ouds heeft men het niet gehoord, noch met ooren vernomen, en geen oog heeft het gezien, behalve Gij, o God! wat Hij doen zal dien, die op Hem wacht! Dan grijpt nog het leven zuchtend haar het ongrijpbare. Dan stort nog de ziele zich uit in den nacht, O mijn God! Mijn Formeerder! Gij zijt onze

Vader! wij zijn leem, Gij zijt onze pottenbakker! Heere! wij allen zijn uwer handen werk! Zie, aanschouw toch, wij allen zijn uw Volk! Heere, zoudt Gij U inhouden? O, het is alles, alles bij U, heerlijk, volmaakt, eeuwig. Alles, alles voor uw Volk; alles, alles in Christus bij U verborgen. Alle leven en alle licht en alle genade uw gave voor uw Gemeente. Alles, alles wat uw Woord zegt, dat *is* uw Gemeente, dat *is* uw Volk. Alle beloften Gods zijn haar deel. O Heere, Heere! het is alles bij U voor ons, ellendigen, onreinen, afvallenden. Toch alles, alles bij U, tot de volkomen overwinning en de eeuwige heerlijkheid.

Het is het beginsel van het ware geloof, dat Christus aankleeft, in wien al de schatten verborgen zijn. En dat beginsel, bij volkomen ervaring van gemis, bij alle onvermogen, bij diepe ontdekking van algeheele ledigheid in onszelf, bij de bevinding, dat het blad ook in ons afvalt; — dat beginsel breekt door in smeeking, roepend naar den Heere. Dat Hij kome! Dat Hij doorbreke! Dat Hij de hemelen scheure! Dat Hij de bergen slechte! Dat Hij vreeselijke dingen doe!

O, dit bidden is lijden. Dit bidden is bloeden vóór het Aangezicht des Heeren. Dit bidden worstelt met den doodsnik van de wanhoop. Dit is bidden op hope tegen hope.

Maar het is *bidden*. Het is den weg op den Heere wentelen, op Hem alleen. Het is kloppen, totdat Hij opendoet. Het is wachten bij het roepen uit de diepte, als de wachters op den morgen. Roepen, uitzien, wachten, verwachten, — blikkend naar het Heiligdom, hopen op het Woord Gods. In den eenigen Naam, die gegeven is. Op de belofte, die Godes is. Overgegeven aan vrije genade.

Dit bidden wordt verhoord.

Ja, van ouds heeft men het niet gehoord, noch met ooren vernomen, — behalve Gij! o God! wat Hij doen zal dien, die op Hem wacht.

XCI. IK BEN GEVONDEN [Jes. 65:1-7].

Ik ben gevonden van hen, die [naar Mij] niet vraagden; Ik ben gevonden van degenen, die Mij niet zochten; tot het Volk, dat naar mijn Naam niet genaamd was, heb Ik gezegd: Zie, [hier] ben Ik, zie, [hier] ben Ik.

Ik heb mijn handen uitgebreid den ganschen dag tot een wederstrevig Volk; die wandelen op een weg, die niet goed is, naar hun [eigen] gedachten; een Volk, Mij geduriglijk tergende in mijn aangezicht; in hoven offerende, en rookende op tichelsteen; zittende bij de graven, zoo vernachten zij bij degenen, die bewaard worden; etende zwijnenvleesch, en er is sop van gruwelijke dingen in hun vaten. Die daar zeggen: houd u tot uzelf en naak tot mij niet, want ik ben heiliger dan gij.

Deze zijn een rook in mijn neus, een vuur, den ganschen dag brandende!

Zie, het is voor mijn aangezicht geschreven; Ik zal niet zwijgen; maar Ik zal vergelden, ja, in hun boezem zal Ik vergelden. Uw ongerechtigheden en uwer vaderen ongerechtigheden te gelijk, zegt de Heere, die gerookt hebben op de bergen en Mij smaadheid aangedaan hebben op de heuvelen; daarom zal Ik hun vorig werkloon in hun boezem weder toemeten.

Jesaja 65:1-7.

De groote dag des Heeren is de verhooring des gebeds. Dan scheurt Hij de hemelen en komt. In de openbaring van den Heere Jezus van den hemel met de engelen zijner kracht; met vlamvend vuur wraak doende over degenen, die God niet kennen en over degenen, die het Evangelie van onzen Heere Jezus Christus niet gehoorzaam zijn. Dan komt Hij, om verheerlijkt te worden in zijn heiligen en wonderbaar te worden in allen, die gelooven. Om te vervullen, wat geen oog gezien en geen oor gehoord heeft, maar wat de Heere heeft toegezegd dien, die op Hem wacht. Dan wordt het gebed verhoord, het geroep van den Geest en van de Bruid: "kom!" het gebed van het Oude en van het Nieuwe Testament; het gebed van den Christus, hier op aarde in smeeking uitgebroken, uitgegoten met zijn ziel,— en door zijn Geest in de Profetie en in al zijn Volk gezocht; in Israël van ouds worstelende, en in de Gemeente des Nieuwen Verbonds in de apostelen en in al de heiligen strijdende, met alle bidding en smeeking biddende ten allen tijde in den Geest, wakende met alle gedurigheid en smeeking. (Ef. 6). Dan gaat voor eeuwig in vervulling de verhooring des gebeds van den verheerlijkten Christus voor het Aangezicht des Vaders en van zijn Lichaam op aarde in de schaduwen des doods.

Dat gebed is één. Het is het gebed van den Christus en van den Geest, en in gemeenschap met den Christus door den Geest in al de heiligen gewekt. Het is het gebed naar den Raad en Wil van God; het gebed daarom ook van zijn Woord en naar zijn Woord. Wij weten, dat zoo wij bidden naar zijn Wil, Hij ons verhoort.

In den grooten dag des Heeren wordt dat bidden verhoord.

Maar daarom is er ook een verhooring des gebeds in den tijd. Het is de smeeking tot den Vader in de hemelen om de heiliging van zijn Naam, de komst van zijn Koninkrijk, de volbrenging van zijn Wil, de vervulling van al onze nooddrift in heerlijkheid, het nimmermeer gedenken van al onze schulden, de volkomen overwinning en verlossing van den Booze, — die in het eeuwige licht haar volkomen verhooring vindt, maar die daarom ook in verhooring gaat in den tijd.

Ook in den tijd is die verhooring echter een verhooring, die in den Christus, in en met de werking des Heiligen Geestes gegeven wordt. De verhooring des gebeds in den tijd is de komst van den Christus in de wereld, zijn opstanding en hemelvaart, zijn zitten aan de rechterhand Gods en de uitstorting des Heiligen Geestes, — alle genade uit den Christus door den Geest, vóór zijn nederdaling en na zijn opvaart. Die verhooring is de inwerking van het Woord Gods door den Heiligen Geest, en heel de leiding van Gods Volk naar den Raad en de ontfermingen des Heeren. En alle uitwendige zegeningen, alle natuurlijke leidingen, alle gemeene weldaden over leven en schepping, — het zijn de vettigheden, waarvan de voetstappen des Heeren druipen; zij bedruipen zelfs de vlakten der woestijn; zij doen de bergen, de velden en de dalen juichen, en ze zijn elken morgen nieuw over al het schepsel. Ook de maat in hebben en missen, in kracht en zwakheid, is daarin begrepen: alle dingen moeten medewerken ten goede dengenen, die naar zijn voornemen geroepen zijn.

Zoo moeten wij de verhooring des gebeds verstaan, om haar gade te slaan en te onderscheiden en haar heerlijkheid te genieten. Die waarachtige onderscheiding en ervaring der gebedsverhooring in den tijd is een ontmoeten van onzen God; van Hem, die alle dingen werkt naar zijn Raad. Een ontmoeten van Hem in zijn Raad, in zijn licht, in zijn Naam en Koninkrijk en Wil. Een ontmoeten van den Heere, gelijk Mozes bij den braambosch, gelijk Israël bij den Sinai, — waarbij we beven en ons aangezicht bedekken voor het licht. Een ontmoeten als van Azaf, die in het heiligdom inging, waar de moeite voor zijn oogen wegviel, maar waar hij zich dan ook kende als een onvernuftig groot beest bij God, terwijl het licht hem opging: ik zal geduriglijk bij U zijn; Gij zult mij leiden door uw Raad en daarna zult Gij mij in heerlijkheid opnemen. Het is een ontmoeten als van Jesaja, die den Heere op zijn Troon in zijn Tempel zag en uitriep: wee mij, want ik verga, dewijl ik een man van onreine lippen ben! Een ontmoeten als van Petrus: Heere, ga uit van mij, want ik ben een zondig mensch!

Het antwoord des Heeren op het gebed, zijn nederdaling in het scheuren der hemelen op het geroep van zijn Volk is zoo ontzaglijk. De Heere is in het suizen van een zachte stilte, maar voor zijn aangezicht heen gaan een storm, een aardbeving en een vuur. Daarachter, als van tusschen zijn gordijnen openbaart Hij Zich, roept Hij zijn Naam uit en geeft Hij het antwoord op de smeekingen, het antwoord, dat in Christus Jezus is.

Ja, het antwoord, dat in Christus Jezus is. De ontfermingen, de vrije eeuwige liefde, de zaligmakende genade, de Raad, de gedachten, de weldaden, de leidingen des Heeren in Christus Jezus worden dan ontdekt, en daarin de volledige vertroosting maar ook de volle roeping, de noodzakelijke heiligmaking, de bekrachtiging en de verzegeling van het werk des Heiligen Geestes. Gods gedachten worden dan ingegraveerd in de zielen van zijn Volk, zijn Aangezicht spiegelt zich dan in hun binnenste. Zij aanbidden dan, dat de Heere hun God is, en zij mogen Hem in het opspringen hunner ziele verstaan.

Maar wat gaan er vaak een donkerheden aan die verhooring, waarin wij den Heere ontmoeten, vooraf. En wat is die verhooring veelszins anders, geheel anders, dan wij ons voorstellen, — de hoogere wegen en gedachten des Heeren, waar wij niet bij konden.

Zóó hier in den overgang van Jesaja 64 naar het einde.

De Gemeente Gods onder het Oude Verbond bidt, smeekt in de Profetie om het scheuren der hemelen, om de verheerlijking van het wegzinkende Jeruzalem, naar het Verbond en de belofte.

En de verhooring, het antwoord?

Het antwoord op deze smeking des Ouden Verbonds is de bedeeeling des Nieuwen Verbonds, — dat is, ja, de vervulling van de belofte Abrahams en van de hope Jeruzalems in den Christus en zijn heil, het vinden van den Heere, — maar — door de *Heidenen*, met verwerping van allen roem voor Israëls stad en Tempel, met het ontzettend oordeel Gods over het vleesch, dat zich heiliger waande; met ontdekking van de goddeloosheid, de ontzettendste zonde van oud-Israël, dat den Heere, die zijne handen naar hen uitbreidde, verwierp en in zijn aangezicht Hem tergde. "Gij zijt een

rook in mijn neus," zoo oordeelt de Heere dit Joodsche overblijfsel. Hij stelt het ten toon, heel het volk, dat, al zijn historie door, Hem heeft weerstreefd. Hij stort zijn oordeelen in vergeldingen uit.

En Paulus van Tarsen is het voorbeeld, dat dit antwoord des Heeren voor Israëls wijzen en schriftgeleerden zelfs verborgen bleef, gelijk het nog altoos voor hen verborgen blijft. Het oordeel moet eerst over hemzelf komen, hem uitschudden uit zijn waan, hem ontdekken als den weerstrevige, hem neerwerpen onder degenen, die den Heere *niet* zochten, met de Heidenen hem gelijk maken. Dàn komt het aangezicht des Heeren in Christus Jezus over hem, schuldvergevend, zaligmakend, vervullend, waartoe Hij hem van moeders lijf had afgezonderd. Maar dan ook gaat door den Heiligen Geest de Schrift hem open en verklaart hij voor de Gemeente Gods apostolisch deze profetie van Jesaja, in Rom. 9:31: "Israël, dat de wet der rechtvaardigheid zocht, is tot de wet der rechtvaardigheid niet gekomen. Waarom? Omdat zij die zochten niet uit geloof, maar als uit de werken der wet; want zij hebben zich gestooten aan den steen des aanstoots"; Rom. 10:19 vv.: "Maar ik zeg: heeft Israël het niet verstaan? Mozes zegt eerst: Ik zal ulieden tot jaloersheid verwekken door degenen, die geen volk zijn; door een onverstandig volk zal Ik u tot toorn verwekken. En Jesaja verstout zich en zegt: Ik ben gevonden van degenen, die Mij niet zochten; Ik ben openbaar geworden dengenen, die naar Mij niet vraagden; maar tegen Israël zegt Hij: den geheelen dag heb Ik mijn handen uitgestrekt tot een ongehoorzaam en tegensprekend volk;" Rom. 11:7 v.v. "Wat dan? Hetgeen Israël zoekt, dat heeft het niet verkregen; maar de uitverkorenen hebben het verkregen en de anderen zijn verhard geworden (gelijk geschreven is: God heeft hun gegeven een geest des diepen slaaps, oogen, om niet te zien, en ooren, om niet te hooren;) tot op den huidigen dag. En David zegt: hun tafel worde tot een strik en tot een val en tot een aanstoot en tot een vergelding voor hen; dat hun oogen verduisterd worden, om niet te zien en verkrom hun rug allen tijd. Zoo zeg ik dan: hebben zij gestruikeld, opdat zij vallen zouden? Dat zij verre; maar door hun val is de zaligheid den Heidenen geworden, om hen tot jaloerschheid te verwekken. En indien hun val de rijkdom is der wereld en hun vermindering de rijkdom der Heidenen, hoeveel te meer hun volheid! Want ik spreek tot u, Heidenen, voor zooveel ik der Heidenen apostel ben; ik maak mijn bediening heerlijk, of ik eenigszins mijn vleesch tot jaloerschheid verwekken en eenigen uit hen behouden mocht. Want indien hun verwerping de verzoening is der wereld, wat zal de aanneming wezen anders, dan het leven uit de dooden!"

O, dat antwoord des Heeren op ons roepen!

Het vleesch zoekt slechts, wat des vleesch is, — en het vindt dit ook, waar de Heere nog zijn goedertierenheden over al zijn werken uitbreidt.

Maar dit is nog niet het antwoord des Heeren op het geroep van zijn Volk.

Dàt antwoord wordt alleen in den Christus gevonden en ontsloten. En daarom gaat het gepaard met de wanning door het Woord Gods en door den Heiligen Gees;. Daarom gaat het gepaard met de vernedering van het vleesch, met beschuldigingen en veroordeelingen. Daarom brengt het onze vijandschap aan het licht. Het ontbloot de verborgen zonden. Hier vergaat de hypocriet. Hier vlucht de huichelaar. Hier wordt de eigengerechtigte weggeworpen. Hier spreekt de Heere: Ik ken u niet. Hier worden we bij de graven, bij de afgoden gevonden in de verborgenste spelonken, waarin het vleesch zijn schuilplaats zoekt tegen den Heere. Hier worden onze bergen en heuvelen, al onze groene boomen, waar we het eigen altaartje van ons zelfbehagen gezet hebben, met Gods vinger aangewezen. Hier komt de vergelding in onzen boezem. Hier moeten we ons oprecht vernederen en bekeeren tot den levenden God, — of ons verharden. Hier worden wij degenen, die den Heere niet zochten en die naar Hem niet hebben gevraagd.

Och, zoo we het maar worden! Wij verlorenen; wij, opnieuw, verwerpelijken.

Dan ruischt achter de aardbeving de stilte. Dan volgt het heilgeheim. Dan komt het antwoord in den Heere Jezus Christus. Het antwoord van verlossingen. Vergiffenis en

vrijmaking. Vruchtbaarmaking en vertroosting. Blijdschap en kracht. Dan gaan wij door het geloof in de rust. Dan schouwen wij als kinderen het Aangezicht des Heeren; het Aangezicht van onzen Vader in de hemelen in het eeuwige licht.

Dan zijn alle verheffing en alle gedoe om en met onszelf vergeten en aanbidden we waarachtig den Heere, wiens Raad bestaat en die al zijn Welbehagen doet.

Geloofd zij God!

XCII. MOST IN EEN BOS DRUIVEN [Jes. 65:8-16].

Alzoo zegt de Heere: Gelijk wanneer men most in een bos druiven vindt, men zegt: verderf ze niet, want er is een zegen in; alzoo zal Ik het om mijner knechten wil doen, dat Ik hen niet allen verderve. En Ik zal zaad uit Jacob voortbrengen, en uit Juda een erfbezitter van mijn bergen; en mijn uitverkorenen zullen het erfelijk bezitten en mijn knechten zullen aldaar wonen. En Saron zal tot een schaapskooi worden en het dal Achor tot een runderleger voor mijn Volk, dat Mij gezocht heeft.

Maar gij, verlaters des Heeren, gij, vergeters van den berg mijner heiligheid, gij, aanrichters eener tafel voor die bende, en gij, opvullers des dranks voor dat getal! Ik zal u ook ten zwaarde tellen, dat gij allen u ter slachting zult krommen. Omdat Ik geroepen heb, maar gij hebt niet geantwoord, Ik gesproken heb, maar gij hebt niet gehoord, maar hebt gedaan, dat kwaad was in mijn oogen, en hebt verkoren hetgeen, waaraan Ik geen lust heb. Daarom zegt de Heere Heere alzoo: zie, mijn knechten zullen eten, doch gij zult hongeren; zie, mijn knechten zullen drinken, doch gij zult dorsten; zie, mijn knechten zullen blijde zijn, doch gij zult beschaamd zijn; zie, mijn knechten zullen juichen van goeder harte, maar gij zult schreeuwen van weedom des harten en van verbreking des geest es zult gij huilen. En gij zult uw naam mijnen uitverkorenen tot een vervloeking laten; en de Heere Heere zal ulieden dooden.

Maar zijn knechten zal Hij met een anderen naam noemen.

Zoodat wie zich zegenen zal op aarde, die zal zich zegenen in den God der waarheid; en wie zweren zal op aarde, die zal zweren bij den God der waarheid; omdat de vorige benauwdheden zullen vergeten zijn en omdat zij voor mijn oogen verborgen zijn.

Jesaja 65:8-16.

De Heere verhoort het gebed van zijn Volk. Hij verhoort het volkomen. Straks zal het heeten in de profetie: "weest vroolijk en verheugt u tot in der eeuwigheid in hetgeen Ik schep, want ziet, Ik schep Jeruzalem een verheuging en haar Volk een vroolijkheid; in haar zal niet meer gehoord worden de stem des weening; de wolf en het lam zullen te samen weiden; zij zullen geen kwaad doen noch verderven op mijn ganschen heiligen berg, zegt de Heere" (Jes. 65:17-25). Die profetie, de stem, het antwoord uit den hemel op het geroep van het Volk Gods, volhardt heel de Schrift door en zoolang de Schrift blijft: "Ik hoorde een groote stem uit den hemel, zeggende: ziet, de Tabernakel Gods is bij de menschen, en Hij zal bij hen wonen en zij zullen zijn Volk zijn en God zelf zal bij hen en hun God zijn; en God zal alle tranen van hun oogen afwisschen; en de dood zal niet meer zijn; noch rouw, noch gekrijt, noch moeite zal meer zijn; want de eerste dingen zijn weggegaan. En die op den Troon zat, ziet. Ik maak alle dingen nieuw. En Hij zeide tot mij: schrijf, want deze woorden zijn waarachtig en getrouw, En Hij sprak tot mij: het is geschied. Ik ben de Alfa en de Omega, het Begin en het Einde. Ik zal den dorstigen geven uit de fontein van het water des levens voor niet. Die overwint zal alles beërven; en Ik zal hem een God zijn, sn hij zal Mij een zoon zijn." (Openb. 21:3-7.)

Die profetie gaat in vervulling, de vervulling van het Woord der belofte en des Verbonds; de verhooring der smeeking van het Volk Gods.

En het is die vervulling die, al profeteerend, in den tijd nader komt op het geroep uit de diepte. Die vervulling, die verhooring, komt in den weg van de openbaring des Heeren, in de wegen, die de Heere met zijn Volk houdt. Bij Hem, in Hem, achter Hem is die vervulling; eer zij roepen is bij Hem en in Hem het antwoord van zijn gunst; het is van eeuwigheid en tot in eeuwigheid. Maar voor Hem uit gaat een verterend vuur. Voor Hem uit en rondom Hem zijn wolken en donkerheden, bliksemen over de wereld, oordeelen over Jeruzalem.

De groote zaligheid komt alleen in den weg van het laatste oordeel; als de hemelen, door vuur ontstoken zijnde, met gedruisch zullen voorbijgaan, als de elementen branden zullen en vergaan en de aarde en de werken, die daarin zijn, zullen verbranden. (2 Petr. 3). "Ik zag een grooten witten Troon en Hem, die daarop zat, van wiens Aangezicht de aarde en de hemel wegvloten en geen plaats is voor die gevonden. En ik zag de dooden, klein en groot, staande voor God; en de boeken werden geopend, en een ander Boek, dat des levens is; en de dooden werden geoordeeld uit hetgeen in de boeken geschreven was, naar hun werken. En de zee gaf de dooden, die in haar waren; en de dood en de hel gaven de dooden, die in hen waren; en zij werden geoordeeld, een iegelijk naar hun werken. En de dood en de hel werden geworpen in den poel des vuurs; dit is de tweede dood. En zoo iemand niet gevonden werd geschreven in het Boek des levens, dit werd geworpen in den poel des vuurs." (Openb. 20). Ontzettingen gaan ook aan dit oordeel vooraf. De Heere drijft zijn vijand, als het wild gedierte, vóór zich uit: "Wee hun, die de aarde en de zee bewonen! want de Duivel is tot u afgekomen en heeft grooten toorn, wetende, dat hij een kleinen tijd heeft". (Openb. 12:12).

De belofte voor het goud in de aarde is, dat het blinken zal in de kroon. Maar daartoe moeten eerst de mokers op den bodem dreunen en de boren moeten met geweld het ingewand der aarde openen. Daartoe moet het vuur voor den smeltkroes wit gloeien. Al het vuil moet worden afgescheiden en het schuim vergaan. Dan zal het goud juichen in de kroon.

Daarom, als de Heere zijn Volk verhoort, ook in den tijd, dan is het in de donkere dagen van de volheid des tijds, in de bangheden van Jezus' geboorte bij Israëls en Davids vernedering in Bethlehém; in den gruwel, die komt over den Christus; in de klacht der verlating van Golgotha. Daar scheurt met Jezus' vleesch het voorhangsel des Tempels bij. Daar scheuren de Tempel en Jeruzalem zelf. Daar scheurt Israël vaneen, onteerd en verstrooid. De verhooring van Israëls smeekingen, door Gabriël aan Zacharias aangezegd, is het einde des Ouden Verbonds, het einde der glorie van Oud-Israël, de vloek over het vleesch, dat de Heere verkoren had. Het is de verworping voor Judas Iscarioth, de verwerping der priesterschaar, de vertreding voor Jeruzalem. Als de hoeksteen in Sion gelegd wordt, dan wordt er geen steen op den anderen gelaten.

Altoos wordt Gods Kerk in de verhooring der gebeden met oordeelen bezocht, om nieuw uit die oordeelen op te rijzen, gelijk de bloem uit het onweder.

Dan wordt zij gezuiverd, gelouterd, verlost van ongerechtigheden. Dan heerscht genade over haar en doodt haar leden, die op de aarde zijn. Dan wordt het leven, dat den naam van Gods Volk rooft, maar het beginsel mist, onmaskerd en uitgeworpen.

De Heere verderft zijn wijnstok niet, want Hij zal er zijn edelen most uit plukken en treden, — maar Hij snijdt de onvruchtbare ranken af, Hij bindt ze in busselen en werpt ze in het vuur. Hij zal den Erfbezitter van zijn bergen in Christus' opstanding en hemelvaart doen opkomen, zijn Heilige, die het verderf niet zien zal; en hij zal zijn Volk onder Hem doen wonen. Sarons edelste vlakten zal Hij aan hun schapen tot een weide geven en het steenachtige dal Achor herscheppen in een weelderig runderleger. Hij zal op hun geroep hun de schoone erfenis met ruime snoeren meten. Maar daarbij zal Hij met het uitgetogen zwaard verschijnen, om uit te roeien allen, die naar Hem niet hoorden en wier ziele Hem niet zocht in smeekingen, schoon Hij den gansen dag de handen naar hen uitbreidde. Zij hebben geen lust aan Hem, maar aan wat Hij verfoeit. Zij hebben het kwade lief. Zij hebben de duisternis liever dan het licht. Zij dienen den gruwel, den afgod des vleesches. Zij richten de offertafel aan voor het heil des hemels

en plengen den offerwijn voor den Booze. O, zij zijn de benauwing van het waarachtige Sion; zij zijn de oorzaak van Sicns verzinking. Zij zullen zich krommen ter slachting, beschaamd, hongerend, benauwd, wanhopig, als vervloekten door den Heere in den dood geworpen. Dan juicht Gods verlostte Volk in vrije genade, alle vleesch schade achtend. Dan leeft het op in het geloof en in de liefde door den Heiligen Geest, jubelend in zijn God. Dan wordt het verzadigd van vreugde voor Gods aangezicht. Dan bloeit het weer met nieuwen naam. Niet meer het vleesch van Abraham, maar het vleesch en been nu van Jezus Christus. Niet meer de bewaarders van steenen gebouwen en ceremoniën, maar zelf de Tempel des levenden Gods. Niet meer roemende in den bodem van Kanaän, maar het Lichaam van Christus in de wereld. Niet Joden, maar Christenen. Niet meer de Kerk van Rome, maar het Volk Gods. Niet meer de Gemeente van dezen of dien, van dit of van dat jaartal, maar de Gemeente van Christus naar het Woord des Heeren, één met al zijn heiligen. Dan wordt de Naam des Heeren verheerlijkt, de Waarachtige God, de God der waarheid. Dan geldt des Heeren Woord alleen. Dan is Hijzelf de Rotssteen voor al zijn Volk. Dan leeft zijn Volk weer voor zijn aangezicht, in gerechtigheid en vrede als in nieuwen morgen, in nieuwe lente, in nieuwe jeugd.

De heerschappij der genade is altijd ontblootend, scheidend, wannend. De verhooring der smeekingen van Gods Kerk gaat met ontdekking van wie nog in zonden leefden gepaard. Tot wanhoop dergenen, die zich verhardten, maar tot bekeering en vrijmaking ook van wie tot den Heere roepen in hun nood. Zonder dat dit vuur aangestoken wordt, is er geen verwachting. Zonder dat dit mes van Gods Woord indaalt, is er geen verandering. Zonder die donkerheden, die veroordeelingen, die smeltingen, die uitschuddingen en benauwingen is er geen uitkomst.

Ook ons geestelijk leven komt uit de diepte op, onze honger en dorst naar den Heere. Door heel onze verdorven natuur moet de Heilige Geest, waar Hij het lever, in den bodem onzer ziele werkt, in zijn zuchtingen en werkingen heenbreken.

O zoo vleeschelijk staan wij er voor. O zooveel afgoden hangen wij aan. O zoo weinig is de Heere, de Heere alleen, onze Rotssteen, zijn genade, zijn welbehagen, zijn liefde, zijn trouw, zijn Naam onze eenige verlustiging. O zoo weinig volle aansluiting onzer ziele aan den Christus is er. Zoo weinig volle samengroeiing onzer ziele met Hem. O, zoo noodig is ons de verarming in onszelf, om dien dierbaren Verlosser en Middelaar als een onwaardige en nietswaardige, als een in onszelf verloren zondaar, toe te behooren. Er is zoo weinig diepte in ons besef, dat we algeheel verdorven en verdoemlijk zijn en uit zijn volheid genade voor genade moeten ontvangen, opdat we, door het bloed van het Lam Gods alleen gerechtvaardigd, door den Heiligen Geest zijn lidmaten mogen zijn en in de kracht Gods door het geloof mogen bewaard worden tot de zaligheid. En daarom komt de genade over ons in den glans des Heeren; — en wij vallen neer, wij komen om, wij vergaan; al onze bevalligheden smelten, de mot verteert ze; wij vallen als dood aan zijn voeten; door zijn kastijdingen gekromd, door zijn majesteit verbrijzeld, door zijn licht verblind, door zijn zwaard gevangen genomen.

Maar neen, dan *verderft* de Heere ons geestelijk leven niet, dat immers naar Hem schreit; dat door den Geest Gods naar Hem bidt. Dan verwerpt Hij ons niet. Integendeel, dan Verhoort Hij ons. Dan houdt Hij zijn werk in het leven. Dan komt Hij zijn werk heerlijk maken. Dan openbaart Hij zijn verkiezing. Dan triumfeert Hij in ons door den Heiligen Geest. Dan doet Hij in ons ongeluk zijn Naam blinken. Dan ondersteunt Hij onze ziele door genade, om op het Lam Gods te zien. Dan rechtvaardigt Hij ons om niet uit zijn genade door de verlossing, die in Christus Jezus is. Dan laat Hij den jubel over de verheerlijking van onzen Verlosser aan de rechterhand Gods door onze ziele beven. Dan komen de eeuwige ontfermingen der vrije liefde Gods over ons. Dan gaan we in tot de erfenis, die bevestigd is naar zijn Woord. Dan huppelt de nieuwe vroolijkheid ons tegen. Dan hooren we den nieuwen naam. Dan zijn we Godes. Dan is onze verlossing en ons leven *zijn zaak* geworden. Dan zijn we zijn eigendom in leven en sterven. Dan werken ons alle dingen mede ten goede, daar we naar zijn Voornemen geroepen zijn. Dan kan niets ons scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus, onzen Heer. Dan is Sarons heerlijkheid de onze en Achors dal wordt mede verheerlijkt. Dan juichen we van

goeder harte, in den Heere gerust. Dan zweren we bij Hem alleen. Dan zijn al zijn woorden waarachtig. Dan zijn de vorige benauwdheden vergeten, de oogen des Heeren nemen ze weg. Dan verzadigt Hij ons met het goede en vernieuwt Hij onze jeugd. Dan zijn al de beloften Gods in Christus Jezus Ja en Amen. Dan looft onze ziele den Hoorder der gebeden: Loof den Heere, mijne ziel! en al wat binnen in mij is, zijn heiligen Naam. Och Heere! Zekerlijk ik ben uw knecht, ik ben uw knecht, een zoon uwer dienstmaagd; Gij hebt mijn banden losgemaakt. Ik zal u offeren een offerande van dankzegging en den Naam des Heeren aanroepen! Ik zal mijn geloften den Heere betalen, nu, in de tegenwoordigheid van al zijn Volk; in de voorhoven van het Huis des Heeren; in het midden van u, o Jeruzalem! Halleluja!

XCIII. JERUZALEM EEN VERHEUGING [Jes. 65:17-25].

Want zie, Ik schep nieuwe hemelen en een nieuwe aarde; en de vorige dingen zullen niet [meer] gedacht worden, en zullen in het hart niet opkomen.

Maar weest gijlieden vroolijk en verheugt u tot in der eeuwigheid [in] hetgeen Ik schep!

Want ziet, Ik schep Jeruzalem een verheuging, en zijn volk een vroolijkheid. En Ik zal Mij verheugen over Jeruzalem, en vroolijk zijn over mijn Volk. En daarin zal niet meer gehoord worden de stem der weening, noch de stem des geschreeuws. Van daar zal niet meer wezen een zuigeling van [weinige] dagen, noch een oud man, die zijn dagen niet zal vervullen; want een jongeling zal sterven honderd jaar oud zijnde, maar een zondaar, honderd jaar oud zijnde, zal vervloekt worden. En zij zullen huizen bouwen en bewonen, en zij zullen wijngaarden planten en hun vrucht eten. Zij zullen niet bouwen, dat het een ander bewone; zij zullen niet planten, dat het een ander ete. Want de dagen mijns Volks zullen zijn als de dagen eens booms, en mijn uitverkorenen zullen het werk hunner handen verslijten. Zij zullen niet tevergeefs arbeiden, noch baren ter versterking. Want zij zijn het zaad der gezegenden des Heeren, en hun nakomelingen met hen. En het zal geschieden, eer zij roepen, zoo zal Ik antwoorden; terwijl zij nog spreken, zoo zal Ik hooren. De wolf en het lam zullen te samen weiden; en de leeuw zal stroo eten als een rund; en stof zal de spijs der slang zijn. Zij zullen geen kwaad doen noch verderven op mijn ganschen heiligen berg, zegt de Heere.

Jesaja 65:17-25.

De ure der verlossing is wel een ure van bange weeën, maar het is ook de ure der blijdschap. Dan breekt uit de donkerheid het licht door. Dan gaat uit de nachtschaduwen des doods de morgen van het leven op.

Als de Heere komt tot zijn Volk, dat Hij uit genade verkoor en bevruchtte; als Hij komt naar zijn beloften, om hun worstelend smeeken te verhooren; dan dondert wel het oordeel, dan vallen wel zijn verschrikkingen voor Hem uit en rondom Hem; maar dan is het toch de dag der zaligheid; dan herbloeit Jeruzalem; dan herleeft zijn Volk.

Deze regel van het Koninkrijk Gods gaat door voor het geheel en voor de deelen; voor het geestelijke en daarom ook voor het natuurlijke leven.

In den grooten, laatsten dag. Als de nieuwe schepping uit den wereldbrand opkomt; als uit het oordeel de eeuwige jubel rijst.

In de volheid des tijds. Als uit den afgehouden tronk het Rijsje opkomt; de Spruit, die verlossing brengt; de Heere onze gerechtigheid. Als uit zijn vloek en dood het leven, de onverderfelijkheid en de vrede dagen. Als uit zijn graf de eeuwige poorten zich ontsluiten voor den Koning der eere. Als uit de ruïnen van Jeruzalem en van Oud-Israël de Gemeente Gods uit alle geslachten in het licht treedt.

Deze regel beheerscht heel den gang des Heeren met zijn Volk, voor en na.

Zoo komt Seth op uit Abels bloed, en Noach rijst uit een vloed. Zoo wordt Jozef uit de gevangenis verhoogd. Zoo wordt Israëls vrijheid in den donkersten Egyptenacht geboren. Zoo komt David uit Ziklag tot den troon. Zoo klinkt bij Jeruzalems eerste verwoesting de hooge profetie der heerlijkheid.

Zoo heft de Heere zijn Gemeente telkens door bange vegen op in vernieuwing. Zoo ontdekt Hij zijn vriendelijk Aangezicht aan degenen, die Hem zoeken in benauwdheid. Zoo redt Hij onze ziel van den dood. Zoo doet Hij uit het geween van den avond, het gejuich van den morgen klinken. Zoo ontsluit Hij ons zijn algenoegzame genade onder de vuistslagen van den engel des Satans. Zoo laat Hij den roem van de overwinning des geloofs uit de klacht van den ellendigen mensch klimmen. Zoo is ons de dood de ingang tot het leven, de ontbinding, om met Christus te zijn.

Daarom moeten wij dan ook zóó Gods beloften verstaan. En ons laten vertroosten.

Het oude benauwt wel; maar het nieuwe moet verruimen en verheugen.

Bij Jeruzalems eersten ondergang, gelijk bij den uitgang uit het paradijs en bij den ingang in de ark, moet het *verschiet*, dat de belofte schildert, troosten.

Ach, wat was Jeruzalem en zijn historie, wat was heel de bedeeeling over Israël onder het Oude Verbond een teleurstelling! heel dat leven in het land van melk en honig vloeiende, onder de wijnstokken en de vijgeboomen, onder Davids Huis en onder de zegeningen van den Tempel; onder al de beloften der Wet voor zaad en huis en akker; onder het Verbond en de Verkiezing des Heeren, die uit alle volken Zich dit volk ten eigendom verkoos, een priesterlijk koninkrijk. Heel de historie schier was één lijdenshistorie geworden; één historie van smaad over Jeruzalem. Weening en geschrei vervullen stad en veld, eeuw na eeuw. Wat was alles een arbeiden — tevergeefs, een baren ter versterking. Israël zaaide, — maar zijn vijand maaide. De wijngaarden werden geplant, — maar wie at de vruchten? Men bouwde huizen en steden, maar voor wien? Zelfs Jeruzalem en zijn Tempel, — wachtten ze niet op de teekenen en altaren van Heidenen en afgoden? Ach, wat was des Heeren Volk! Een volk van eikeboomen, roemende door de eeuwen? van cederboomen, juichende van den Libanon over alle bergen en dalen rondom? Ach, was het leven van dit volk niet geteekend in dat huis, waarin telkens weer een kind geboren werd, — om als zuigeling te sterven? of, erger nog, waar elke bevruchting in misdracht eindigde? Lag wel de verwachting in de *toekomst*? Lag niet veeleer het leven in het *eertijds*? Was niet het eenige, wat bleef, de schoone sprake uit *de dagen van ouds*? In *Salomo's* dagen blonk Sion, de volkomenheid der schoonheid. In *Abrahams* tent was het zaad nog gezegend. In de dagen van *Noach en Henoch* doorstond het leven de eeuwen. Sinds *Adam* was het al achteruitgang; nederlaag, geen zegepraal. En zoo zou het blijven gaan. Israël na de ballingschap, Israël in de dagen van Christus, — was het niet een schaduw, een schim slechts van het volk uit de dagen vóór de ballingschap, uit de dagen der koningen? en zonk het niet bij het optreden der apostelen weg?

Toch volhardt de Profetie: Uw heil, o mijn Volk, ligt in de *toekomst*; verblijd en verheug u, o dochter Sions, want uw Koning *komt*! Ik, de Heere, vernieuw u in heerlijkheid, én gij zult *al* uw leed vergeten. Ik vernieuw hemel en aarde voor u. Ik schep Jeruzalem een verheuging, een volheid van vroolijkheid, waarbij alle geween en geschrei eindigen. Ik breng uw leven op in nieuwe jeugd, in onsterfelijke kracht; waarbij de eeuwen, die de aartsvaders telden, slechts kinderjaren schijnen, een leeftijd voor verworpenen. Uw huizen zult gij bewonen in volle rust, uw wijngaarden genieten ongestoord. Gij zult bevestigd zijn, als de onsterfelijke eiken, en uw werk zal eeuwig blijven. En altoos zal mijn antwoord uw geroep vergezellen, ja voorgaan. Vrede, vrede zal uw deel zijn, volmaakte, eeuwige vrede op mijn heiligen berg!

Wat voorging was slechts een gering uitspruitsel, een verkwikking op den langen weg; maar de *toekomst* lacht over Jeruzalem, van heerlijkheid tot heerlijkheid.

Zoo troost de Heere zijn Volk.

O, het moest door de Wet der Wet sterven, opdat het in Christus het leven en de onverderfelijkheid vond. Het moest in Christus vernederd worden tot den vloek der gerechtigheid Gods, om in Hem te klimmen aan Gods rechterhand in den hemel, in de kracht van het onvergankelijke leven. Het moet klimmen in Hem tot de volheid des Koninkrijks, dat den Vader zal worden overgegeven, opdat God alles in allen zij.

Wat is de Kerk des Nieuwen Verbonds vergeleken bij die des Ouden? — ziet, het is *alles nieuw* geworden! Het licht der Schriften is doorgebroken. Jeruzalem is uitgebroken onder alle volken. Stroomen van genade hebben de eeuwen doorgolfd. Alle eeuwen worden aangegrepen, alle worstelingen bevrucht, alle geheimen en krachten geopend voor de volheid van den Naam des Heeren. Altoos weer valt het tarwegraan in de aarde, — om veel vrucht te dragen.

Het morgent over Jeruzalem. Het licht komt in ongebroken kracht. De Heere komt, de aarde verheuge zich! het juiche alles, voor het aangezicht des Heeren.

Zeker, Gods Kerk mag en moet terugzien telkens weer, naar de dagen van haar vroegeren bloei, van krachtig leven en uitkomende godzaligheid; — maar slechts, om in haar tegenwoordig leven vernederd, vernieuwd en gesterkt te worden, en door nieuwe genade uit te breken in *nieuwe* kracht, *meer* dan te voren. Het oude blad viel van den tak, maar het liet, waar zijn steel losging, den nieuwen knop achter, die na de dreigingen van den winter in lentestorm zwelt en doorbreekt, om voor het vroegere *blad* een nieuwen *tak* te geven, — de kroon verbreedend en verheerlijkend in rijker vrucht. Neen, niet het oude Jeruzalem herbouwd, — maar het nieuwe Jeruzalem is onze troost.

Niet onze Zaligmaker weer als vroeger onder ons wonende, — maar wederkomende met al zijn heilige engelen.

Niet de Gemeente uit de dagen der apostelen; maar de Gemeente uit alle geslachten.

Niet de Kerk der Middeleeuwen, maar de Kerk der toekomst.

Niet de Reformatie van weleer, — maar de verheerlijking van de Bruid des Heeren in den geestelijken kamp van de nieuwe eeuw.

Niet de gebeden en het geloof en de vertroosting en de vrede uit onze kinderjaren; — maar de overwinningen des geloofs in de volharding; in den mannelijken kamp; in de grijsheid; en in den dood.

Niet de geestelijke ervaringen van vroeger, — maar de blijblijvende en voortgaande werkingen des Heiligen Geestes.

Altoos weer ontbladerd, gaan we telkens nieuwe vruchtbaarheid tegen.

De Heere zal Jeruzalem heerlijk maken en Hij zal zijn volk vervroolijken. Onze rust is niet voorbij, — maar komt. Stroomen van genade komen met elken nieuwen tijd, met elken nieuwen strijd. Daarin is het leven van Gods Volk en kinderen gekenmerkt.

Laat u troosten door de *toekomst* des Heeren!

Laat u troosten door zijn beloften, door de dingen, die Hij schept. Laat het licht van den *morgen* u bestralen in de wegen, die uw God met u houdt. Treur niet te zeer, als het weer avond wordt, — de morgen komt, de nieuwe morgen, de eeuwige morgen. Neen, zie niet achterom; uw hope ligt *vóór* u; trek voort, uw Heere en zijne vertroosting te gemoet. Wil van kind man worden in uw geestelijk leven; man en vrouw, vader en moeder. In de volheid van kracht en zorg. In dieper beproevingen. In inniger geloofs-vereening met Christus. In voller overgegevenheid aan vrije genade. In vaster verwachting van den Heere, uw Rotssteen. In breeder belijdenis. In machtiger arbeid. In ruimer liefde. In blijder hoop. Wil oud worden in uw leven, ouder en zwakker. Om sterker te worden in den Heere. Om naar het licht over Jeruzalem, naar de komst des Heeren, met teederder verlangen uit te zien. Wil sterven, om te leven; eeuwig te leven; zonder zonde; altoos met den Heere, — en uw werken volgen u. Wil de aarde zien naderen tot het oordeel, — om den eeuwigen morgen der zaligheid.

Verheug u, o Jeruzalem, — uw licht komt! de heerlijkheid des Heeren gaat over u op!

XCIV. WAAR ZOU DAT HUIS ZIJN? [Jes. 66:1, 2]

Alzoo zegt de Heere: De hemel is mijn troon, en de aarde is de voetbank mijner voeten; — waar zou dat Huis zijn, dat gijlieden Mij zoudt bouwen? en waar is de plaats mijner rust?

Want mijn hand heeft al deze dingen gemaakt, en al deze dingen zijn geweest, spreekt de Heere.

Maar op dezen zal Ik zien, op den arme en verslagene van geest, en die voor mijn Woord beeft.

Jesaja 66:1, 2.

De blik en het woord der Profetie gaan ook hier over de tijden heen, om zich uit te strekken naar het eeuwige licht.

Zeker, Israëel moest naar des Heeren bevel in de woestijn den Tabernakel bouwen en in Jeruzalem den Tempel; en na Jeruzalems verwoesting en de ballingschap in Babel moest straks het overblijfsel van Juda terugkeeren en hooren naar het woord van den profeet: "Klimt op het gebergte en brengt hout aan en bouwt dit Huis en Ik zal een welgevallen daaraan hebben en verheerlijkt worden, zegt de Heere." (Hagg.1:8.)

Maar daarom stond dit Volk Gods nog niet met de Heidenen gelijk. Als de Heidenen, zij het ook voor den onbekenden God, altaar en tempel bouwden, dan was dit hun werk nog beeldendienst. Dan miskenden zij nog door dit werk hunner handen "dien God, die de wereld gemaakt heeft en alles, wat daarin is; die niet woont in tempelen met handen gemaakt; die ook van menschenhanden niet gediend wordt als iets behoevende, alzoo Hijzelf allen het leven en den adem en alle dingen geeft; en die uit éénen bloede het gansche geslacht der menschen gemaakt heeft, om op den ganschen aardbodem te wonen, opdat zij den Heere zouden zoeken, die niet verre is van een iegelijk van ons, dewijl wij in Hem leven, ons bewegen en zijn". (Hand. 17:24-28.)

Doch in Israëel onthulde de Heere Zich door zijn *Woord* en *Geest*, opdat zijn Volk Hem niet als de beeldendienaars zoeken zou met zilver of met goud. Bij zijn roeping tot den bouw van zijn Huis deed Hij Zich kennen: "werkt, want Ik ben met u, spreekt de Heere der heirscharen; met het *Woord*, in hetwelk Ik met ulieden een verbond gemaakt heb, als gij uit Egypte uittrokt, en mijn *Geest*, staande in het midden van u" (Hagg. 2:5, 6). Dat Woord en die Geest en dat Verbond waren het, waarin de Heere bij zijn Volk woonde en ijverde voor de rechte gemeenschap met zijn Volk tegen den beeldendienst. Die beeldendienst, die den onzienlijken God verloochende voor wat in tempel en altaar zienlijk was, het was de dienst dergenen, die God haatten en wier misdaad de Heere zou bezoeken in het derde en vierde geslacht, — terwijl Hij zijn Huis slechts gebouwd wilde zien als een openbaring in schaduwen, door zijn Woord en Geest verklaard, opdat Hij zijn Volk ontmoeten zou daarin, dat zij Hem liefhadden en zijn geboden onderhielden (Ex. 20).

Gods Volk leerde dan ook bij het Woord des Heeren, dat in zijn Tempel de *liefelijkheid des Heeren*, hun licht en hun kracht, aanschouwd en onderzocht moest worden; de liefelijkheid des Heeren, wien *zij* niet een Huis boden, maar die hen in *zijn* Hut, in het verborgene van zijn Tent verbergde en op zijn Rotssteen verhoogde. Bij het schaduwachtige offer ontmoetten zij Hem, offerende offerande des geklanks in zijn Tent, psalmzingende den Heere. (Ps. 27:1-6).

Zoo verstond David het, schoon hij de gelofte gedaan heeft, dat hij zijn oogen den slaap niet geven zou, totdat hij voor den Heere een plaats zou gevonden hebben, woningen voor den Machtige Jacobs, die van Sion gezegd heeft: "dit is mijn rust tot in eeuwigheid; hier zal Ik wonen, want Ik heb ze begeerd" (Ps. 132).

Zoo verstond Samuël het, die te Silo leerde stamelen: "*spreek* Heere! want uw knecht

hoort", en die als profeet voor het hooren naar het *Woord* des Heeren opkwam: "heeft de Heere lust aan brandofferen en slachtofferen als aan het gehoorzamen van de Stem des Heeren?" (1 Sam. 15:22).

Zoo verstond het Salomo, als hij den tempelbouw voltooide: "Nu dan, o God van Israël, laat toch uw Woord waar Worden, hetwelk Gij gesproken hebt! Waarlijk, zou God op de aarde wonen? Zie, de hemelen, ja, de hemel der hemelen zouden U niet begrijpen, hoeveel te min dit huis, dat ik gebouwd heb! Wend U dan nog tot het gebed van uw knecht en tot zijn smeking, o Heere, mijn God! hoor in de plaats uwer woning, in den hemel, ja hoor en vergeef!" (1 Kon. 8:26-30).

En Stefanus geeft met al Gods heiligen getuigenis aan de profetie tegenover het beeldendienend farizeïsme: "Mozes heeft tot de kinderen Israëls gezegd: de Heere, uw God, zal u een Profeet verwekken uit uw broederen, gelijk mij, dien zult gij hooren! Salomo bouwde Hem een huis; maar de Allerhoogste woont niet in tempelen met handen gemaakt, gelijk de profeet zegt: de hemel is Mij een troon en de aarde een voetbank mijner voeten; — hoedanig huis zult gij Mij bouwen, zegt de Heere, of welke is de plaats mijner ruste? heeft niet mijn hand al deze dingen gemaakt?" (Hand. 7).

Tabernakel en Tempel in Israël waren er slechts, opdat de Heere daar zijn *Naam* zou doen wonen. Opdat Hij zich daar zou onthullen, zijn verborgenheden zou openbaren, zijn Woord zou doen hooren en zien. Opdat Hij door en in dat Woord en in de vervulling van dat Woord zijn Volk ontmoeten zou en zij tot *zijn* rust zouden ingaan. Opdat zij Hem zouden ontvangen in zijn Woord, in den Christus, het Lam Gods, den eeniggeboren Zoon des Vaders, in wien de Vader gekend wordt. Opdat de Vader en de Zoon door den Heiligen Geest woning bij hen maken zouden.

In het *Woord* woont de Heere bij zijn Volk. In den beginne was het Woord en het Woord was bij God en het Woord was God; alle dingen zijn door het Woord gemaakt; in het Woord was het leven en het leven was het licht der menschen. En het Woord is vleesch geworden en heeft onder ons gewoond en wij hebben zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als des ééniggeborenen van den Valer, vol van genade en waarheid. Hij heeft ons den Naam des Vaders geopenbaard. En wie Hem gezien heeft, die heeft den Vader gezien. (Joh. 1:1-14; Joh. 14-17).

Zoo strekte zich dan het woord der Profetie in Israël over Tempel en Jeruzalem naar den Heere uit. Naar dat waarachtig Jeruzalem des Woords, de Stad, waarin geen tempel is, want de Heere, de Almachtige God, is haar Tempel en het Lam. Daar *geschiedt het Woord*: "ziet, de Tabernakel Gods is bij de menschen, en Hij zal bij hen wonen, en zij zullen zijn Volk zijn, en God zelf zal bij hen en hun God zijn". (Openb. 21:2, 3, 22).

In dit *Woord* der Profetie zoekt de Heere Israël, als de tinne des Tempels in het oude Jeruzalem nog blinkt in het oostersche zonnelicht; maar ook als over dien Tempel het oordeel komt; als het Volk in ballingschap gaat: "Alzoo zegt de Heere: de hemel is mijn troon en de aarde is de voetbank mijner voeten; waar zou dat Huis zijn, dat gijlieden Mij zoudt bouwen? en waar is de plaats mijner rust? Want mijn hand heeft al deze dingen gemaakt, en al deze dingen zijn geweest, spreekt de Heere. Maar op dezen zal Ik zien, op den arme en verslagene van geest en *die voor mijn Woord beeft*."

In die verslagenheid en armoede van geest, in dat beven voor het Woord des Heeren, trekt en leidt de Heere zijn Volk onder het Oude Verbond in den Tempel en in de ballingschap tot de fonteynen des heils, tot de ontsluiting der beloften; tot de zalige verzoening en gemeenschap met God door het oprechte geloof; tot de omhelzing van den Christus met Simeonsarmen: "mijne oogen, bezwaken van verlangen, hebben uw zaligheid gezien!"

In den weg van die verslagenheid en armoede van geest, van dat bevend hunkeren naar de woorden des eeuwigen levens, worden de verloren schapen van het Huis Israëls door den Heere Jezus Christus in de dagen zijner vernedering vergaderd, getroost en zalig gesproken: "Zalig zijn de armen van geest! Zalig zijn ze, die het Woord Gods hooren en bewaren."

In dien weg van het Woord des Heeren, verarmend en vernederend, wordt al het Volk Gods, de eeuwen door, heengeleid naar de eeuwige bergen; naar de Stad, waar geen tempel is, maar waar toch de Heere eeuwig bij zijn Volk in zijn Tempel woont, vervullende zijn Woord.

De zaligheid is de vervulling van het Woord Gods. Dat Woord is de koepel, de eeuwige koepel der heerlijkheid, bogend om den Naam des Heeren; de fontein uit het Volk, dat het doorwondde, opdat het leven van Christus in hen zou geopenbaard worden. De Heere alles en in allen, — dat is de eeuwig zalige vervulling van het Woord Gods in het nieuwe Jeruzalem, dat Gods Volk verzadigen en hun God verheerlijken zal.

En daarom, als in den Christus *het Woord* persoonlijk verschenen is, vallen de schaduwen en ceremoniën, die het Woord tot op den Christus bewaarden, weg. En in de verheerlijking van den Christus gaat *het Woord* uit, om al de kinderen Gods, die verstrooid zijn, uit alle geslachten tot één te vergaderen.

Wat is de Kerk van Christus? wat is het Huis des Heeren? wat is de dienst van God nu?

Het is *de Gemeenschap des Woords*.

Gebouwen behooren tot de Gemeente van Christus onder het Nieuwe Verbond niet; heiligdommen, huizen Gods, *mogen* wij niet bouwen of hebben. Den Heere *daarin* te willen eeren, daaraan te kleven, alsof het tot onzen God behoorde, — het is beeldendienst.

Slechts zij ons een plaats gegund, en door onze gehoorzaamheid verzorgd, voor den zuiveren *Dienst des Woords*.

En *in dat Woord* komt onze God tot ons met zijn verbrijzelende en zaligmakende genade in den Zoon zijner liefde, het Lam, dat geslacht is.

O, zalig, wie voor des Heeren *Woord* beeft! Wie leeft in dien weg van verbrijzeling en verarming, waarin we den Heere *niets* meer te bieden hebben; geen offer dan een *gebroken* en *verslagen* hart; — dat is ellende, armoede, schuld, verdorvenheid, nood, smeeking; worsteling om ontferming; om leven; om liefde; om troost; om gunst; om licht en kracht. Om door de genade des Heiligen Geestes aan het Woord te mogen hangen. Om te mogen gelooven. Om in de kracht Gods bewaard te worden. Om onder eeuwige vleugelen te mogen schuilen. Om een voorwerp te zijn, waarin de Heere Zich verheerlijkt, leem, in de handen van onzen Formeerder. Om den Heere te mogen zien in zijn Hut, in het verborgene van zijn Tent, d.i. in den Christus, overgeleverd om onze zonden, opgewekt om onze rechtvaardigmaking, zittende ter rechterhand Gods, komende op de wolken des hemels.

Ja, dáár woont de Heere, waar zijn Woord gehoord en bewaard wordt. Daar woont Hij met zijn licht en vrede, met zijn kracht en gunst.

Daar licht het in de verte, hoog, heerlijk, eeuwig.

Daar valt het licht over alles, wat de Heere gemaakt heeft; over alles, wat de Heere gedaan heeft en doet.

Daar ruischt de harp van psalmen.

Van psalmen, die alhaast klimmen tot het eeuwig Halleluja in den Tempel der heerlijkheid onzes Gods.

XCV. EEN STEM UIT DEN TEMPEL [Jes. 66:3-6].

Wie een rund slacht, verslaat een man; wie een lam offert, breekt een hond den hals; wie spijsoffer offert, is [als wie] zwijnenbloed [offert]; wie wierook brandt ten gedenkofter, is [als] wie een afgod zegent. Deze verkiezen ook hun wegen en hun ziel heeft lust aan hun verfoeiselen.

Ik zal ook verkiezen [het loon] hunner handelingen, en hun vreezen zal Ik over hen doen komen; omdat Ik geroepen heb en niemand antwoordde, Ik gesproken heb en zij niet hoorden, maar deden wat kwaad is in mijn oogen en verkoren hetgeen, waartoe Ik geen lust had.

Hoort des Heeren Woord, gij, die voor zijn Woord beeft!

Uw broeders, die u haten, die u verre afzonderen om mijns Naams wil, zeggen: "dat de Heere heerlijk worde!"

Doch Hij zal verschijnen tot ulieder vreugde; zij daarentegen zullen beschaamd worden.

Er zal een stem van een groot rumoer uit de stad zijn, een stem uit den Tempel, de Stem des Heeren, die zijn vijanden de verdiensten vergeldt.

Jesaja 66:3-6.

Het geheim van Gods Tempel is *zijn Woord*.

"Welk is het voordeel van den Jood of welke is de nuttigheid der besnijdenis? Vele in alle manier; want dit is wel het eerste, dat hun de Woorden Gods zijn toebetrouwd" (Rom. 3:1, 2).

De Gemeenschap van Gods Volk, de Gemeenschap der heiligen, de Kerk des Heeren, is *de Gemeenschap des Woords*.

En het leven van Gods Volk, het leven der heilige mannen Gods, het Christelijke leven, is het leven *bij het Woord Gods*, het leven des *geloofs*, het leven Abrahams.

De tijdelijke bedeeeling des Ouden Testaments, de bedeeeling van een zichtbaren Tempel met altaar en offer en priesterdienst, met dagen en feesten en ceremoniën heeft deze waarheid geen oogenblik krachteloos gemaakt; en zij mag nimmer dienen, om ook nu nog in een kerkgebouw, in een bepaalde plaats of vorm, in een samenkomst van menschen, in een uitwendige handeling, in dagen of spijzen, in gewoonten of onthoudingen, den dienst van God te zoeken, die alleen in het leven naar Gods Woord gelegen is. "Want de belofte is niet door de Wet aan Abraham of zijn zaad geschied, namelijk dat hij een erfgenaam der wereld zou zijn, maar door de rechtvaardigheid des geloofs" (Rom. 4:13). "De Schrift, te voren ziende, dat God de Heidenen uit het geloof zou rechtvaardigen, heeft te voren aan Abraham het Evangelie verkondigd, zeggende: In u zullen al de volken gezegend worden. Zoo dan, die *uit het geloof* zijn, worden gezegend met den geloovigen Abraham; want zoo velen als er uit de werken der Wet zijn, die zijn onder den vloek. En dit zeg ik: het Verbond, dat te voren van God bevestigd is op Christus, wordt door de Wet, die na vier honderd en dertig jaar gekomen is, niet krachteloos gemaakt, om de beloftenis teniet te doen; want indien de erfenis uit de Wet is, zoo is zij niet meer uit de beloftenis; maar God heeft ze Abraham door de beloftenis genadiglijk gegeven" (Gal. 3:8, 9, 10, 17, 18).

Daarom leeft ook in Oud-Israël bij de tijdelijke, regelmatige, vormelijke onderhouding van het volkslichaam, van land en heilige stad, van tempel en altaar en priesterdienst, van wasschingen en offeranden, van geheiligde tijden, stammen. en geslachten, van

Levitische, Aäronitische en Davidische rechten, waarin de Heere geheiligd moest worden, de *Profetie*, de *Stem* uit den Tempel, het Woord Gods, door heilige mannen Gods gesproken; door heilige mannen Gods, niet uit het vormelijke lichaam van Israël naar recht van stam of geslacht op uitwendige wijze gekweekt en gesanctioneerd, maar door de bijzondere en vrije roeping des Heeren, door de drijving des Heiligen Geestes opkomend, als Mozes de meerdere van Aäron, als Samuël gezonden tot Eli en Saul, als Nathan tot David, als Elia tot Achab, als Jesaja en alle profeten tot koningen en priesters en volk.

Het leven in Israël onder de Wet des Heeren en den dienst der schaduwen, het uitwendige leven in den van God bestelden vorm, had het *Woord* Gods te bewaren; het Woord der belofte aan Abraham; en daarom dat Woord te zoeken in heel Gods weg en bestel, de *Stem* des Heeren te zoeken in zijn Tempel, te luisteren naar de Profetie, zich te vereenigen door geloof met het Woord in den Naam des Heeren, en zóó de gemeenschap met den Heere door zijn Woord in geloof te onderhouden. Dàt was de Gemeenschap der heiligen. Dat was de heilige rij, die in de historie als het waarachtige Volk Gods, het zaad der belofte, openbaar werd, en die door de Schrift ons in de heldenschaar der geloovigen wordt voorgesteld (Hebr. 11), ons tot een wolke van getuigen rondom, opdat wij in den weg des geloofs zouden wandelen.

En hiertoe was het vleesch niet bekwaam. Hiertegen stond het vleesch op in vijandschap. Hiertegen greep het vleesch naar al de macht en al den schat van den uitwendigen dienst. Betalen zooveel, en doen zooveel, en zooveel dagen en vormen en instellingen onderhouden, wat beknibbeld en besnoeid of tot in de uitgezegen mug voldaan, — dat was uit te rekenen, dat was, zij het met een zucht — af te doen, — maar *naar het Woord des Heeren te hooren*, waarbij vleeschelijke weegschaal en maatstok uit de hand vielen, waarbij slechts vloek over het vleesch kwam en alleen genade, belofte in den Ééne der toekomst, in de vervulling des Woords, in het ongeziene dat God spreekt, overbleef, — neen, dat ging niet; *gelooven*, waar een Stem sprak, van heel de wereld van alle volkeren, van een roeping tot het onmogelijke, van een weg, die met alle menschelijke gedachten, wijsheid en berekening spotte, van leven uit den dood, van krachten uit hetgeen niet is, van eeuwigheid in den tijd, — van God, van God zelf, die den hemel en de aarde vervult en die woont in een gebroken hart en verslagen geest, — neen, dat ging niet.

Hier is het conflict tusschen het uitwendige Israël met zijn priesters en koningen, met zijn stad en tempel, en de *profeten* des Heeren. Zij hebben vervolgd de profeten, die vóór ons waren. "Jeruzalem, Jeruzalem, gij, die de profeten doodt en steenigt, die tot u gezonden zijn!" De profeten, die als dienstknechten des Heeren kwamen, om van de landlieden de vruchten van zijn wijngaard te vragen, de vruchten des Woords, vruchten des geloofs, — Israël heeft ze geslagen, uitgeworpen, gedood, en hun graven gebouwd.

Hier is het conflict, dat den Christus aan het kruis sloeg. Hij was het Woord Gods in Israël. Hij kwam om geloof te vragen. Hij vorderde Israël met lijf en ziel, met stad en altaar op voor het Woord en de belofte Gods. Hij was de Stem uit den Tempel, in wien de eigenlijke Tempel bestond, in drie dagen uit het graf tot eeuwige heerlijkheid verrijzend. Hij was dat Woord, dat, alle onmogelijkheden bij de menschen niet rekenend, om de dingen Gods riep. En Hij hoorde de Stem in den Tempel; Hij moest zijn in de dingen zijns Vaders. Hij leefde bij de Schriften. Hij geloofde God. Hij gaf alles prijs aan de belofte. En Hij is het, in wien de Schriften vervuld zijn en vervuld worden.

Christus' Gemeente is het Israël Gods, de Gemeenschap des Woords. Niet een kring, die een ditje en een datje doet, gelijk andere kringen wat anders doen, — maar het Volk, dat uit het *geloof* leeft, overgegeven aan Christus, overgegeven aan het Woord Gods, gaande op de Stem uit den Tempel tot alle volkeren, tot alle tijden, tot het gansche leven, tot alle eigen ellenden en diepten, tot dood en graf en eeuwigheid, omdat de Heere spreekt. Verwachtende alle genade, die in Christus is, en de vrucht der werken, en de verandering der wereld, en de overwinning des Satans, en de kroon der rechtvaardigheid, en de eeuwige heerlijkheid.

O, waar Israël in zijn uitwendig dienen met *het Woord Gods* niet vereenigd is in geloof, maar er tegen in mort, er tegen opstaat, het van zich stoot, — daar is al zijn dienst een gruwel voor God; daar is zijn offeren van het rund als een moord op een mensch gepleegd; daar is zijn offerlam op het altaar als een verworpen hond met gebroken nek; daar is zijn spijsoffer als onrein zwijnenbloed en zijn wierook afgoderij; daar is heel zijn dienst een kiezen van eigen wegen, een smullen aan eigen verfoeiselen. Daar dreigt in Jeruzalem altoos de vloek; daar brandt in den Tempel een vuur, dat dit gewaand godsdienstvolk zal verteren. Het is de *Stem* des Heeren, de *Stem* in den Tempel. Hij heeft geroepen en zij hebben niet geantwoord; Hij heeft gesproken, maar zij hebben niet gehoord. Zij hebben in al hun doen slechts gedaan, wat kwaad is in de oogen des Heeren, en verkoren datgeen, waarin Hij geen lust had. Zij hebben gesmaad en vertreden het *geloof*, dat beeft voor des Heeren Woord, en dat in de kleinen van kracht zich aan dat Woord hield, op dat Woord beriep, dat Woord liet gelden in den Tempel Gods. Zij hebben hen bespot, die het van het Woord des Heeren verwachtten in zijn Gemeente, en van dat Woord alleen. "Uw God," zoo hebben zij gesproken, "moet het dan maar doen; met dat Woord moet gij dan maar betalen en werken, met die *Stem* moet gij maar uw huis en volk bouwen, — idealist! dweper! dwaashoofd! — de profeet staat buiten het leven! die is goed als er niets gedaan moet worden! hij breekt onze kracht, vloek hem! maak hem krachteloos! in den kuil met hem! en dat dan de Heere heerlijk worde! laat dan het Woord het maar eens doen!"

Zoo was het; en zoo is het nog.

Hoort dan des Heeren Woord, gij, die voor zijn Woord beeft: Uw broeders, die u haten en verstooten; die u in de verte zetten als dwepers en dwazen om mijns Naams wil; zij bespotten u, zeggende, dat uw God het dan maar doen moet. Maar de Heere *zal* het doen. Hij zal verschijnen tot ulieder vreugde en tot hun beschaming. Ja, er zal een *Stem* klinken, en elk zal het hooren. een *Stem* door stad en land, een *Stem* uit den Tempel, de *Stem* des Heeren; tot verheerlijking van zijn Naam; tot bekroning van het geloof, dat zich aan zijn Woord hield; en tot vergelding der verdiensten zijner vijanden.

"De *Stem* des Heeren is op de wateren, de God der eere dondert, de Heere is op de groote wateren. De *Stem* des Heeren is met kracht, de *Stem* des Heeren is met heerlijkheid. De *Stem* des Heeren breekt de cederen; ja, de Heere verbreekt de cederen van Libanon; Hij doet ze huppelen als een kalf, den Libanon en Sirjon als een jongen eenhoorn. De *Stem* des Heeren hooft er vlammen vuurs uit. De *Stem* des Heeren doet de woestijn beven; de Heere doet de woestijn Kades beven. De *Stem* des Heeren doet de hinden jongen werpen en ontbloot de wouden. — Maar in zijn Tempel zegt Hem een iegelijk eer. De Heere heeft gezeten over den watervloed; ja, de Heere zit, Koning in eeuwigheid. De Heere zal zijn Volk sterkte geven! De Heere zal zijn volk zegenen met vrede!" (Psalm 29).

Die *Stem* riep Mozes uit de woestijn en Israël uit Egypte.

Die *Stem* heeft de aarde bewogen in den tastelijken berg en het brandende vuur, als God in Israël zijn Tent kwam zetten en zijn Woord sprak.

Die *Stem* heeft bij Jeruzalems verwoestingen gebruld door de straten, vertredende het ijdele vleesch, dat Hem haatte.

Die *Stem* heeft het graf van onzen Heere Jezus Christus ontsloten.

Die *Stem* heeft Saulus gebroken en vernieuwd.

Die *Stem* moeten we hooren. Dàn, dàn pas is er gemeenschap aan Gods Heiligdom. Dàn is er levendmaking, ontdekking en bekeering, geloof en gehoorzaamheid, heiligmaking en godzaligheid. Dan verfoeien we onszelf in stof en asch, maar worden voor eeuwig gebonden aan Jezus, en aan den dienst van den levenden God.

Die *Stem* uit den Tempel richt de Kerk des Heeren.

Zoo zij naar die *Stem* niet wil hooren, haar eer zal tot stank worden en haar werk tot

haar schande. *Alleen het Woord Gods zal* voor en in de Kerk des Heeren gelden; en dat Woord *geheel*. Ja, dan *kunnen* wij het niet meer doen. Dan moeten we uit de ééne flesch olie gieten, vaten vol. Dan moeten we met vijf brooden en twee visschen de duizenden spijzigen. Dan moeten we werken in de goddelijken lijnen, die onberekenbaar zijn. Dan moeten we heel ons leven en heel onzen godsdienst verliezen, om alleen te zuchten en te bukken onder dat ééne zuivere, onuitsprekelijke Woord Gods.

O, wie het Woord Gods, de Stem uit den Tempel, in den Naam des Heeren te spreken heeft, die beve als Jesaja (Jes. 6). Maar hij bukke en zij willig. De kolen van Gods altaar zullen zijn lippen heiligen.

Zóó moeten we *hooren*.

Gelooven, zonder dat we kunnen gelooven.

Gelooven op en onder de Stem des Heeren,

Beven voor zijn Woord,—ja dát is gelooven.

En Hij zal het alles, alles aan ons vervullen. Ja, alles.

Gelooft, en gij zult de heerlijkheid des Heeren zien.

Zijn Stem komt, vervullende al wat Hij gesproken heeft.

En nog eenmaal in het eind zal die Stem bewegen niet alleen de aarde maar ook den hemel.

Dan zal alle vleesch de heerlijkheid Gods zien. Zijn vijanden zullen beschaamd worden! Maar gij, die gelooft, zult eeuwig juichen in de zalige genieting van de Stem des Heeren, — de Stem uit den Tempel.

XCVI. EER ZIJ BARENSNOOD HAD [Jes. 66:7-9].

Eer zij barensnood had, heeft zij gebaard; eer haar smart overkwam, zoo is zij van een knechtje verlost.

Wie heeft [ooit] zulks gehoord? Wie heeft dergelijk gezien? Zou een land kunnen geboren worden op één eenigen dag? zou een volk kunnen geboren worden op één eenige reize?

Maar Sion heeft weeën gekregen en zij heeft haar zonen gebaard.

Zou Ik de baarmoeder openbreken en niet genereeren? zegt de Heere; zou Ik, die genereer, voortaan toesluiten? zegt uw God.

Jesaja 66:7-9.

Is het leven van Gods Volk de gemeenschap met God door het Woord en den Geest des Heeren, — dat leven breekt uit in kracht en zaligheid door de *vervulling* van het Woord.

Die vervulling komt. Volle, eeuwige vervulling in altoos nie nieuwe heerlijkheden.

Het Woord Gods riep eenmaal de hemelen en al hun heir te voorschijn; het licht uit de duisternis; de starrenlegioenen aan het firmament; de wereld der planten in duizenderlei verscheidenheid, zaadzaaiende; het gewemel der levende zielen in de wateren; het gedierte zonder getal; het menscheijk geslacht, dat zich vermenigvuldigt; — alle dingen zijn door het Woord gemaakt.

En dit Woord Gods gaat in vervulling in het heil van Sion, in de historie en in de toekomst van de Gemeente Gods. Gods Kerk is bevrucht en wordt bevrucht door het Woord Gods; van Eva tot Noach; van Abraham tot Mozes; van David tot Maria; van de dagen der apostelen tot aan het einde der eeuwen; en overal, waar de Heere door zijn Woord in de bevende zielen komt wonen. Die vrucht moet zich openbaren, moet geboren worden op des Heeren tijd. Zij komt; zij komt gewis; zij komt eindelijk in al haar volheid, onbegrijpelijk rijk, gelijk in de dagen der scheppingswonderen.

Wat kan de vruchtbaarheid verschillen!

Hier zuchten en bidden er velen, als Izak en Rebekka, als Rachel en Hanna, tien, twintig jaren lang te vergeefs naar een zaad; — Zacharias en Elisabeth tot in den ouderdom; Abraham en Sara tot de versterving toe. En ginds vermenigvuldigen de kinderen, de zonen en dochteren, met benauwende snelheid, twee, soms drie tegelijk.

De seringén werken trossen bloemen uit, jaar op jaar, heel de kroon der plant bloemend; — maar de aloë laat twee, drie menschengeslachten wegsterven, eer ze haar bloem voor den nazaat ontsluit.

Er is een gedierte, dat rusteloos in zijn vermenigvuldiging moet worden bestreden. De vermenigvuldiging der bacillen is verduizendvoudiging binnen weinige uren; het nieuwe bacillengeslacht vermenigvuldigt zich op denzelfden dag, waarop het geboren wordt. Menige diersoort van krachtige gestalte sterft daarentegen uit, of telt zijn spruiten bij enkelen.

In dit alles werkt hetzelfde scheppingswoord Gods zich uit. Nu eens de vrucht inhoudend, tot het einde der hope; dan weer de vrucht uitgietend in vollen overvloed. Nu eens troostend door één enkele; dan weer ons verlegen makend met het altoos klimmende getal. Vruchtbare en onvruchtbare tijden wisselen elkaar af. Jaren en landen, overvloeiende; maar ook streken en tijden, waarin het gebrek kermt. Hier onvruchtbaarheid bij rijkdom; daar overvruchtbaarheid bij kommer.

Dit is het bestel des Heeren, voor ons, in den tijd, ondoorgroendelijk.

En zóó kan nu ook de vrucht des Woords in Sion verschillen. Zoo verschilt die vrucht naar het goddelijk bestel; naar de tijden en bedelingen, die Hij, de Heere, geeft en schikt, — al zijn wij, voor zooveel ons aangaat, voor de vrucht des Woords verantwoordelijk.

Dit wil niet alleen zeggen, dat het getal bekeeringen in verschillende tijden verschilt. Ook dat. Maar Gods Woord bedoelt meer dan bekeeringen. Het bedoelt de uitwerking van heel den Raad zijns heils. Het bedoelt Sion als geheel, gelijk het door de tijden heen zich openbaren moet en in de volheid des Heiligen Geestes in eeuwige heerlijkheid moet juichen. Het Woord Gods bedoelt de vervulling van al wat de Heere gesproken heeft, van al zijn beloften en bedreigingen. Het brengt Gods eeuwige gedachten als een zaad in den tijd, die vervuld moeten worden in de volle voltooiing van het werk Gods. Het brengt den Zoon van God, den Eeniggeboren Zoon als den Middelaar, als den Christus, in de wereld, en het brengt zijn zaad, dat zich uitwerken moet naar Gods eeuwigen Raad, in alle genade, in alle gaven, in alle werken, over alle dingen. Totdat boven de eeuwig donkere afgronden, waar Satan en de zijnen verdoemd zijn en in hun smarten het Woord van Gods vervloeking uitwerken, — Jeruzalem in het eeuwige licht, de volkomenheid der schoonheid, jubelt voor den Heere, als de edelsteen, volmaakt geslepen, in het zonnelicht.

Die uitwerking nu van Gods Woord, in het geheel en in de deelen, in alle bijzonderheden, altoos voortgaande, heeft haar tijden en bedelingen.

Er zijn tijden en toestanden, waarin de vrucht van Gods Woord zich laat wachten, tot de versterving der hope toe.

Wat zware taak had het geloof van Abel tot Noach toe! Bij het verlopen van het geslacht der kinderen Gods. Bij het hoongeroep: "waar is de belofte zijner toekomst!"

Hoe machteloos scheen het Woord, dat, als de tarwe in de sarcophaag, door Israël in de Egyptische verdrukking bewaard moest worden!

Hoe ijdel scheen het Woord bij Jeruzalems vertreding door Babel! Vóór de geboorte van Jezus in de dagen der beschrijving! En bij de klacht van zijn leven: "wie heeft onze prediking geloofd!"

Hoe vruchteloos kan ook in het leven der Christelijke Kerk de arbeid des Woords schijnen. Wat zijn er arme eeuwen. Wat zijn er dorre streken. Wat zijn er geestelooze tijden. Wat een machteloosheid soms, en hoe lang, om het Woord Gods te grijpen, te ontsluiten, te bedienen, uit te roepen voor de Kerk en de volkeren. Wat een doofheid en dofheid vaak voor het Woord. Wat een gebrek aan ingang, aan overdenking, aan geestelijke ontvangst. Wat een verliezen bij den dag, wat bij den dag ontvangen werd. Wat een weinig openbaar worden van den Arm des Heeren en van de levende kracht des Geestes bij het roepen des Woords. Zijn leven lang kan menig een verkeerren onder Gods Woord, zonder dat ooit het hart geraakt wordt tot verblijding. Tijden kunnen soms voor een gebroken ziel voorbijgaan, zonder dat het vertroostende licht van de liefde van Christus doordringt in het smachtend gemoed. Jaren lang ook kan het geestelijk leven zonder nadere onderscheiding en werkzaamheid voortgaan: als een geestelijke vrijgezel zonder geslacht; als een geestelijk onvruchtbare, die slechts haar tijd uitleeft in de Gemeente des Heeren, zonder groei of bloei. O, er zijn tijden en toestanden, waarin slechts het woord der wereld in vervulling schijnt te gaan, terwijl het Woord Gods als het verdorde geurlooze blad, als het stuivende stof op den weg, wordt verblazen en vertreden.

Ook in die tijden werkt daarom Gods Woord wel; het keert nooit ledig weer. De heilige linie sterft niet van Abel tot Noach. Israël bezwijkt niet in Egypte en in Babel. Het overblijfsel wordt behouden. De tijden spoeden toch heen naar de vervulling der belofte. De Heere kent immer degenen, die de zijnen zijn. In Babel bidt Daniël. In Maria's dagen wachten Simeon en Hanna. In de Middeleeuwen verheerlijkt zich het goddelijk licht in de parel van menige stille ziele. In uw verdorring en in de weelde der wereld richt ook het Woord Gods, totdat het u vindt. In uw verlating, o, benauwde van geest, houden

goddelijke liefdekoorden u vast.

Maar er zijn ook andere tijden. Vruchtbare tijden. Tijden, waarin de vrucht als door een wonder uitbreekt in ongekende mate. Neen, de Heere ontsluit de baarmoeder nooit, zonder te genereeren. En Hij genereert niet, zonder dat de vrucht komt op zijn tijd. Maar er is een nauwelijks genereeren door het Woord, en er is een overvloedig genereeren. Er is een baren van Rachel, die het hard had en wier ziele in haar baren uitging; maar ook is er een baren schier vóór den barensnood. Er is een eindelijk uitkomen van de vrucht des Woords in een enkeling; en er is de geboorte van een land en een volk door het Woord Gods als op één eenigen dag.

Zulke tijden en toestanden van rijke vruchtbaarheid zegt de Heere zijn Volk toe. En Hij vertroost het door die beloften. Beloften aan de vaders voor het geslacht hunner kinderen. Beloften van een zaad als de sterren aan den eenzamen Abraham. Beloften van een jubelend rijk land aan den zwerver in de woestijn. Beloften van het verheerlijkt Jeruzalem aan het vertreden Jeruzalem. Beloften van die eeuwige krachtvolle gemeenschap met al Gods Volk in de hemelsche vreugde voor den zuchtenden, benauwden, ongelukkigen, verlaten worstelaar, die nu strompelt op het donkere pad van zijn roeping. Beloften van de volle vervalling van Gods Woord, waarin zij met al de heiligen zullen deelen, aan hen, die het Woord Gods uitroepen zonder antwoord. Sara heeft, als zij oud geworden was in het land der vreemdelingschap, haar éénige gebaard, — eenmaal aanschouwt zij al het zaad van Abraham, al de gezegende geslachten der aarde, staande voor den Troon van God en van het Lam. Nu kan Israël in de woestijn smachten naar den waterdruppel, — straks schept het met vreugde uit de eeuwig springende fonteinen des heils.

De tijden van overvloedige vruchtbaarheid, van het baren in vreugde, die tijden zijn er in de historie van Gods Kerk.

In Bethlehem wordt in den Christus al het Volk op één dag, in één reize geboren. In Hem staat het in één stonde uit den dood op. Hier breekt het Woords Gods, schier onverwacht, door in onnaspeurlijken rijkdom, in de kracht van het onvergankelijke leven, in ongekende vruchtbaarheid.

Maar die wonderen in onze oogen zijn er daarom meer. De uitnemende grootheid van Gods kracht wordt telkens weer bevestigd aan ons, die gelooven, naar de werking der sterkte zijner macht, die Hij gewrocht heeft in Christus, als Hij Hem uit de dooden heeft opgewekt.

In Noachs dagen brak het Woord door in den Zondvloed in de nieuwe aarde.

In Mozes' dagen brak het Woord in vrucht uit: de zee zag het en vlood, de Jordaan keerde achterwaarts; de bergen sprongen als rammen, de heuvelen als lammeren voor het Aangezicht van den God Jacobs, die den rotssteen veranderde in een watervloed, den keisteen in een fontein. (Ps. 114).

In David en Salomo triumfeerde het Woord des Heeren.

Op den Pinksterdag te Jeruzalem was de bekeering één ure voor duizenden.

Straks veranderde de wereld voor de Stem van Gods Woord en riepen de volken der wereld den Naam des Heeren uit.

Hoe is sinds des Heeren Woord machtig in vruchtbaarheid geweest!

Hoe stond het op na de Middeleeuwen, reformeerend, troostend, begenadigend in volle blijdschap en verzekering onder bloed en vuur en tranen.

Hoe brak het uit in nieuwe machtige vrucht ook daarna.

Er zijn tijden van machtige geestelijke vruchtbaarheid. Réveildagen, waarin velen worden verlicht; velen zich bekeeren van hun ongerechtigheden; velen tot ruimte komen; velen ingeleid worden in de schatten des Woords; velen door de macht der liefde van Christus zich geven voor het der Gemeente Gods; velen tot kloekheid in het geloof

worden vermand. Tijden, waarin de Kerk weer welbewust opstaat tot haar roeping in de wereld, in het Woord, in de Barmhartigheid, in de Zending tot de volkeren. Er zijn tijden, waarin al het leven van Gods Gemeente zaait, aan alle wateren, op alle akkers; en de Heere geeft een ongekenen oogst.

Zulke tijden zijn er ook voor het persoonlijke leven. Na zooveel nachtelijk gewezen; na zooveel tobben om geloofsarbeid en geloofsvrucht; na zooveel bevend tasten, om den zoom van des Heeren kleed te mogen aanraken; na zooveel ernstig worstelen om de godzaligheid met huis en kroost; — daar komt het licht, de ruimte, de blijdschap, de vrede, de liefde; daar komt de vrucht in uw kind, in uw nazaat, in uw geslacht.

Gods Woord gaat in vervulling.

Geloofd, en gij zult de heerlijkheid Gods zien.

Eenmaal, — in het einde pas, — zal u ten volle naar uw geloof geschieden in de volkomen vervulling van Gods Woord. Dan breekt de vruchtbaarheid van Sion uit, de onberekenbare vruchtbaarheid van de Moeder Israëls. De vrucht breekt uit naar alle zijden. Volk en land, geboren op één eenigen dag. In de zalige opstanding. Hemel en aarde vernieuwd. Jeruzalem juichend met al de speellieden, in al de fonteinen. Ja, de eeuwigheden zullen vervuld worden van de vrucht des Woords, door Sion gedragen; de vrucht van het Woord des Heeren.

Troost, troost mijn Volk!

XCVII. DE BORSTEN HARER VERTROOSTINGEN [Jes. 66:10-14].

Verblijdt u met Jeruzalem, en verheugt u over haar, al haar liefhebbers! Weest vroolijk over haar met vreugde, gij allen, die over haar zijt treurig geweest! Opdat gij moogt zuigen en verzadigd worden van de borsten harer vertroostingen; opdat gij moogt uitzuigen en u verlustigen met den glans harer heerlijkheid.

Want alzoo zegt de Heere: Zie, Ik zal den vrede over haar uitstrekken als een rivier en de heerlijkheid der Heidenen als een overlopende beek. Dan zult gijlieden zuigen; gij zult op de zijden gedragen worden en op de knieën zeer vriendelijk getroeteld worden. Als één, dien zijn moeder troost, alzoo zal Ik u troosten; ja gij zult te Jeruzalem getroost worden. En gij zult [het] zien en uw hart zal vroolijk zijn, en uw beenderen zullen groenen als het teedere gras.

Dan zal de hand des Heeren bekend worden aan zijn knechten.

Jesaja 66:10-14.

Vruchtbaarheid is weelde, rijkdom.

In onzen gevallen staat schijnt dat niet altijd alzoo. Het vermenigvuldigend gedierte kan een plaag worden; het voortwoekerend onkruid een kwelling; de krankheden, die ons ten grave sleepen, staan veelal met zulke plantaardige of dierlijke voortwoekerings in verband; en het gewemel van het gewormte is de bedekte smaad in ons graf. Vruchtbaarheid vermenigvuldigt zorg en kommer in onze gezinnen, zoodat er zelfs stelsels en bonden opkomen, om door middelen der ongerechtigheid en der oneerbaarheid zich tegen de menselijke vruchtbaarheid teweer te stellen. Die menselijke vruchtbaarheid kan ook de krachten sloopen, zoodat het leven door onthouding tegen de vruchtbaarheid in bescherming moet genomen worden.

Dit alles is zoo door den vloek des Heeren, waarmee de schepping sinds onze zonde worstelt.

Maar naar de scheppingsorde is vruchtbaarheid levensweelde, levensrijkdom; zij is de nawerking en uitwerking van den zegen Gods over zijn levende schepping, en in haar komt die zegen aan het leven van zijn schepping, aan zijn menschen bovenal, toe.

De natuurlijke vruchtbaarheid is dan ook beeld van de uitbrekende genadeweldaden Gods in zijn Kerk, in de verheerlijking van Jeruzalem, in de zaligheid van zijn Volk; gelijk die vruchtbaarheid onder Oud-Israël schaduw en profetie was van het zaad van Christus en van de rijke volheid der Gemeente, die juichen zal voor den Troon.

Door de natuurlijke vruchtbaarheid troostte de Heere zijn Volk van ouds. De eerste jubel van Eva, dien de Schrift ons doet hooren, welt uit die vruchtbaarheid op; en waar de Heere zijn belofte bewaart en vervult, daar wordt ons die bewaring en vervulling geteekend in de zonen en dochteren, die in de heilige linie geboren worden. Abrahams troost is zijn zaad, en de gunst des Heeren is aan David in zijn zonen toegezegd.

Ook nog en steeds troost de vruchtbaarheid het leven. Zij komt als de stroom des levens tegen den dood in. Zij doet het sterfelijke geslacht het hoofd omhoog heffen. Er is dan ook, zij het onbewust, een natuurlijk verlangen naar de weelde van het vruchtbaar zijn, een weedom, een smart, een arm zijn der natuur, die smacht naar vertroosting door vruchtbaarheid. Hoe daagt er een nieuwe glans over het leven, over den echt, als de zegen der vruchtbaarheid komt; wat een zonnegoud wordt daarin uitgegoten over het schoon van het natuurlijk geluk; over het leven des harten; van de vrouw, die moeder zal worden; van den man, die den vadersnaam te gemoet ziet. Hoe schoon en rijk is die

levensgroep als vader zich verlustigt in moeder, die zoo rijk is in haar kind. Wat een macht van vertroosting biedt die weelde van het geluk der vruchtbaarheid in de echtelijke woning tegenover de smarten, die geleden werden; tegenover de zorgen en moeiten voor brood en werkkring. En hoe rijk blijft die troost in het aanschouwen der lievelingen, in het groeien en leven, in de aanvallige jaren, in de ontwikkeling tot jongeling en maagd, tot man en vrouw; — bij de zorgen en smarten van dag tot dag.

Die troostende vruchtbaarheid is belichaamd in de vrouw en geteekend in haar gestalte, in het schoon van haar vormen en lijnen; zij kan *moeder* zijn. Zij is het voorwerp der hope, de toevlucht om geluk; haar schoot, haar boezem spreken van geluk, van rust, van troost;—een machtige spraak, niet te ontleden maar niettemin te onderscheiden, te gevoelen, te verstaan. Over het jonge, pas geboren, schreiende leven ontbloot zij de moederborst, waarin de vruchtbaarheid haar beken van moedermelk doet zwellen. En dan vloeit met de melk uit haar borst de vertroosting het jonge leven in, de zegen, de gunst, de goedertierenheid Gods. En dan lacht straks het leven op haar schoot; dan geniet het in den glans van haar aangezicht; dan komen de eerste verrukkingen op in den zuigeling, de verrukkingen over het leven in de heerlijkheid van moeder. Straks dartelt het leven in haar armen; het speelt, getroeteld op haar knieën; het rust weelderig aan haar borsten. Daar groeit, daar groent het leven van; daar wordt het krachtig door; daar leert het lachen en juichen; daar bloeit het op in vroolijkheid.

O, die vrouw, die moeder, welk een vertroostende schat in het leven is zij, blijft zij, levenslang! Tot voor de maagd, en voor den jongeling; voor de dochter als vrouw en voor den zoon als man.

Dan is het de moedermelk niet meer, dan is het niet meer de weelde op moeders schoot, de heerlijkheid van moeders liefkoozing, die ons troost; maar nog de weelderige rijke levensbron in moeders boezem, de liefde van moeders hart, het leven in moeder, in wie het leven ons troosten blijft, en in wie we het leven blijven beminnen. De levensschat, de zoete levensweelde in de moederliefde, komt ons als een levende bruisende beek van altoos rijken overvloed troosten in onze levensworsteling.

Hierin is het schoone beeld van de heerlijkheid van Jeruzalem, ons aller Moeder, door welke de Heere ons troost en troosten zal, gelijk een moeder troost.

Verblijdt en verlustigt u over Jeruzalem, zoo roept de Schrift ons toe. Kent, erkent haar als uw Moeder. Zoekt, en wacht bij haar uw troost. Zoo zult gij getroost worden aan de borsten harer vertroosting; levenskracht zult gij uit haar gemeenschap indrinken tot verzadiging, tot verlustiging in den glans van haar gelaat, in den glans van haar heerlijkheid. Ik zal het leven en de kracht haar doen toevloeien, doen wellen en zwellen in haar en uit haar als een bergstroom, die zich uitstort in rijken overvloed. Uit haar zal uw leven worden verrijkt en vervuld als van het kindeken in haar armen, op haar knieën. Ja, in Jeruzalem zult gij getroost worden als bij en door een moeder, als een man, — zoo staat er, — als een man, dien zijn moeder troost, alzo zal Ik u troosten door Jeruzalem. Daar leeft uw hart bij op, uw gebeente herleeft als het uitspruitende gras. Daar komt uw leven tot kracht, tot blijdschap. Daar wordt de hand des Heeren aan u gezien. Daar zult gij in vreugde, in heerlijkheid leven in den dienst van uw God. En daarin zult gij onderscheiden zijn van de vijanden uws Gods, die door zijn gramschap vergaan.

Het moederlijk beeld is ook in natuurlijken zin in ons gevallen geslacht niet in volle schoonheid te genieten. De moederborst kan zoo dor zijn, dat de zuigeling haar in smart loslaat. Schaduwen vallen ook tusschen moeder en kind; niet altoos woont bij moeder de weelde van het geluk. Er kan voor den zoon en voor de dochter als man en vrouw een verdragen zijn van een moeder, die het leven niet verrijkt. Er is ook een van jongs af beroofd leven, zonder den liefsten troost, een leven, dat bij den moedernaam slechts treuren kan op haar graf. O, er is zoo menig dor leven, dat niet tot de ontsluiting van blijdschap, van weelde, van rijkdom, komt, omdat het uit de volle borsten der vertroosting nooit gedronken heeft.

Zoo is het ook met de kinderen van Jeruzalem op aarde. In de dagen der Profetie kwam

over Jeruzalem verdorring, versmading. Jeruzalem werd een smaad, een lijden voor haar kinderen; in de ballingschap konden zij slechts naar haar smachten, over haar treuren. O, welk een harde moeder werd Jeruzalem onder de Farizeëen. Hoe had zij voor den Christus geen troost! Slechts tranen kon Hij, ongetroost, over haar storten; slechts galle kon zij in haar edik Hem mengen tot lafenis.

En voor Gods Volk kan ook nu nog de Kerk des Heeren zoo arm zijn in vertroosting. Ledige borsten en een koud gemoed kunnen haar zaad laten bestaan zonder geestelijken groei of bloei, zonder koestering, zonder een spel op haar schoot, een glimlach van haar lippen, zonder de warmte der moederlijke liefde. Hoe kan de bediening des Woords hongerig maken door armoede, door onmoederlijkheid, door het gebrek aan besef van den band tusschen de Gemeente Gods en haar zonen en dochteren! Hoe kan de bediening des Woords machteloos pogen, of ook niet pogen, om den troostenden voedenden stroom der melk van Gods Woord van Gods wege aan zijn kinderen, aan zijn zuigelingen toe te brengen! Hoe kan Christus' Gemeente in onbekwaamheid onmachtig zijn, om het leven harer zonen en dochteren te vatten, te verkwikken, te sterken en te leiden! Hoe kan zij staan buiten de worsteling harer zonen en dochteren als mannen en vrouwen in den tijd, in de levenszorgen, — als mannen en vrouwen ook in de geestelijke worsteling! Hoe kil, hoe koud kan de Kerk des Heeren zijn voor het leven, hoe arm in troost voor armen en ellendigen, voor weduwen en weezen, voor allen, die natuurlijk en geestelijk in rouw en druk, in benauwdheid en in pijn zijn en doorworstelen moeten naar het einde!

Een dorre moeder geeft een dor huis en een dor geslacht. En een dorre Kerk omvat een geestelijk vermagerend en verdorrend volk. Samen met Jeruzalem kunnen wij te dor zijn, om te geven wat de apostel vraagt: "indien er dan eenige vertroosting is in Christus, indien er eenige troost is der liefde, indien er eenige gemeenschap is des Geestes, indien er eenige innerlijke bewegingen en ontfermingen zijn, zoo vervult mijn blijdschap, dat gij moogt eensgezind zijn, dezelfde liefde hebbende, van één gemoed en van één gevoelen zijnde" (Filipp. 2:1 en 2). Jeruzalem heeft wel borsten, die heeft ze altoos; maar die heeft ze dan slechts wat haar gestalte aangaat; het zijn borsten, die teleurstellen, die het leven smarten, — er is geen druppel vertroosting in!

O, de Heere kan het ons in ons leven op aarde met Jeruzalem, dat wij liefhebben, en waaraan wij als onze moeder nooit ontrouw mogen worden, zoo sober laten hebben, zoo treurig. Hoewel de volheid der vertroosting voor ons bij Jeruzalem te zoeken zijn, — onze éénige Moeder! — kan het zoo schaars ons worden gegund, dat haar aangezicht ons verblijdt en dat haar leven opheft.

Maar daarom blijft toch de Heilige Geest onze Trooster in Jeruzalem. Daarom troost ons de Heere toch door het Woord, dat zijn Kerk bewaart.

Het zal niet altoos zoo zijn, zoo dor, zoo droevig.

Neen, onze Moeder zal ons troosten. De Heere komt over zijn Kerk. Zij is niet slechts op aarde, zij is ook in den hemel. Daar zwellen haar de borsten; en daarom zullen ze op aarde niet altoos dor zijn. Jeruzalem, dat boven is, is onze Moeder, onze Moeder in haar volheid. O, daar zal, wat ooit ons hart voor onze dierbare natuurlijke moeder gevoeld heeft, geestelijk aan de ware zonen en dochteren van deze Moeder Jeruzalem worden vervuld. Al wat in den Christus is, is het deel van Jeruzalem. Machtige levensstromen, beken, rivieren, bruisen haar toe, uit den Troon, uit het Lam, stroomen van leven, kracht, vrede, heerlijkheid.

En heel dat moederlijke leven is het deel van alle kinderen Jeruzalems. Zij zullen de borsten harer vertroosting zuigen; zij zullen door het volle moederlijke leven leven in kracht; de dorre beenderen zullen verjongen in de volheid der vertroosting; de hand des Heeren zal gezien worden aan al de zijnen; zij zullen leven, getroost, verblijd, juichend, vruchtbaar, aan den boezem van het hemelsche Jeruzalem, eeuwig wellend en zwellend in de gemeenschap der liefde, in de vervulling met den Heiligen Geest.

Neen, niet ganschelijk zal de Heere ons hier op aarde de vertroosting laten ontbreken.

Het troostende leven der vruchtbaarheid werkt rusteloos tegen den *dood* in naar de borsten van Jeruzalem. De Heere doet ons in zijn Kerk zijn Woord vinden. Hij doet er ons ook de werkingen vinden van zijn Heiligen Geest. Hij doet er ons ook vinden de gemeenschap der heiligen. Hij doet er ons ook vinden de levende liefde. Hij doet er ons altoos nog een zegen vinden, een zegen van Hem. Want Jeruzalem is onze Moeder. En de Heere woont aldaar naar zijn Verbond.

Maar leven we ook in Jeruzalem beneden als bij de uitdrogende beek, als aan de verdorde borsten, mager en dor tot in ons gebeente vanwege de ontbrekende vertroosting, — eenmaal zullen we Jeruzalem zien, onze Moeder, in de volheid van haar heerlijken naam. En we zullen leven, verzadigd van de borsten harer vertroosting in de zalige vruchtbare gemeenschap der rijke liefde van al Gods Volk.

XCVIII. ZIJN SCELDING MET VUURVLAMMEN [Jes. 66:14-18].

En Hij zal zijn vijanden gram worden.

Want zie, de Heere zal met vuur komen, en zijn wagenen als een wervelwind; om met grimmigheid zijn toorn hiertoe te wenden, en zijn schelding met vuurvlammen. Want met vuur, en met zijn zwaard zal de Heere in het recht treden met alle vleesch, en de verslagenen des Heeren zullen vermenigvuldigd zijn. Die zichzelf heiligen en zichzelf reinigen in de hoven, achter een in het midden [daarvan]; die zwijnenvleesch eten, en verfoeisel, en muizen; te samen zullen zij verteerd worden, spreekt de Heere; hun werken en hun gedachten.

Jesaja 66:14-18.

"Troost mijn Volk!" zoo gebiedt de Heere door de Profetie. En Hij troost door de toezegging van het volle moederschap van Jeruzalem; zij zal in haar vertroostende gemeenschap door al haar kinderen worden genoten; zij zullen bij haar eeuwig thuis zijn, door haar volheid in zalige weelde verkwikt.

Maar die toekomst brengt ontzettingen over haar vijanden, over de vijanden des Heeren. In het troostende profetische woord over Jeruzalem vliegt een bliksem uit, die des Heeren wederpartijder zoekt. Met den dag der vertroosting van Sions treurigen komen ontzettingen over de wereld der volken en over de wereld in Jeruzalem: de Heere zal zijn vijanden gram worden. De dag van het welbehagen des Heeren is de dag der wrake onzes Gods.

De Heere komt ter wrake! Hij komt met vuur! Zijn wagenen, zijn strijdswagenen, donderen aan. Als een wervelwind vliegen zij geweldig. De wagenen des Heeren, de wagenen Israëls en zijn ruiters, vurige wagens en vurige paarden, zijn tweemaal tienduizend, de duizenden verdubbeld; de Heere is onder hen, een Sinaï in heiligheid!" (Ps. 68). Hij komt naar de wereld; Hij wendt er Zich heen; naar de plaats der goddeloozen; naar de tempels der afgoden; naar de altaren der gruwelen; naar de verontreiniging, die roemt in deugd en eere, in godsdienst en beschaving, in denken en arbeid. De toorn des Heeren breekt uit in grimmigheid. Hij houdt Zich niet langer in. Hij roept de ongerechtigheid uit. Hij oordeelt, Hij vloekt de zonde. Hij scheldt de goddeloozen. Zijn Stem is woord en daad, donder en bliksem, verschrikking en vuur. Hij scheldt met vuurvlammen. Hij treedt in het recht met het vleesch. Hij drijft zijn weerpartijders te hoop. Hij grijpt hen aan en slaat hen neer; te samen worden zij verteerd; hun werken en hun gedachten.

Jeruzalem, de Stad, de Gemeente Gods onder Oud en Nieuw Verbond, moet met de volle borsten harer vertroosting haar kinderen troosten naar des Heeren verkiezing en bevel: "troost mijn Volk!" Maar ach, hoe dor waren eeuw na eeuw haar borsten, hoe zwak en gebroken haar verkwikkingen!

O ja, er waren juichende dagen in die eeuwen. Als Israël uit Egypte toog. Als de waterstroom uit de rotsen sprongen. Als Kanaän met het meetsnoer werd uitgedeeld. Als de ark des Heeren naar Sions top met gejuich werd opgevoerd. Als Salomo's Tempel voleindigd was. Als uit Davids Huis weer een held den Heere diende naar zijn Woord. Als de vrijheid voor het overblijfsel door Cyrus werd uitgeroepen. Als de Christus de vermoeiden en beladenen tot Zich riep er ruste schonk. Als de Heilige Geest werd uitgestort. Als Jeruzalems Gemeente bloeide in genade en liefde. Als de geloovigen één hart waren en één ziel. Als de Schriften voor Christus' Kerk ontsloten werden, den dwaalgeest ten spijt. Als het Woord des Heeren met den ijver des Geestes de wereld werd ingedragen. Als de waarheid Gods in de reformatie der Kerk triumfeerde. Als de honigbeken vloeiden van de zuivere kennis, de teedere gemeenschap met Christus en de

innige liefde der broederen. Als het geloof in Christus, den Heer der heerlijkheid, overwinnen mocht in den Dienst des Woords en der barmhartigheid. Als Hij in vertroosting en aan de zijnen werd toegevoerd, het Lam, dat geslacht is; ons van God geworden tot wijsheid, rechtvaardigheid, heiligmaking en verlossing; ons van den Vader verordend en gezalfd tot Profeet, Priester en Koning. Als Hij in de opening van het Woord en de toeëigening des Heiligen Geestes toegevoerd werd aan de zijnen; aan zijn armen en ellendigen, treurenden en hongerigen; aan de verloren schapen van het Huis Israëls; om de noodduftigen te verlossen, den ellendige en die geen helper heeft; om hun zielen te bevrijden van list en geweld; om de boeien der gevangenen los te maken en alle treurigen Sions te troosten. Als het vleesch vernederd wordt en het wormken Jacobs met de schatten des levens uit Hem, die de minste geweest is, zalig wordt verkwikt, gezegend en geëerd. Als de vruchten der kennis en liefde van Christus in het optreden en den ijver der Gemeente, in haar getuigenis en in haar barmhartigheid openbaar worden.

Dan was Jeruzalem *Moeder* in de heerlijkheid harer vertroosting.

Maar altoos en overal woelde daar des Heeren vijand tegen in. Altoos is Israël omringd geweest door de volken der wereld. Altoos werd Jeruzalem door de Heidenen bedreigd. Altoos heeft tegen de Gemeente Gods de wereld het volgehouden. Altoos heeft het leven buiten Christus de natuurlijke krachten aangegrepen, die om Christus' wil als de goedertierenheid Gods, als zijn gemeene genade over alle volken, in heel de schepping, in geest en vleesch, uitgingen. De wereld heeft die krachten en gaven aangegrepen en uitgewerkt; in reuzen arbeid; in onbreekbare volharding; in overvloedige veelvoudigheid; — om als *wereld*, als *natuurlijk leven*, zonder den levenden God, te troosten, te helpen, te redden, te verrijken, te verrukken en te verheerlijken, Jeruzalem ten spot. En zoo werd Jeruzalem afgesloten, omsingeld, in een hoek gedrongen, uit het leven gezet, beschaamd, ondermijnd, aan verdorring overgegeven. Haar vertroosting werden versmaad en bedorven, tot bitterheden gemaakt. Als men haar liet, dan mocht zij een tent in het leven hebben, een bescheiden tent tusschen de tenten van allerlei slag. In die tent, de minst aantrekkelijke, nam dan nog het *vleesch* liefst haar plaats als moeder in. En deze stiefmoeder diende dan, de vertroosting der ware moederborst afwerend, haar koude water en melk toe, — indien niet haar giftig mengsel.

Dat is de ellende, de onteering van Jeruzalem, de Moeder der heiligen; de onteering en ellende van de Gemeente Gods in de wereld.

Of door verdrukking of door verleiding, uitwendig en inwendig hebben, wereld en vleesch altoos Gods Kerk ontkracht. Om den Christus en zijn schatten, die éénige echte vertroosting van Sion, te weren van haar kinderen. En om Jeruzalem, die éénige echte Moeder aller ellendigen, te weren van de verlorenen, die in de wereld vergaan.

O, wat hebben altoos de vijanden Gods zijn Volk belaagd! Egypte en Babel en Rome; en de wereld in haar machtige gemeenschap; de afgoderij en de kunst; de macht en de wetenschap; de menigte en de weelde; de boosheid en het genot; het ongeloof en de lust.

In Jeruzalem, *in* de Kerk van Christus niet het minst. Daar zijn de profeten vervolgd en de heiligen verdrukt. Daar heeft het vleeschelijk Israël de hope Israëls verduisterd. Daar heeft de eigengerechtigheid de Schrift bedekt. Daar is de Christus vertreden. Daar is de waarheid in ongerechtigheid ten onder gehouden.

Uit den Christus welde genade voor genade; alle genade; leven en licht en kracht en liefde met al de beloften Gods bij de heerlijke roeping tot de vrijheid in den dienst van God. Maar het vleesch in Jeruzalem, in de Gemeente Gods, stapelde steenen op deze Fontein; stopte de Bron toe. De psalmen der heiligen, hun leven uitbrengend, moeten zich uitpersen in woestijnen en spelonken, uit de diepten, bij het roepen der afgronden. De Profetie moet staan buiten Jeruzalems poorten; zij moet schrijven voor de toekomst, omdat ze voor het heden geen oor vindt. De Tempel wordt beroofd, ontsierd, ontheiligd door den gruwel der Heidenen. En als de Psalm in het heiligdom wordt ingedragen; als

het offer op het altaar brandt naar de Wet; als in de synagogen de Profeten gelezen worden; — dan wordt *de Christus* daarin miskend, daaruit geloofchend; dan wordt de belofte verduisterd door den praal van het vleesch. Altoos weer verslingert zich het vleesch aan den afgod, verheft zichzelf in strijd met Gods Verbond, en zoekt in eigen onreinheid roem.

Hoe was Israël, hoe was Jeruzalem in de dagen van onzen Heere Jezus Christus door het vleesch van farizeïsme en sadduceïsme, door de verwachting en de hoovaardij des vleesches, ingenomen! Hij, die tot het zijne kwam, Israëls licht en heil, naar wien de vaderen zuchtten, de Redder, de Verlosser, de Trooster, de Troost, — Hij kon tot zijn arme ellendigen niet doorbreken, Hij werd uitgestooten en verworpen.

Hoe komt het telkens weer, dat versmijten van Jeruzalem in haar moederlijke vertroosting. Hoe is het Evangelie in Christus' Kerk begraven; voor kloosterdienst, voor eigen werk, ingeruild; door afhankelijkheid aan een vleeschelijken clerus vervangen; een ijdele priesterdienst ingevoerd; niet om Christus aan zijn ellendigen toe te brengen en in de gemeenschap der heiligen het Volk des Heeren te verkwikken; maar om de Kerk van Christus, de Schrift, den dienst des Heeren, aan zijn Volk te ontrukken; om de kennis en de genade des Heeren te verdonkeren; om steenen te geven voor brood.

Steenen voor brood aan Gods Volk te bieden, zand voor de onvervalschte melk uit de borsten der Gemeente Gods, uit het bloed van het Lam, uit de Schrift, die het eigendom van al het Volk des Heeren is, het Woord van hun God, — dat is telkens weer het snoode werk des vleesches in de Kerk des Heeren tot verdorring van Jeruzalem. Altoos weer die leer en praktijk van hoogmoed en ongeloof; dat heiligen van zichzelf; dat reinigen in de hoven; dat eten van zwijnevleesch en verfoeisels en muizen; dat zoeken voor het leven der ziel van alles, wat ons niet in het heilige Lam, in het hemelsche Brood, van God ten leven en zaligheid gegeven is; altoos weer die andere spijs van eigengerechtigheid, en eigenleven, eigenwijsheid en eigenwilligheid, onderlinge verheffing en valsche gerustheid, dorre berekening en doode runt, — in plaats van te eten de spijs en te drinken den drank des geloofs, — het vleesch en bloed van den Christus Gods.

Zoo duurt het voort.

Al sterft Jeruzalem niet, al wijkt haar moederlijk leven nooit, — haar vijand, de vijand des Heeren, weert haar vertroosting af. En daarom, — al is die schuld ook de hunne mee, — daarom komt Gods Volk zoo tekort; Gods Volk; toch zijn uitverkorene, zijn eeuwig geliefde, voor wie zijn ingewanden rommelen, voor wie de eeuwigheid uit de hemelen roept om haar verheerlijking in de volheid harer vertroosting.

In daarom breekt telkens Gods toorn door tegen zijn vijand, die Jeruzalem krenkt.

En daarom zal die toorn doorbreken in ontzettingen.

Als de wolken zwoel hangen, en de zomersche aarde onder hun sluier dreigt te stikken; als de dampkring loodzwaar drukt, in plaats van te verruimen en te verkwikken; — dan breekt de Heere in. Dan dondert de God der eere. Dan worden zijn woorden slagen, vlammen

"Een vuur gaat voor zijn aangezicht heen en het steekt zijn wederpartijen rondom aan brand. Zijn bliksemen verlichten de wereld. Het aardrijk ziet ze en het beeft. De bergen smelten als was voor het Aanschijn des Heeren, voor het Aanschijn des Heeren der gansche aarde. De hemelen verkondigen zijn gerechtigheid en alle volken zien zijn eer! — Beschaamd moeten zijn allen, die de beelden dienen, die zich op afgoden beroemen! Valt voor Hem, al gij goden! — Sion heeft gehoord en het heeft zich verblijd en de dochteren van Juda hebben zich verheugd! vanwege uw oordeelen, o Heere! Want Gij, Heere! zijt de Allerhoogste over de geheele aarde; Gij zijt zeer hoog boven alle goden! — Gij, liefhebbers des Heeren! haat het kwade; Hij bewaart de zielen zijner gunstgenooten; Hij redt hen uit der goddeloozen hand! — Het licht is voor den rechtvaardige gezaaid en vroolijkheid voor de oprechten van hart. Gij rechtvaardigen! verblijdt u in den Heere en

jubelt ter gedachtenis zijner heiligheid!" (Ps. 97).....

... De benauwende zwoelte is voorbij, het leven buigt weer op in de heerlijke lucht en geniet in het zuivere licht. Dat heeft Gods schelding met vuurvlammen gedaan.

Zóó komt ook Gods Kerk op uit de verdrukkende benauwing, waardoor het vleesch de vertroostingen Israëls weert.

Dat gaat niet zoo maar eens geleidelijk, ethisch. Dat doet de Heere *door zijn schelding met vuurvlammen* Dan komt zijn Zondvloed. Dan zwavel. Dan beeft Egypte. Dan wordt het offer door hemelvuur ontstoken en Baäls profeten worden geslacht. Dan vergaat het vleeschelijke Jeruzalem. Dan donderen de vervolgingen. Dan wordt het leven der volkeren, als in de reformatie, omgekeerd. Dan breken revoluties uit. Dan zal volk bij volk geslagen worden; hun heerschikheid in stank vergaan. Dan is het met de valsche rust, met het verijdelen der Schrift, gedaan en breken Gods heiligheden in vlamme slagen uit. En zoo komt dan de vertroosting, ook door eigen verbrijzeling, weer tot het Volk des Heeren.

Daarom gaan we bij ons zalig afsterven menige poort van verschrikking door; Gods scheldingen tegen zonde en vleesch, zijn scheldingen met vuurvlammen, omringen menigmaal de stervenssponde der zijnen, om een einde te maken aan het vleesch. Zij zelf worden dan behouden, doch alzoo als door vuur.

En zoo gaat de eeuwige zaligheid in met het jongste gericht, met den eeuwigen vloek der verdoemenis. Vóór het nederdalen van het nieuwe Jeruzalem wordt de afgrond geopend en, door Gods schelding voor eeuwig met vuurvlammen vervuld, gesloten.

Dan zal al het Volk des Heeren in Jeruzalem juichen. Zalig zijn ze, wien het vleesch hunner ijdelheid, door de vlammen van Gods Woord wordt verteerd; en die troost zoeken aan de borsten van Jeruzalem, om in te drinken de kennis en genade van den Heere Jezus Christus.

XCIX. UIT ALLE HEIDENEN [Jes. 66:18-2].

Het komt, dat Ik vergaderen zal alle Heidenen en tongen; en zij zullen komen, en zij zullen mijn heerlijkheid zien.

En Ik zal een teeken aan hen zetten.

En uit hen, die het ontkomen zullen zijn, zal Ik zenden tot de Heidenen; [naar] Tarsis, Pul en Lud, de boogschutters; [naar] Tubal en Javan; tot de ver gelegen eilanden, die mijn gerucht niet gehoord noch mijn heerlijkheid gezien hebben. En zij zullen mijn heerlijkheid onder de Heidenen verkondigen.

En zij zullen al uw broeders uit alle Heidenen den Heere [ten] spijsoffer brengen, op paarden, en op wagenen, en op rosbaren, en op muilen, en op snelle loopers, naar mijn heiligen Berg toe, [naar] Jeruzalem, zegt de Heere; gelijk als de kinderen Israëls het spijsoffer in een rein vat brengen ten Huize des Heeren.

En Ik zal ook uit hen eenigen tot priesters [en] tot Levieten nemen, zegt de Heere.

Jesaja 66:18-21.

Hoe omvangrijk is ook hier het profetisch vergezicht; hoe rijk straalt ook hier het licht van Gods Woord uit tot vertroosting van Gods Volk!

De weg der vertroosting is een weg van verschrikking, naar in dien weg komt de schat naar boven en naar voren, die den nooddriftige redt en verrijkt, hem in de ruimte spelt en omringt met de liederen van zijn verlossing.

Uit de weeën klimt de rijkdom des levens op.

Hoe heerlijk golfde het graan in de sierlijke aren, zacht wuivende op de ranke halmen onder den adem van den dag. Smadelijk lijkt daarbij die uitschudding op den dorschvloer; dat breken van huls en stroo; dat stuiven en warrelen om den rusteloozen vlegel; dat achteloos blazen straks van de wanne. Maar zie nu, hoe het edele graan als een stroom van goud vloeit. Zie nu, hoe het weer uitgezaaid wordt tot vermenigvuldiging, en nieuwe velden doet juichen; hoe het jaar op jaar de aarde verheerlijkt, en in altoos rijker schat terugkeert.

Zoo opent de aardbeving het ingewand der aarde, om haar verborgen rijkdom te ontsluiten. Zoo zijn de bergen onder ontzettingen gerezen, en de zeeën gevuld. Zoo zijnde weelde en de schoonheid der wereld opgekomen.

Zoo verheerlijkt de Heere Zich in den weg der gerichtten en zoo vervult Hij al zijn beloften tot vertroosting en zaligheid van zijn Volk.

Hij is de God aller volken, de God van heel het menschelek geslacht. En Hij wil in heel dat geslacht Zich verheerlijken. Hij vergadert zijn uitverkorenen uit alle geslachten, één eenig Volk, één heilige algemeene Vergadering. Daarom kan Alraham maar niet rustig vroom in zoete blijdschap zijn huiselijk leven slijten in zijn tent, onder zijn eikeboomen; heel zijn leven wordt ontroerd en geschud, bestormd en gekloofd *om het zaad*; om het zaad der genade, het zaad der belofte, het zaad Gods. Abraham stond onder het Woord en Verbond des Heeren, dat hij een zegen zou zijn; dat alle geslachten in hem gezegend zouden worden. Eerst in die Stad, hem door den Heere bereid; in die Stad, wier Kunstenaar en Bouwmeester God is; waar al zijn zaad uit heel het menschelek met hem vergaderd zou zijn, als de sterren des hemels; — dáár eerst zou het zalig leven met zijn God in heerlijkheid zijn deel zijn; daar zou hij als Abraham wonen in het land der beloften.

En sinds hebben het vuur en het zwaard telkens weer gewoeld om het zaad van Abraham, — totdat het alles vervuld zal zijn.

Zeker, het gericht en zijn donkerheden komen om de *zonde*, die in Abraham en zijn Volk gevonden wordt. Maar ook tot uitvoering van den Raad des Heeren, van den Raad zijns Heils; om zijn overvloedige Genade; om zijn eeuwige Verkiezing; om zijn Welbehagen in zijn Koninkrijk uit alle geslachten, in de zalige verheerlijking van het werk zijner handen.

"Ik zal," — zoo spreekt de Heere daarom ook, waar het Woord der Profetie in het slot van Jesaja's Troostboek in het heiligdom terugwijkt, — "Ik zal alle Heidenen en tongen vergaderen en zij zullen komen en zij zullen mijn Heerlijkheid zien".

Daartoe dient des Heeren gericht. Hij heft in dat gericht een teeken op, het teeken van zijn Koninkrijk, van zijn Woord. Dat teeken zou anders bedekt raken, verborgen blijven; in het gericht treedt het weer uit het licht.

Het gericht vernedert en klooft Gods Volk; — maar om het als Gods Volk openbaar te maken in de wereld; om het uit te zaaien; om het overblijfsel uit te zenden onder de volken; onder de verste volken, die het profetisch oog onderscheidt; naar Tarsis, Spanjes kust: naar Afrika's volken in Pul en Lud, de Lydiërs (Jer. 46:9), wier roem nu slechts sprak van hun schild en boog en schot; naar Tubal aan de Zwarte Zee; en naar Javan, het land en het leven der Grieken, het leven der toekomst in Rome; naar heel de erve van Jafet, tot de verst gelegen landen, die nooit den Naam des Heeren hoorden en geen lichtstraal van zijn heerlijkheid opvingen. Dat uitgeslagen Israël zal het Woord, het licht van Gods heerlijkheid, uitdragen naar de volken der wereld en verkondigen onder de Heidenen. Dan zal straks dat Woord vrucht dragen. En de volken zullen opkomen voor Israël. Zij zullen Israëls verstrooiing opheffen. Zij zullen hun eigen leven in één optocht naar des Heeren heiligen Berg doen uitgaan, in lange rijen, in rijke karavanen, in bruisende kracht, in heerlijke openbaring van energie en levensvolheid; op paarden, op wagenen, op rosbaren (overdekte rijtuigen), op muilen, op snelle loopers (drommedarissen). Zooals Israël weleer opging naar Jeruzalem, dragende het offer den Heere, zoo zullen niet slechts Wijzen van het Oosten hun goud en wierook en myrrhe dragen naar den geboren Koning der Joden, maar zoo zullen alle Heidenen in drommen hun offerande den Heere aanbrengen. En die offerande zal Israël zelf zijn; het reine spijsoffer uit alle Volken den Heere toegebracht. Als Israël ingelijfd, en dragend den naam van Sions kinderen, zoo zullen alle volken den Heere in zijn Koninkrijk eeren; Hem dienen, gelijk de Levieten en de priesters weleer.

Zóó gaat dan Jeruzalems volk, het overblijfsel, na Jesaja's dagen in ballingschap naar Babel. En dáár wordt het teeken van het Koninkrijk des Heeren, het echte teeken van Sion openbaar, — gelijk eerder aan Farao's hof in Egypte. Dat teeken des Koninkrijks verschijnt in den steen en de bijl van Nebucadnezars droomen, en in de hand aan den wand van Belsasars paleis. Maar ook in den vurigen oven en in den kuil der leeuwen. Ook in de wonderen des Heeren en in het Woord der Profetie, dat uit de droomverklaring tot de wondervolle apocalypse van Daniël⁷ opklimt en ook in de eigen volkstaal van Babel⁸ spreekt. De heerlijkheid des Heeren wordt in Babel gezien en uitgeroepen; de God van Israël wordt verheerlijkt in het Oosten; en straks geschiedt het wonder, dat Kores, de Meder, Israëls bevrijder is en het overblijfsel doet wederkeeren naar Jeruzalem.

Maar Israëls ballingschap en verstrooiing deed meer. Zij bracht het Woord Gods tot de volken; de Heilige Schriften, Mozes en de Profeten, werden eindelijk overgezet in de Grieksche taal; zij verkondigden onder de Heidenen de heerlijkheid des Heeren; en zij dreven straks Grieken en Mooren naar Jeruzalem, om te aanbidden.

⁷ *Ezechiël* is meer de Profetie, die uit Babel naar Jeruzalem spreekt. Maar in *Daniël* licht de Profetie in Babel, ontsluitend het geheim van het Israël Gods.

⁸ Een deel van het Boek Daniël is niet in het Hebreeuwsch, maar in de Babylonische volkstaal gesteld.

Om het ééne eigenlijke Zaad trok vooral het gericht heen, — opdat de zegen Abrahams zou uitkomen. Van den Christus spreekt het Woord: "als Hij zijn ziel tot een schuldoffer gesteld zal hebben, zoo zal Hij zaad zien, en het Welbehagen des Heeren zal door zijn hand gelukkig voortgaan." De Christus kan in Israël niet geopenbaard worden dan in den weg van den vloek der Wet. Dan scheuren bij het teeken van den Christus, bij zijn kruis en dood, de steenrotsen. Dan wordt de Fontein in Jacob geopend tegen de ongerechtigheid en de zonde. Dan rijst het leven in gerechtigheid uit het graf. Dan openen zich de hemelen. Dan komt de Heilige Geest; en op zijn dag worden de duizenden den Heere toegebracht, uit alle volken onder den hemel, een rein spijsoffer.

En weer komt het gericht; Jeruzalems verwoesting; vervolging der Gemeente; — maar om het zaad des Woords uit te brengen onder de Heidenen; om in te gaan in het leren der volkeren; in heel dat leven. In de dagen der apostelen drong het Woord, naar Jesaja's gezicht, reeds door tot al de landen aan de Middellandsche Zee; tot Spanje toe; en in Rome (Rom. 15:19, 21, 24. 28). Uit de Heidenen, uit de volken, werd des Heeren Volk Hem toegebracht. Onder die volken kwam zijn Gemeente uit, het teeken van zijn ware Israël, bij zwaard en vuur. Onder dat zwaard en dat vuur trok het Woord verder, verder; dieper het leven in; opbrengend de heerlijkheid des geloofs en der godzaligheid, der liefde en des vredes; het reine spijsoffer, den Heere bij zijn zoenoffer door zijn priesterlijk Volk uit de volken gewijd; het bloed der martelaren, de kennis Gods, en het Christelijk leven. Ja, Gods Volk uit de Heidenen is zijn zendingsvolk geworden. In Griekenland, in Afrika, in Rome, zijn de Schriften ontsloten, waar de apostolische Brieven den sleutel aan de Gemeente uit de volken in handen gaven. De waarheid Gods is door de Christelijke Kerk verstaan, beleden en bewaard; in het Oosten eerst; en meer nog in het Westen. Daar is het wereldleven gedoopt, aangegrepen in alle volken door het beginsel der waarheid Gods. En als het teeken van Gods levende Volk en Koninkrijk, het teeken van den Christus, van het zuivere Woord Gods en de ware godzaligheid, weer bedekt of omneveld dreigde te worden, dan stak de storm met vuur en zwaard weer op, totdat de wereld de reine waarheid Gods opnieuw aanschouwde en het waarachtige Volk den Heere werd toegebracht.

Heeft een overblijfsel uit de Joden dit Evangelie tot de volken gebracht, — sinds is met de verstrooiing de verharding voor een deel over Oud-Israël gekomen. — Totdat de volheid der Heidenen zal ingegaan zijn. Totdat het Woord in heel de volkerenhistorie, in heel het zich ontsluitende volkerenleven, zal door- en uitgewerkt hebben. Totdat het Volk Gods, de Kerk van Christus, naar haar roeping, onder alle volken het Evangelie des Koninkrijks verkondigd heeft. Telkens wordt Gods Gemeente, zoo dit haar teeken daalt, weer opgeschrikt en getroffen; totdat het zaad uit God weer uitbreekt. Zóó wordt den Heere uit alle Heidenen, uit alle volken, zijn reine spijsoffer toegevoerd. Maar dan ook zal het Volk Gods Oud-Israël aangrijpen. Door de barmhartigheid van Christus' Kerk zal de barmhartigheid over de Joden komen. Dan zal geheel Israël uit alle volken zalig worden en alzoo zal den Heere de heerlijkheid zijn tot in eeuwigheid. (Rom. 11). Maar nog weer komt dan het gericht. Het laatste gericht. Als het teeken van den Zoon des menschen in de bange worsteling met den Gog en den Magog dreigt onder te gaan. (Openb. 20:8 en 9.) Dan komen de benauwende dagen, die voor de uitverkorenen verkort moeten worden. Dan komt het volle gericht. Maar dan zal in den hemel ook verschijnen het teeken van den Zoon des menschen; dan zullen al de geslachten der aarde weenen en zullen den Zoon des menschen zien, komende op de wolken des hemels met groote kracht en heerlijkheid. Dan wordt al des Heeren Volk Hem toegebracht, op paarden en op wagenen en op snelle loopers. Want Hij zal zijn engelen uitzenden met een bazuin van groot geluid, en zij zullen zijn uitverkorenen bijeenvergaderen uit de vier winden, van het ééne tot het andere uiterste des hemels. (Matth. 24).

Zoo gaan de gangen des Heeren met zijn Volk. Door het water en door het vuur. Altoos naar de vervulling der belofte. Altoos naar de toekomst van den Heere Jezus Christus. Altoos naar de eeuwige heerlijkheid. Altoos naar de volle zaligheid van heel de Gemeente Gods, die vervulling der Gemeenschap van àl Abrahams zaad, van heel Israël.

O, al wie uit God geboren is, heeft alle uitverkorenen Gods lief en kan pas in de volle vrijheid der kinderen Gods jubelen, in die volle eenheid met Abraham, Izak en Jacob, met heel het priesterlijk koninklijk Volk uit alle geslachten natiën en tongen.

Als allen uwe zullen zijn, in werkelijkheid. Als de volheid des Lichaams, de volheid van den éénen heiligen Tempel den Heere, zal genoten worden. Dan pas houdt alle ballingschap, alle vreemdelingschap, alle moeite en leed op. Eerder kàn het Volk Gods niet verzadigd worden. Eerder kan het leven uit God niet rusten. Al Gods Verkiezing moet zich uitwerken. Al Christus' Volk moet één worden. Al wat leeft door den Heiligen Geest moet in één halleluja opklimmen voor den Heere.

Nog eens, daarheen gaan *al* de wegen des Heeren. Al de vernederende wegen ook. Al de donkere wegen. Al de wegen van smart en rouw; van verdrukking en benauwdheid; van tranen en gebeden.

Naar dat einde richt de Profetie onzen blik. Opdat ons hart zou juichen in de hoop door het geloof in onzen Heere Jezus Christus.

Het teeken, het teeken moet weer aan ons gezien worden. Het ware werk Gods moet weer in ons rijzen. We moeten weer echte gemeenschap krijgen met Gods levende vruchtdragende Volk. Zoo gaan we voort — en heen. Totdat we met allen, die uit de groote verdrukking komen, uit alle Heidenen, allen gewasschen in het bloed des Lams, in eeuwige levensvolheid den Heere zullen dienen in zijn heiligen Tempel.

C. VOOR MIJN AANGEZICHT STAAN [Jes. 66:22-24].

Want gelijk als die nieuwe hemel en die nieuwe aarde, die Ik maken zal, voor mijn Aangezicht zullen staan, spreekt de Heere, alzoo zal [ook] uw zaad en uw naam staan.

En het zal geschieden, dat van de ééne nieuwe maan tot de andere en van den éénen sabbat tot den anderen, alle vleesch komen zal, om aan te bidden voor mijn Aangezicht, zegt de Heere.

En zij zullen henen uitgaan, en zij zullen de doode lichamen der lieden zien, die tegen Mij overtreden hebben. Want hun worm zal niet sterven en hun vuur zal niet uitgebluscht worden, en zij zullen allen vleesch een afgrijzing wezen.

Jesaja 66:22-24.

Nieuw en eeuwig; — aldus teekent de Heere door de Schrift de toekomst voor zijn Volk, om het te troosten over het oude en verdwijnende. "Gelijk de nieuwe hemel en de nieuwe aarde, die Ik maken zal, voor mijn Aangezicht zullen staan, spreekt de Heere, alzoo zal ook uw zaad en uw naam staan."

Hemel en aarde zullen voorbijgaan. Gelijk wij ze thans zien, zullen zij verdwijnen. De zon zal verduisterd worden. De maan zal bloedrood worden. De starren zullen voor ons oog van den hemel vallen. De hemelen van uitspansel en firmament zullen opgerold worden als een doek, als een tent, waaronder we toefden. Met een gedruiseh zullen de hemelen voorbijgaan; de elementen zullen branden en vergaan; en de aarde en de werken, die daarop zijn, zullen verbranden. Zij allen zijn er door het Woord Gods. Door het Woord Gods zijn ze gekomen en door hetzelfde Woord zijn ze staande gebleven. Door dat Woord Gods zijn ze even overgegeven in den zondvloed; en weer opgeheven, weer vastgehouden en bewaard. Maar ze zijn door datzelfde Woord Gods ook, als een schat, weggelegd ten oordeel. En door dat Woord Gods zullen ze het oordeel ingaan. De hemelen, door vuur ontstoken, zullen vergaan; en de elementen, brandende, zullen versmelten (2 Petr. 3:5-12). De Zoon van God komt ten gerichte, met vlamvend vuur wrake doende (2 Thess. 1:3).

Maar het Woord Gods is ook een Woord der belofte. Ook als zoodanig staat het vast van eeuwigheid tot eeuwigheid; het Woord des Welbehagens, der Verkiezing, der Genade. Ook zóó is het uitgekomen over de aarde en opgeklommen door de hemelen. En ook zóó werkt het uit, al wat den Heere behaagt. Wij verwachten naar zijn belofte, uit de oude, door het gericht, in de opstanding, "nieuwe hemelen en een nieuwe aarde, in welke gerechtigheid woont" (2 Petr. 3:13); want de Heere heeft gesproken; "zie, Ik schep nieuwe hemelen en een nieuwe aarde." (Jes. 65:17).

Het oude gaat voorbij; het nieuwe komt. Zoo troost de Heere zijn Volk. Want die belofte des Woords geldt niet alle in hemel en aarde, maar geldt ook het Volk Gods zelf.

Dat Volk is de erfgenaam van alles, met en in Hem, die het Hoofd is, namelijk Christus. De bewaring en vernieuwing van Gods wereld zou niet te wachten zijn zonder de bewaring en vernieuwing van het Volk Gods. Zij zijn het Volk der verwachting; immers eeuwig in des Heeren handpalmen gegraveerd; uitverkoren in Christus vóór de grondlegging der wereld, om naar het Welbehagen van den wil des Vaders als zijn kinderen heilig en onberispelijk voor Hem te zijn in de liefde (Ef. 1:3, 4). Het Woord Gods, dat de wereld schiep, zou niet uitgegaan zijn zonder die Verkiezing Gods. Niet om het Volk Gods is de wereld geschapen, maar alleen om Gods wil. Doch zonder de Verkiezing van het Volk Gods, dat eeuwig voor den Heere de kroon dragen zal, zou toch het scheppingswoord des Heeren niet uitgegaan zijn. Dat Volk is vóór alle eeuwen één met het Woord, dat in den beginne was, en bij God was en God was. Daarom stonden de

nieuwe hemel en de nieuwe aarde eeuwig in Gods Raad voor zijn Aangezicht, omdat daar stond het uitverkoren Geslacht, de Gemeente Gods. En zoo zal ook in de eeuwige heerlijkheid der vervulling Gods Volk voor zijn Aangezicht staan, gelijk die nieuwe hemel en die nieuwe aarde. Maar zoo is dan ook in den tijd het Woord des oordeels en der bewaring, het Woord der verderving en der behoudenis, het Woord des gerichtts en der vernieuwing aller dingen, het Woord der verdoemenis en der heerlijke eeuwigheid, gesproken met het oog op het Volk Gods. Aan dat Volk zijn de Woorden Gods toebetrouwd; en die Woorden gelden dat Volk en met dat Volk alle dingen.

Het oude ga voorbij, het nieuwe kome! — zoo spreekt de Heere zijn Woord. En het geschiedt aan zijn Volk en alom.

Het geschiedt alom. Dit Woord Gods beheerscht heel de *Schepping* en heel de *Historie*.

Daarom valt het blad af; daarom zinkt de regen *weg*; daarom storten alle stroomen zich in de zee; daarom verdwijnt al wat kwam, voor wat komen moet. Het dorre gebladert word op een hoop geworpen, in een hoek; het nieuwe gras spruit uit; nieuwe knoppen en loof en bloemen breken door. Heel het leven veegt dag aan dag, wat voorbijging, *weg*; sleept het buiten de poorten, en werpt het op mestvaalt en aschbelt, opdat het nieuwe plaats hebbe en kome. En het geslacht, dat voorbijging, wordt dagelijks naar de groeve gedragen.

Zoo volgen de tijden elkander; de nieuwe tijd komt uit den ouden op en drijft den ouden *weg*. De oude wereld gaat voor de nieuwe op zij. De oude geschiedenis houdt op voor de nieuwe. Telkens weer wordt elke eeuw oud; de jeugd is voor de nieuwe, die in nieuwe kracht rijst. Elke leeftijd, elk geslacht, elke levensstijl wordt oud, om de nieuwe gestalten te zien komen. Iedere hoogheid zinkt weer *weg*; elke roem verbleekt; — de gedaante dezer wereld gaat voorbij.

Depe weemoed wekt deze wet, die door het Woord Gods ontraadseld wordt. Maar diezelfde wet vestigt op het Woord der vertroosting de aandacht van des Heeren Volk en doet de belofte blinken: het oude gaat voorbij, want het nieuwe komt.

Ook *de Gemeente Gods in de historie* valt onder denzelfden regel. Zij heeft haar gestalte naar den tijd. En die gestalte gaati voorbij. De dagen der kinderen Gods tot op Noach moesten voorbijgaan, opdat het nieuwe kwam in het Verbond en de belofte, die Abraham droeg. Het leven in de tenten der aartsvaders moest in Egypte voorbijgaan, opdat de uitleiding tot den berg Sinaï zou komen. Het Israëel in de heerlijkheid der Wet, in den glans van Jeruzalem, moest voorbijgaan, opdat de Profetie zou doorbreken. Jesse's stam moest wegzinken, opdat de Spruite kwam. Johannes de Dooper moest wegvallen, opdat de Christus openbaar zou worden. Heel de Oude Bedeeling moest voorbijgaan, opdat des Heeren Gemeente voor het oog aller volken in het licht zou treden. De Kerk van het Oosten moest terugwijken voor die van het Westen. Alle verleden moet telkens weer ongenoegzaam worden, om de uitbreiding naar de toekomst. Zonder ophouden wordt het heden door het morgen verteerd, opdat de Dag des Heeren met onuitsprekelijk verlangen worde verwacht.

Ook hier moet de weemoed door het Woord des Heeren profeteeren voor het Volk Gods.

Ja, ook het *leven* van Gods Volk houdt denzelfden *weg*. Het is een sterven, om te leven. Een afsterven van den ouden mensch tot opstanding van den nieuwen. Hier is het leven van den Borg en Zaligmaker. Gestorven levende. Nedergedaald, en opgevaren. Verslonden door den vloek, eeuwig verheerlijkt. En allen, die, tot God bekeerd, uit den Heere Jezus door den Heiligen Geest mogen leven, worden altijd in den dood overgegeven om Jezus' wil, opdat ook het leven van Jezus in hen zou geopenbaard worden. Zoo sterven wij eenmaal, opdat wij verheerlijkt worden. Maar zoo worden wij ook in dit leven geleid in verootmoedigingen, in bangheden, in smarten en nooden, in donkerheden, in gemis en kommer, opdat het nieuwe licht des Heeren ons zou beschijnen en wij weer versch en groen zouden zijn. Wie zijn leven verliezen zal, die zal het behouden.

Het *nieuwe* komt; nieuw — en *eeuwig*.

Nu wentelt het nog; — dan zal het *staan*.

Nu wisselt nog rusteloos de hemel; nu lopen de aarde, het leven, de tijden, elke toestand en elke genieting voorbij, voorbrj. Nu komt altoos weer de duisternis terug. Wat dierbaar is, gaat heen. In ouderdom valt alle sieraad weg. Van wat wij zijn en hebben en deden, blijft slechts een zaad, dat op nieuw uitspruitsel wacht. O bange weg in ballingschap; in verarming; in rouw; in oneer; buiten het leven gedrongen; overweldigd door het nieuwe wordende; sonbere doodsure; vernederende doodssnik; smaad onder de wormen der aarde; vergeten graf; verstrooid gebeente, onder het spel der eeuwen tot stof verblazen!

Maar het houdt op.

Ja, de tijden rennen voort, alles o verstuiwend, overspattend; alles achterlatend: omgeworpen, uitgeput, verteerd. Maar die tijden vervullen Gods Raad. Ze roepen, ze halen, ze brengen, wat eeuwig in onvergankelijke vastheid blonk in Gods Raad: zijn Volk, verheerlijkt voor zijn Aangezicht, in den nieuwen hemel en op de nieuwe aarde. Staande voor God; onbewogen; eeuwig. Om dan ten volle te gelden als Gods Volk in zijn Wereld; in al de kracht, volheid en heerlijkheid van Gods Raad en Gedachten; van zijn Genade en Liefde; van het Woord en van den Heiligen Geest. Om alles te zijn, wat immer de tijden in het nieuwe wilden grijpen, maar nimmer ten volle grijpen konden. Om alles te zijn, waar alle tijden onbewust naar jaagden; waar alle zuchten in het gansche schepsel en in al het Volk des Heeren naar uitgebroken zijn. Heel de Profetie wordt dan vervuld; de Profetie, die van verre aanschouwde; en die door den opgevangen zonnestraal uit de verte in het betraande oog den glimlach des geloofs, der hoop en der liefde bij Gods Volk wekte, de uitbreiding van hun leven naar de toekomst des Heeren. Al de heerlijkheden, waarvan de Profetie uit den Raad des Heeren de lichtlijnen opving, blinken dan eeuwig. Dan zal Gods Volk Gods Volk, en Gods Wereld zal Gods Wereld *zijn*. Dan is het *worden* voorbij. Dan zal het *zijn*, het eeuwig zijn, bestaan.

De nieuwe hemel en de nieuwe aarde, — eeuwig nieuw, zonder voorbijgang; — o, wie maalt ons den inhoud er van; alle denken, gevoelen en dichten, alle Profetie zelfs, put zich tevergeefs uit, om het ons te doen verstaan. De schaduwen, de verre tinten, de geruchten, de droomen, de onbegrepen indrukken, de onvertolkbare aandoeningen, de vóórbewegingen van de eeuwige dingen, hebben de tijden vervuld en ons aangeraakt, ons ontstoken voor het nieuwe, voor het eeuwige. Het Woord Gods, de Stem uit de eeuwigheid, heeft geklonken in het oor van Gods Volk. Ja iets van de onuitsprekelijke woorden der eeuwige dingen is gehoord in den tijd, en aanschouwd en getast in het Woord des levens. Maar toch, geen oog heeft het gezien en geen oor heeft het gehoord en geen hart heeft het vermoed, wat God bereid heeft voor zijn Volk in den nieuwen heerlijken hemel en op de nieuwe heerlijke aarde, te midden van al de engelen Gods.

Al Gods Volk zal daar staan, zal daar eeuwig leven; alle vleesch, dat den Heere uit alle volken is toegebracht.

We leefden op aarde op een plekje, in een kleinen kring; we kenden slechts een klein deel van Gods volk. En die we kenden, ze vergingen voor ons oog, wegzinkende in de groeve; zij, die er waren, toen wij kwamen; en die kwamen, toen wij er waren. Zoo velen gingen ons slechts even voorbij. Zelfs vader, moeder, soms nauwelijks gekend. Onze kindertjes, eer we nog in hun oogjes konden lezen, heengegaan. Dierbare vrienden, heerlijke talenten, geheiligde zielen, even gekend, — alweer weg. Het heilige geslacht, dat voorging, zagen we niet eenmaal; we vingen slechts iets van hun beeld op uit het historieboek. Profeten en Apostelen, in de Christus Gods. Martelaren en Aartsvaders. En de geslachten, die komen, zullen we niet zien; de Kerk der toekomst, in haar hoogste worsteling en kracht.

Maar dàn in den eeuwigen morgen zal al het Volk Gods, al het zaad, dat den Heere toekwam, in eenheid en volheid, voor zijn Aangezicht staan, *het* Volk, in zijn vollen naam, allen samen eeuwig *het* Volk Gods, in volle gemeenschap, in vollen bloei, in volle

vrucht, en in al de volheid Gods.

Voor zijn Aangezicht. Ten volle beantwoordende aan Gods Verkiezing, aan zijn Raad. In de volle vervulling van zijn Gunst, van zijn Liefde. Zijn Verlustiging. In het volle licht van zijn goddelijk Wezen. In de volheid der kennis Gods. Eeuwig tot zijn dienst gewijd.

In den tijd drong het licht door, worstelend met de duisternis. Het goddelijk oog belonkte Sion door de wolkenmassa heen; golden glansen gietend; ze wuivend over de schepping Gods en over de tinnen van Gods Tempel; bevende glansen; die voorbijtrokken. Hier lachte even het geluk door uw venster; hier huppelde het Volk des Heeren, elk in zijn tijd, even van zielevreugd. Hier kenden wij ten deele, uit den spiegel ophangend de gestalte der heerlijkheid, die voorbij trekt in neveligen omtrek. Hier hadden we onze oogenblikken, dat we ons nabij den Heere kenden; dat we aanbiddend inblikten in het licht van zijn goddelijk Wezen, in het aangezicht van Christus Jezus, onzen Heere. Hier mochten we den Heere dienen in onzen kring, even doorbrekend in de kracht van de gave ons geschonken.

Maar dān zullen we kennen, gelijk ook wij gekend zijn. Dan zullen wij zien, aangezicht tot Aangezicht. Dan zullen we eeuwig staan in het licht; in het volle licht; in het licht Gods; in het eeuwige licht van Gods liefde; in de eeuwige gunst en gemeenschap des Vaders; in den vollen eeuwig jubelenden glans der heerlijkheid en der zaligheid. Dan zullen wij Hem dienen voor zijn Aangezicht, nacht en dag in zijn Tempel, in den éénen dienst van al zijn Volk.

Van de ééne nieuwe maan tot de andere, en van den éénen sabbat tot den anderen.

Oud-Israël verscheen slechts op de hooge feesten in Jeruzalem, in het voorhof. En de priesters en Levieten in hun dagorde. Ondenkbaar was een dienst van God in zijn Tempel voor al zijn Volk op elk nieuwemaansfeest, veel minder op elken sabbat. Daarom is het voorrecht groot van de Gemeente des Nieuwen Verbonds, die zelf Gods Tempel is, waarin de Heilige Geest woont, en die den Heere naar Zacharias loflied dienen mag al haar levensdagen zonder onderscheid, aan alle plaats, waar de Heere haar vergaderde. Toch gaat ook hier de schommeling door tusschen de worsteling met de aarde om brood en het leven om Gods Gemeente. Het bleef en het blijft nog een worsteling om den sabbat, en om de nieuwe maan, om levensvernieuwing tot den dienst van God.

Maar de eeuwige dag voor Gods Aangezicht komt voor al zijn Volk. Dan zal het Hem eeuwig ongestoord dienen. Dan gaat die dienst door zonder deeling door sabbaten of door perioden van verdonkering. Dan zal het eeuwig Sabbat zijn, eeuwig al Gods Volk, priesterlijk Hem dienend voor zijn Aangezicht in zijn Tempel.

Het oude is dan voorbijgegaan; zie, het is alles, alles nieuw geworden.

Het oude is voorbijgegaan. Het oude zal eeuwig liggen buiten Jeruzalem. Als de aschvaalt buiten onze straten en parken. Als het dal des zoons van Hinnom buiten Jeruzalem, waar afval en gruwel werden heengesmeten. Waar de Moloch zijn vloek liet. Waar het bloed der verworpenen in Jeruzalems ondergang vertreden is. Zóó is het oude voorbij voor het Volk Gods in het nieuwe Jeruzalem. Alle leed is vergeten; alle tranen zijn weg; alle donkerheden in den afgrond gezonken; alle zonden buitengeworpen. Alle goddeloozen uitgeroeid; alle vijanden vertreden; allen, die het oude hebben vastgehouden, verloren. Al wat de komende dingen Gods heeft weerstaan. Allen, die geen deel aan Christus hadden. Allen, die uit zijn bloed, uit zijn graf, niet in de gemeenschap van het Nieuwe Testament zijn opgestaan. Allen, die leefden buiten het nieuwe leven; buiten het geloof in den Heere Jezus Christus en de liefde tot al de heiligen; buiten het Woord der Profetie en den dienst van God.

Het nieuwe is het eeuwige, dat in God en uit God is. Alle goddeloozen hebben het ten einde toe verworpen, al meenden zij steeds het nieuwe te grijpen. Zij gaan met het orde verloren. Zij zullen buiten zijn; de honden; de leugenaars; de liefhebbers der ongerechtigheid. Met de oude Slang. In den afgrond. Waar eeuwig de worm het verrotte verteert. Waar eeuwig het vuur den afval verbrandt. — Een eeuwig afgrijzen voor al

Gods Volk, dat ten volle met het oude verwerpene brak; nu eeuwig loslatend, wat het in al zijn leven niet ganschelijk loslaten kon, en waarvan het nimmer geheel losgelaten werd.

Hoe troost de Heere zijn Volk!

Ja, Hij kastijdt het. Maar opdat het zou loslaten, wat sterven moet. Opdat het, — zij het in smeekingen en tranen, in nood en donkerheid, — zich uitstrekken zou naar het eeuwige licht; naar zijn God en Heiland; naar al de wegen des Woords; naar den eeuwigen morgen, waarheen de Profetie rusteloos wijst. Daar troost de Heere zijn Volk door het morgenlicht; door al de beloften Gods, die in Christus Ja en Amen zijn.

Die in den Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven.

Zalig de armen van geest; want hunner is het Koninkrijk der hemelen!

Zalig, die treuren; want zij zullen vertroost worden!

Zalig de zachtmoedigen; want zij zullen het aardrijk beërven!

Zalig, die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid; want zij zullen verzadigd worden!

Zalig de barmhartigen; want hun zal barmhartigheid geschieden!

Zalig de reinen van hart; want zij zullen God zien!

Zalig de vreedzamen; want zij zullen Gods kinderen genaamd worden!

"Welgelukzalig is het Volk, hetwelk het geklank kent, o Heere! Zij zullen in het licht uws Aanschijns wandelen. Zij zullen zich den ganschen dag verblijden in uw Naam, en door uw gerechtigheid verhoogd worden!

Want *Gij* zijt de heerlijkheid hunner sterkte! En door uw Welbehagen zal onze hoorn verhoogd worden!

Want ons Schild is van den Heere!

En onze Koning is van den Heilige Israëls!

Geloofd zij de Heere in eeuwigheid! Amen, ja, amen!"